

บทที่ 5

สภาพการพัฒนาเพชรบุรีในปัจจุบัน

การศึกษาสภาพทางผังเมืองเพชรบุรีนั้น นอกจากจะศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของเพชรบุรีตั้งแต่ยุคก่อตั้งชุมชนเมืองตั้งแต่สมัยทวารวดีจนถึงสมัยปัจจุบันแล้ว การทำความเข้าใจความเชื่อมโยงของการพัฒนา ในระดับภูมิภาค ระดับเมือง และระดับย่าน จะเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้สนใจได้รับรู้ถึงลำดับการพัฒนาเมืองเพชรบุรีที่ต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะเข้าใจวิถีชีวิตของคนเมืองเพชรบุรีและจะได้สามารถดำเนินการวางแผนการพัฒนาเมืองในอนาคตได้อย่างถูกต้องตรงกับความต้องการของท้องถิ่น โดยสามารถจำแนกรายละเอียดต่าง ๆ ที่มีความสำคัญได้ดังต่อไปนี้

5.1 ในระดับภูมิภาค

5.2 ในระดับเมือง

5.3 ในระดับย่าน

5.4 การเชื่อมโยงวิถีชีวิตความเป็นอยู่

5.1 ในระดับภูมิภาค

5.1.1 ช่วงที่ 1 การเปลี่ยนแปลงในช่วงต้นของรัชกาลปัจจุบัน

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงขึ้นครองราชย์ในปี พ.ศ.

2489 ในเวลานั้นกรมทางหลวงกำลังก่อสร้างถนนเพชรเกษม (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4) ช่วงกรุงเทพฯ-นครปฐม (2ช่องจราจร) และกรมชลประทานมีโครงการเชื่อมเพชรบุรีที่บริเวณใต้อำเภอท่ายางลงไปประมาณ 6 กิโลเมตร เพื่อผันน้ำสู่พื้นที่ทางด้านใต้ของตัวเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่สำคัญและยังขาดคลองส่งน้ำไปจนถึงกิ่งอำเภอหัวหิน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2493 กรมทางหลวงได้ก่อสร้างถนนเพชรเกษม (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4) ถึงจังหวัดเพชรบุรี ในปีเดียวกันนั้น กรมชลประทานได้ทำการก่อสร้างเขื่อนเพชรบุรีแล้วเสร็จและเปิดใช้อย่างเป็นทางการเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2504

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-พ.ศ. 2509)

ในปี 2504 รัฐบาลได้ประกาศแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้ (แผนการลงทุนจังหวัดเพชรบุรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2537)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 1 เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาเศรษฐกิจยุคใหม่ของประเทศไทย รัฐบาลได้ใช้นโยบายการใช้จ่ายภาครัฐเพื่อปูพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และปูพื้นฐานให้มีการลงทุนในภาคเอกชน การพัฒนาในช่วงนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะใช้อุตสาหกรรมเป็นตัวนำในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยในระยะแรกได้เลือกนโยบายการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ผลของการลงทุนพัฒนาด้านการชลประทาน มากกว่าร้อยละ 70 อยู่ในเขตภาคกลางและได้ส่งผลให้ภาคเกษตรของประเทศขยายตัวถึงร้อยละ 6.33 ต่อปี ผลที่ตามมาคือ มีการขยายเนื้อที่เพาะปลูก ในภาคอุตสาหกรรม รัฐบาลมุ่งเน้นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า (อุตสาหกรรมที่จำหน่ายในประเทศ) ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ทำได้ค่อนข้างง่ายเพราะมีตลาดอยู่แล้ว เป็นสินค้าบริโภคที่ไม่คงทน และใช้เงินทุนไม่มาก เช่น สิ่งทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป รองเท้า สินค้าแปรรูปอื่น ๆ เป็นต้น อัตราการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมในแผนนี้ขยายตัวถึงร้อยละ 11.2 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ (ร้อยละ 9.3 ต่อปี) นอกจากการกำเนิดอุตสาหกรรมดังกล่าวแล้ว ในช่วงแผนพัฒนา

ฉบับนี้ทำให้เกิดกิจการอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ขึ้นหลายชนิด เช่น อุตสาหกรรมการกลั่นน้ำมัน การผลิตยางรถยนต์ การประกอบรถยนต์ การถลุงแร่ดีบุก การผลิตกระดาษ การผลิตแก้วและกระจก การผลิตยารักษาโรค และการผลิตอุปกรณ์การก่อสร้าง การเกิดอุตสาหกรรมหลากหลายเช่นนี้ ได้ส่งผลให้อัตราการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมในแผนที่ 1 ขยายตัวถึงร้อยละ 11.17 ต่อปี และภาพของการค้าระหว่างประเทศก็เริ่มผูกพันกับเศรษฐกิจโลกตามมาด้วย

ปัจจัยที่ช่วยเน้นให้การผลิตภาคอุตสาหกรรมขยายตัวสูงในแผนที่ฉบับนี้คือ โครงการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานของรัฐ และการตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อให้สิทธิพิเศษด้านภาษีในการลงทุนแก่อุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

แม้ว่าประเทศไทยจะได้รับผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นที่น่าพอใจก็ตาม แต่ในช่วงปลายแผนได้เกิดมีปัญหาด้านความขัดแย้งทางการเมืองเกิดขึ้น (เริ่มปี พ.ศ. 2508) จนกระทั่งประกาศเป็นสงครามประชาชน และนี่คือผลของความจำเป็นของรัฐที่ต้องจัดสรรเงินงบประมาณไปเพื่อการแก้ปัญหาทางการเมืองภายในแทนการลงทุนพัฒนาประเทศ

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเพชรบุรี จากนโยบายด้านการลงทุนพัฒนาทางด้านการชลประทานของรัฐสอดคล้องกับการก่อสร้างเขื่อนเพชรบุรี ซึ่งก่อสร้างแล้วเสร็จและมีผลต่อเนื่องกับพื้นที่การเกษตรซึ่งได้รับผลดีจากน้ำที่ผันจากเขื่อน ทำให้ประชาชนมีพื้นที่เกษตรกรรมที่เหมาะสมกับการเพาะปลูกมากขึ้น มีผลทำให้มีอาชีพเกษตรกรรมการขยายตัวในอาชีพเกษตรกรรมมากขึ้น

5.1.2 ช่วงที่ 2 ช่วงเปิดมิติใหม่ทางการท่องเที่ยว

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514)

ทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 คือ การสานต่อทางโครงการพื้นฐาน โดยเฉพาะการคมนาคม (ทางหลวง) และการขนส่ง การชลประทาน และสาธารณสุข

จุดเด่นอันหนึ่งของแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้คือ นโยบายการกระจายการพัฒนาสู่ภูมิภาค เพื่อเร่งรัดการพัฒนาส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะท้องถิ่นในเขตทิวกันดารและห่างไกล ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาภาคขึ้น เพื่อทำหน้าที่วางนโยบายโครงการและแนวทางในการพัฒนา ให้สอดคล้องกับความต้องการของภูมิภาคนั้น ๆ

จุดเด่นอันที่สอง คือ นโยบายการส่งเสริมภาคเอกชน รัฐบาลได้ประกาศนโยบายอย่างชัดเจนต่าง ๆ ภายใต้การแข่งขันอย่างเสรี

อุปสรรคที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ในช่วงแผนพัฒนาฉบับนี้คือ การเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินของโลก และได้ส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยค่อนข้างมาก นอกเหนือจากปัญหาทางการเมืองภายในประเทศที่เริ่มมาตั้งแต่ปี 2508 ดังนี้

1. ราคาสินค้าขาออกที่สำคัญ ๆ ได้ลดลง (โดยเฉพาะราคาข้าวตกต่ำที่สุด) อันเนื่องมาจากโครงสร้างความต้องการของตลาดโลกได้เปลี่ยนแปลง
2. การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของสหรัฐ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านรายจ่ายทางการทหาร ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยมาก

3. มีการชลด่วนในด้านเงินลงทุนที่มาจากต่างประเทศ

สรุปผลของการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 ทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำกว่าเป้าหมาย อัตราเฉลี่ยของการพัฒนา ทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรมและการก่อสร้างต่ำกว่า ยกเว้น การบริการที่สูงกว่า อัตราเฉลี่ยต่อปีในแผนพัฒนาฉบับที่ 1 แต่อัตราการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมก็ยังคงอยู่ในเกณฑ์สูง เฉลี่ยร้อยละ 10.06 ต่อปี

งานส่วนที่เกี่ยวข้องกับเพชรบุรี

เมื่อถนนเพชรเกษมก่อสร้างเลยจังหวัดเพชรบุรีไปถึงอำเภอชะอำ ในปี พ.ศ. 2494 ซึ่งเป็นการเปิดมิติใหม่ในการท่องเที่ยวในแถบชายทะเลและการเดินทางสู่จังหวัดภาคใต้ นับตั้งแต่นั้นมา ผู้คนก็พากันหลั่งไหลไปสู่อ.ชะอำ และจังหวัดทางภาคใต้อีกมากขึ้น มีการจับจองที่ดินและลงทุนด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นอย่างมากทำให้ปริมาณการจราจรเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูง แต่ทว่าเนื่องจากถนนเพชรเกษมตัดผ่านตัวเมืองเพชรบุรีลงไปทางใต้ จึงทำให้เกิดปัญหาทางด้านจราจรและอุบัติเหตุบ่อยครั้ง ดังนั้นในปี พ.ศ. 2510-2511 กรมทางหลวงจึงได้มีโครงการตัดถนนเพชรเกษมสายเลี่ยงเมือง อดแยกจากถนนเพชรเกษมก่อนที่จะเข้าสู่ตัวเมืองเพชรบุรีลงไปทางใต้ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่จะเดินทางลงสู่จังหวัดภาคใต้

และเนื่องจากในแผนชาติฉบับที่ 1 รัฐบาลมีนโยบายเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งมีประชาชนพากันประกอบอาชีพเกษตรกรรมกันมาก รวมทั้งมีน้ำอุดมสมบูรณ์ทำให้มีผลผลิต เช่น ข้าว ออกมาสู่ตลาดเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ในแผนชาติฉบับที่ 2 รัฐบาลไม่มีแผนการรองรับที่มีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ราคาพืชผลทางการเกษตร เช่น ราคาข้าว จึงมีราคาตกต่ำ ซึ่งมีผลให้ชาวไร่ชาวนาในชนบทเริ่มพากันละทิ้งอาชีพเดิมและเดินทางมาหางานทำในกรุงเทพฯ เป็นครั้งแรกและมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งประกอบกับการเดินทางที่สะดวกเนื่องจากกรมทางหลวงได้ปรับปรุงถนนเพชรเกษมช่วง นครปฐม-เพชรบุรีให้เป็นถนน 4 ช่องจราจรในปี พ.ศ. 2510 ซึ่งมีผลทางอ้อมทำให้การอพยพเข้าสู่กรุงเทพมหานครมีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 วิฤตการณ์น้ำมันโลก (พ.ศ. 2515-2519)

ความรุดหน้าทางด้านเศรษฐกิจที่ดำเนินไปตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 และ 2 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ส่วนความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมและความสะดวกในการคมนาคม ทำให้คนในชนบทเริ่มอพยพเข้าเมืองมากขึ้น ปัญหาที่ตามมาคือ การขาดแคลนที่อยู่อาศัย สาธารณูปโภค มีการว่างงานและการสวัสดิการไม่พอเพียง

ด้านชนบทก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาในด้านวัตถุ และการเผยแพร่ของวิชาการแผนใหม่ ทำให้คนชนบทเกิดความต้องการด้านวัตถุมากขึ้น ภายใต้ฐานะทางเศรษฐกิจที่เอื้ออำนวย การทำกินไม่ค่อยได้ผล บ้างก็ขาดที่ดินทำกิน ทำให้ภาพของการมีรายได้ต่ำและความแตกต่างในด้านรายได้เริ่มประจักษ์ชัดขึ้น

นอกจากนี้ ปัญหาเรื่องอัตราการเกิดที่สูงกว่าร้อยละ 3 ได้เริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้น ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 ได้มีแรงงานใหม่เพิ่มขึ้นมากและไหลเข้าสู่ตลาดแรงงานทำให้ปัญหาการว่างงานเพิ่มขึ้นและกระจายสู่แรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับสูงด้วย

จุดเด่นของแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้อยู่ที่การพัฒนาสังคมเพื่อแก้ปัญหาการกระจายรายได้ และการปรับโครงสร้างภาคอุตสาหกรรมสู่การส่งออก แทนการทดแทนการนำเข้าโดยเริ่มจากการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมเพื่อส่งเสริมการลงทุนขนาดใหญ่ (อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ อุตสาหกรรมปิโตรเลียม อุตสาหกรรมเหล็กกล้า และอุตสาหกรรมเครื่องจักรกล) และวางมาตรการด้านภาษีเพื่อลดต้นทุนการผลิตและการส่งออกและแสวงหาตลาดใหม่ ๆ

แม้ว่ามาตราในด้านการพัฒนาอุตสาหกรรม จะมีการวางแผนให้เป็นระบบเกิดขึ้น โดยการก่อตั้งนิคมอุตสาหกรรม แต่การขยายตัวของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มักกระจุกตัวอยู่ในภาคกลางโดยเฉพาะกรุงเทพฯ และปริมณฑล ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 อัตราการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 11.26 ต่อปี แม้จะได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ราคาน้ำมันที่ได้เพิ่มสูงถึง 4 เท่าตัวอันเป็นผลมาจากการรวมตัวกันของกลุ่ม OPEC ปี 2517 และ 2518 อัตราการขยายตัวภาคอุตสาหกรรมต่ำมาก ช่วงปี 2515, 2516, และ 2519 อัตราการขยายตัวมากกว่าร้อยละ 10 นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในประเทศครั้งสำคัญคือการปรับเข้าสู่ระบบประชาธิปไตยแทนระบบเผด็จการในปี 2516

ภาคการเกษตร ในแผนนี้ยังไม่สามารถฟื้นตัวได้ เพราะได้เกิดวิกฤตการณ์ฝนแล้งในปี 2515 และ 2519 นอกเหนือจากวิกฤตการณ์ราคาน้ำมัน ทำให้อัตราเงินเฟ้อสูงมาก (อัตราเงินเฟ้อโดยเฉลี่ยร้อยละ 10.84 ต่อปี) ผลผลิตทางภาคเกษตรมีอัตราการขยายตัวเพียงร้อยละ 4.21 ต่อปี

ในการกระจายการพัฒนาอุตสาหกรรมสู่ภูมิภาค ได้มีมาตรการเริ่มต้นอย่างจริงจังในแผนนี้คือ มีการระดมมาตรการไว้ในแผนเกี่ยวกับการขยายงานบริการของกระทรวงอุตสาหกรรมสู่ภูมิภาคเป็นแผนแรก โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะกระจายอุตสาหกรรมออกจากกรุงเทพฯ และปริมณฑล นอกจากนี้ได้มีการวางแผนพัฒนาเมืองและภาค โดยนำหลักการพัฒนาเมืองหลัก

(Growth Pole) มาใช้เพื่อจัดตั้งศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาคและสกัดกั้นการอพยพแรงงานเข้าสู่กรุงเทพฯ

งานส่วนที่เกี่ยวข้องกับเพชรบุรี

จากแผนการขยายการบริการของกระทรวงอุตสาหกรรมสู่ภูมิภาค ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะกระจายอุตสาหกรรมออกจากกรุงเทพฯ และบริเวณทลมีผลต่อเพชรบุรีคือมีการก่อสร้างโรงสีข้าวขนาดใหญ่และขนาดกลางขึ้นหลายแห่งในอำเภอเมือง แต่เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจากระบอบเผด็จการมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ในปี พ.ศ. 2516 และในปี พ.ศ. 2517 ราคาน้ำมันได้เพิ่มสูงขึ้นถึง 4 เท่าตัวและยังมีภาวะฝนแล้งในปี พ.ศ. 2515 และ พ.ศ. 2519 ทำให้สภาวะการลงทุนด้านอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคโดยภาพรวมของรัฐบาลไม่ประสบผลสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ แต่อย่างไรก็ตาม รัฐบาลยังได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติขึ้นในปี พ.ศ. 2519

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)

ภาวะความผันผวนของเศรษฐกิจโลก ราคาน้ำมันและการเมืองภายในประเทศได้ก่อให้เกิดภาวะเศรษฐกิจชะงักงันและซบเซาลงต่อเนื่องมาตั้งแต่ต้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) เป้าหมายการพัฒนาฯ ได้เน้นการเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจเป็นสำคัญ โดยเน้นการฟื้นฟูการลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมเป็นกรณีพิเศษ ควบคุมราคาสินค้า เร่งรัดการส่งออก และเพิ่มการลงทุนภาครัฐเพื่อเอื้ออำนวยต่อการลงทุนให้เพิ่มขึ้น

จุดเด่นของแผนพัฒนาฉบับนี้คือ การกำหนดนโยบายในลักษณะของแผนแม่บทที่วางกรอบหรือแผนชี้แนะ (Indication Plan) ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมแทนการวางแผนพัฒนาเพื่อการจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรอื่น ๆ (Allocation Plan) และการกำเนิดตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย (เมษายน 2518)

ทิศทางการพัฒนาฯ ในแผนนี้ ยังคงเน้นการกระจายรายได้และการลดอัตราการขยายตัวของประชากร รัฐยังคงเน้นนโยบายการส่งเสริมการส่งออกควบคู่ไปกับนโยบายการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าตามแผนพัฒนาฉบับที่ 3 และเร่งการเจริญทางเศรษฐกิจและการขยายบริการสังคมไปให้ถึงมือประชากรในภูมิภาคอย่างกว้างขวางขึ้น โดยการเน้นการให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ลงทุนในภูมิภาคมากกว่ากรุงเทพฯ และปริมณฑล สร้างนิคมอุตสาหกรรมในภาคต่าง ๆ และขยายการพัฒนาเมืองหลักเพิ่มขึ้น

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 ปัญหาเรื่องความเสื่อมทรามของสิ่งแวดล้อม และการใช้ทรัพยากรหลักของประเทศ (ที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ และแร่) ได้เริ่มทวีความรุนแรงอย่างประจักษ์ชัดสืบเนื่องมาจากการเพิ่มของประชากร การย้ายถิ่นฐานที่หนาแน่นและการขาดแผนนโยบายการบริหารและการจัดการทรัพยากร การกำหนดแนวทางการพัฒนาและการฟื้นฟูทรัพยากรจึงได้เริ่มขึ้นในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4

จุดด้อยที่เกิดขึ้นในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้คือ ความผันผวนของราคาน้ำมันโลก ครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2522) จากผลของสงครามอิรักและอิหร่าน ความรุนแรงของระดับราคามีมากกว่าครั้งแรกและได้ส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจโลกตกต่ำ และมีผลให้อัตราการขยายตัวทั้งภาคเกษตรและภาค

อุตสาหกรรมของไทยเพิ่มในอัตราที่ลดลงมาก อัตราเงินเฟ้อเพิ่มสูงกว่าช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ผ่านมา ทำให้ค่าครองชีพถีบตัวสูงขึ้นและการชะลอตัวลงเงินออมของประเทศ อันเนื่องมาจากวิกฤตการณ์ทางตลาดหลักทรัพย์ (ปัญหาตลาดหลักทรัพย์ของบริษัทราชาเงินทุน จนกระทั่งกระทรวงการคลังต้องเพิกถอนใบอนุญาต เมื่อสิงหาคม 2522)

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเพชรบุรี

การเกิดสงครามระหว่างอิรัก-อิหร่าน ซึ่งมีผลกระทบต่อเนื้อทำให้น้ำมันดิบตัวสูงขึ้น นอกจากจะทำให้เศรษฐกิจโดยรวมของเพชรบุรีชะงักงันแล้ว ยังทำให้ธุรกิจการประมงที่อำเภอบ้านแหลมซบเซาอย่างหนัก

ในส่วนของปัญหาการเสื่อมทรามของสิ่งแวดล้อม พื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดลดลงอย่างรวดเร็วเนื่องจากการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า คือในปี พ.ศ. 2521 เพชรบุรีมีเนื้อที่ป่าไม้ประมาณ 1,766,250 ไร่ หรือร้อยละ 45.40 ของพื้นที่จังหวัด แต่ในอีก 10 ปีต่อมาคือ พ.ศ. 2531 เหลือเนื้อที่ป่าไม้ประมาณ 1,397,250 ไร่ หรือร้อยละ 35.91 โดยลดลงถึงร้อยละ 20.89 (แผนการลงทุนจังหวัดเพชรบุรี, 2537)

ในปี พ.ศ. 2523 กรมทางหลวงได้ก่อสร้างถนนพระรามที่ 2 (ถนนธนบุรี-ปากท่อเดิม) แล้วเสร็จ ซึ่งทำให้สามารถย่นระยะทางจากกรุงเทพฯ ถึงเพชรบุรีได้ถึง 100 กิโลเมตร (เทียบกับเส้นทางกรุงเทพฯ-นครปฐม-ราชบุรี-เพชรบุรีสายเดิม) ทำให้เมืองเพชรบุรีเป็นเมืองที่สามารถเดินทางไป-กลับได้ภายในเวลาเพียง 1 วัน มีผลทำให้ประชาชนหันมาใช้ถนนสายนี้เป็นเส้นทางเดินทางเป็นส่วนใหญ่ มีผลทำให้ธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี

มีรายได้ลดลง และโครงการก่อสร้างโรงแรมขนาดใหญ่ในตัวเมืองก็พลอยล่อโครงการไปด้วย

ในปี พ.ศ. 2524 มีการก่อสร้างโรงงานปูนซีเมนต์และโรงงานสับปะรดกระป๋อง 2 แห่งที่อำเภอชะอำ และโรงงานน้ำตาลที่อำเภอท่ายาง ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากนโยบายเร่งความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมไปสู่ภูมิภาค และให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ลงทุนในภูมิภาคมากกว่ากรุงเทพฯ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)

ผลของภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่เกิดขึ้นทั่วโลก ระหว่างปี 2518-2525 มีผลกระทบต่อประเทศกำลังพัฒนา (โดยเฉพาะประเทศไทย) มากกว่าช่วงภาวะเศรษฐกิจถดถอยปี 2517-2518 ปัจจัยสำคัญที่กระทบต่อเศรษฐกิจของไทยคือ ปัญหาการใช้จ่ายเกินตัว ทั้งภาครัฐและประชาชน

แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมในช่วงนี้ของรัฐบาลได้เน้นการปรับปรุงประสิทธิภาพของโครงการสร้างอุตสาหกรรม โดยการเร่งรัดและส่งเสริมการส่งออก การพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐานในบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกเป็นสำคัญ ในระยะที่ผ่านมา ถึงแม้ภาคอุตสาหกรรมจะขยายตัวอย่างรวดเร็วแต่ก็ยังคงพึ่งพาวัตถุดิบและปัจจัยการผลิตจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ ความเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมก็ยังคงกระจุกตัวอยู่ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีได้กระจายออกสู่ส่วนภูมิภาค

ทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ได้เปลี่ยนไปสู่การรุกรมากกว่า การรับ ซึ่งเป็นจุดเด่นของแผนนี้ แนวการพัฒนายได้เน้นนโยบายการระดม ความร่วมมือจากภาคเอกชน เข้ามาแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ โดยการ จัดตั้งคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนขึ้น (กรอ.) เพื่อดูแลและ ประสานระหว่างภาครัฐกับเอกชนในการพัฒนาประเทศ ได้เริ่มมีการกำหนด พื้นที่เพื่อการพัฒนาเป็นครั้งแรก มีการวางแผนงานปฏิบัติการอย่างจริงจังตั้งแต่ ปี 2524 ให้เป็นแหล่งพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก อุตสาหกรรมเบา อุตสาหกรรม เพื่อการส่งออก และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ประหยัด การใช้พลังงานและสร้างงานได้มากเป็นสำคัญ เพื่อการกระจายอุตสาหกรรม และความเจริญออกสู่ภูมิภาค และปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมเข้าสู่ อุตสาหกรรมสมัยใหม่ โดยใช้เอกชนเป็นผู้นำในการลงทุนพัฒนาอุตสาหกรรม ส่วนรัฐบาลเป็นผู้นำการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นอกจากการจัดแหล่งที่ตั้ง อุตสาหกรรมแล้ว ยังมีมาตรการที่ส่งเสริมการลงทุน (ทั้งด้านภาษีและสิ่งจูงใจ) การควบคุมสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้รวดเร็วและสามารถ แข่งขันกับตลาดโลกได้

ภาคการเกษตร ได้เน้นการส่งเสริมภาคเอกชนให้ลงทุนการผลิต และพัฒนาฯ ในเขตเศรษฐกิจก้าวหน้าแทนเพื่อเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต แทนการขยายพื้นที่การผลิตดังที่ผ่านมาและมุ่งเน้นการผลิตเพื่อให้สอดคล้องกับ การส่งออก และความต้องการในประเทศ

ในด้าน การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีการกำหนดแนวทาง แต่ในด้าน การปฏิบัติมิได้มีมาตรการที่ชัดเจน

สภาวะการณ์ของตลาดโลกในช่วงต้นแผน ราคาน้ำมันในตลาดโลก เริ่มอ่อนตัวลง (ตั้งแต่ปี 2526 แต่ยังคงอยู่ในอัตราที่สูง) แต่ภาวะการถดถอยของเศรษฐกิจโลกยังเหลืออยู่ ประกอบกับการอิงค่าเงินบาทไว้กับสหรัฐ ทำให้ค่าเงินบาทสูงกระทบต่อราคาสินค้าออกของไทยมาก มีผลกระทบต่อการขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงินของประเทศ (ปี 2526 ขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงินสูงสุด) จึงต้องมีการประกาศลดค่าเงินบาทครั้งใหญ่ในเดือนพฤศจิกายน 2527

ความผันผวนทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจโลกที่ต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 การค้นพบแหล่งก๊าซในปี 2524 และเริ่มนำออกจำหน่ายในปี 2525 และการค้นพบแหล่งน้ำมันเมื่อปี 2526 ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ประเทศสามารถสมดุลทางเศรษฐกิจให้รอดมาได้เกินความคาดหมาย

ด้วยผลของการปรับค่าเงินบาท และมาตรการการเข้มงวดทางการเงินและการคลัง ควบคู่ไปกับการเร่งรัดการส่งออก ควบคู่ไปกับปัจจัยการค้นพบพลังงานดังกล่าวแล้วข้างต้น ไปส่งผลให้อัตราการขยายตัวทางภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการมีอัตราการขยายตัวเป็นที่น่าพอใจ เฉลี่ยร้อยละ 5.70 และ 7.33 ต่อปี

งานส่วนที่เกี่ยวข้องกับเพชรบุรี

จากนโยบายการเน้นการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค โดยมีการประสานงานระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชน(กรอ.) มีผลต่อพื้นที่ภาคตะวันตกรวมทั้งเพชรบุรี โดยให้ความสำคัญต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพของอุตสาหกรรมโรงงานน้ำตาลสับปะรด

กระป๋อง การประมง สวนมะพร้าว และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวชายฝั่ง ทะเลภาคตะวันตก แต่เนื่องจากในปี พ.ศ. 2526 เกิดภาวะวิกฤตทางด้าน ค่าเงินบาท โดยมีการขาดดุลการค้าและการชำระหนี้เงินสูงสุด ซึ่งในเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2527 รัฐบาลได้ลดค่าเงินบาทซึ่งมีผลกระทบต่อธุรกิจการค้าและการลงทุน ทั้งภายในประเทศและธุรกิจส่งสินค้าออกนอกประเทศ อย่างไรก็ตามเมื่อภาวะเศรษฐกิจฟื้นตัว านปลายแผนชาติฉบับนี้ในปี พ.ศ. 2529 ประชาชนมีเงินออมและกำลังซื้อสูง จึงเริ่มเกิดการตื่นตัวซื้อขายที่ดิน ขึ้นโดยเฉพาะที่ดินในบริเวณริมทะเล และชวงถนนเพชรบุรี-ปิกเตียน-ชะอำ และต่อเนื่องไปจนถึงปี พ.ศ. 2533

5.1.3 ช่วงที่ 3 ช่วงเกิดการตื่นตัวในการซื้อขายที่ดิน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534)

ด้วยภาพของภาวะเศรษฐกิจโลก ที่ยังส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจไทยค่อนข้างรุนแรงในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ทำให้มาตรการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผนที่ 6 แม้กระทั่งวงเงินพัฒนาเศรษฐกิจได้ถูกจำกัดลง เพื่อพยายามแก้ไขภาวะเศรษฐกิจให้กระเตื้องขึ้น และเป็นแผนเตรียมรับสถานการณ์ที่หวังว่าจะเกิดขึ้นอีก แต่สภาวะการณ์ของโลกกลับกระเตื้องขึ้น เพราะราคาน้ำมัน และดอกเบี้ยในตลาดโลกลดลงมากภาวะการณ์ถดถอยทางเศรษฐกิจของประเทศพัฒนากระเตื้องขึ้นประกอบกับการกีดกันทางการค้าของสหรัฐฯ เข้มงวดขึ้น จนกระทั่งตัด GSP แก่ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ๆ และการเพิ่มค่าของเงินสกุลเยนของญี่ปุ่น เงินวอนของเกาหลี และเงินดอลลาร์ของไต้หวัน ทางออกของประเทศเหล่านี้คือ การย้ายฐานการผลิตเข้าสู่ประเทศไทย เพราะปัจจัยที่สำคัญที่เข้าเป็นจุดตัดสินใจคือ ภาวะการเมืองที่มีเสถียรภาพ อัตราการขยาย

ตัวอยู่ในเกณฑ์สูง เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน ค่าจ้างค่อนข้างต่ำ ศักยภาพทางทรัพยากรยังพอมืออยู่ (เสาวรินทร์ สายรังษี, 2536) ประกอบกับสินค้าเหล่านี้มีตลาดอยู่แล้ว ทำให้นักลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเพิ่มขึ้น

ทิศทางของการพัฒนาในแผนพัฒนาฉบับนี้ เน้นบทบาทของภาคเอกชนในการพัฒนาประเทศมากขึ้นกว่าทุกแผน ทั้งด้านการผลิตและการบริการพื้นฐาน เป็นแผนที่ระบุดึงถึงบทบาทขององค์กรของประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ในการวางแผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

บทบาทของการพัฒนาอุตสาหกรรมภูมิภาค คือ เน้นการผลิตที่ใช้วัตถุดิบในประเทศเป็นหลัก ปรับปรุงข้อได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และขนาดเล็กให้ลดลง และปรับบทบาทของรัฐให้เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนและชี้นำโอกาสแทนการควบคุม

ในช่วงปลายของแผนพัฒนาฉบับนี้คือ ในปี 2534 รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าของไทยในตลาดโลก และการเจรจาทางการค้ากับ GATT ที่ต้องการให้การค้าของโลกเป็นไปอย่างเสรี

งานส่วนที่เกี่ยวข้องกับเพชรบุรี

เนื่องจากในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับนี้มีการขยายตัวด้านเศรษฐกิจในระดับสูง (ประมาณ 11%) และมีการลงทุนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ทำให้สภาพทางการเงินในประเทศไทยมีความ

คลองตัวสูง และเนื่องจากนโยบายของรัฐได้กำหนดให้จังหวัดเพชรบุรีเป็นส่วนหนึ่งของภาคตะวันตกในระดับเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค โดยมีนโยบายเกี่ยวข้องกับจังหวัดเพชรบุรีหลายด้านคือ

- ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ในเรื่องแผนงานการกำจัดน้ำเสีย ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ได้แก่การขยายและปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดบริการด้านกำจัดน้ำเสีย ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล เพื่อพัฒนาพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมด้านนี้ให้เข้ามาตรฐาน ตามแนวทางพัฒนากรุงเทพมหานครและปริมณฑลพื้นที่เฉพาะ และเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาคจำนวน 26 เมือง ซึ่งรวมเมืองเพชรบุรี จากนโยบายนี้ทำให้มีการก่อสร้างเพิ่มช่องจราจรถนนธนบุรี-ปากท่อ และถนนเพชรเกษมช่วงปากท่อ-เพชรบุรีจากเดิม 2 ช่องจราจรเป็น 4 ช่องจราจร

- ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่องการปรับปรุงแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม โดยเสนอแนวทางให้เร่งรัดจัดทำแผนการจัดการในพื้นที่หาดนเรศวร (หาดชะอำ) จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งจากนโยบายดังกล่าว ทำให้เกิดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทของเมืองเพชรบุรีกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวในภาคตะวันตก จากแผนพัฒนาดังกล่าวและประกอบกับเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว ทำให้ในช่วง พ.ศ. 2529-พ.ศ. 2533 เกิดการตื่นตัวด้านการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ โดยเฉพาะที่ดินนั้นในช่วงเวลา 4 ปี การซื้อขายที่ดินมีมูลค่าเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 124.44 โดยมีจุดที่การซื้อ-ขายที่ดินหนาแน่น 13 จุด คือ เขื่อนแก่งกระจาน อำเภอหนองหญ้าปล้อง หาดปอฝ้าย ห้วยทรายเหนือ หาดเพชร หาดนางทอง และหาดปึกเตียน แหลมหลวง ริมถนนสายหาดเจ้าสำราญ เพชรบุรี ชานเมือง

เพชรบุรี สามแยกวังมะนาว และตำบลปากทะเลในอำเภอบ้านแหลม ซึ่งเห็น
 ชาติจากการปรับราคาประเมินที่ดินที่มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นมากในช่วงนี้ นอก
 จากนั้นจากการตื่นตัวดังกล่าวทำให้มีการกว้านซื้อที่ดินรายใหญ่เพื่อทำโครงการ
 สนามกอล์ฟขนาดใหญ่เป็นหมื่นไร่ที่อำเภอแก่งกระจานและโครงการขนาด
 เล็กอื่น ๆ อีกหลายโครงการ รวมทั้งการรุกสำพื้นที่การเกษตรและพื้นที่ป่า
 ชายเลน ซึ่งส่งผลต่อสภาพแวดล้อมโดยรวมทั้งจังหวัด (อัชฌาดี กมลาศน์
 ณ อยุธยา, 2534)

ในส่วนของการก่อสร้างสาธารณูปโภค มีการสร้างถนนเชื่อมระหว่าง
 เมือง ในปี พ.ศ. 2533-พ.ศ. 2534 มีการก่อสร้างเพิ่มช่องจราจร ถนนธนบุรี-
 ปากท่อ และปรับปรุงถนนเพชรเกษมช่วงปากท่อ-เพชรบุรี จากเดิม 2 ช่อง
 จราจรเป็น 4 ช่องจราจร

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)

แผนพัฒนาฉบับนี้ นอกจากนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรม
 เป็นการทั่วไป และนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมรายสาขาแล้ว รัฐมีนโยบายที่
 ต้องการกระจายการพัฒนาไปสู่ภูมิภาคและชนบทอย่างจริงจัง โดยใช้มาตรการ
 ทั้งทางด้านภาษี รายจ่ายภาครัฐ การกระจายอำนาจทางการคลังตลอดถึงการ
 จัดสรรงบประมาณไปสู่จังหวัดและท้องถิ่น มีการกระจายแม้แต่การลงทุนในหลัก
 ทรัพย์สู่ต่างจังหวัดด้วย

ในด้านการผลิต ได้เน้นการปรับปรุงโครงสร้างการผลิตด้าน
 เกษตรกรรมและกระจายอุตสาหกรรมและบริการไปสู่ภูมิภาค เน้นการยก
 ระดับรายได้ของครัวเรือนเกษตรกร คุ้มครองและสนับสนุนให้เกษตรกรได้รับ

ความเป็นธรรมในระบบการผลิต ราคาและรักษาระดับราคาสินค้า เกษตรามี
เสถียรภาพด้วย

บทบาทในการกระจายอุตสาหกรรมสู่ภูมิภาคนั้น รัฐบาลมีนโยบาย
กระจายอำนาจทั้งการบริหารและการตัดสินใจแก่องค์กรรัฐบาลในระดับภาคและ
จังหวัด พัฒนาผู้ประกอบการท้องถิ่น ให้มีขีดความสามารถในการจัดการและ
เทคโนโลยีมากขึ้น โดยสนับสนุนให้องค์กรเอกชน จัดการอบรมและจัดกิจกรรม
สนับสนุนให้แก่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งยังสนับสนุนให้
สถาบันเอกชนมีส่วนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา เศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น
มากขึ้น พัฒนาตลาดและกระจายข่าวสารข้อมูลสู่ผู้ประกอบการท้องถิ่น ตลอดจน
การสนับสนุนให้ธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินของรัฐและเอกชนเพิ่มวง
เงินสินเชื่อจัดสรรให้อุตสาหกรรมในต่างจังหวัด

ข้อต่างของแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้กับแผนพัฒนาฉบับอื่นคือ ระบุถึงการ
พัฒนาเมืองหลัก 9 เมือง คือ นครสวรรค์ พิษณุโลก เชียงใหม่ ขอนแก่น
นครราชสีมา สุราษฎร์ธานี และสงขลา ให้เป็นศูนย์กลางกระจายอุตสาหกรรม
ภายใต้ข้อจำกัดของทรัพยากรบุคคลและการเงินของรัฐ ที่ไม่สามารถจัดสรร
ไปให้แก่ทุกจังหวัดได้ จึงจำเป็นต้องเน้นจังหวัดที่มีศักยภาพก่อน มาตรการพัฒนา
เมืองหลัก คือ เร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและจัดพื้นที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจ
ที่เหมาะสมเพื่อรองรับการขยายตัวทั้งภาคอุตสาหกรรมและการบริการของรัฐ
ในด้านต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรม การเผยแพร่ข่าวสาร การลงทุนและ
การตลาด เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการก่อให้เกิดอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดในแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ นอกจากจะเพิ่มการจ้างงานและรายได้ให้แก่จังหวัดแล้ว จะเป็นการทดแทนภาวะเศรษฐกิจที่เกิดจากการขยายตัวที่ช้าลงของภาคเกษตร ขณะเดียวกันก็มุ่งแก้ปัญหาการแออัดในเขตกรุงเทพฯ ด้วย ส่วนลักษณะของการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมนั้น มุ่งเน้นอุตสาหกรรมที่ทันสมัยมากกว่าอุตสาหกรรมพื้นบ้านหรือครัวเรือน

ในด้านแรงจูงใจ นโยบายของแผนพัฒนาฉบับนี้ได้ระบุมตรการด้านสิทธิประโยชน์การส่งเสริมการลงทุนแก่การลงทุนในต่างจังหวัดมากกว่ากรุงเทพฯ และเน้นเรื่องโครงสร้างพื้นฐานมากขึ้น ทั้งในทางกายภาพ (ไฟฟ้า น้ำ โทรศัพท) ทางสังคม (การศึกษาอบรม การพัฒนาผู้ประกอบการ เผยแพร่ข่าวสารข้อมูล) และเน้นองค์กรเอกชนให้มีบทบาทมากขึ้น

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเพชรบุรี รัฐบาลมีนโยบายที่ต้องการกระจายการพัฒนาไปสู่ภูมิภาคและชนบท ทำให้เพชรบุรีได้รับการส่งเสริมการลงทุนในเขต 3 ซึ่งมีเงื่อนไขน้อยกว่าเขตอื่น ๆ แต่ในขณะเดียวกันก็สภาวะทางเศรษฐกิจที่ชะลอตัวลงทั้งระบบ ตลอดจนการออกพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2535 ซึ่งควบคุมความสูงของอาคารบริเวณริมทะเล ทำให้สภาพของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ทั้งในด้านการซื้อ-ขายที่ดิน อาคารพักอาศัย และอาคารชุด กลับลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยดูได้จากใน พ.ศ. 2536 รายได้ของสำนักงานที่ดินจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นค่าธรรมเนียมการซื้อขายต่าง ๆ ลดลง เช่น จากในปี พ.ศ. 2534 มีรายได้ประมาณ 200 ล้านบาท ปี 2535 รายได้ 136 ล้านบาท ส่วนใน ปี พ.ศ. 2536 สามเดือนแรกได้รายได้เพียงประมาณ 20 ล้านบาทเท่านั้น (ฐานเศรษฐกิจ ฉบับที่ 682 วันที่ 9 - 12 พฤษภาคม 2536 หน้า 30-31) ส่วนสภาพการทองเที่ยวของจังหวัดในปีเดียวกันมีการ

ขยายตัวในอัตรา 7.2 % เนื่องจากภาวะการท่องเที่ยวของประเทศโดยรวม อยู่ในเกณฑ์ดี ในปี พ.ศ. 2535 มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่จังหวัดเพชรบุรี ประมาณ 6-7 แสนคนหรือประมาณ 12 % ของยอดรวมนักท่องเที่ยวทั่วประเทศจำนวน ประมาณ 5 ล้านคนเศษ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2537)

ในปี พ.ศ. 2537 จากมลภาวะทางน้ำที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะน้ำเสีย จากโรงงานต่าง ๆ ย่านสมุทรปราการซึ่งปล่อยน้ำเสียทิ้งลงในแม่น้ำ บวกกับ จำนวนปลาในอ่าวไทยลดปริมาณลงอย่างต่อเนื่องส่งผลให้อาชีพประมงในแถบ อ่าวเกอบ้านแหลมลดน้อยลง ซึ่งส่วนใหญ่นักประมงเหล่านี้จะย้ายที่เข้ามาหากิน ภัยไปตั้งหลักแหล่งอยู่จังหวัดระยอง

ส่วนในด้าน การก่อสร้างสาธารณูปโภคในปี พ.ศ. 2536 มีการก่อสร้างถนนเพชรเกษมเลี่ยงเมืองเชื่อมระหว่างชะอำของเพชรบุรีกับปราณบุรี ของประจวบคีรีขันธ์ และขยายถนนเพชรเกษมช่วง ชะอำ-หัวหิน ระยะทาง 23 กิโลเมตร จาก 2 ช่องจราจรเป็น 4 ช่องจราจร นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2538 กรมทางหลวงมีโครงการทางพิเศษ บ้านโป่ง-เพชรบุรี -ชะอำ (ระยะทางประมาณ 134 กิโลเมตร) และในปี พ.ศ. 2539 มีโครงการก่อสร้างทางแยกต่างระดับ จากถนนเพชรเกษมแยกเข้าอ่าวเกอบ้านแหลม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540- พ.ศ. 2544)

ถึงแม้ว่าตั้งแต่มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) จนถึงฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ซึ่ง ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังจะเห็นได้จาก อัตราการขยายตัวอยู่ในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 7.8 ต่อปี รายได้ต่อหัวของคนไทย

เพิ่มขึ้นจาก 2.100 บาท ในปี พ.ศ.2504 เป็น 68.000 บาท ในปี 2538
 สัดส่วนคนยากจนของประเทศลดลงเหลือเพียงร้อยละ 13.7 ในปี 2535
 เปรียบเทียบกับเป้าหมายร้อยละ 20 ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
 สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 และคนไทยส่วนใหญ่ได้รับบริการด้านโครงสร้างพื้น
 ฐานและบริการพื้นฐานทางสังคมมากขึ้นในระดับที่น่าพอใจ ทั้งในด้าน
 สาธารณูปโภค สาธารณูปการ และการศึกษา โดยมีอัตราเพิ่มที่สูงขึ้นในทุก ๆ
 ด้านก็ตาม

แต่การมุ่งเน้นการสร้างควมมั่งคั่งด้านรายได้ ทำให้สังคมไทยมี
 ความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่ดีงามของไทย
 เริ่มจางหายไปพร้อมกับการล่มสลายของสถาบันครอบครัว ชุมชนและวัฒนธรรม
 ของท้องถิ่น นอกจากนี้การเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา
 ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมทรามลงเป็นลำดับ ทั้งในด้าน
 จำนวนพื้นที่ป่าไม้ คุณภาพของแม่น้ำลำคลอง ที่ดินทำกินเสื่อมสภาพ คุณภาพของ
 อากาศ น้ำ และเสียง ลดลงในระดับที่เกิดผลเสียต่อสุขภาพ ร่างกายของ
 ประชาชน นอกจากนี้การพัฒนาที่ไม่ได้คำนึงถึงต้นทุนในควมมีคุณค่าของเงิน
 แต่ละพื้นที่ การจัดการและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนทรัพยากรบุคคล
 และละเลยภูมิปัญญาและวิถีชีวิตความเป็นอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทยในแต่
 ท้องถิ่น จะส่งผลเสียต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต

ดังนั้นวัตถุประสงค์หลักของแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่ง
 ชาตินฉบับที่ 8 จึงมุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพของคนทั้งในด้านร่างกาย
 และจิตใจ ตลอดจนพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาคน
 เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน ตลอดจนสร้างโอกาสให้คน
 ครอบครัว และชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและสังคม

ควบคู่ไปกับการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้วัฒนธรรมมีบทบาทในการพัฒนาคนและประเทศให้สมดุลและยั่งยืน นอกจากนี้ยังเน้นการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้มีความสมดุล เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาประเทศในระยะยาว

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเพชรบุรี

จากรายบายการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นและสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นด้วยคนในท้องถิ่นเอง จึงมีผลการสนับสนุนองค์กรของชุมชนเมืองเพชรบุรี ทั้งในภาคองค์กรของรัฐและเอกชน ในการแสวงหาหนทางร่วมมือกันเพื่อจะเสริมสร้างรูปแบบการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นด้านการพัฒนาด้านสาธารณสุขภาค สาธารณูปการ ตลอดจนการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น และการดูแลนโยบายการย้ายฐานอุตสาหกรรมจากเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลสู่ภูมิภาค ที่มีการระมัดระวังในด้านผลกระทบต่อประชาชนชาวเมืองเพชรบุรี ตลอดจนการระมัดระวังโครงการที่ก่อสร้างไปแล้วซึ่งไม่ได้รับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนเมืองเพชรบุรีก่อนเกิดโครงการสร้าง ไม่ให้เกิดขึ้นอีก เช่นการก่อสร้างคลังน้ำมันที่บริเวณแหลมผักเบี้ย และการก่อสร้างสะพานลอยทางแยกต่างระดับบริเวณถนนเพชรเกษมก่อนเข้าเมืองเพชรบุรี

5.1.4 การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับภูมิภาคอื่น

1) สินค้านำเข้า

สินค้านำเข้าจังหวัดเพชรบุรีส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุปโภค บริโภคที่ไม่มีการผลิตในจังหวัดหรือผลิตได้แต่ไม่เพียงพอกับความ

ต้องการ ตลอดจนสินค้าประเภททุนที่ใช้ในการผลิตสินค้านำเข้าที่สำคัญได้แก่

- น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น ก๊าซหุงต้ม

และยานพาหนะ นำเข้าจากกรุงเทพฯและคลังน้ำมันจังหวัดสงคราม

- เครื่องยนต์ เครื่องจักร เครื่องไฟฟ้า

และยานพาหนะ นำเข้าจากกรุงเทพฯ

- อุปกรณ์การเกษตรและประมง เช่น

ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืชเมล็ดพันธุ์ อาหารสัตว์ แห อวน เป็นต้น ส่วนใหญ่นำเข้าจากกรุงเทพฯ

- วัสดุก่อสร้าง นำเข้าจากกรุงเทพฯและ

สระบุรี

- ไม้แปรรูป นำเข้าจากกรุงเทพฯและ

จังหวัดอื่น ๆ

- เหล็กเส้น กระเบื้อง สังกะสี นำเข้า

จากกรุงเทพฯ

- สินค้าอุปโภค บริโภค เช่น ผงซักฟอก

สบู่ ยาสีฟัน น้ำมันพืชสุรา เบียร์ เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค

ส่วนใหญ่ผู้นำเข้าจากกรุงเทพฯ

2) สินค้าส่งออก

สินค้าส่งออกที่สำคัญของจังหวัดเพชรบุรีได้แก่

ผลผลิตทางเกษตรกรรม และสินค้าอุตสาหกรรม

สินค้าเกษตรกรรม

- ข้าวสาร ส่วนใหญ่ส่งออกจำหน่ายในจังหวัดภาค
ใต้และกรุงเทพฯ

- มะนาว ส่งออกไปจำหน่ายในตลาดกรุงเทพฯ และ
จังหวัดอื่น ๆ

- กส่วย ส่งออกจำหน่ายทั่วไป

- สับปะรด บางส่วนส่งโรงงานสับปะรดกระป๋องใน
จังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสาคร นครปฐม กาญจนบุรี
และผู้บริโภคสดทั่วไป

- ข้าวโพด ส่วนใหญ่ส่งออกจำหน่ายในกรุงเทพฯ

- มะม่วง ส่งออกจำหน่ายในตลาดทางภาคใต้

กรุงเทพฯ และผู้ส่งออก

- เกลือ ส่งจำหน่ายให้โรงงานประเทศต่าง ๆ และ
ผู้ส่งออกในจังหวัดภาคใต้

- สินค้าสัตว์ทะเล ส่วนใหญ่ส่งไปจำหน่ายในตลาด

กรุงเทพฯ สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม

สินค้าอุตสาหกรรม

- สับปะรดกระป๋อง ส่วนใหญ่ส่งออกจำหน่าย

ต่างประเทศ

- บุนนิตเมนต์ ส่งออกจำหน่ายทั่วไป

- ขนมหินเมือง เช่น ขนมห่มอแกง ขนมหีบปิ่น

ทองหีบ ทองหยอด ฝอยทอง ข้าวเกรียบ กส่วยอบ ผลไม้กวน ส่งออกจำหน่าย
ทั่วไป

สรุป ลำดับการพัฒนาและบทบาทของเพชรบุรีในระดับภูมิภาค

จากการศึกษาลำดับการพัฒนาเมืองเพชรบุรีและการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับภูมิภาคอื่น สามารถสรุปลำดับการพัฒนาที่สำคัญและบทบาทของเพชรบุรีในระดับภูมิภาคได้ดังนี้

ลำดับการพัฒนาของเพชรบุรีในระดับภูมิภาค

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวขึ้นครองราชสมบัติ ในปี พ.ศ. 2489 ในช่วงตั้งแต่ พ.ศ. 2489 เป็นต้นมา มีการวางรากฐานการพัฒนาเมืองเพชรบุรีโดยโครงการก่อสร้างถนนเพชรเกษมจากกรุงเทพฯ นครปฐม ราชบุรี และถึงจังหวัดเพชรบุรีในปี พ.ศ. 2493 ซึ่งเป็นการเปิดมิติใหม่ในการเดินทางนอกเหนือจากทางรถไฟ ซึ่งประชาชนเริ่มเพิ่มความนิยมมากขึ้นเป็นลำดับ จนถึงช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504) ถึงฉบับที่ 8 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน ซึ่งมีการวางนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคอย่างต่อเนื่องตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510) เป็นต้นมา ซึ่งทำให้เพชรบุรีนอกจากจะเป็นประตูไปสู่ชะอำ หัวหิน และจังหวัดในภาคใต้แล้ว ยังทำให้เพชรบุรีมีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเกี่ยวกับอาหารเช่น โรงสีข้าว โรงงานผลิตอาหารแปรรูป และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งเติบโตเป็นอย่างมากที่อำเภอชะอำ ซึ่งมีผลทำให้เกิดการแตกตื่นซื้อ-ขายที่ดินบริเวณริมทะเลแบบเก็งกำไรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-พ.ศ. 2533 และขบเซาลงตั้งแต่ปีพ.ศ. 2534 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตามสภาพอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในภาพรวมยังมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เช่นในปี พ.ศ. 2535 มีอัตราการขยายตัวในอัตรา 7.2 % แต่ยิ่งการเติบโตของอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ยิ่งมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นมากเท่าไรก็จะเกิดปัญหาสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมมากขึ้นติดตามมาเป็นเงาตามตัว นับตั้ง

แต่การรุกรานพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งจากภาพถ่ายดาวเทียม แสดงให้เห็นว่ามีจำนวนพื้นที่ป่าลดลงถึง 20% ในช่วงเวลา 10 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2521-พ.ศ.2531 (แผนการลงทุนจังหวัดเพชรบุรี, 2537) และยังคงลดลงอย่างต่อเนื่องทั้งพื้นที่ป่าดงดิบในภาคตะวันตกและป่าชายเลน ซึ่งลดลงเนื่องจากการบุกรุกเพื่อสร้างบ่อเพาะเลี้ยงกุ้งบริเวณอำเภอบ้านแหลม ซึ่งขยายตัวมากใน พ.ศ.2532-พ.ศ.2537 ตลอดจนการที่ปราศจากการควบคุมอย่างจริงจังของสภาพของน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้ปริมาณสัตว์น้ำในอ่าวไทยลดลงซึ่งส่งผลกระทบต่อเกิดการย้ายถิ่นของชาวประมงจากอำเภอบ้านแหลมซึ่งพากันไปตั้งถิ่นฐานที่จังหวัดระยองกันเป็นจำนวนมาก (จากการสัมภาษณ์)

ในช่วงปี พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา ซึ่งอยู่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2539-พ.ศ.2544) ซึ่งมีนโยบายเน้นการเสริมสร้างศักยภาพของคน ตลอดจนส่งเสริมแนวทางการมีส่วนร่วมและการสร้างจิตสำนึกของคนในท้องถิ่น เช่นการพัฒนา "ประชาคมจังหวัด" ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ได้กำหนดให้เพชรบุรีเป็นจังหวัดนำร่องในการพัฒนา เนื่องจากมีความพร้อมในหลายด้าน เช่น ชีวิตความเป็นอยู่ที่หลากหลาย แต่ผสมกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกันเนื่องจากมีความผูกพันกับศาสนา และวัดซึ่งมีการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยทวารวดี สุโขทัย อยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน ซึ่งหล่อหลอมให้คนเมืองเพชรเป็นคนที่รักพวกรักพ้อง รักในถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเอง ในขณะที่มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย และยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามตั้งแต่สมัยโบราณกาล ในขณะที่เดียวกันก็มิได้เปิดกว้างยอมรับอารยธรรมและเทคโนโลยีจากภายนอก ที่ไม่ทำลายระบบชีวิตความเป็นอยู่ของท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะเป็นพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมต่าง ๆ เพื่อวางแผนพัฒนาเมืองเพชรบุรีให้ยั่งยืนโดยคนในท้องถิ่นเอง

บทบาทของจังหวัดเพชรบุรีในระดับภูมิภาค

1. เป็นศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาคตะวันตก ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 กำหนดให้ชุมชนเมืองเพชรบุรี เป็นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมในภาคตะวันตก ที่สามารถรองรับการกระจายกิจกรรมจากกรุงเทพฯและปริมณฑล และรองรับการเคลื่อนย้ายประชากรจากชนบท และเป็นศูนย์กลางบริหารราชการของส่วนภูมิภาคในอนาคต
2. เป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคตะวันตก ทั้งที่เป็นธรรมชาติ โบราณสถานและศิลปกรรม โดยเฉพาะชายหาดนเรศวรในอำเภอชะอำ ได้รับการเร่งรัดทำแผนการจัดการพื้นที่เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
3. เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง เนื่องจากความได้เปรียบทางด้านที่ตั้ง ซึ่งสามารถติดต่อกับภูมิภาคอื่นได้โดยสะดวก เพราะมีเส้นทางคมนาคมที่ทั่วถึง ติดต่อกับทั่วทั้งภาคกลาง ภาคตะวันตก และภาคใต้ โดยมีชุมชนเมืองเพชรบุรีเป็นศูนย์กลาง
4. เป็นแหล่งผลิตผลการเกษตรที่สำคัญ มีมูลค่าผลิตภัณณ์มวลรวมจังหวัดอยู่ในอันดับที่ 4 ของภาคตะวันตก โดยมีสาขาเกษตรกรรมอันดับที่ 4 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ข้าว สับปะรด อ้อย มะพร้าว และการประมง โดยเฉพาะอ้อย สับปะรด เพื่อเป็นวัตถุดิบให้อุตสาหกรรมน้ำตาลและสับปะรดกระป๋องในภาคตะวันตก
5. เป็นแหล่งผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ จากเขื่อนแก่งกระจาน ให้การบริการทั้งภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง และยังเป็นแหล่งเก็บกักน้ำ เพื่อช่วยการเกษตรส่งผ่านคลองชลประทานสู่พื้นที่เพาะปลูกได้อย่างทั่วถึง
6. เป็นแหล่งลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของภาคเอกชนในรูปแบบโรงแรมเนียมตากอากาศ อาคารพักอาศัย สนามกอล์ฟ โรงแรม ฯ

7. เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรมของภาคกลาง ในด้านสถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ วรรณศิลป์ ศิลปกรรม โบราณคดี ฯ เนื่องจากมีการรักษาและสืบทอด สิ่งเหล่านี้มาโดยตลอด

8. เป็นจังหวัดนาร่องในการพัฒนา "ประชาคมจังหวัด" ตาม นโยบายการเสริมสร้างจิตสำนึกและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

ภาพที่ 5.1 เพชรบุรี

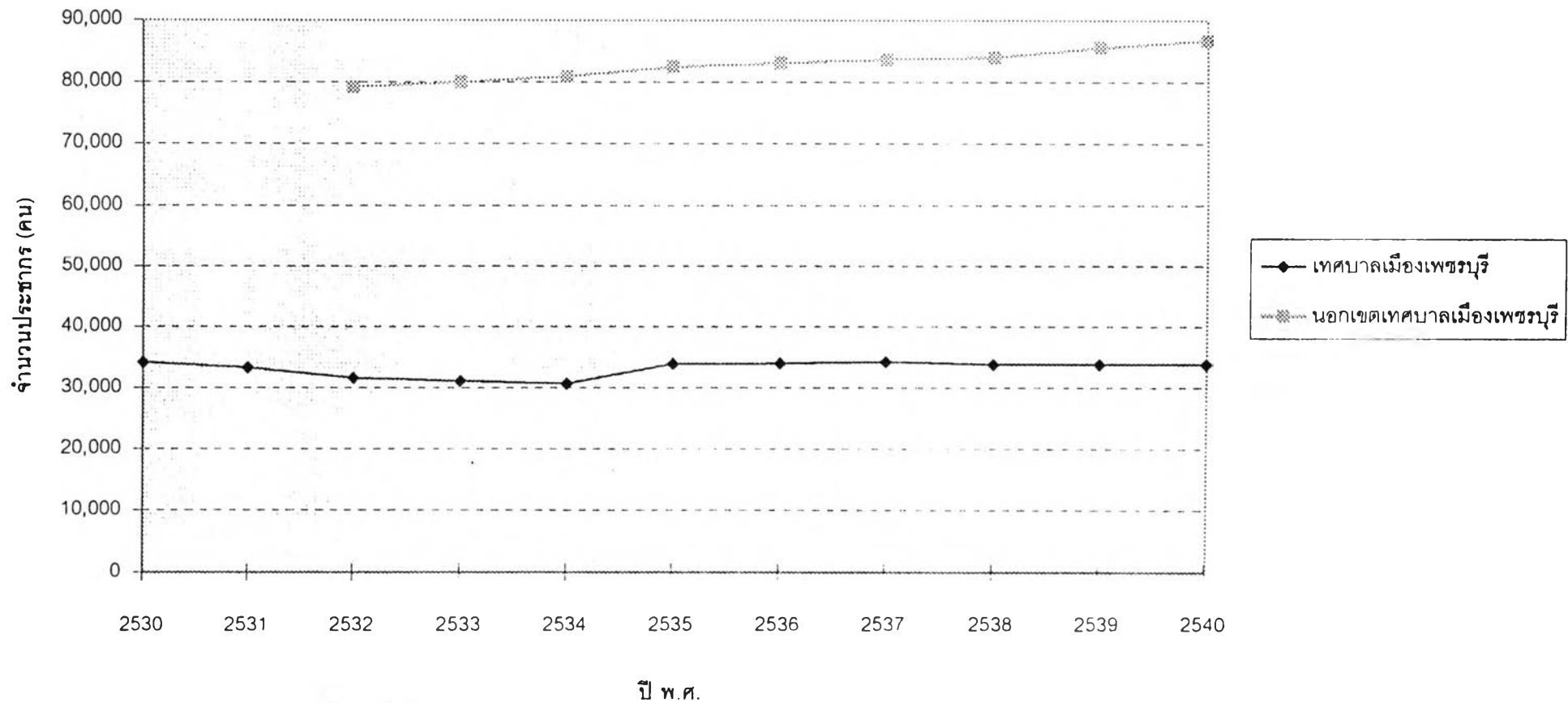
5.2 ในระดับเมือง

การทำความเข้าใจในลำดับการพัฒนาเมืองเพชรบุรี นอก จากจะศึกษาความเชื่อมโยงในระดับภูมิภาคแล้ว ยังเชื่อมโยงกับบทบาทของ เพชรบุรีในระดับเมือง ซึ่งนอกจากจะเป็นศูนย์กลางในการคมนาคมระหว่างภาค และระดับจังหวัดแล้ว ยังเป็นศูนย์กลางทางการท่องเที่ยวในภาคตะวันตก ซึ่งมี โครงสร้างทางเศรษฐกิจในด้านการค้าและบริการรวมทั้งในด้านการเกษตรเป็น แกนนำ โดยเป็นศูนย์กลางในด้านต่าง ๆ คือ

1. ศูนย์กลางด้านการปกครอง ชุมชนเมืองเพชรบุรีเป็น ศูนย์รวมด้านการปกครองจากส่วนกลาง โดยมีการบริหารราชการใน 2 ลักษณะ คือ การบริหารราชการส่วนภูมิภาค และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ในส่วน ของการบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเป็น จังหวัดเพชรบุรี และอำเภออีก 8 แห่ง โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าบริหารสูงสุดในจังหวัด ในส่วนการ บริหารส่วนท้องถิ่นมีองค์กร 4 รูปแบบ คือ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล และองค์กรบริหารส่วนตำบล ซึ่งหน่วยงานส่วนใหญ่อยู่นในเขตชุมชน เมืองเพชรบุรี

2. ศูนย์กลางด้านประชากร เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงของประชากรในเขตเทศบาลเมืองและนอกเขตเทศบาลเมืองใน ช่วง พ.ศ. 2532 - พ.ศ. 2539 พบว่า ประชากรในเขตเทศบาลมีจำนวน ประชากรลดลง แต่พื้นที่นอกเขตเทศบาลกลับมีประชากรเพิ่มขึ้น ซึ่งแสดงถึง การย้ายถิ่นฐานไปตั้งหลักแหล่งในบริเวณนอกเขตเทศบาลมากขึ้นทุก ๆ ปี ซึ่งอาจ เกิดจากสภาวะของราคาที่ดินซึ่งพุ่งสูงขึ้นกว่าเท่าตัวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530-2533 อันเป็นช่วงที่เกิดการตื่นตัวด้านการซื้อ-ขายที่ดินในจังหวัดเพชรบุรี โดยเฉพาะ ที่ดินในบริเวณริมทะเลและต่อเนื่องมาสู่พื้นที่ในตัวเมือง ดังนั้น เมื่อมีการจัดทำ โครงการจัดสรรที่ดินหรือบ้านจัดสรร ผู้จัดทำโครงการจึงนิยมมาซื้อที่ดินในแถบ นอกเขตเทศบาลซึ่งยังมีราคาค่อนข้างต่ำจัดทำโครงการ เมื่อประชาชนซื้อและ

แผนภูมิที่ 4.1 แสดงสถิติจำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี และนอกเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี
ระหว่าง พ.ศ.2530 - 2540

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบุรี

ย้ายถิ่นฐานไปอยู่ ณ ที่ดินจัดสรร จึงเป็นการลดจำนวนประชากรที่อยู่ในเขตเทศบาลและกลับเพิ่มจำนวนประชากรที่อยู่นอกเขตเทศบาลโดยอัตโนมัติ

3. ศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจ ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดเพชรบุรีประกอบอาชีพหลักคือเกษตรกรรม ได้แก่การเลี้ยงปศุสัตว์ ประมงและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร อาชีพสำคัญรองลงมา ได้แก่การค้าปลีกค้าส่ง การบริการและการท่องเที่ยว การอุตสาหกรรม การขนส่ง และการก่อสร้าง เป็นต้น

4. ศูนย์กลางด้านสังคม ชุมชนเมืองเพชรบุรีเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีความเป็นมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานตั้งแต่สมัยทวารวดี สุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ และยังคงเป็น "เมืองที่มีชีวิต" ที่ประชาชนยังคงอาศัยในพื้นที่เมืองมาโดยตลอด ดังนั้น ความรู้สึกซึ่งเป็นเนื้อเดียวกันของสังคมเป็นพวกพ้องเดียวกันและรักถิ่นฐานบ้านเกิด จึงเป็นสิ่งที่ได้มาจากการศึกษาและอบรมจากผู้เฒ่าผู้แก่และพระสงฆ์โดยมีกิจกรรมวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ เป็นสิ่งเชื่อมโยงจิตใจและมีศูนย์กลางของกิจกรรมอยู่ที่ "วัด" ซึ่งยังคงเป็นพื้นที่ศูนย์กลางกิจกรรมของเมือง โดยเฉพาะวัดมหาธาตุซึ่งอยู่กลางใจเมือง และมีกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดปี

จากบทบาทในการเป็นศูนย์กลางในด้านต่าง ๆ ของชุมชนเมืองเพชรบุรีเมืองเพชรบุรีจะเห็นได้ว่า ชุมชนเมืองเพชรบุรีมีศักยภาพและความสำคัญในทุก ๆ ด้านที่สมควรศึกษาและส่งเสริมให้คนเมืองเพชรบุรีทุกระดับ ตั้งแต่เยาวชนจนถึงผู้บริหาร ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้เห็นของดีในเมืองเพชรบุรีและกระตุ้นจิตสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดอนาคตของเมืองเพชรบุรี โดยคนเพชรบุรีต่อไป

ลำดับในการพัฒนา เพชรบุรีในระดับเมือง

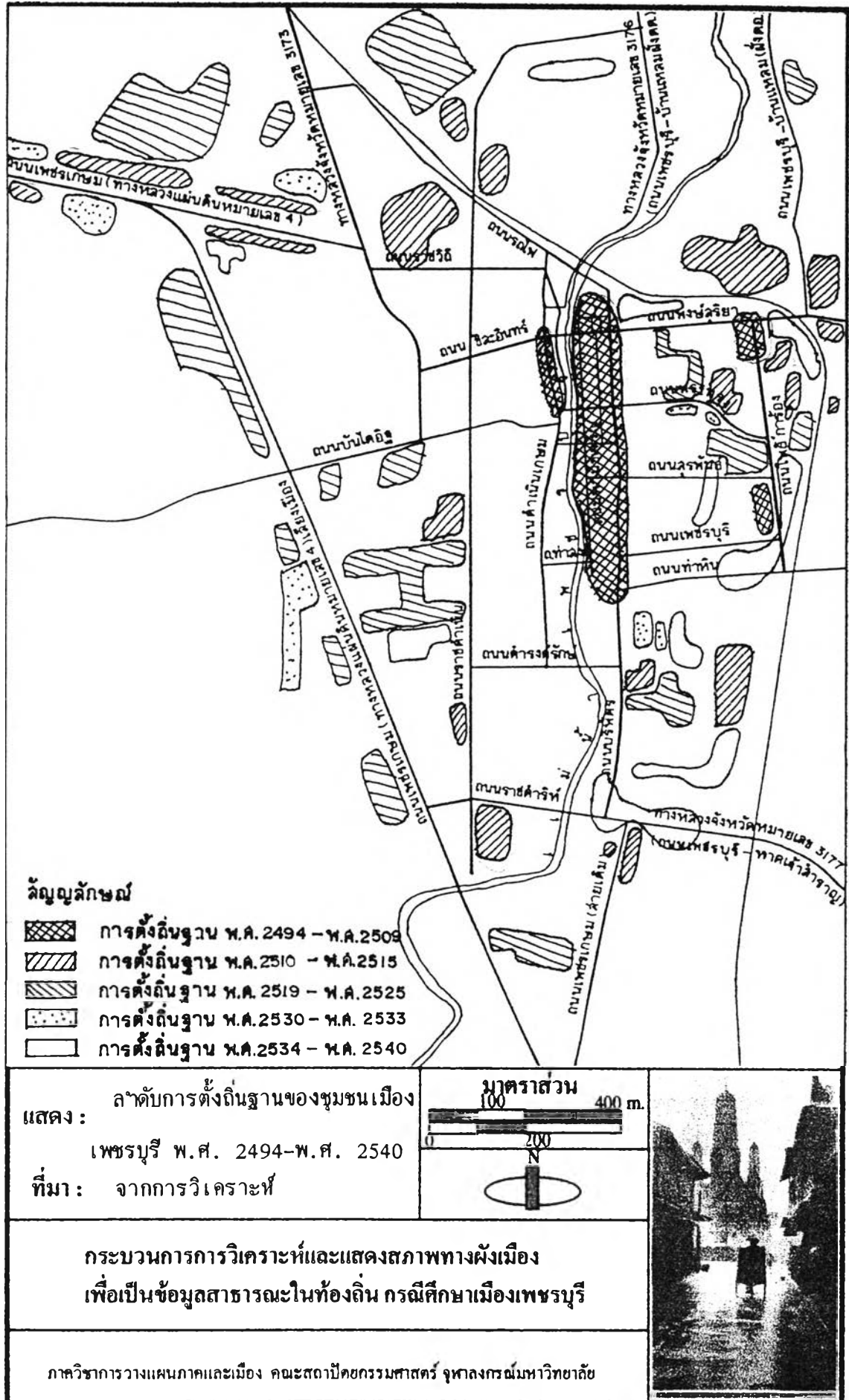
การทำความเข้าใจในลำดับการพัฒนา เมืองเพชรบุรี นอกจากจะมีการศึกษาความเชื่อมโยงในระดับภาคแล้ว การแสดงลำดับการพัฒนา ในระดับเมือง เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้งมถึงรูปแบบของเมืองได้ในภาพรวมว่า การเปลี่ยนแปลงในส่วนต่าง ๆ ของเมืองเป็นอย่างไรและมีการเชื่อมโยงกัน ในลักษณะใด โดยสามารถวิเคราะห์ลำดับการพัฒนาเมืองดังต่อไปนี้

1) ในด้านการตั้งถิ่นฐาน

- ในปี พ.ศ. 2494 มีการปลูกสร้างอาคาร รวมกลุ่มกันอย่างหนาแน่นในบริเวณริมสองฝั่งแม่น้ำเพชรบุรี บริเวณถนนดำเนิน เกษม ถนนริมคลองกระแซง ถนนพานิชเจริญ ถนนสุรินทร์ราษฎร์ ถนนมาตยวงษ์ และรวมกลุ่มกันหนาแน่นปานกลางบริเวณถนนคีรีรัฐยา ถนนราชวิถี ทางด้าน ตะวันออกของถนนมาตยวงษ์ ถนนโพธิ์การ้อง นอกนั้นมีความหนาแน่นต่ำบริเวณ ตามริมแม่น้ำทางตอนเหนือและทางตอนใต้ของชุมชนเมือง

- ในปี พ.ศ. 2510-พ.ศ. 2515 มีการ ขยายตัวของพื้นที่เมืองออกไปตามริมถนนเพชรเกษมก่อนเข้าเมือง อดยมากจะเป็น อาคารพักอาศัยและพาณิชยกรรม เช่น โรงสีข้าวในบริเวณใกล้ตัวเมือง ส่วนทาง ด้านตะวันออกมีการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมในครัวเรือนบริเวณต้นถนนโพธิ์- การ้อง และต้นถนนสายเพชรบุรี-บ้านแหลม ส่วนทางตอนใต้มีการก่อสร้าง รกตั้งและร้านค้าทางวัสดุก่อสร้าง บริเวณใกล้กับทางแยกถนนเพชรเกษมกับถนน เพชรเกษม-หาดเจ้าสำราญ

- ในปี พ.ศ. 2519- พ.ศ. 2522 มีการขยาย ตัวของพื้นที่เมืองออกไปทางตะวันตกของถนนคีรีรัฐยาถึงถนนคลองกระแซง และ ระหว่างถนนราชดำเนินและถนนดำเนินเกษมหนาแน่นมากขึ้น และทางด้านตะวันออกของเมืองตั้งแต่ถนนพานิชเจริญถึงถนนมาตยวงษ์กับถนนโพธิ์การ้อง มีการขยายตัว

จากแนวทางรถไฟทางด้านเหนือบ้าง ส่วนบริเวณถนนบริพัตร มีการก่อสร้างอาคารเพิ่มขึ้นตามแนวถนนไปทางด้านใต้จนถึงบริเวณถนนเพชรเกษมสายเดิม

- ในปีพ.ศ. 2523 - พ.ศ. 2525 มีการขยายตัวของพื้นที่เมืองออกไปตามถนนที่เชื่อมกับอำเภออื่น ๆ และจังหวัดใกล้เคียง เช่น ทางหลวงแผ่นดินหมายเลขที่ 4 (ถนนเพชรเกษม) ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3173 3178 3179 เป็นต้น

- ในปีพ.ศ. 2530- พ.ศ. 2533 การตื่นตัวของธุรกิจที่ดินได้ขยายตัวเข้ามาในเอง เกิดโครงการจัดสรรขึ้นใหม่เป็นจำนวนมากโดยมีการขยายตัวทางด้านตะวันออกของเมืองบริเวณถนนพริกார่อง และทางด้านตะวันออกของถนนบริพัตร รวมทั้งบริเวณริมถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) ช่วงก่อนเข้าเมืองเพชรบุรีมีการขออนุญาตก่อสร้างเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ส่วนบริเวณที่มีการก่อสร้างอาคารเพิ่มขึ้นน้อยเป็นบริเวณที่มีความหนาแน่นสูงอยู่แล้วคือ ถนนพานิชเจริญ ถนนมาตยาวงษ์ ริมถนนพงษ์สุริยา และในซอยทรัพย์สิน

- ในปีพ.ศ. 2534- พ.ศ. 2537 มีการขยายตัวลดลงจากในช่องปีพ.ศ. 2530-พ.ศ. 2533 ในเขตเทศบาลมีการขยายตัวทางด้านบ้านพักอาศัยโดยปลูกสร้างเองในพื้นที่เดิมเป็นส่วนใหญ่ เช่น บริเวณริมถนนราชวิถี ถนนมาตยาวงษ์ ถนนพานิชเจริญ เป็นต้น และทางด้านตะวันออกของตัวเมือง เช่น ในซอยเจตน์จำลองและซอยโรงเรียนการช่าง โดยมีการจัดสรรที่ดินแบ่งขายให้เจ้าของปลูกบ้านเอง นอกจากนั้นยังมีการทำหมู่บ้านจัดสรรในบริเวณทางฝั่งขวาของถนนราชดำเนิน

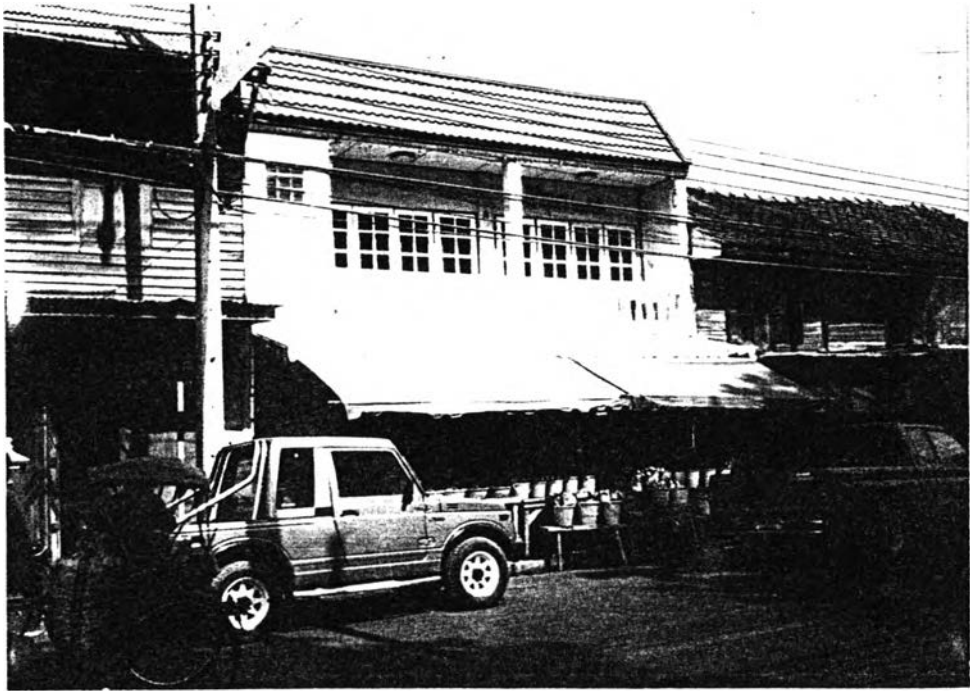
ส่วนในพื้นที่นอกเขตเทศบาล ทางตอนเหนือของทางรถไฟซึ่งอยู่นอกเขตเทศบาลในตำบลหนองโสนและบริเวณริมถนนไปตำบลบางจาน บริเวณคลองชลประทานมีโครงการหมู่บ้านจัดสรรแบบทาวน์เฮาส์และห้องแถว เป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งมีการขยายตัวทางด้านใต้ของเมืองริมถนนเพชรเกษมสายเดิม ซึ่งมีการจัดทำโครงการบ้านจัดสรรประเภททาวน์เฮาส์ 2-3 โครงการ

ภาพที่ 5.2 หมู่บ้านจัดสรรใหม่ในซอยเจตโอง"ล่อง

- ในปีพ.ศ. 2537- พ.ศ. 2540 ถึงแม้ว่าเศรษฐกิจในภาพรวมจะไม่คึกคักเท่าในช่วงก่อนที่ผ่านมา ซึ่งมีผลทำให้ปริมาณการจัดทำธุรกิจบ้านจัดสรรในบริเวณเขตเทศบาล มีการก่อสร้างขึ้นใหม่เพียงบางโครงการเช่นบริเวณทางด้านตะวันออกและด้านตะวันตกของถนนราชดำเนิน แต่ส่วนใหญ่จะเป็นในลักษณะการก่อสร้างอาคารขึ้นใหม่ในที่ว่างของเดิม หรือแทนที่อาคารเดิมเช่นบริเวณถนนพญาสุริยาที่มีการก่อสร้างห้างสรรพสินค้า (สหไทย) บริเวณที่เป็นตลาดเทศบาลเดิม หรือการก่อสร้างอาคารห้องแถวใหม่แทนที่ห้องแถวไม้เดิมหน้าวัดมหาธาตุ และก่อสร้างตึกแถวใหม่แทนที่ห้องแถวของเดิมบริเวณปลายถนนบริพัตร เป็นต้น

ภาพที่ 5.3 การก่อสร้างอาคารใหม่แทนที่อาคารเดิมบริเวณหน้าวัดมหาธาตุ

ส่วนในบริเวณนอกเขตเทศบาล มีการก่อสร้างอาคารตึกแถวใหม่ริมถนนสายเพชรบุรี-หาดเจ้าสำราญ และการสร้างโกดังสินค้าบริเวณริมถนนเพชรเกษมสายเดิม ซึ่งรวมทั้งมีการก่อสร้างห้างสรรพสินค้า (BIG C) ซึ่งอยู่บริเวณใกล้กับถนนเพชรเกษมสายเดิมบรรจบกับถนนเพชรเกษมสายเลี่ยงเมือง

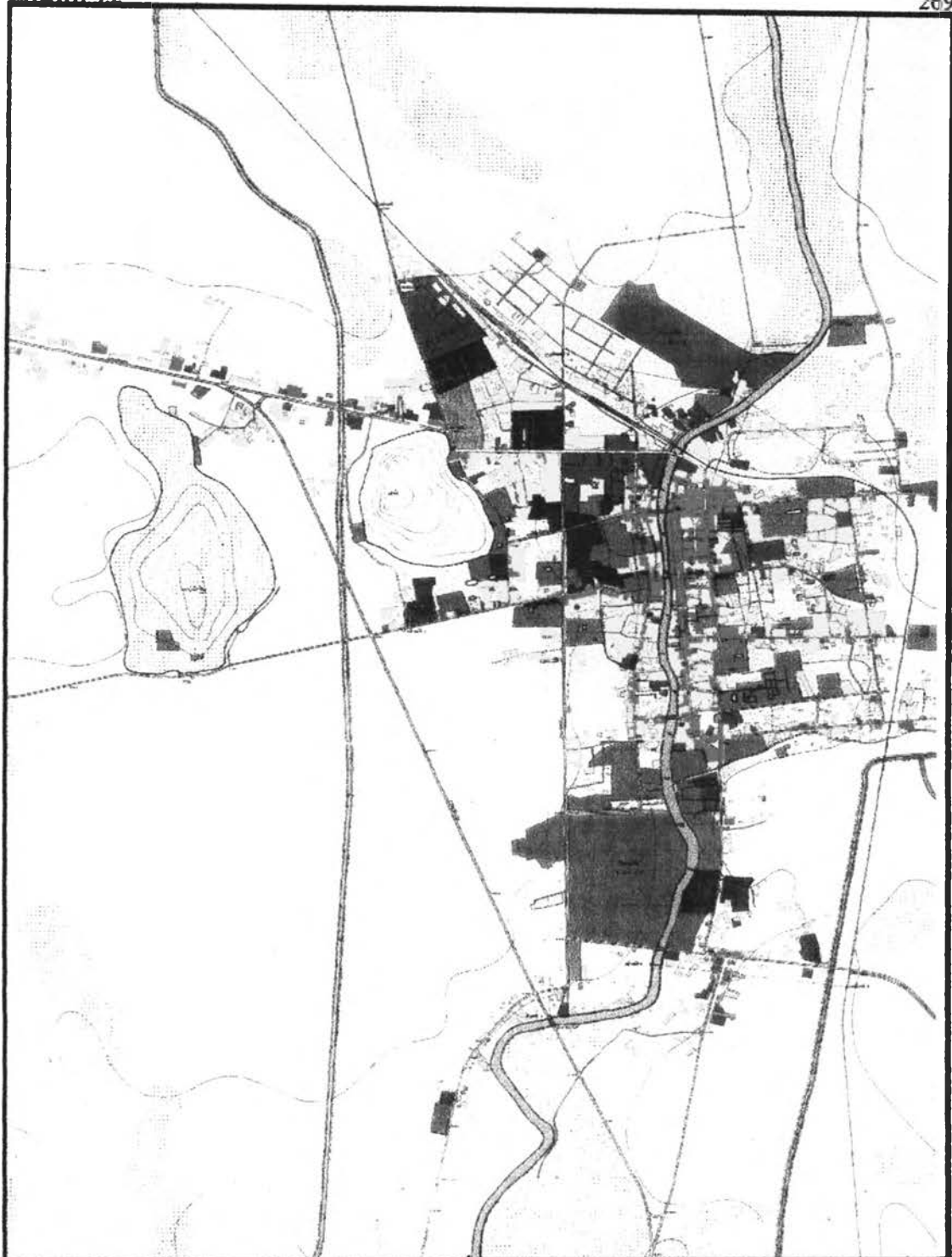
2) ในด้านระบบคมนาคมขนส่ง

ความเป็นมา

รูปแบบของการคมนาคมขนส่งในอดีตที่สำคัญที่สุดคือ การใช้เส้นทางทางน้ำในการสัญจร เนื่องจากเพชรบุรีเป็นเมืองที่มีแม่น้ำไหลผ่านใจกลางเมือง ซึ่งเกิดตลาดน้ำขนาดใหญ่บริเวณ 2 มั้งริมแม่น้ำ โดยมีเรือขนส่งทางเกษตรมาจอดบริเวณท่าหน้าวัดมหาธาตุรวมทั้งเรือขายสินค้า เครื่องอุปโภคบริโภค ซึ่งมีมาอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 4 ทรงโปรดฯให้สร้างพระนครคีรีขึ้นบนเขาวิ้งในปี พ.ศ. 2401 ซึ่งในปีต่อมาทรงโปรดฯให้ตัดถนนขึ้นใหม่หลายสาย เช่น ถนนราชวิถี ถนนบันไดอิฐ เป็นต้น ทำให้เป็นการเริ่มเปิดมิติใหม่ในการคมนาคมทางบก จากนั้นในรัชกาลที่ 5 จนถึงสมัยต้นรัชกาลปัจจุบัน ทรงโปรดเกล้าฯให้ตัดถนนเพิ่มขึ้นอีกหลายสายจนกระทั่งเป็นโครงข่าย และเมื่อกรมชลประทานก่อสร้างเขื่อนเพชรในปี พ.ศ. 2494 ซึ่งมีผลทำให้ระดับน้ำในแม่น้ำเพชรบุรีลดลง ประกอบกับกรมทางหลวงได้ตัดถนนเพชรเกษมถึงถนนเพชรบุรีในปี พ.ศ. 2493 ทำให้การคมนาคมขนส่งติดต่อเชื่อมโยงกันได้หมดทั้งในระหว่างกรุงเทพฯ-เพชรบุรี และในตัวจังหวัดซึ่งส่งผลให้ระบบคมนาคมทางบกมีบทบาทเข้าแทนที่ระบบคมนาคมทางน้ำซึ่งลดลงจะกระทั่งสิ้นสุดลงเมื่อประมาณ พ.ศ. 2510 หรือเมื่อประมาณ 30 ปีมาแล้ว

3) ด้านการใช้ที่ดิน

ในช่วงปี พ.ศ. 2500- พ.ศ. 2510 ในเวลานั้นขนาดของตัวเมืองจะมีขอบเขตอยู่ถนนราชวิถีทางตอนเหนือ ถนนราชดำเนินตอนต้น ถนนดำเนินเกษมช่วงวัดมหาธาตุ และบริเวณตลาดใจกลางเมืองเท่านั้นที่มีอาคารปลูกสร้างกันอย่างหนาแน่นเนื่องจากเป็นเขตพาณิชย์กรรม แต่นอกจากนั้นส่วนใหญ่มักจะเป็นการใช้ที่ดินประเภทพักอาศัย ซึ่งอยู่ใกล้บริเวณที่เป็นวัดสำคัญ เช่น วัดมหาธาตุ วัดใหญ่สุวรรณาราม วัดพลับพลาชัย วัดเกาะ วัดคงคาราม เป็นต้น ส่วนการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมเริ่มมีอยู่บริเวณถนนเพชรเกษมช่วงก่อนเข้า

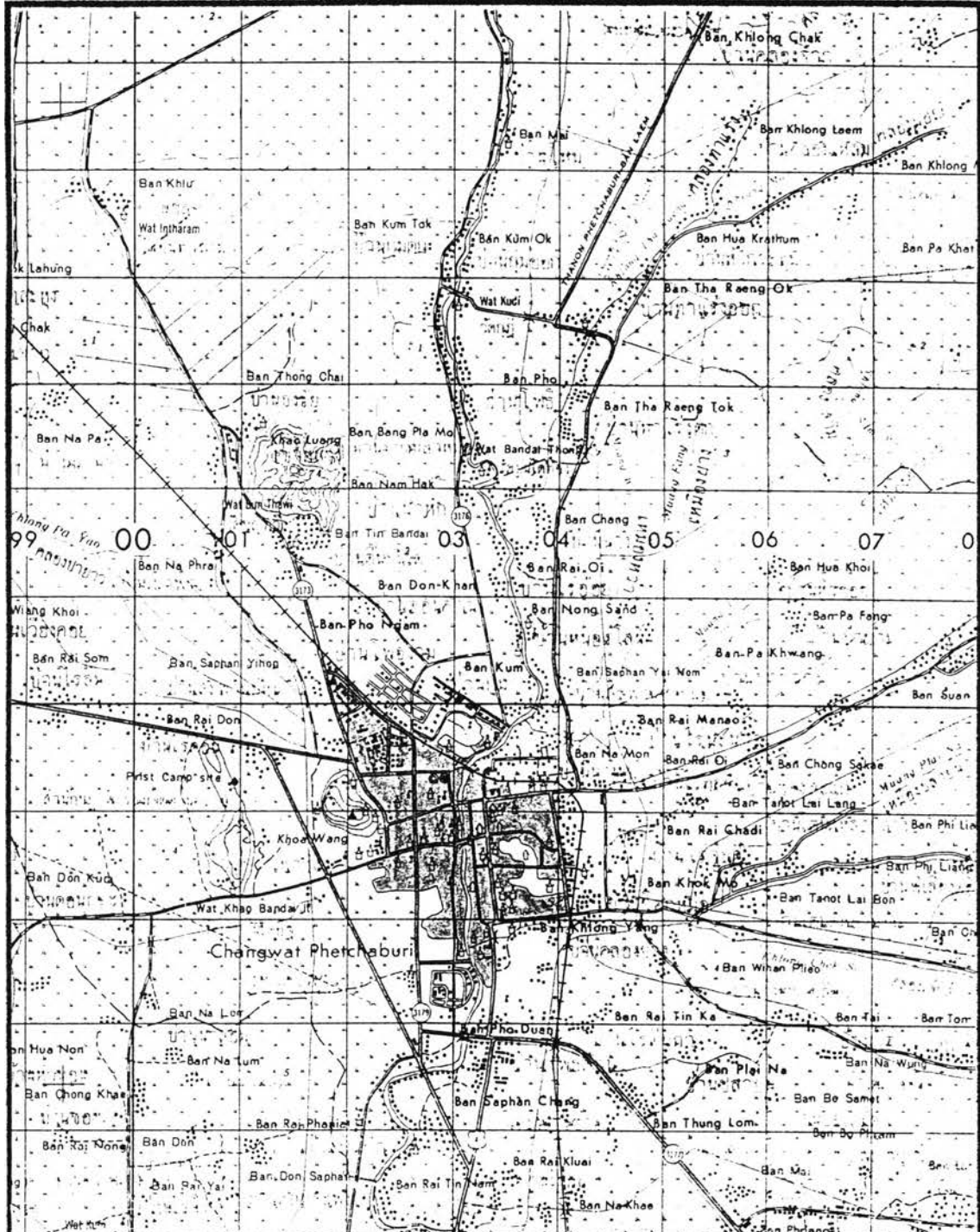
แสดง : แผนที่การใช้ที่ดินตัวเมืองเพชรบุรี
พ.ศ. 2510

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

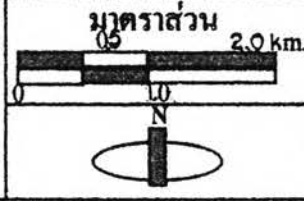
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แสดง : ขอบเขตเนื้อเมือง พ.ศ. 2525

ที่มา : กรมแผนที่ทหาร

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

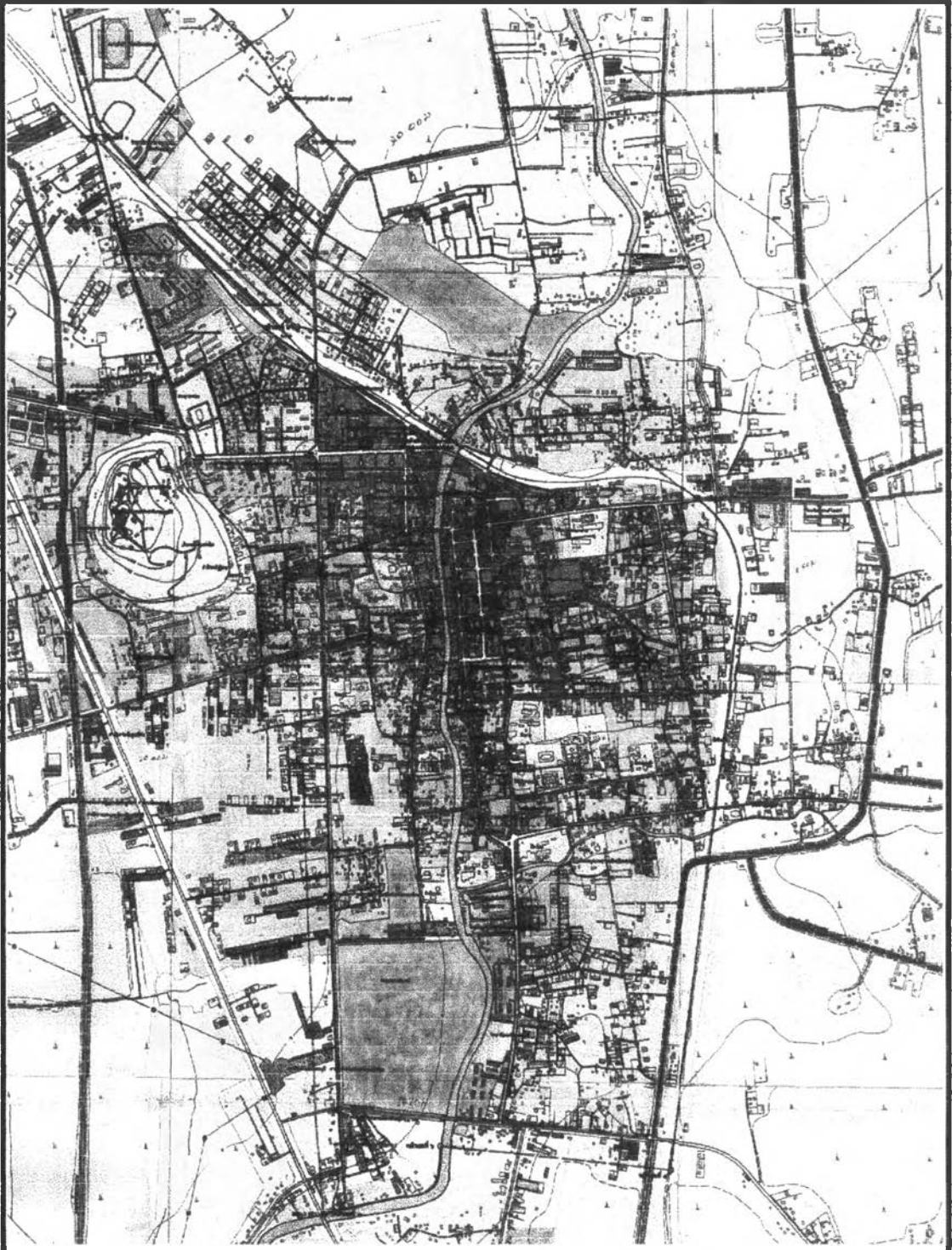
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมืองและริมแม่น้ำเพชรบุรีทางตอนเหนือของเมืองใกล้กับกรมทหาร และทางตอนใต้ของเมืองใกล้กับวัดเกาะ

ในช่วงปี พ.ศ.2510-พ.ศ.2525 ในช่วงนี้มีการเปลี่ยนแปลงด้านการใช้ที่ดินมากเนื่องจากมีการจัดตั้งอุตสาหกรรมภายในครอบครัวขึ้นเป็นจำนวนมาก ในบริเวณเขตเทศบาล ส่วนในบริเวณนอกเขตเทศบาล มีการขยายตัวประเภทพักอาศัยทางตอนเหนือและการใช้ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษาทางตอนใต้ เช่น วิทยาลัยครูเพชรบุรี (สถาบันราชภัฏเพชรบุรีในปัจจุบัน) บริเวณริมถนนเพชรบุรี-หาดเจ้าสำราญ และวิทยาลัยเทคนิคซึ่งอยู่ริมถนนบริพัตร ซึ่งการตั้งสถาบันการศึกษาระดับสูงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในบริเวณใกล้เคียงจากการใช้ที่ดินประเภทพักอาศัยเป็นการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมในบริเวณริมถนน

ในช่วงปี พ.ศ.2525-พ.ศ.2533 ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเพชรบุรี มีการใช้ที่ดินประเภทสถาบันราชการบริเวณถนนราชวิถี ประเภทสถาบันการศึกษาในระดับประถม-มัธยมบริเวณถนนสีเสอินทร์ และในระดับอนุปริญญา-ปริญญาตรีที่ ถนนคีรีรัฐยา รวมทั้งการใช้ที่ดินประเภทอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม บริเวณพระนครคีรี (เขาวัง) และบริเวณโบราณสถานต่าง ๆ ที่กระจายอยู่ทั่วไปในตัวเมือง ส่วนบริเวณพาณิชยกรรมอยู่บริเวณถนนดำเนินเกษม และถนนราชวิถีบริเวณด้านหน้าเขาวัง ส่วนพื้นที่พักอาศัยนั้นกระจายอยู่ตามพื้นที่ด้านหลังส่วนพาณิชยกรรมที่อยู่ริมถนน ส่วนทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเป็นย่านการค้าและธุรกิจค่อนข้างใหญ่ บริเวณถนนพานิชเจริญ ถนนสุรินทร์ถาชัย มีโรงงานผลิตเส้นก๋วยเตี๋ยว โรงงานอุตสาหกรรมขนมพื้นบ้าน ซึ่งมีอยู่มากตามบริเวณถนนมาตยวงศ์ นอกจากนี้มีการก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรรขึ้นเป็นแห่งแรกของบริเวณทางตอนใต้ของเมือง (หมู่บ้านร่มเย็นวิลล่า)

ในช่วงปี พ.ศ.2534-พ.ศ.2536 มีการขยายตัวของเมืองออกไปตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ช่วงก่อนเข้าเมือง มีการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นร้านขาย-ซ่อม รถจักรยานยนต์ เครื่องปรับอากาศ

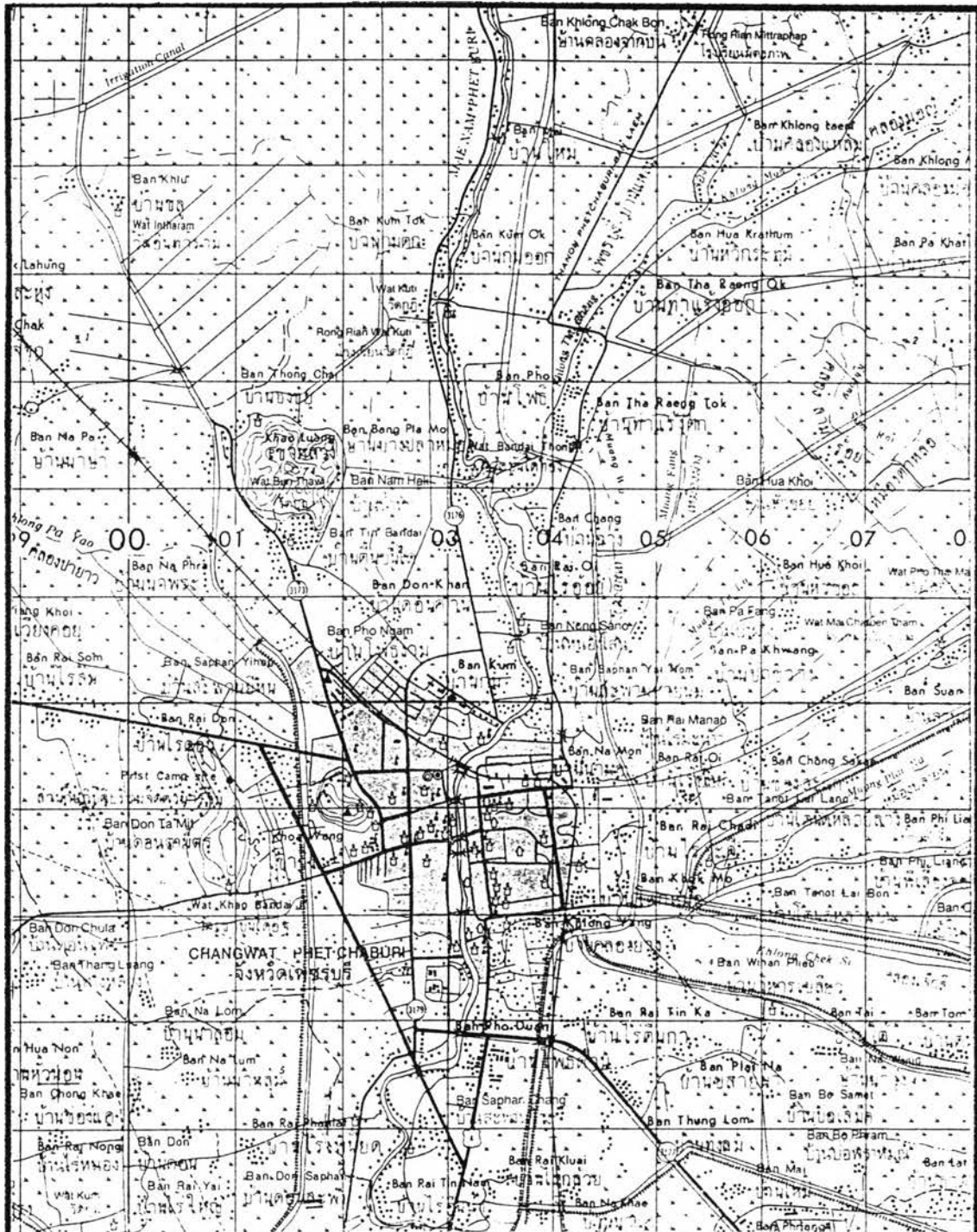
ที่มา : สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี
 แสดง : แผนที่การใช้ที่ดินตัวเมืองเพชรบุรี
 พ.ศ. 2534

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
 เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แสดง : ขอบเขตเนื้อเมือง พ.ศ. 2536

ที่มา : กรมแผนที่ทหาร

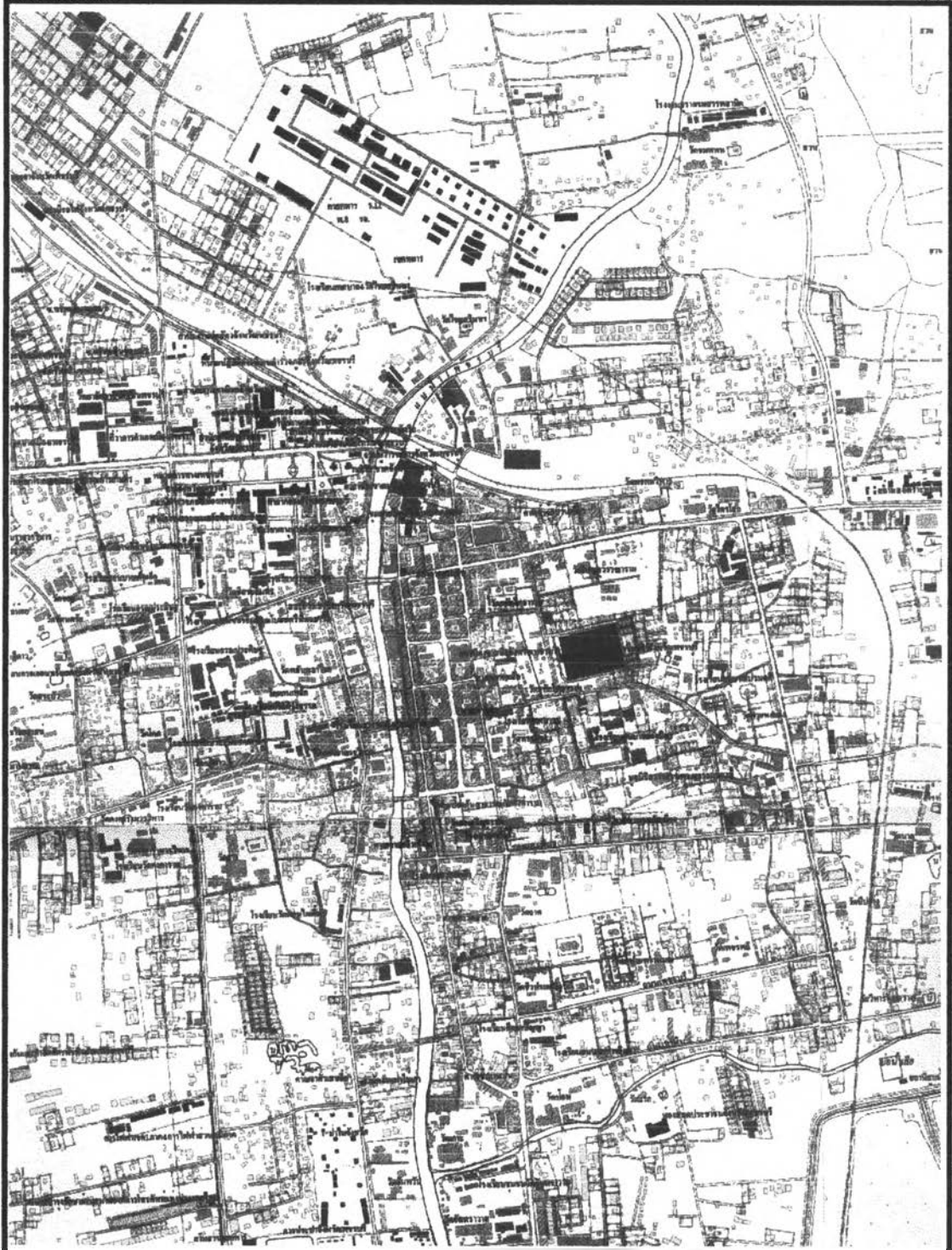
กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

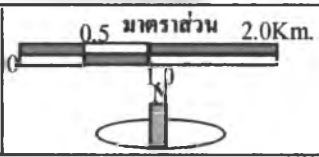
และคลังสินค้า ทางตอนเหนือของเมืองติดแม่น้ำเพชรบุรีบนถนนเดโชเป็น
อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรและคลังสินค้าทางใต้ริมถนนทางหลวงจังหวัด
หมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษมสายเดิม) มีการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม
บริเวณช่องทางแยกระหว่างถนนราชดำริกับถนนเพชรเกษมสายเดิม มีการใช้
ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรมบริเวณริมถนนเพชรเกษมนอกเขตเทศบาล (ตำบล
ต้นมะม่วง) และการใช้ที่ดินประเภทพักอาศัยโดยเป็นหมู่บ้านจัดสรร (หมู่บ้าน
เมืองเพชรวิลล่า) บริเวณฝั่งตะวันตกของถนนเพชรเกษม

ในช่วงปี พ.ศ. 2537- พ.ศ. 2540 มีการเปลี่ยนแปลงการใช้
ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม ทางนี้เขตและนอกเขตเทศบาล ในเขตเทศบาลมีการ
ก่อสร้างศูนย์การค้าสามดาวเพชรขึ้นบริเวณพื้นที่ด้านหลังเขาวังในปี พ.ศ. 2537
และห้างสหทัยในบริเวณพื้นที่ที่เป็นตลาดเทศบาลของเดิมบริเวณริมถนน
พงษ์สุริยา และในปี พ.ศ. 2539 มีการก่อสร้างโรงแรมชั้นหนึ่งที่บริเวณพื้นที่ด้าน
หลังเขาวังเช่นกัน และก่อสร้างห้างสรรพสินค้า (BIG C) ทางตอนใต้ของเมือง
บริเวณระหว่างถนนเพชรเกษมสายเดิมและถนนเพชรเกษมสายเลี่ยงเมือง ส่วนการ
ใช้ที่ดินประเภทพักอาศัยมีการขยายตัวโดยมีโครงการใหม่เกิดขึ้นทางตอนใต้ของ
เมืองซึ่งเกิดขึ้นอีก 2 โครงการในช่วงปี พ.ศ. 2537-พศ. 2540 (หมู่บ้าน
กรุงเพชรวิลล่า และหมู่บ้านเพชรพิมาน)

การใช้ที่ดินในเขตชุมชนเมืองเพชรบุรีนั้นจะสังเกตได้ว่า มีการใช้ที่ดิน
อย่างผสมผสาน เช่นพื้นที่พักอาศัย พื้นที่พาณิชยกรรม พื้นที่อุตสาหกรรมในครอบครัว
และพื้นที่สถาบันการศึกษา/สถาบันราชการเป็นต้น ทั้งนี้เพราะมีการใช้พื้นที่ของ
ชุมชนเมืองมาอย่างต่อเนื่องโดยไม่ขาดตอนตั้งแต่สมัยโบราณ ดังนั้นเมื่อมีการ
เปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบนพื้นที่ตัวเมืองเดิม จึงเป็นความหลากหลายที่มองผิวเผิน
จะเป็นการปะปนสับสนของรูปแบบการใช้ที่ดิน แต่อันที่จริงเป็นวิถีชีวิตของเมืองที่
มีการปรับตัวให้สมบูรณ์อย่าง เป็นธรรมชาติที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่ง
ยังทำให้เมืองยังคง "มีชีวิต" ซึ่งนับเป็นความยั่งยืนของเมืองในรูปแบบหนึ่ง
ที่เหมาะสมกับเมืองเพชรบุรี

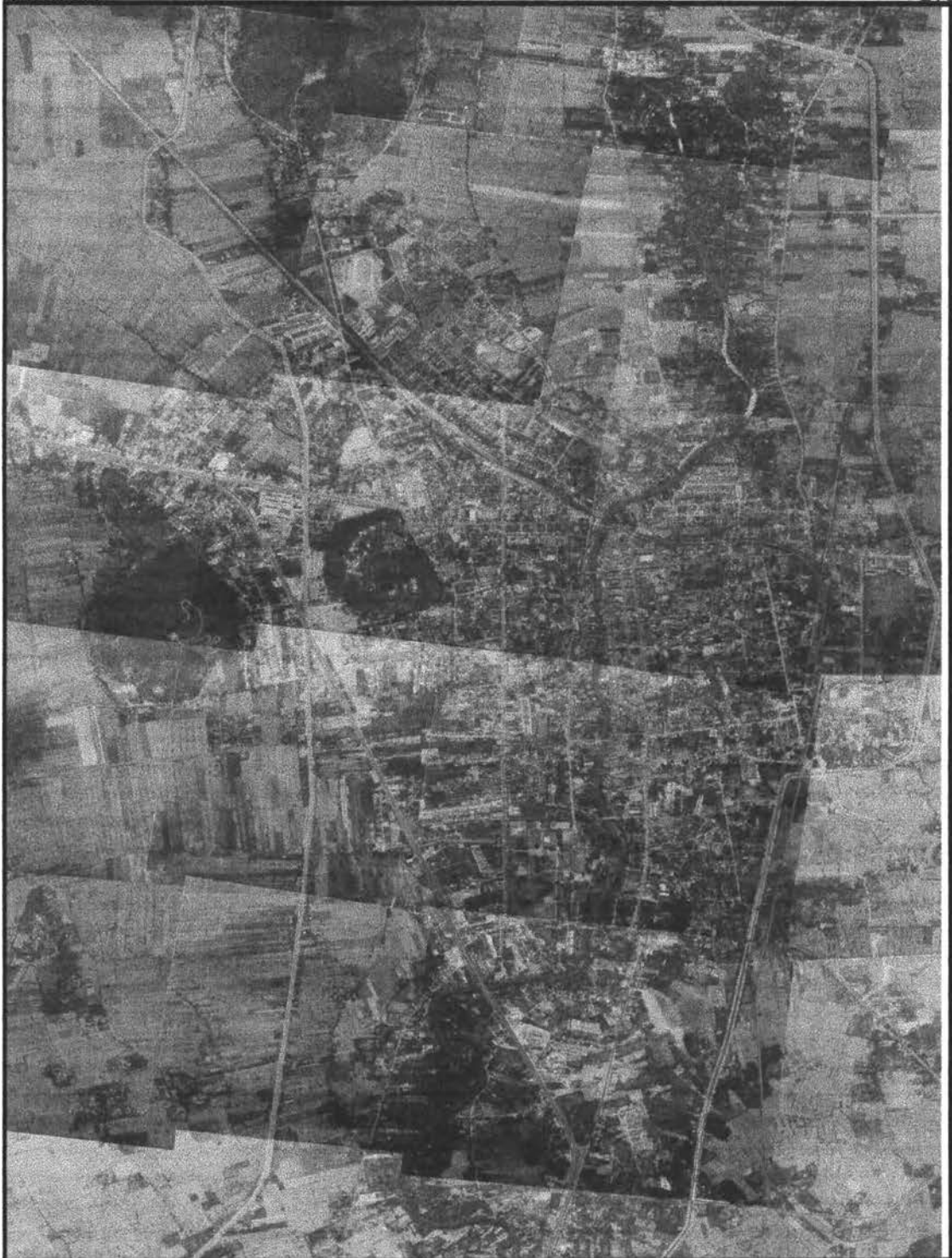
ที่มา : สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี
 แสดง: แผนที่การใช้ประเภทของอาคารต่างๆ
 ในเมืองเพชรบุรี พ.ศ. 2539

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
 เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แสดง: ภาพถ่ายทางอากาศ(พ.ศ.2536)

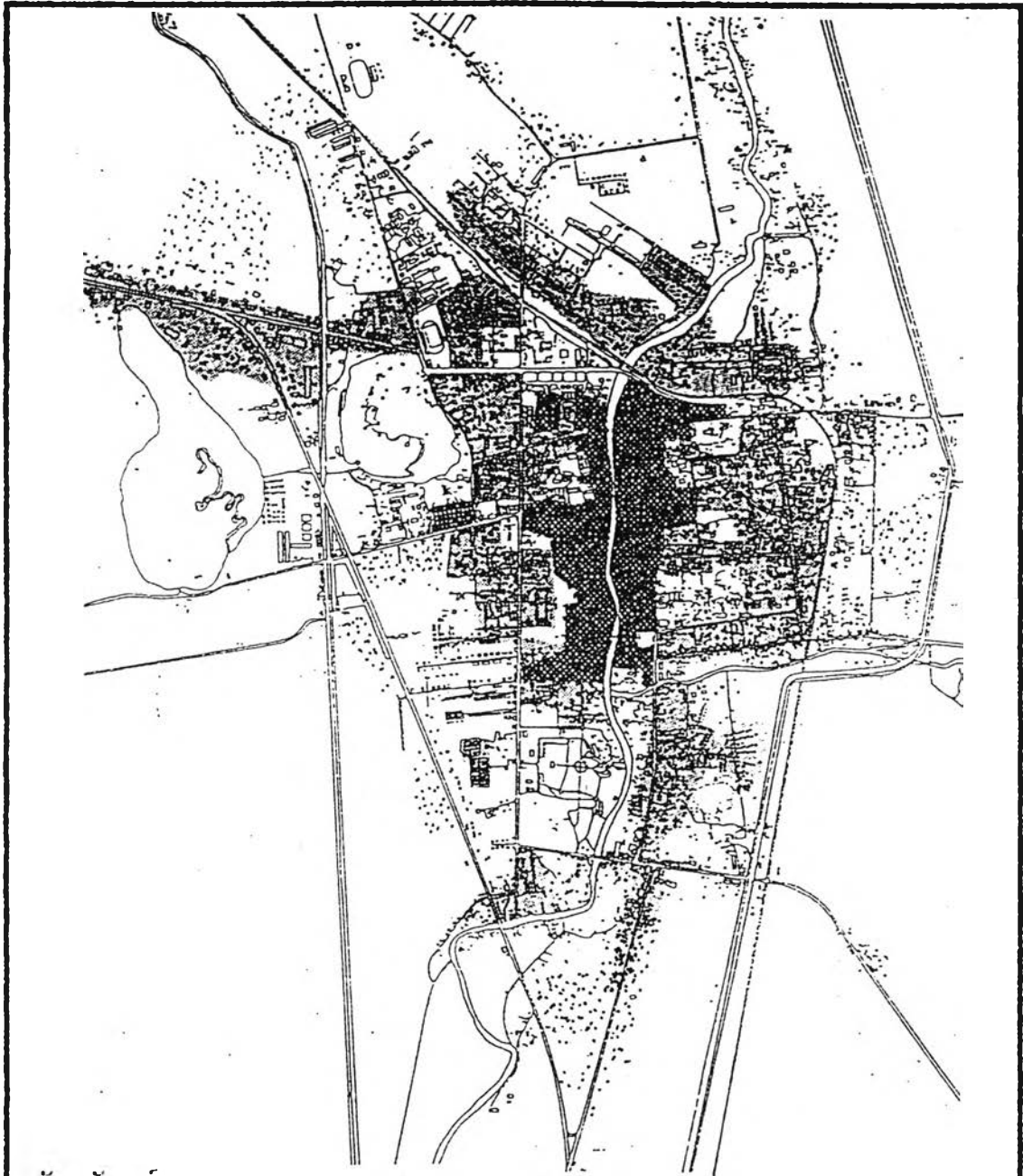
ที่มา : สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี

กระบวนการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สัญลักษณ์:

- กลุ่มอาคารที่มีความหนาแน่นสูง
- กลุ่มอาคารที่มีความหนาแน่นปานกลาง
- กลุ่มอาคารที่มีความหนาแน่นน้อย

ที่มา : สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี

แสดง: พื้นที่หนาแน่น พ.ศ. 2539

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4) ในด้านความหนาแน่น

จากการศึกษาลำดับการพัฒนาเมืองเพชรบุรี ทั้งในด้านการตั้งถิ่นฐาน การราชที่ดิน และระบบการคมนาคมขนส่ง ทำให้เกิดกลุ่มอาคารที่มีความหนาแน่นแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามรูปแบบในการใช้อาคารที่มีกิจกรรมและอาชีพแตกต่างกัน ดังจะสามารถจำแนกได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

ก) กลุ่มอาคารที่มีความหนาแน่นสูง อยู่บริเวณใจกลางเมือง ทั้งสองฝั่งของแม่น้ำเพชรบุรี ลักษณะการใช้อาคารแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

1) กลุ่มอาคารพาณิชย์กรรม อยู่ในย่านพาณิชย์กรรมหลักของเมือง ทางฝั่งตำบลท่าราบ เป็นอาคารแถวริมถนนพานิชเจริญ ถนนสุรินทร์ฤๅไชย ถนนมาตยาวงษ์ ถนนพงษ์สุริยา ลักษณะอาคารเป็นตึกแถว 2-4 ชั้น หน้ากว้างห้องละประมาณ 4 เมตร เกะกลุ่มกันหนาแน่น รัศมีต่างหันหน้าสู่ถนน เนื่องจากโครงข่ายถนนในบริเวณดังกล่าวเป็นตาตารางที่ดี จึงมีพื้นที่หันหน้าเข้าหาถนนได้มาก พื้นที่เว้นว่างภายในตาตารางจึงมีน้อย แต่ก็การเช่าพื้นที่ด้านในเป็นบ้านพักอาศัยแบบหนาแน่นเต็มพื้นที่ บางตารางเป็นห้องแถวล้อมรอบตลาดทรัพย์สิน กลุ่มห้องแถวในกรอบตาตารางมีเป็นกลุ่ม ๆ ทั้ง 2 ข้างถนนสุรินทร์ฤๅไชย ลงไปถึงวัดช่อเจริญธรรม

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มตึกแถวที่สร้างขนานไปกับถนนพานิชเจริญตลอดลงไปถึงถนนวัดช่อเจริญธรรม การใช้อาคารเหล่านี้ส่วนใหญ่ เป็นการค้าสินค้าอุปโภคและบริการ ลักษณะของอาคารส่วนใหญ่เป็นห้องแถวหรือตึกแถว มีพื้นที่ประมาณ 12 ตารางวา

2) กลุ่มบ้านพักอาศัย อยู่ทางตะวันตกของแม่น้ำเพชรบุรี บริเวณริมถนนดำเนินเกษม ถนนนอก ไล่ไปถึงถนนบันไดอิฐ ส่วนทางตะวันตก

ของแม่น้ำมีที่พักอาศัยหนาแน่นมากบริเวณสองข้างถนนพานิชเจริญไปถึงถนน
มาตยวงษ์ ไหลลงมาทางใต้ จนถึงบริเวณหน้าวัดเกาะ

อาคารในบริเวณนี้ลักษณะของอาคารส่วนใหญ่เป็นอาคารไม้ 1-2
ชั้น มีทั้งอาคารเดี่ยวและอาคารแถวไม้ สร้างในสมัย รัชกาลที่ 4 ถึง รัชกาลที่ 7
อาคารแถวไม้จะหันหน้าเข้าสู่ถนน ส่วนภายในพื้นที่หลังอาคารแถว จึงเป็นบ้าน
เดี่ยวสร้างติดกันหนาแน่น ในพื้นที่หลังละประมาณ 30-50 ตารางวา

การใช้อาคารเป็นไปตามที่ตั้ง อาคารแถวไม้ริมถนน ไม้ซึ่งเป็น
อยู่อาศัยบนชั้นบน ส่วนชั้นล่างทำการค้าขายสินค้าอุปโภคบริโภค บริการ ตลอดจน
อุตสาหกรรมขนาดย่อม เช่น ทำขนม ซ่อมรถจักรยานยนต์ รถยนต์ เป็นต้น อาคาร
เดี่ยวไม้เป็นบ้านพักอาศัย

ข) กลุ่มอาคารที่มีความหนาแน่นปานกลาง อยู่ในเขตเทศบาล
และบริเวณโดยรอบที่ติดเขตเทศบาล แบ่งตามลักษณะการใช้สอยอาคารเป็น
2 กลุ่มคือ

1) กลุ่มอาคารพาณิชย์กรรม อยู่บริเวณริมถนนเพชรเกษมสาย
เข้าเมืองและทางเลี้ยวเมือง เป็นตึกแถว 3-5 ชั้น สร้างขนานไปกับแนวถนน
เกาะกลุ่มหนาแน่นบริเวณทางแยกเข้าเมือง มีการสร้างอาคารพาณิชย์และศูนย์การค้า

การใช้อาคารส่วนใหญ่จะทำการค้าขายสินค้าพื้นเมืองเพื่อต้อนรับ
นักท่องเที่ยว มีอุตสาหกรรมทำขนม และการซ่อมแซมรถยนต์และรถจักรยานยนต์

2) กลุ่มอาคารพักอาศัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

ก) กลุ่มอาคารพักอาศัย ตั้งรวมเป็นกลุ่มตามจุดต่าง ๆ
ในเขตเทศบาลเมือง ได้แก่ บริเวณซอยทรัพย์สินริมถนนราชวิถี บริเวณทางขวา
ของถนนคีรีรัฐยา ลงมาถนนเขابันไดอิฐ บริเวณถนนราชดำเนินในซอยเสลาฯ
ทางเหนือของเมือง เช่น บริเวณบ้านพักรถไฟและบ้านพักนายทหารในเขตพื้นที่
ทหารรวมถึงกลุ่มบ้านพักอาศัย หลังทางรถไฟทางตะวันออกของแม่น้ำเพชรบุรี

ทางตะวันออกได้แก่ บ้านพักภายในบริเวณถนนมาตยาวงษ์ถึงถนนโพธิ์การ้อง ไล่จากถนนพงษ์สุริยาลงมาถึงถนนท่าหิน

อาคารส่วนใหญ่เป็นกลุ่มบ้านเดี่ยวไม้แบบเก่า มีบริเวณ 1-2 ชั้น มีด้านหนึ่งติดถนนใหญ่ที่สามารถเข้าถึงศูนย์กลางเมืองได้สะดวก ส่วนทางสัญจรภายในกลุ่มจะเป็นถนนซอยขนาด 3-4 เมตร ส่วนใหญ่จะเป็นซอยตัน พื้นที่ดินต่อหลังคาเรือนประมาณ 100-200 ตารางวา

การใช้อาคารใช้เป็นที่พักอาศัยกว่าร้อยละ 90 มีร้านค้าประเภทของชำประเภทเป็นระยะ คนที่อยู่ในบริเวณนี้มักเป็นข้าราชการและผู้มีรายได้ปานกลาง

ข) กลุ่มอาคารพักอาศัยใหม่ มักแทรกอยู่ตามที่ว่างของเอกชน ภายในเขตเทศบาลหรือบริเวณโดยรอบเขตเทศบาล มีรัศมีที่ห่างจากย่านพาณิชย์กรรม 1-2 กิโลเมตร ได้แก่ กลุ่มหมู่บ้านบริเวณริมถนนราชดำเนินทั้งสองข้าง กลุ่มบ้านพักอาศัยบริเวณด้านเหนือของถนนพงษ์สุริยาข้ามเขตรถไฟฟ้า และกลุ่มบ้านพักอาศัยที่ติดเขابันใดอิฐทางตะวันตกของชุมชนเมือง

การจัดสรรที่อยู่อาศัยใหม่มี 2 ประเภท คือ

1) การจัดสรรเฉพาะที่ดิน โดยเอาที่ดินแปลงใหญ่แปลงเป็นซอยย่อย แล้วทำถนนซอยซึ่งแยกจากถนนใหญ่เข้าไปบนพื้นที่ โดยไม่มีการจัดสาธารณูปโภคหรือสาธารณูปการให้

2) การจัดสรรเป็นหมู่บ้าน โดยการจัดสร้างบ้านพร้อมสาธารณูปโภคและสาธารณูปการพร้อมสรรพ

ลักษณะอาคารในกลุ่มบ้านพักอาศัยใหม่ นิยมเป็นอาคาร
ครึ่งตึกครึ่งไม้ 1-2 ชั้น มีบริเวณโดยรอบ ทางเข้าออกมีทางเดียว กว้าง 6-8
เมตร ขนาดที่ดินต่อหลังคาเรือนประมาณ 50-100 ตารางวา

การใช้อาคารเป็นที่พักอาศัย ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่มิรายได้
สูงหรือปานกลางค่อนข้างสูง เช่น คหบดี หรือข้าราชการชั้นสูง

ค) กลุ่มอาคารที่มีความหนาแน่นน้อย มีทั้งภายในเขตเทศบาล
และนอกเขตเทศบาล เป็นกลุ่มที่มีความหนาแน่นของอาคารน้อย จึงมีที่ว่างมาก
แบ่งตามการใช้สอยอาคารออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1) กลุ่มอาคารสถาบันราชการ อยู่บริเวณริมถนนราชวิถี
และภายในเขตทหาร ทั้งทางเหนือและทางใต้ของเมือง

อาคารของสถาบันราชการ มักเป็นตึกสูง 2-3 ชั้น หันหน้าสู่
ถนน เนื่องจากสถาบันราชการมีที่ดินมากเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนอาคารจึงมี
ความหนาแน่นน้อย

การใช้อาคารก็ใช้เป็นอาคารของสถาบันราชการ ทั้งใน
ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับเทศบาล และเป็นสถานีของสาธารณสุขโรค
สาธารณสุขการต่าง ๆ

2) กลุ่มอาคารสถาบันศึกษาและศาสนสถาน ส่วนใหญ่
อยู่ภายในเขตเทศบาล และริมถนนสายสำคัญของเมือง เนื่องจากมีพื้นที่มากและ
จำนวนอาคารน้อย จึงมีความหนาแน่นน้อยเช่นกัน นับเป็นที่ว่างเร่งที่สำคัญของเมือง

ลักษณะของอาคารกลุ่มนี้ มีลักษณะสอดคล้องกับการใช้สอย
เช่น เป็นโรงเรียนมักจะเป็นอาคารคอนกรีต 2-4 ชั้น มีขนาดใหญ่ พื้นที่อาคาร
มาก ส่วนสถาบันศาสนา มักเป็นอาคารก่ออิฐถือปูนชั้นเดียว ใช้เป็น โบสถ์ วิหาร
ศาลาการเปรียญ กุฏิ และ เมรุ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดกลุ่มอาคารในเขตชุมชนเมืองเพชรบุรี แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

- กลุ่มอาคารที่มีความหนาแน่นมาก อยู่บริเวณใจกลางเมือง มักเป็นตึกแถว และบ้านพักอาศัยขนาดเล็ก
- กลุ่มอาคารที่มีความหนาแน่นปานกลาง อยู่บริเวณโดยรอบใจกลางเมือง มักเป็นอาคารไม้เก่าและใหม่ ouse เป็นร้านค้าและพักอาศัย
- กลุ่มอาคารที่มีความหนาแน่นน้อย อยู่แทรกทั่วไปในเขตเทศบาลและภายนอกเขตเทศบาล ouse เป็นสถานที่ราชการ สถาบันการศึกษา และศาสนสถาน นับเป็นที่ว่างร่งสำคัญของเมืองที่จะพิจารณาในอันดับต่อไป

5) านด้านพื้นที่มีการก่อสร้างอาคารกับพื้นที่ว่าง

1) พื้นที่ที่เป็นย่านพาณิชยกรรมที่สำคัญคือบริเวณตลาดเมืองเพชรบุรี ซึ่งมีการปลูกสร้างอาคารอย่างหนาแน่น ดังนั้นที่ว่างในย่านนี้ก็คือ พื้นที่ด้านหลังตึกแถวและเรือนแถว ซึ่งบางแห่งมีความต่อเนื่องกันได้ตลอด เช่น การouse เป็นพื้นที่ตลาดหลังตึกแถวริมถนนพาณิชยเจริญ(ซอยหลังตึก) นอกจากนั้นภายในบริเวณบล็อกสี่เหลี่ยมในส่วนพื้นที่ด้านหลังตึกแถวทั้ง 4 ด้าน เป็นพื้นที่บ้านไม้พักอาศัย หรือเป็นพื้นที่สีเขียว แต่ยังคงขาดการพัฒนาด้านการเข้าถึงและสาธารณูปโภค

2) พื้นที่ว่างในหน่วยราชการ หน่วยราชการที่เกาะกลุ่มกันส่วนใหญ่คือบริเวณริมถนนราชวิถีทั้งสองฝั่งจนถึงสะพานเทศบาล รวมทั้งบริเวณของสถานีรถไฟ พื้นที่บริเวณนี้แต่ละหน่วยราชการส่วนใหญ่มีเนื้อที่กว้างทำให้มีความหนาแน่นต่ำ ส่วนการouse พื้นที่ว่างส่วนใหญ่จะเป็นที่จอดรถโดยมีสนามหญ้าอยู่บริเวณด้านหน้าอาคาร เช่น บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัด สำนักงานเทศบาลเมือง ศาลจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด เป็นต้น

3) พื้นที่ว่างงานศาสนสถาน พื้นที่ว่างงานศาสนสถานส่วนใหญ่อยู
งานบริเวณวัด ซึ่งนอกจากจะมีที่ว่างจากระยะห่างที่เหมาะสมระหว่างอาคาร เช่น
โบสถ์ วิหาร ศาลา กุฏิสงฆ์ ฯลฯ แล้วยังมีพื้นที่ลานวัด ซึ่งเป็นที่ว่างเอนกประ
สงค์ ซึ่งนอกจากจะใช้เป็นที่ประกอบกิจกรรมงานต่าง ๆ แล้ว ลานวัดที่มีที่ตั้ง
อยู่กลางเมือง เช่น วัดมหาธาตุ วัดพลับพลาไชย ยังใช้เป็นที่จอดรถยนต์ และ
ลานวัดหอเจริญธรรม ซึ่งนำมาใช้เป็นศูนย์กลางการค้าขายส่งผลิตผลทางการ
เกษตร

4) พื้นที่ริมแม่น้ำเพชร ในอดีตพื้นที่ริมแม่น้ำนั้นนับว่าเป็นพื้นที่ที่มี
ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากมีการคมนาคมขนส่งทางน้ำ และติดต่อค้าขาย
กันมาตั้งแต่อดีต จนกระทั่งปัจจุบันเมื่อมีการก่อสร้างเขื่อนเพชรบุรี ซึ่งมีผลทำให้
ระดับน้ำลดลงมาก และประกอบกับระบบถนนมีบทบาทมากขึ้น ทำให้พื้นที่ริมแม่น้ำ
ลดความสำคัญลงเป็นอย่างมากบัดนี้ในปัจจุบันมีเพียงการขนส่งทางน้ำโดยเรือหาง
ยาวขนาดใหญ่ซึ่งมีวันละ 2 เที่ยวเท่านั้น (จากการสัมภาษณ์) ส่วนกิจกรรมใน
พื้นที่บริเวณริมแม่น้ำมีเพียงบางแห่ง เช่น พื้นที่ริมถนนหลังจวนผู้ว่าฯ ซึ่งอยู่ริม
แม่น้ำใกล้กับสะพานเทศบาล มีตลาดนัดวันวันเสาร์-อาทิตย์ พื้นที่ทำน้ำใกล้
สะพานจอมเกล้าฯ ซึ่งใช้สร้างถ่วงอก พื้นที่บริเวณผายน้ำสันวัดอัมพวัน ซึ่งเป็น
สถานที่ลงเล่นน้ำของเด็กๆ เป็นต้น (จากการสำรวจภาคสนาม)

5) พื้นที่สีเขียวคือบริเวณที่มีต้นไม้หนาแน่นเป็นส่วนใหญ่ แบ่งเป็น
- พื้นที่สีเขียวนอกชุมชนเมือง เช่นบริเวณเขาวัง เขาหลวง
เขาบ้านไถอิฐ ภูเขาเฉพาะบริเวณเขาวัง ซึ่งมีสิ่งก่อสร้างที่สำคัญคือ พระนครคีรี
ซึ่งเป็นพื้นที่ซึ่งมีกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวตลอดปี และมีการเข้าถึงสะดวก
เช่นเดียวกับเขาหลวงซึ่งมีการพัฒนาสาธารณูปโภคและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ
นอกจากนั้นยังมีพื้นที่สีเขียวในทางราบ ได้แก่ ทุ่งนา และสวนผลไม้ต่าง ๆ ซึ่งอยู่
โดยรอบชุมชนเมือง เช่น บริเวณบ้านกุ่ม ซึ่งมีชื่อเสียงทางด้านเป็นบริเวณที่นิยม
ปลูกชมพู่เพชร

ภาพที่ 5.5 สวนชุมชนเพชร

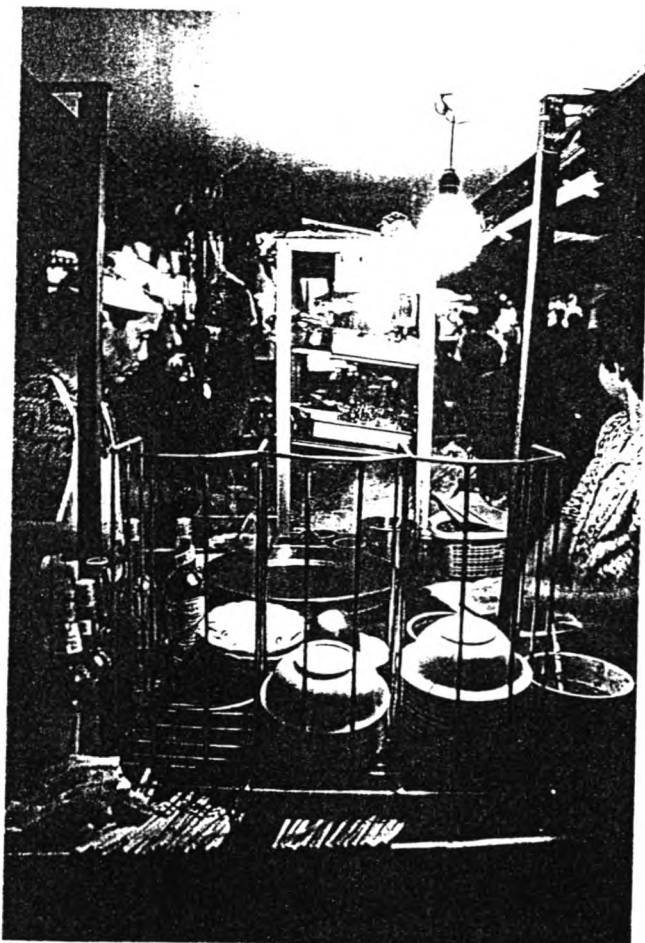
- พื้นที่สีเขียวในชุมชนเมือง ครอบคลุมพื้นที่สวนใหญ่จะอยู่ในสวนพื้นที่โล่งว่างของวัด สถานศึกษาและสถานที่ราชการ ซึ่งสวนใหญ่มิพื้นที่ดินกว้างขวางและมีจำนวนอาคารไม่มากนัก นอกจากนี้ยังมีพื้นที่สีเขียวอีกแบบหนึ่ง คือพื้นที่สีเขียวขนาดเล็กซึ่งแทรกตัวอยู่ในชุมชน เช่น บริเวณที่ว่างระหว่างอาคาร บริเวณหน้าบ้าน หรือบริเวณคาดฟ้าของอาคารตึกแถวที่นำต้นไม้มาปลูกไว้บนคาดฟ้าอาคาร ครอบคลุมกระยะต้นไม้หรือกระถาง

6) พื้นที่ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ยาก เป็นพื้นที่ว่างที่ไม่มีสาธารณูปโภคต่าง ๆ หรือมีแต่ไม่เพียงพอ เช่น ถนนซอยมีขนาดเล็ก ฟ้าฟ้าประบายังไม่เข้าถึง หรือเป็นที่รกร้างว่างเปล่าไม่มีสาธารณูปโภค เช่น พื้นที่ทางด้านตะวันตกของชุมชนเมืองระหว่างถนนเพชรเกษมสายเสียงเมืองกับถนนราชดำเนิน ซึ่งมีหมู่บ้านจัดสรรเป็นกลุ่ม ๆ และมีที่ว่างระหว่างกลุ่มอาคารซึ่งไม่มีถนนซอยเชื่อมต่อทะเลถึงกัน หรือพื้นที่ว่างบริเวณกลุ่มอาคารพักอาศัยบริเวณ

ถนนสุรพันธ์กับบริ เวณวัดสนามพราหมณ์และวัดเพชรพลี ซึ่งขาดการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค

7) พื้นที่ถนนและพื้นที่ทางเท้า พื้นที่ประเภทนี้เป็นพื้นที่สาธารณะซึ่งโดยปกติจะใช้สำหรับการคมนาคมในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการใช้นยานพาหนะและการเดินเท้า แต่ในบางส่วนของพื้นที่ดังกล่าวมีกิจกรรมอื่นปะปนอยู่ เช่น การค้าในพื้นที่ถนนในหมู่บ้านจัดสรรเป็นที่เล่นกีฬาของเด็ก ๆ ในหมู่บ้าน และการใช้พื้นที่ทางเท้าของถนนบันไดอิฐและถนนพระทรง เป็นพื้นที่ขายอาหารในรูปแบบตลาดนัดในตอนเย็นและตอนกลางคืนตามลำดับ

ภาพที่ 5.6 การขายอาหารในตอนกลางคืน

5.3 ในระดับย่าน

นอกจากการทำความเข้าใจลำดับการพัฒนาเมืองเพชรบุรี ในระดับภูมิภาคและในระดับเมืองแล้ว การแสดงสภาพต่างๆ ของเมืองในระดับย่านจะสามารถทำให้สามารถทำความเข้าใจดังกล่าวให้เชื่อมโยงกันได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีหลักเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มของย่านตามลักษณะทางกายภาพ และความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์ ดังนี้

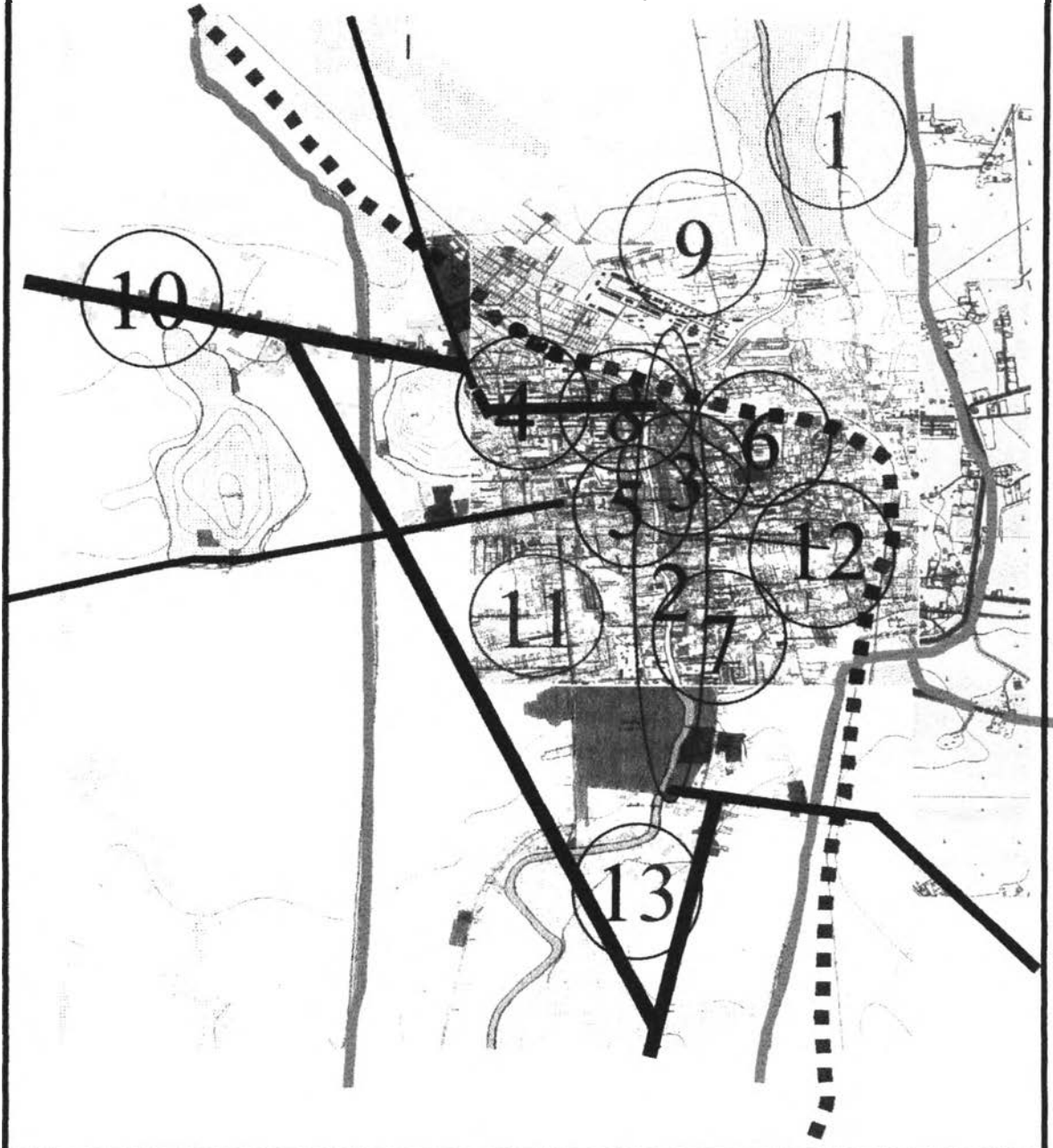
ลักษณะทางกายภาพ

- รูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่อยู่ในยุคสมัยเดียวกัน เช่น กลุ่มอาคารตึกแถวบริเวณตลาดเมืองเพชร กลุ่มหมู่บ้านจัดสรรในย่านกระจายตัวทางตอนใต้ของเมือง เป็นต้น
- อายุของอาคารในกลุ่มที่ใกล้เคียงกัน เช่น กลุ่มอาคารเรือนแถวไม้บริเวณวัดเกาะ หรือบริเวณวัดมหาธาตุ อาคารพักอาศัยในบริเวณซอยทรัพย์สินฯ เป็นต้น
- ลักษณะการเข้าถึงที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เช่น ระบบ ถนน ตารางถี่ บริเวณย่านตลาดเมืองเพชร ลักษณะเส้นทางของถนนคานินเกษมและในซอยวัดยางที่มีความสอดคล้องตามลักษณะของการเดินเท้า เป็นต้น

ความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกัน เช่น

ย่านวัดมหาธาตุที่มีความเป็นมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย - อยุธยา ย่านสวนชมพู่เพชรที่มีความเป็นมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 หรือย่านกระจายตัวทางด้านตะวันตกของเมืองที่เริ่มมีการตั้งถิ่นฐานตั้งแต่การตัดถนนราชดำเนินในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้น

แผนที่แสดงตำแหน่งย่านต่างๆทั้ง 13 ย่าน

แสดง : ตำแหน่งของย่าน

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพนทรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากหลักเกณฑ์ทางกายภาพและทางด้านประวัติศาสตร์
ดังกล่าว สามารถแบ่งกลุ่มของย่านได้ทั้งหมด 13 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. ย่านสวนชมพูเพชร

ขอบเขตของย่าน

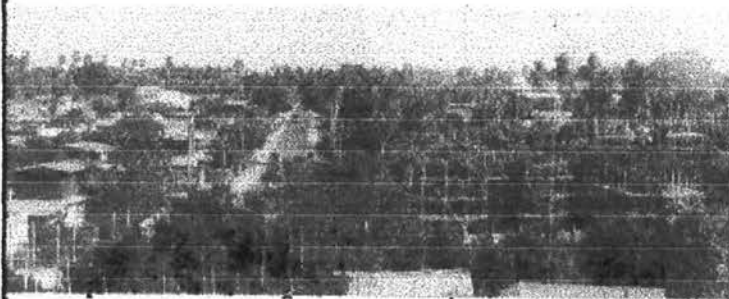
ย่านนี้เริ่มต้นตั้งแต่บริเวณวัดชมพูพุ่มขึ้นไปตามแนวแม่น้ำเพชรบุรี ทั้ง
2 ฝั่ง ผ่านวัดขุนตราจนถึงบริเวณวัดบันไดทอง

ความเป็นมา

ย่านนี้มีความเป็นมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 โดยนายหรั่ง แซ่โค้ว
(เกิด พ.ศ. 2385) ซึ่งมีอาชีพค้าน้ำตาลทางเรือระหว่าง เพชรบุรี-กรุงเทพฯ
ได้ล่องเรือไปถึงจังหวัดนนทบุรี และได้นำกิ่งพันธุ์ชมพูกลับมาด้วยจำนวน 3 กิ่ง
และนำมาปลูกไว้ที่บ้านตนเองตรงข้ามวัดขุนตรา บ้านแม่ยาย และถวายแก่เจ้า
อวาสวัดขุนตรา ซึ่งท่านได้นำมาปลูกไว้ที่ริมฝั่งแม่น้ำใกล้ศาลาท่าน้ำของวัด

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2402 (สมัยรัชกาลที่ 4) มีการก่อสร้างถนนสาย
เพชรบุรี-บ้านแหลม ซึ่งเป็นถนนดินและอิฐอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำ และ

ย่านที่ 1: ย่านสวนชมพู่เพชร

ภาพถ่ายมุมสูงแสดงบริเวณสวนชมพู่เพชร
จุดเด่นของย่าน

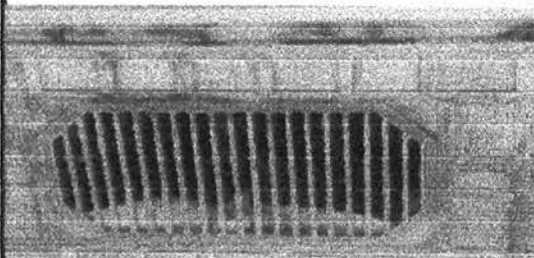
การเข้าถึงสวนชมพู่บริเวณบ้านกลุ่ม

ด้านประวัติศาสตร์

- สมัยรัชกาลที่ 4 มีการนำกิ่งพันธุ์ชมพู่จาก จ.นนทบุรี มาปลูกที่
วัดขุนตรา ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของพันธุ์ "ชมพู่เพชร"

ด้านสถาปัตยกรรม - ภูมิพระที่วัดขุนตรา ซึ่งสร้างตั้งแต่สมัยรัตน
โกสินทร์ตอนต้น

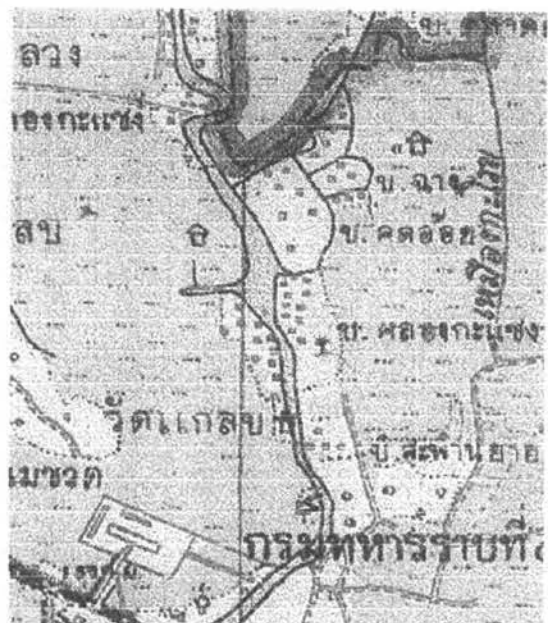
ด้านชีวิตความเป็นอยู่ ยังคงใช้ความเป็นอยู่แบบชนบท มี
น้ำใจและอัธยาศัยไมตรีที่งดงาม

ภูมิพระวัดขุนตราในสมัยอยุธยา

สวนชมพู่บริเวณริมแม่น้ำเพชรบุรี

แผนที่ย่านสวนชมพู่เพชร ในสมัย ร.5

แสดง: ความเป็นมาและพัฒนาการของย่าน

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะเฉพาะของย่าน : เป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่ถูกความเจริญรุกราน

มีการก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรรและบ้านพักอาศัยขึ้นใหม่บริเวณถนนเพชรบุรี-บ้านเหลม(ฝั่งต.ต.)เพิ่มขึ้น

รูปแบบการวางอาคารโดยทั่วไปจะเกาะอยู่ตามแนวริมฝั่งแม่น้ำ

ชุมชนดั้งเดิมมีการวางอาคารในลักษณะกระจายตัวและมีพื้นที่ว่าง/พื้นที่อาคารมาก

พื้นที่ถนนซอยขาดการพัฒนายังเป็นโครงข่ายทำให้ถนนสายหลักมีปริมาณการจราจรสูง

ชุมชนใหม่ อายุประมาณ 20-30 ปีมีรูปแบบการวางอาคารหนาแน่นกว่าชุมชนดั้งเดิม

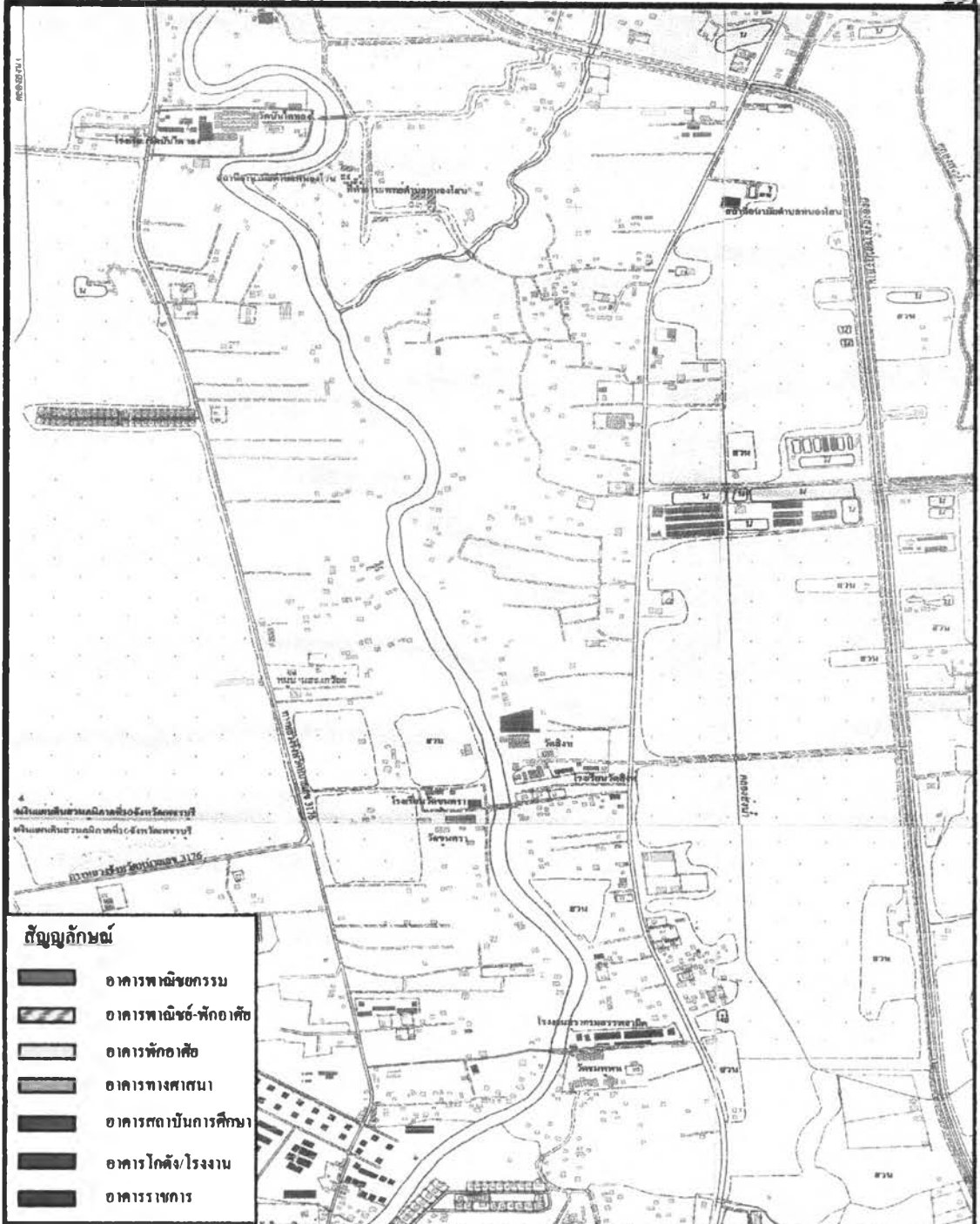
แสดง : ลักษณะเฉพาะของย่าน

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมืองเพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

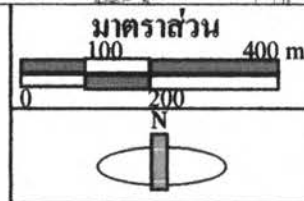
ภาควิชาการวางผังภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

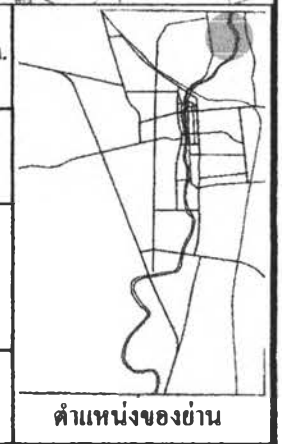
แสดง:ย่านสวนชมพุเพชร

ที่มา:สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี

**กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี**

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตำแหน่งของย่าน

<p>ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ.2536 แสดง:ย่านสวนขมทุ่เพชร ที่มา:สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี</p>	<p>มาตราส่วน 100 200 400 m.</p>	
<p>กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี</p>		
<p>ภาควิชาการ วางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>		
		<p>ตำแหน่งของย่าน</p>

เมื่อก่อสร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2405 ทำให้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเส้นทางคมนาคมหลักจากทางน้ำไปสู่ทางบก

ในสมัยต้นรัชกาลปัจจุบัน มีการตัดเส้นทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3176 จากเพชรบุรี-บ้านแหลม (ฝั่งตะวันตก) ซึ่งเป็นเส้นทางผ่านใกล้ชุมชนริมแม่น้ำตลอดแนวถนนจนถึงกิ่งอำเภอบ้านแหลม นอกจากนั้นยังสามารถเดินทางเข้าสู่ใจกลางเมืองได้โดยตรง ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มหันมาใช้ถนนสายนี้เป็นถนนสายหลักแทนถนนสายเพชรบุรี-บ้านแหลม-ฝั่งตะวันออก (เดิม) ซึ่งส่วนใหญ่มจะผ่านพื้นที่นามากกว่าชุมชน ส่วนการคมนาคมทางน้ำยังลดความสำคัญลงมาก

ในปี พ.ศ. 2525-2527 เมื่อมีการเสริมผิวการจราจรถนนทั้งสองสายเป็นถนนลาดยาง ยิ่งทำให้ประชาชนเกือบทั้งหมดพากันใช้เส้นทางหลักทั้งสองสายแทนการคมนาคมทางน้ำ เหลือเพียงเรือขายสินค้า เครื่องอุปโภค-บริโภค ในชีวิตประจำวัน และเรือหางยาวขนาดใหญ่เพียงไม่กี่ลำเท่านั้น

ภาพที่ 5.9 บ้านเรือนทรงไทยริมแม่น้ำเพชรบุรี

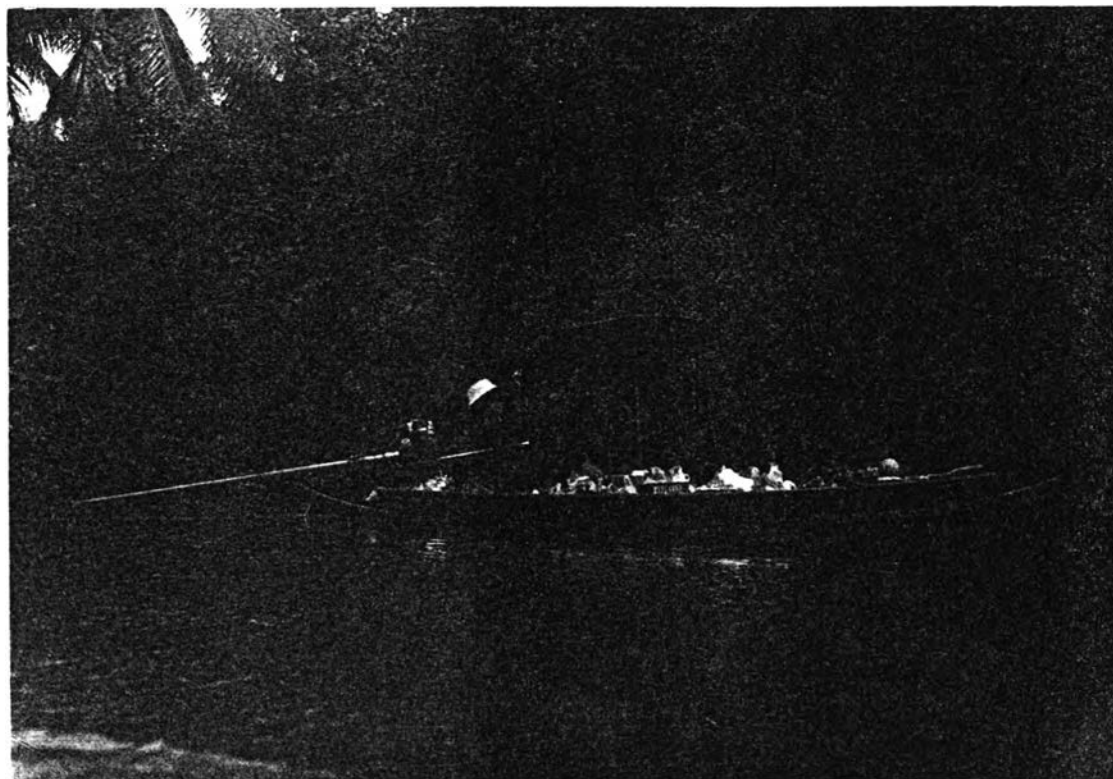
จุดเด่นของย่าน

ด้านประวัติศาสตร์ - เป็นเส้นทางเดินทางหลัก ทั้งในด้านการค้าขาย การคมนาคม ตลอดจนการขนส่งโดยทางเรือเข้าสู่เมืองเพชรบุรี

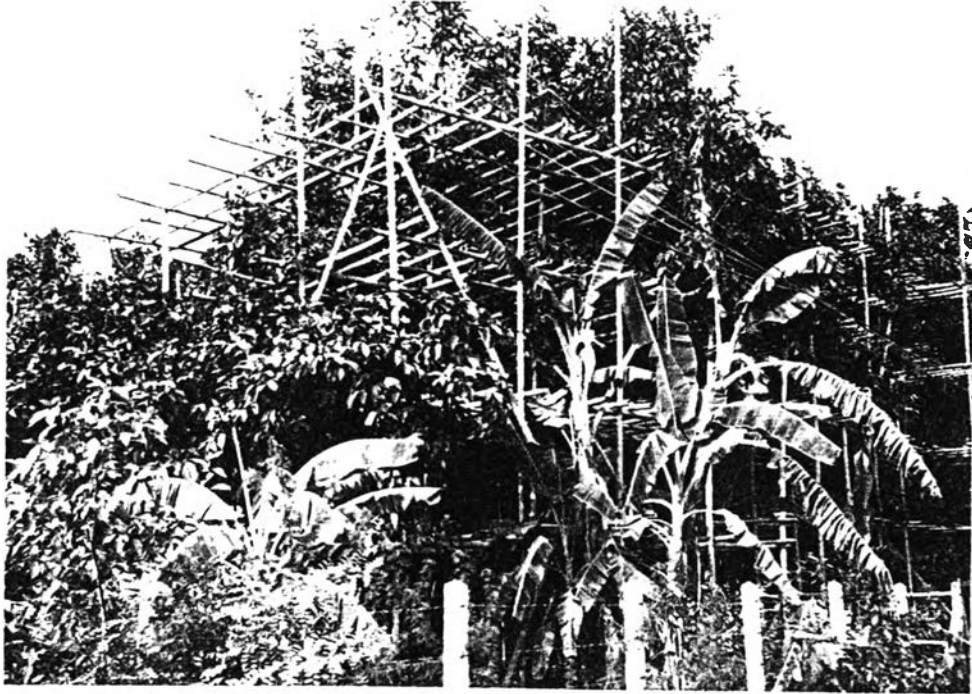
- พื้นที่ปลูกต้นชมพูเพชรแห่งแรก ที่บริเวณวัดขุนตรา (วัดกลบ) ในสมัยรัชกาลที่ 4

ด้านสถาปัตยกรรม - มีอาคารเรือนไทยสมัยโบราณอยู่ตามริมแม่น้ำหลายแห่ง ซึ่งมีอายุอยู่ตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ทั้งเรือนเดี่ยวและเรือนหมู่

ภาพที่ 5.10 ชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมแต่ลดจำนวนลง เช่นการใช้เรือขายสินค้า ล่องไปตามบ้านเรือนริมแม่น้ำเพชรบุรี

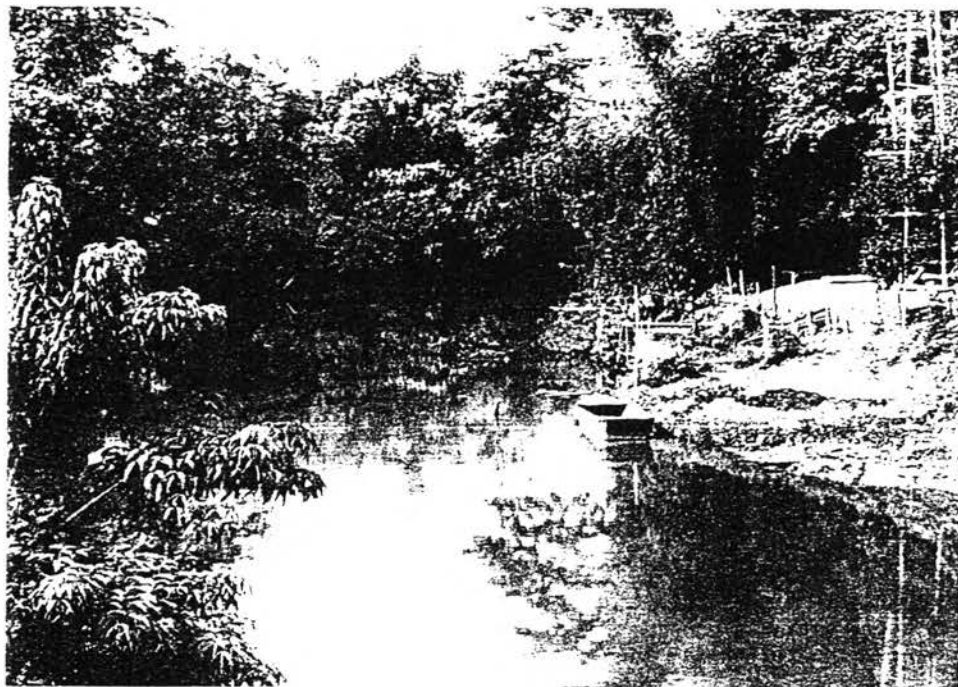
ภาพที่ 5.11 นั่งร้านในสวนชมพู่

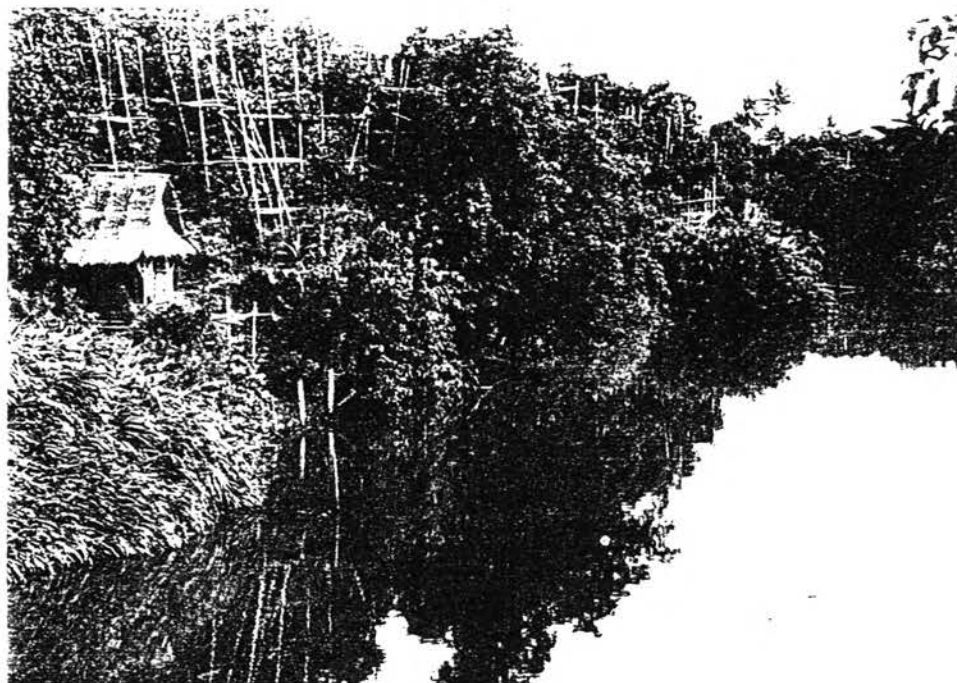
ภาพที่ 5.12 สวนชมพู่บริเวณใกล้วัดชมพูนุท

ภาพที่ ๕.13 สวนชมพู่เพชรบุรี ใกล้อริมแม่น้ำ

ภาพที่ 5.14 บ้านสวนจันทร์ บริเวณสวนชมพู่เพชร

ภาพที่ 5.15 เรือนไทยซึ่งพบได้ที่วัดไพบูลนิริเวณสองฝั่งแม่น้ำทางตอนเหนือ

ภาพที่ 5.16 เรือนไทยในสมัยรัชกาลที่ 4-รัชกาลที่ 5

ภาพที่ 5.17 บ้านที่ชาวสวนท้องถิ่นเคยใช้มาจกเป็นผาบ้านและหลังคา

ภาพที่ 5.18 บ้านในชนบททางตอนเหนือใกล้บางตะบูน

- มีวัดในสมัยอยุธยาที่มีความสำคัญ เช่น วัด
รัตนหลวง ที่เป็นที่ประทับของสมเด็จพระนเรศวรและพระเจ้าเสือเมื่อเสด็จ
เพชรบุรี

ด้านชีวิตความเป็นอยู่ - ยังคงมีความเป็นอยู่แบบชนบทดั้งเดิม ใดยังใช้
ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำน้ำตาลโตนด การเผาถ่าน การเย็บใบจาก
เพื่อกมุงหลังคาและทำฟ้าย่าน เป็นต้น

- ชาวไทยมอญ อพยพมาจากอำเภอโพธาราม
จังหวัดราชบุรี มาตั้งบ้านเรือนเป็นแห่งแรกที่บริเวณวัดชมพูพน ซึ่งเรียกว่า
"นามอญ"

จุดด้อยของย่าน

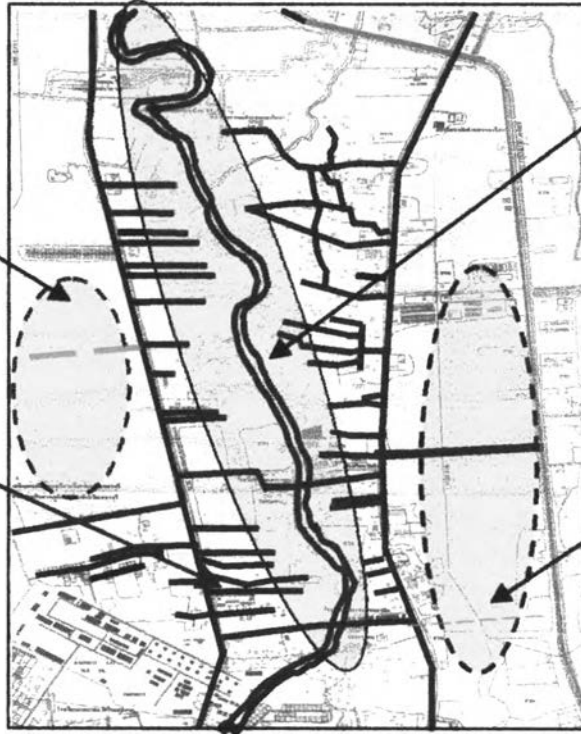
ย่านนี้ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของแม่น้ำเพชรบุรีซึ่งต้องไหลผ่านพื้นที่เมืองมา
ก่อน ดังนั้นในอนาคตหากมีปริมาณประชากรมากขึ้น และมีน้ำทิ้งจากอาคารบ้าน
เรือนไหลลงสู่แม่น้ำเพชรบุรีมากขึ้น อาจมีผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรกรรมที่สำคัญ
ทางตอนเหนือของเมืองได้

ข้อสังเกต

ในบริเวณริมถนนสายเพชรบุรี-บ้านแหลม ทั้งสองสาย โดยเฉพาะสาย
ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3176 (ถนนเพชรบุรี - บ้านแหลมฝั่งตะวันตก) มีการ
ก่อสร้างอาคารใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นมากเนื่องจากเส้นทางนี้เป็นที่นิยมของประชาชน
เหตุเพราะสามารถเดินทางเข้าสู่พื้นที่ตัวเมือง ดังนั้นอาจทำให้มีปัญหามล
ภาวะต่าง ๆ จากชุมชนใหม่ ๆ ซึ่งมีผลต่อพื้นที่เกษตรกรรมโดยเฉพาะชมพูเพชร
ใต้นอนาคต

การวิเคราะห์และเสนอแนวทางต่างๆที่เป็นไปได้

พื้นที่เสนอแนะให้
รองรับการขยายตัว
ของเมืองในอนาคต

บริเวณที่เสนอแนะให้
ยังคงเป็นพื้นที่เกษตร
กรรมและยังคงมีวิถี
ชีวิตพื้นบ้านอย่างเดิม

ขาดการเชื่อมโยงของโครง
ข่ายถนนสายรองและถนน
สายย่อย จะทำให้มีปัญหา
การจราจรบนถนนสาย
หลักในอนาคต

พื้นที่เสนอแนะให้
รองรับการขยายตัว
ของเมืองในอนาคต

แสดง : การวิเคราะห์และเสนอแนะ

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ย่านที่ 2 : ย่าน 2 ฝั่งแม่น้ำเพชร

แผนที่ของย่านในสมัยรัชกาลที่ 5

บ้านในชนบทใช้ใบจากเป็นวัสดุก่อสร้างสำคัญ

เรือนไทยริมแม่น้ำตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4

จุดเด่นของย่าน

ด้านประวัติศาสตร์

- เป็นเส้นทางการค้าขายที่สำคัญตั้งแต่สมัยสุโขทัย ดึกดักที่สุดสมัยอยุธยาตอนปลายและสิ้นสุดลงในสมัยรัตนโกสินทร์รัชกาลปัจจุบัน

ด้านสถาปัตยกรรม - 2 ฝั่งแม่น้ำบริเวณพื้นที่ในเมือง มีอาคารเก่าและใหม่ปะปนกัน แต่ในพื้นที่นอกเมืองส่วนใหญ่เป็นอาคารเก่า

สมัย รัชกาลที่ 4 - รัชกาลที่ 6

ด้านชีวิตความเป็นอยู่ บ้านริมแม่น้ำนอกเมือง ยังมีความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม เช่นการทำน้ำตาลโตนด การเผ่าถ่าน

แสดง : ความเป็นมาและพัฒนาการของย่าน

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

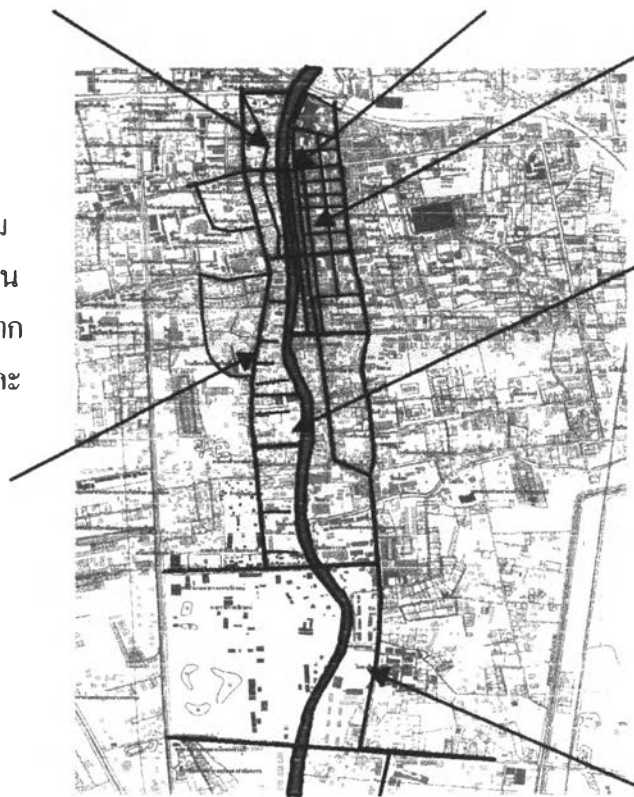
ลักษณะเฉพาะของย่าน

ถนนคลองกระแซงเป็นถนนสาย
ย่อยที่ชาวบ้านยังมีความผูกพันกัน

มาก

อาคารริมแม่น้ำช่วงตลาดส่วนใหญ่เป็น
อาคารตึกแถวหนาแน่นมาก

ถนนดำเนินเกษม
และซอยวัดยางเป็น
ถนนที่พัฒนามาจาก
เส้นทางเดินเท้าและ
ทางเกวียนเดิม

อาคารริมแม่น้ำ
ส่วนใหญ่ยังคงเป็น
อาคารไม้เดิมและมี
พื้นที่ว่าง/พื้นที่
อาคาร น้อย

อาคารบริเวณตรงข้าม
พระราชวังบ้านปืนมี
พื้นที่ว่าง/พื้นที่อาคาร
มาก

แสดง : ลักษณะเฉพาะของย่าน

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ย่าน 2 ฟังริมแม่น้ำเพชร

ขอบเขตของย่าน

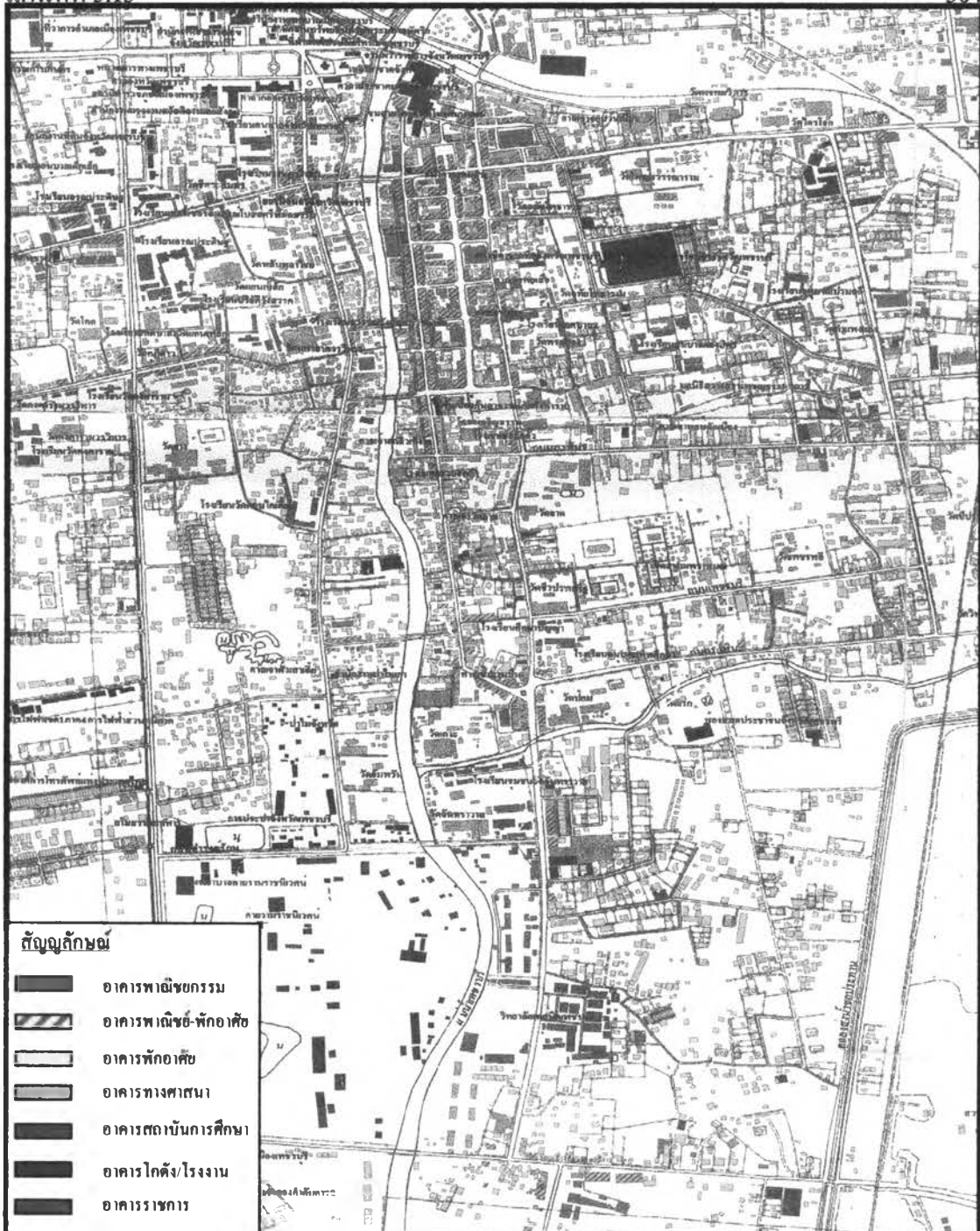
บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเพชรบุรีทั้งสองฝั่ง ตั้งแต่สะพานอรุพงษ์ทางตอนใต้ จนถึงสะพานเทศบาลทางตอนเหนือของเมือง

ความเป็นมา

แม่น้ำเพชรบุรี เป็นแม่น้ำสายสำคัญที่เสมือนเป็นเส้นเลือดใหญ่หล่อเลี้ยงผู้คนมาตั้งแต่สมัยโบราณกาล เมื่อครั้งก่อตั้งชุมชนในสมัยทวารวดีแม่น้ำเพชรไหลผ่านทางด้านใต้ของเขابันไดอิฐมาออกที่วัดคงคา ตัดตรงไปวัดเกาะและวัดซ้อ และออกทะเลที่วัดปากน้ำ (สมบูรณี แก่นตะเคียน, 2525) ซึ่งอยู่ในแนวตะวันตก-ตะวันออก

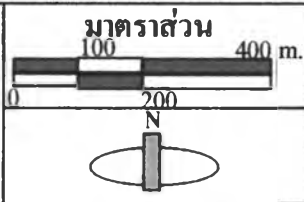
ต่อมาแม่น้ำเพชรได้เปลี่ยนทิศทางเป็นแนวปัจจุบัน คือแนวทิศใต้-ทิศเหนือ การตั้งชุมชนก็ได้เกาะเกี่ยวไปตามริมสองฝั่งแม่น้ำ โดยมีศูนย์กลางชุมชนอยู่บริเวณปากคลอง ซึ่งเป็นบริเวณใกล้วัดมหาธาตุ

ในสมัยอยุธยา เพชรบุรีเป็นเมืองท่าที่เรือสินค้าต่าง ๆ จะจอดแวะพักก่อนที่จะเข้าไปยังเมืองหลวง หรือล่องไปยังหัวเมืองปากใต้ ดังนั้นในสมัยนี้โดยเฉพาะในช่วงอยุธยาตอนปลาย เพชรบุรีจึงเป็นเมืองที่มีความมั่นคงเป็นอย่างมากโดยเห็นได้จากในช่วงนี้มีการสร้างวัดต่าง ๆ ขึ้นเป็นจำนวนมาก เช่น วัดพลับพลาไชย วัดอัมพวัน วัดเกาะแก้วสุทธาราม เป็นต้น ซึ่งจะสร้างโดยหน้าวัดออกสู่มแม่น้ำ ส่วนการสร้างบ้านเรือนก็นิยมสร้างอยู่ตามแนวริมฝั่งแม่น้ำเนื่องจากเป็นเส้นทางคมนาคมหลัก

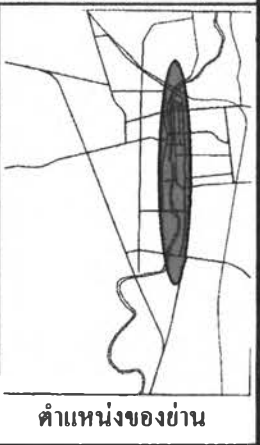
แสดง:ย่าน 2 ฟังแม่น้ำเพชร

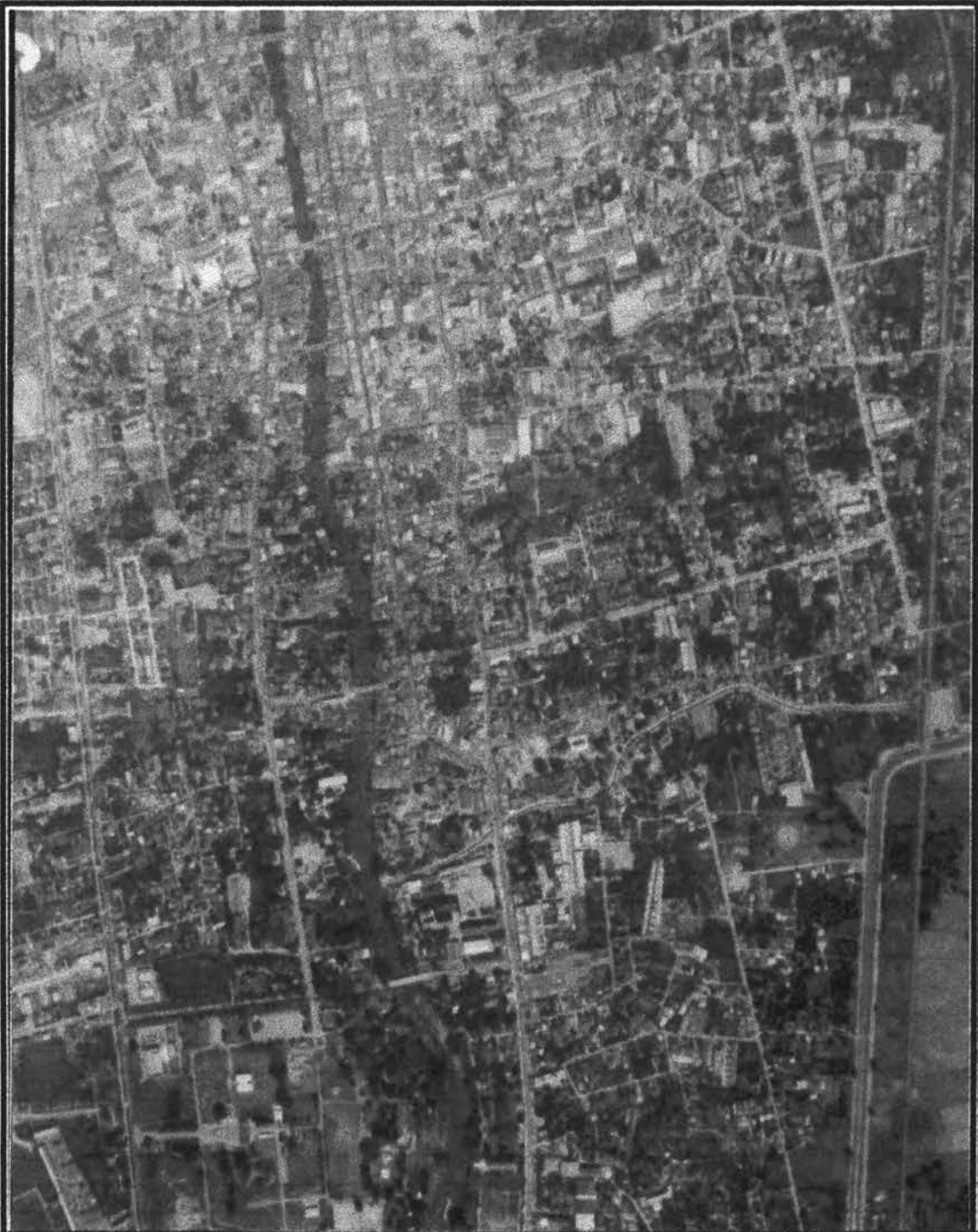
ที่มา:สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี

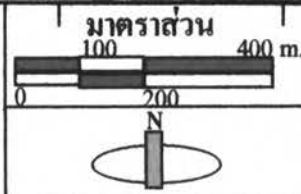
กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

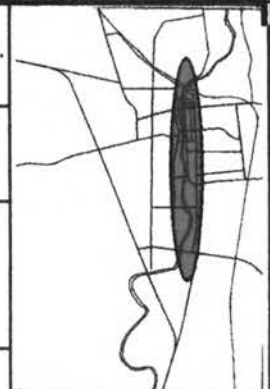

ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ. 2536
 แสดงย่าน 2 ฟังแม่น้ำเพชร
 ที่มาสำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
 เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

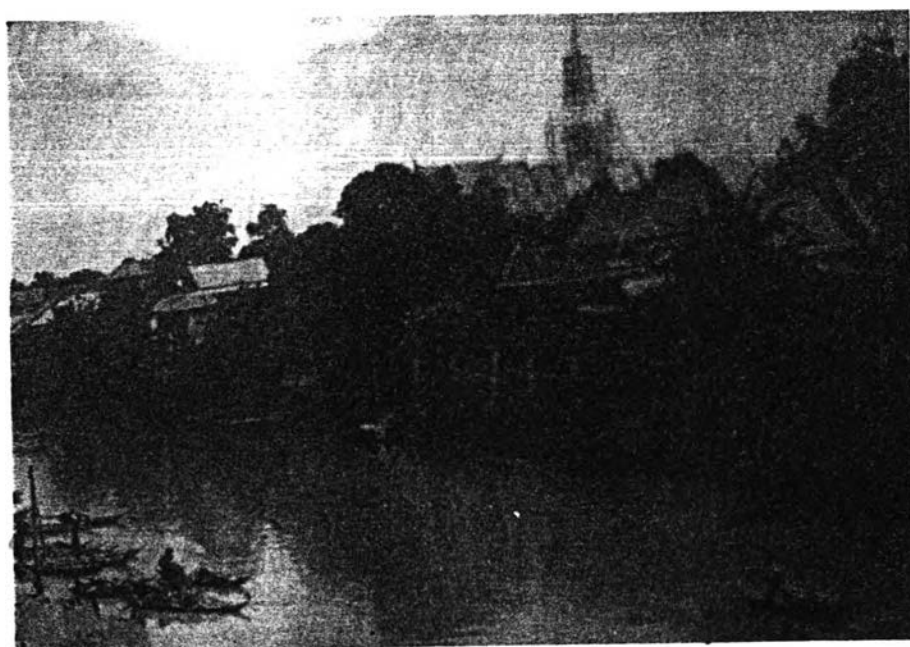
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตำแหน่งของย่าน

ในสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2441 (รัชกาลที่ 5) มีการตั้งอำเภอเมืองอยู่ที่หน้าวัดพลับพลายชัย เมื่อปี พ.ศ. 2465 (รัชกาลที่ 6) มีการยกเลิกการนำน้ำเพชรเป็นน้ำเสวยเนื่องจากมีการปลูกสร้างบ้านเรือนขึ้นไปทางเหนือหน้า (ทิศใต้) มากขึ้น นอกจากนั้นจากการที่มีการเริ่มนำเอาระบบถนนมาใช้งานในเมืองเพชรบุรีตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ทำให้การตั้งวางอาคารต่างพากันหันด้านหน้าอาคารไปทางถนนแทนทางแม่น้ำดังแต่ก่อน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการเปลี่ยนรูปแบบการคมนาคมจากทางน้ำเป็นการคมนาคมทางบก

ในรัชกาลปัจจุบัน เมื่อมีการก่อสร้างและเปิดใช้เขื่อนเพชรตั้งแต่ พ.ศ. 2493 เป็นต้นมา มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับลำน้ำหลายประการ เช่น ชนิดและจำนวนของสัตว์น้ำลดลง นอกจากนั้นระดับน้ำในแม่น้ำลดลงมาก มีผลทำให้การสัญจรทางน้ำลดลงจนกระทั่งหมดความสำคัญลงไปมากที่สุด

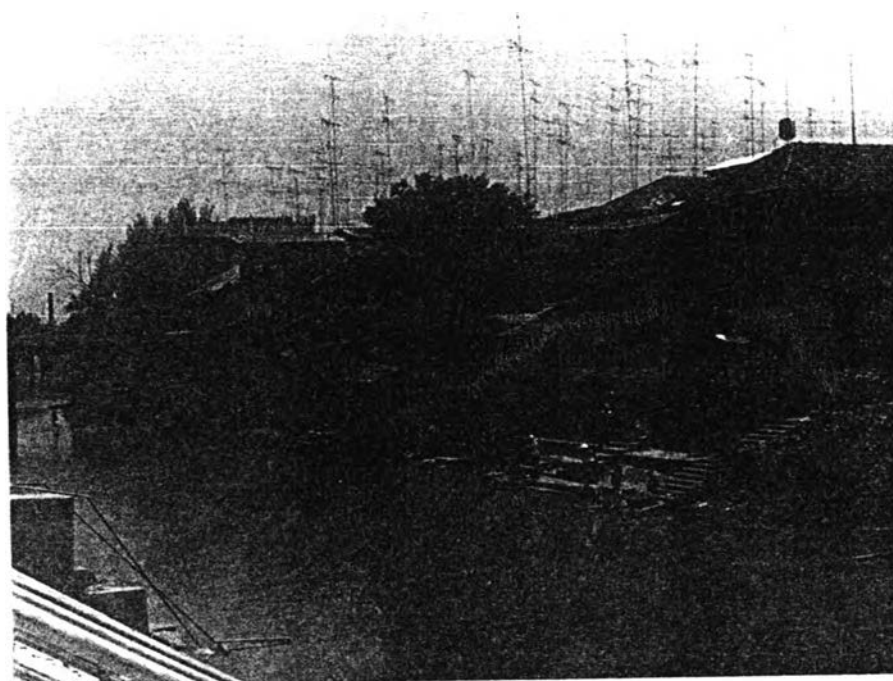
ภาพที่ 5.21 บ้านริมแม่น้ำเพชรบุรี ช่วงใกล้วัดพระมหาธาตุ พ.ศ. 2500

จุดเด่นของย่าน

ด้านประวัติศาสตร์ - ทาน้ำวัดพลับพลายชัย ซึ่งมีความสำคัญตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 โดยมีการตั้งกองทัพอู่ที่บริเวณนี้ นอกจากนั้นยังเป็นสถานที่ซึ่งสุนทรภู่ล่องเรือมาจากกรุงเทพฯ เพื่อหา "ของต้องประสงค์" ให้ผู้มีพระคุณ ๑ ได้มาขึ้นที่ทาน้ำแห่งนี้

ภาพที่ 5.22 ภาพริมทาน้ำวัดพลับพลายชัย

ด้านสถาปัตยกรรม - วัดมหาธาตุ ซึ่งเป็นวัดคู่บ้านคู่เมือง มีประวัติความเป็นมายาวนานตั้งแต่สมัยทวารวดี ในปัจจุบันเป็นแหล่งรวบรวมฝีมือช่างหลายสาขาสกุลช่างเพชรบุรี

- ถนนหน้าวัดมหาธาตุ มีอาคารเรือนแถวไม้ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4

- อาคารเก่าริมน้ำ ตั้งแต่กลุ่มบ้านทรงไทย
เชิงสะพานจอมเกล้าฯขึ้นไปทางต้นน้ำ(ทางใต้) จนถึงบริเวณทำน้ำวัดอัมพวัน จะมีอาคารเก่าสมัยรัชกาลที่ 5-รัชกาลที่ 6 และบ้านทรงไทยเป็นระยะ ๆ
- แหล่งน้ำโบราณในสมัยรัชกาลที่ 6 ริมแม่น้ำ
เพชรในบริเวณพระราชวังบ้านปืน

ด้านชีวิตความเป็นอยู่

เนื่องจากแม่น้ำเพชรบุรีเปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงชีวิต
ผู้คนเมืองเพชรมานานแต่โบราณกาล ดังนั้นถึงแม้ว่าในปัจจุบันการคมนาคมทาง
บกซึ่งสะดวกมากกว่าจะทำให้การขนส่งทางน้ำลดปริมาณลงเป็นอย่างมาก แต่ก็
ยังมีวิถีชีวิตบางส่วนที่ยังใช้แม่น้ำเพชรดังเช่น

- การตกปลาใต้สะพานพระจอมเกล้าฯ
- การสร้างถ้ำอกบริเวณทำน้ำข้างตลาดทรัพย์สิน
- ฝายน้ำล้นที่ทำน้ำวัดอัมพวัน เป็นบริเวณที่ชาวเมืองเพชรนิยมมา
พักผ่อน เด็ก ๆ มักจะลงเล่นน้ำบริเวณนี้
- มีเรือหางยาวให้เช่า 2 ลำ เพื่อการท่องเที่ยวตามลำน้ำ ซึ่ง
สามารถเดินทางไปออกบางอ่าว ที่ ต.บางตะบูน อ.เภอบ้านแหลมได้

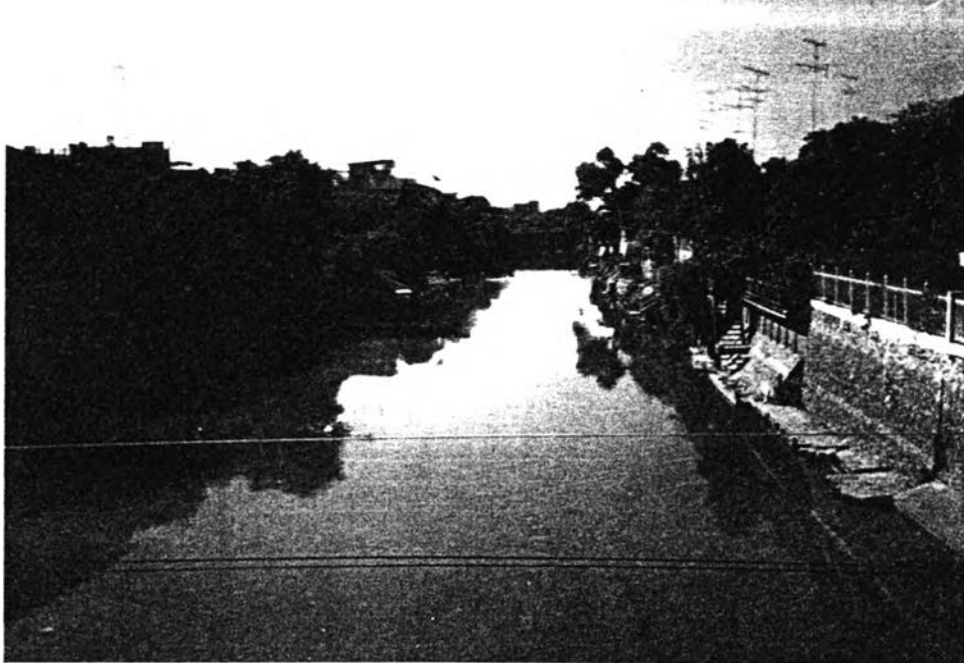
ภาพที่ 5.23 การล้างถ้วยชามที่ท่าหน้าบริเวณตลาดใกล้สะพานพระจอมเกล้าฯ

ภาพที่ 5.24 การซักผ้าบริเวณริมแม่น้ำ

ภาพที่ 5.25 บริเวณสองฝั่งแม่น้ำเพชรบุรี ถ่ายจากสะพานพระจอมเกล้าฯ

ภาพที่ 5.26 ฝายน้ำล้นบริเวณหน้าวัดอัมพวัน

จุดต่อของย่าน

- ชีวิตริมน้ำมีน้อยมากเนื่องจากปัจจุบันอาคารต่าง ๆ จะปลูกสร้างโดยให้หน้าบ้านอยู่ริมถนน และหลังบ้านอยู่ริมแม่น้ำ
- ขาดการปรับปรุงทัศนียภาพทั้งของอาคารและพื้นที่ว่าง เบลา่ริมแม่น้ำให้สมกับที่เคยเป็นเมืองท่าค้าขายทางน้ำอย่างรุ่งเรืองในสมัยอยุธยาตอนปลาย

ข้อสังเกต

สภาพพื้นที่ริมแม่น้ำบางแห่งอาจมีการปรับปรุงให้เป็นลานเอนกประสงค์สำหรับกิจกรรมเกี่ยวกับเมือง เช่น การแสดงรูปแบบอนุรักษ์ศิลป์และมรดกทางวัฒนธรรมของชาวเมืองเพชร การฟื้นฟูวิถีชีวิตริมน้ำหรือการขยายพื้นที่สัตว์น้ำดั้งเดิมของเมืองเพชร เช่น ปลาเวียน เป็นต้น

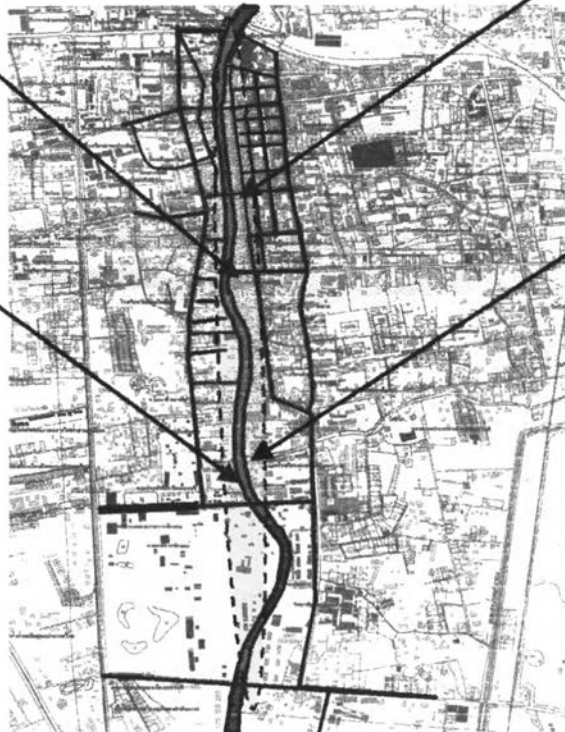
เรื่องคุณภาพของน้ำ ถึงแม้เทศบาลเมืองเพชรบุรีจะมีระบบน้ำเสียรวมที่แหลมผักเบี้ยแล้วก็ตาม แต่เมื่อน้ำในแม่น้ำลระดับลง บางครั้งจะเห็นท่อระบายน้ำเสียจากอาคารบ้านเรือนต่าง ๆ ซึ่งยังคงมีน้ำเสียไหลลงมายังแม่น้ำเพชรโดยตรง ซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งที่ต้องแก้ไขต่อไป

การวิเคราะห์และเสนอแนวทางต่างๆที่เป็นไปได้

ส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางน้ำและเรือ
พื้นที่ประเพณีทางน้ำ

กำหนดรูปแบบของ
อาคารที่จะก่อสร้าง
ใหม่ให้มีความกลม
กลืนกับอาคารเก่าริม
แม่น้ำ

อาจปรับปรุงและเพิ่มเติม
ทางเดินเท้า / ทางจักรยาน
ริมแม่น้ำและทำน้ำเพื่อ
สัมผัสบรรยากาศริมแม่น้ำ

ปรับปรุงพื้นที่ว่างริม
แม่น้ำเป็นสวน
สาธารณะหรือลานคน
เมือง

แสดง : การวิเคราะห์และเสนอแนะ

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ย่านที่ 3 : ตลาดเมืองเพชร

ภาพถ่ายมุมสูงบริเวณตลาดเมืองเพชร

ตลาดเมืองเพชรในสมัย ร.5

ตลาดเมืองเพชร ในสมัยปัจจุบัน

การสัญจรในสมัย ร.5

การสัญจร ในสมัยปัจจุบัน

รูปแบบของอาคารในสมัย ร.5

รูปแบบของอาคาร ในสมัยปัจจุบัน

แสดง: ความเป็นมาและพัฒนาการของย่าน

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

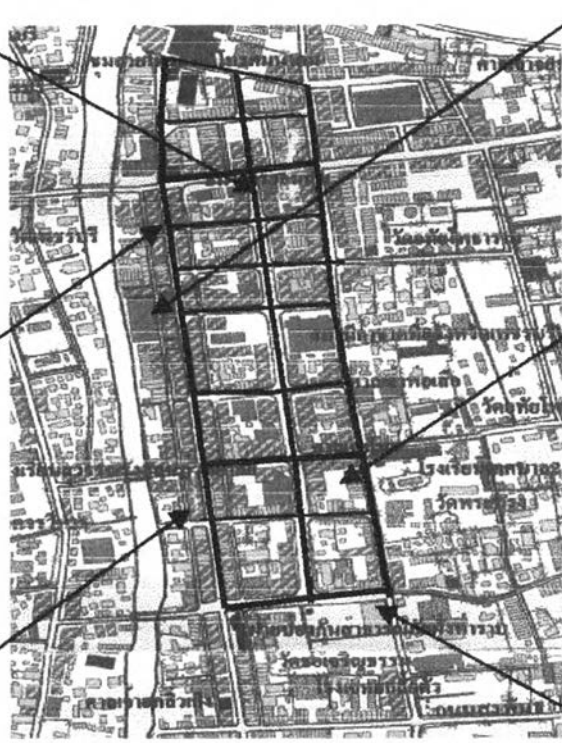

ลักษณะเฉพาะของย่าน : เป็นย่านตลาดที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัด

ระบบถนนเป็นตารางทำให้การ
คมนาคมขนส่งสะดวกและมี
จำนวนร้านค้ามาก

การวางขายสินค้าริมถนนระหว่าง
ตลาดที่อยู่ใกล้กันหลายแห่งทำให้
กลายเป็นย่านตลาดขนาดใหญ่

อาคารริมถนนมีรูป
แบบเป็นตึกแถว มี
อัตราส่วนพื้นที่ว่าง /
พื้นที่อาคารต่ำ

พื้นที่ด้านหลังตึกแถวมีรูป
แบบเป็นพื้นที่พักอาศัย
แบบบ้านแถวหรือเป็นพื้นที่ว่าง

บริเวณในซอยหลังตึกมีบรรยากาศเหมาะสม
กับการซื้อสินค้าและเดินชมวิถีชีวิตความเป็น
อยู่ของผู้คน

ลานวัดซ้อเจริญธรรม
เป็นที่ขายส่งสินค้า
เกษตร

แสดง : ลักษณะเฉพาะของย่าน

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ย่านตลาดเมืองเพชร

ขอบเขตของย่าน

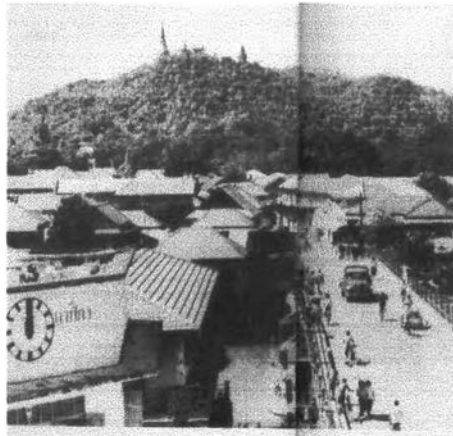
ย่านนี้เริ่มต้นตั้งแต่แม่น้ำเพชรบุรีฝั่งตะวันออกมาจนถึงถนนมาตยาวงษ์ และจากถนนพงษ์สุริยา ถนนสุรินทร์ฤทัย ลงมาถึงถนนวัดช่อเจริณธรรม

ความเป็นมา

ในสมัยรัชกาลที่ 4 เมื่อทรงโปรดเกล้าฯให้ก่อสร้างถนนเชิงเขาวังมา ถึงแม่น้ำเพชรบุรี ถนนสีเสอินทร์ ถนนบันไดอิฐ ถนนดำเนินเกษมตอนต้น ซึ่งนอกจากจะเป็นการเปิดมิติใหม่ในการคมนาคมจากการสัญจรทางน้ำเป็นหลัก เริ่มเปลี่ยนเป็นการสัญจรทางบก และการสร้างบ้านเรือนก็เริ่มวางตัวตามแนวถนนมากขึ้น

ต่อมาพระองค์ทรงโปรดฯให้ก่อสร้างสะพานข้ามข้ามแม่น้ำเพชรบุรีไปทางฝั่งตะวันออก ภายก่อสร้างต่อเนื่องจากปลายถนนสีเสอินทร์ต่อเนื่องเป็นสะพานข้ามแม่น้ำ บรรจบกับถนนพงษ์สุริยา (ตอนต้น) การก่อสร้างสะพานข้างในครั้งนี้นำให้ประชาชนสามารถเดินทางไปมาหาสู่กันระหว่างสองฝั่งแม่น้ำได้โดยสะดวกซึ่ง เป็นจุดเริ่มต้นในการมีตลาดริมถนนเกิดขึ้นในรัชกาลนี้

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ทรงโปรดฯให้ก่อสร้างถนนตลาด (ต่อมาคือถนนมาตยาวงษ์) ถนนพานิชเจริญ และถนนซอยแยกต่าง ๆ ซึ่งตัดขวางถนนดังกล่าว เป็นบล็อกสี่เหลี่ยม เช่น ถนนอนามัย ถนนแปลงนาม ถนนวัดช่อ เป็นต้น ทำให้ระบบถนนดังกล่าวอยู่ในรูปของตาราง (GRID) ขนาดเล็ก ต่อมาจึงมีการค้าขายขึ้นตามแนวถนนต่าง ๆ ภายเฉพาะบริเวณถนนตลาด (ถนนมาตยาวงษ์) และถนนพานิชเจริญ เป็นตลาดบกแห่งใหญ่

สภาพของย่าน ปี พ.ศ 2500 (สะพานช้าง)

การตั้งถิ่นฐาน

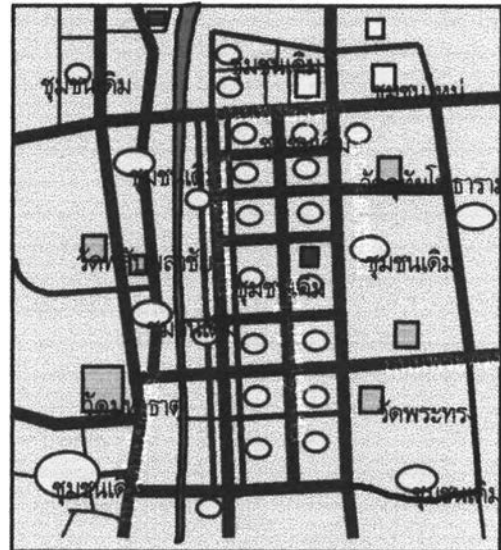
- สมัยรัชกาลที่ 4 เมื่อสร้างสะพานช้างข้ามแม่น้ำเพชร ทำให้เริ่มมีการตั้งถิ่นฐานทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำมากขึ้น
- สมัยรัชกาลที่ 5 ทรงให้ตัดถนนพานิชเจริญและถนนอื่นอีกหลายสาย ทำให้บ้านเรือนร้านค้าหันหน้าออกสู่ถนนแทนแม่น้ำดังก่อน มีผลทำให้การตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้หนาแน่นมากขึ้น
- ในรัชกาลปัจจุบัน มีอาคารตึกแถวก่อสร้างอย่างหนาแน่นริมถนนทุกสาย ส่วนพื้นที่ด้านหลังตึกแถวยังคงเป็นบ้านพักอาศัย และโรงงานขนาดเล็ก

จุดเด่นของย่าน

ด้านประวัติศาสตร์ - ตลาดเมืองเพชร (ตลาดบก) เริ่มตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เมื่อทรงโปรดให้สร้างสะพานช้าง (สะพานพระจอมเกล้า) ซึ่งทำให้การคมนาคมระหว่างฝั่งแม่น้ำสะดวกขึ้น และเป็นตลาดที่คึกคักมากขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5

ด้านสถาปัตยกรรม - หลังจากเกิดไฟไหม้ครั้งใหญ่สมัยรัชกาลที่ 6 อาคารที่เกิดขึ้นใหม่ส่วนใหญ่เป็นอาคารตึกหรือครึ่งตึกครึ่งไม้หลังคาทรงปั้นหย่า กระเบื้องว่าว

ด้านชีวิตความเป็นอยู่ - มีความคึกคักและมีเสน่ห์ในตัวเอง เนื่องจากมีสินค้าสดแห่ง มากมาย และยังมีบรรยากาศในการพบวิถีชีวิตผู้คนอย่างหลากหลาย

รูป Graphip แสดงระบบถนนและชุมชน

บรรยากาศตลาดบริเวณถนนหลังตึก

แสดง: ความเป็นมาและพัฒนาการของย่าน

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บริเวณทำน้ำโกลด์คลาตรีย์สินฯ

ถนนสุรินทร์ดาไชยเป็นแหล่งค้าขายที่สำคัญ

แผนที่ของย่านในสมัยรัชกาลที่ 5

บริเวณซอหลังตึกจะคึกคักมากในช่วงเช้า

มีอาหารสำเร็จรูปนานาชนิด

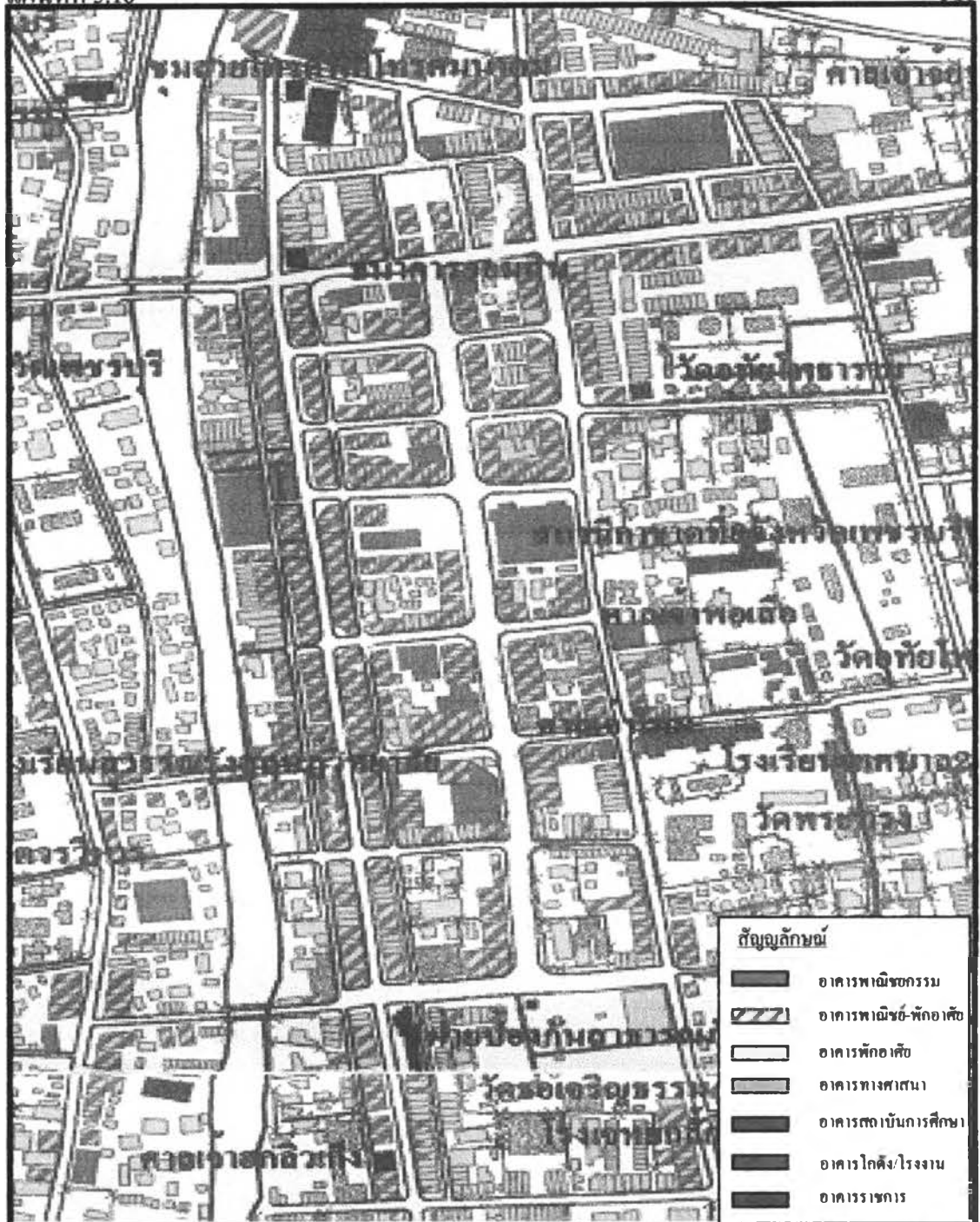
แม่ค้ากำลังเตรียมจัดสินค้าขายในเวลาเช้า

แสดง: ความเป็นมาและพัฒนาการของย่าน

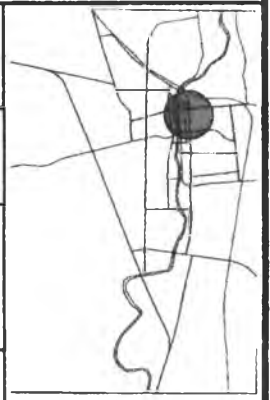
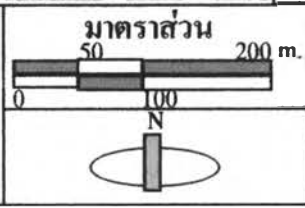
กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แสดงย่านตลาดเมืองเพชร
 ที่มา:สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี

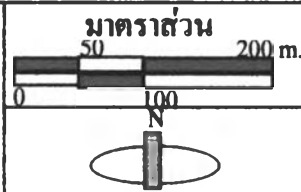
กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
 เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตำแหน่งของย่าน

ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ.2536
 แสดง:ย่านตลาดเมืองเพชร
 ที่มา:สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
 เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตำแหน่งของย่าน

ในสมัยรัชกาลที่ 6 เกิดไฟไหม้ครั้งใหญ่ขึ้นสองครั้ง ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2458 เกิดไฟไหม้ขึ้นที่ห้องแถวมุมวัดพระอาราม ปลูกตามติดต่อมาไหม้ตลาดบ้านเรือนทั้งสองฝั่งแม่น้ำตามถนนพานิชเจริญจนถึงประตูเมือง มีลมหวนเข้ามาพากมาไหม้บ้านเรือนอีกฝั่ง จนถึงวัดพลับพลาชัยและวัดมหาธาตุ และครั้งที่สองในปี พ.ศ. 2468 ซึ่งในครั้งนี้เกิดไฟไหม้บริเวณเชิงสะพานพระจอมเกล้าไปตามถนนสีเสอินทร์จรดถนนราชดำเนิน จากถนนราชดำเนินไปจรดถนนราชวิถีและถึงแม่น้ำ เมื่อกระทรวงมหาดไทยได้รายงานกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์จึงทรงมีพระราชดำริว่า บ้านเรือนราษฎรสร้างกันแออัดเกินไปและใช้ไม้หลังคาจากเป็นเชื้อเพลิงไม่ดี ถนนก็แคบและไม่เป็นระเบียบ จึงโปรดให้ขยายถนนเก่า ห้ามปลูกสร้างเพิงไม้ที่จะเป็นเชื้อไฟต่อไปในบริเวณเพลิงไหม้ ซึ่งนับเป็นข้อบังคับทางผังเมืองและกฎหมายควบคุมอาคารฉบับแรกในเพชรบุรี

ต่อมามีการสร้างตึกแถว 2 ชั้นบริเวณที่ไฟไหม้บริเวณริมถนนพานิชเจริญด้านติดกับแม่น้ำเพชรบุรี ซึ่งทำให้บริเวณหลังตึกแถวกลายเป็นย่านค้าขายอาหารสดต่าง ๆ จำนวนมาก จึงเรียกบริเวณดังกล่าวว่าถนนหลังตึก

ในสมัยรัชกาลปัจจุบัน มีการก่อสร้างอาคารตึกแถว 3-4 ชั้น บริเวณถนนสุรินทรฤๅชัย ถนนพานิชเจริญ ถนนมาตยวงษ์ และถนนอื่น ๆ โดยมีการทบทวนตึกเก่าเดิมตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 และสร้างตึกแถวใหม่ในรูปแบบปัจจุบันเป็นส่วนใหญ่ มีการค้าขายเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ มากมายตลอดแนวถนนสุรินทรฤๅชัยจนถึงถนนวัดซอเจริญธรรม ซึ่งเป็นศูนย์การค้าส่งผลิตผลทางการเกษตร

จุดเด่นของย่าน

ย่านประวัติศาสตร์ - บริเวณที่เป็นตลาดทรัพย์สินที่ตั้งอยู่หน้าสถานีเอื้อนอนามัยานปัจจุบัน เดิมนั้นเป็นจวนที่อยู่อาศัยของเจ้าพระยาสุรพันธ์ (เทศ) อดีตเจ้าเมืองเพชรบุรีในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งชาวเมืองเพชรต่อมาเรียกว่า "จวนบน"

ด้านสถาปัตยกรรม - อาคารอีกหลังหนึ่งซึ่งยังคงปรากฏอยู่ในปัจจุบันซึ่งนับว่าเป็นอาคารเก่าแก่อีกหลังหนึ่งคือ อาคารกุฏิพระที่วัดพระทรง ซึ่งเป็นอาคารเรือนไทย ผาห้ำห้อง อายุประมาณ 120-130 ปี เดิมเป็นอาคารหลังหนึ่งใน "จวนเก่า" คือจวนของพระยามหาตาลวันประเทศหรือพระยาเพชรบุรี (เกตุ) อดีตเจ้าเมืองเพชรบุรีในสมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งอยู่บริเวณถนนต้นจันทน์ในปัจจุบันและทายาทของท่านได้อุทิศอาคารหลังนี้ถวายแก่วัดพระทรงในเวลาต่อมา

ด้านชีวิตความเป็นอยู่ - เป็นย่านการค้าที่มีความคึกคัก มีเสน่ห์ในตัว เนื่องจากมีความหลากหลายของสินค้าไม่ว่าจะเป็นอาหารสด อาหารแห้ง เครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ เป็นจำนวนมากและอย่างครบเครื่อง และจากการที่มีตลาดหลายแห่งอยู่ใกล้กันและมีระบบถนนต่อเนื่องกันเป็นบล็อกขนาดเล็ก รวมทั้งเทศบาลได้อนุญาตให้มีการตั้งแผงค้าขายริมถนนได้ทำให้บรรยากาศที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการเดินชมตลาด ซื้อสินค้าและพบปะผู้คน

ภาพที่ 5.31 ภาพบรรยากาศของตลาดเมืองเพชร

ภาพที่ 5.32 บรรยากาศในบริเวณถนนสุรินทร์ถวายซึ่งเป็นย่านการค้าสำคัญ

ภาพที่ 5.33 ในซอยหลังตึกจะคับคั่งไปด้วยผู้คนมาจับจ่ายใช้สอย

ภาพที่ 5.34 แม่ค้ากำลังจัดสินค้าเตรียมขายปลีกในตอนเช้า

ภาพที่ 5.35 ในตลาดมีทั้งอาหารสดและอาหารสำเร็จรูปนานาชนิด

- มีการปะทะสังสรรค์ของชาวบ้านทั้งในเมืองและจากนอกเมืองที่มีการติดต่อค้าขายกัน ทำให้มีสีสันและความหลากหลายที่มากมายทุกซอกทุกมุม ตั้งแต่หัวตลาดยันท้ายตลาด ซึ่งจะหาไม่ได้อย่างแน่นอนในห้างสรรพสินค้า

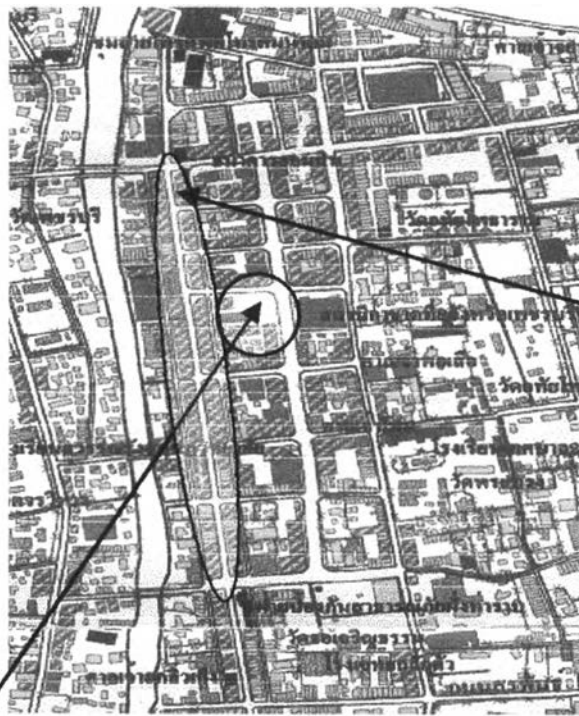
จุดด้อยของย่าน

- เริ่มมีการอึดตัวของจำนวนผู้คน การสัญจรและปริมาณการจราจร เนื่องจากพื้นที่บริเวณดังกล่าวไม่สามารถขยายตัวได้อีก ซึ่งอาจเกิดปัญหาขึ้นได้ในอนาคต

ข้อสังเกต

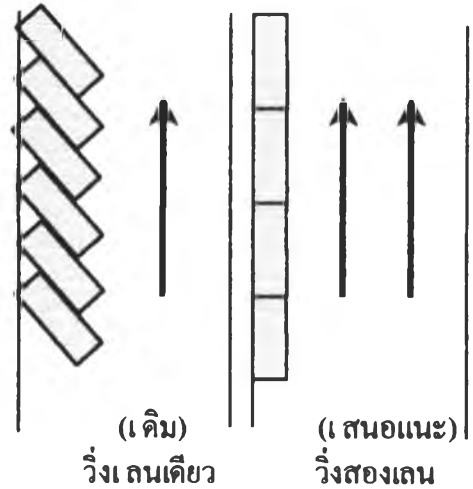
เดิมมีตลาดนัดตั้งอยู่บริเวณปลายถนนสุรินทรเกษม (ถนนลิบแปดเมตร) ช่วงต่อเชื่อมกับถนนวัดธ่อเจริญธรรม ซึ่งคาดว่าเกิดจากความคึกคักของการค้าขายส่งสินค้าเกษตรบริเวณวัดช่อในตอนกลางคืนซึ่งเป็นสีสันและแสดงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนเมืองเพชรในรูปแบบหนึ่ง แต่ต่อมาเมื่อต้นปี พ.ศ. 2541 เทศบาลได้ย้ายตลาดนัดดังกล่าวไปอยู่ที่ถนนรถไฟทางตอนเหนือของเมือง ซึ่งมีข้อสังเกตว่า การย้ายตลาดนัดดังกล่าวจะเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนเมืองเพชรในย่านนี้ และการขายส่งสินค้าทางการเกษตรบริเวณวัดธ่อเจริญธรรมหรือไม่

การวิเคราะห์และเสนอแนวทางต่างๆที่เป็นไปได้

ถนนพานิชเจริญมีปัญหาการจราจรติดขัดมากในช่วงเช้า อาจปรับเปลี่ยนรูปแบบการจราจรใหม่และติดตั้งมิเตอร์หยอดเงินทุกคัน

พื้นที่ว่างหรือพื้นที่หลังตึกแถวอาจพัฒนาเป็นลานเอนกประสงค์ภายในย่าน

แสดง : การวิเคราะห์และเสนอแนะ

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ย่านที่ 4 : ย่านพักอาศัยเก่า

ภาพถ่ายมุมสูงจากพระนครคีรี ไปยังถนนราชวิถี

แผนที่แสดงตำแหน่งของย่านในสมัย รัชกาลที่ 5

บริเวณวัดสระบัวเป็นชุมชนเก่าแก่ตั้งแต่สมัยอยุธยา

บริเวณใกล้วัดข่อยเป็นชุมชนเก่าแก่เช่นเดียวกัน

แสดง: ความเป็นมาและพัฒนาการของย่าน

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะเฉพาะของย่าน

ในซอยทรัพย์สินมี
โครงข่ายถนนสมบูรณ์

พื้นที่ชุมชนเก่าใน
ซอยศิริมิตรขาด
โครงข่ายถนนสาย
ย่อย

อาคารริมถนนราชวิถี
เปลี่ยนแปลงการใช้
อาคารจากพักอาศัยเป็น
พาณิชย์กรรม

ชุมชนเก่าบริเวณ
วัดสระบัวขาด
โครงข่ายถนนสาย
ย่อย

แสดง : ลักษณะเฉพาะของย่าน

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. ย่านพักอาศัยเก่าบริเวณถนนราชวิถี และซอยทรัพย์สิน

ขอบเขตของย่าน

บริเวณพื้นที่สองข้างทางของถนนราชวิถี ตั้งแต่บริเวณหน้าเขาวัง จนถึงถนนราชดำเนินตอนเหนือ

ความเป็นมา

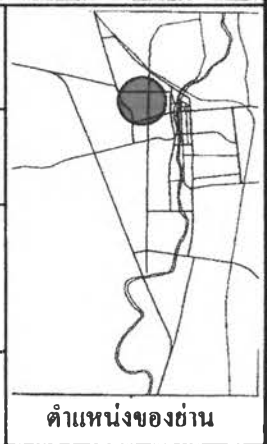
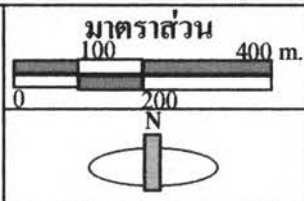
เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ทรงโปรดฯให้สร้างพระนครคีรีขึ้นบนเขาวัง เมื่อ พ.ศ. 2401 ครั้นเมื่อ พ.ศ. 2402 ทรงโปรดฯให้ตัดถนนจากเขาวังไปทางทิศตะวันออกจนจรดแม่น้ำเพชรบุรี และทรงตั้งชื่อถนนนี้ว่าถนนราชวิถี เพื่อให้เป็นบริเวณที่พักอาศัยของข้าราชการ ซึ่งต่อมามีการปลูกสร้างอาคารบริเวณริมถนนราชวิถีทั้งสองฝั่งเป็นอาคารไม้มุงหลังคาจาก

ในสมัยรัชกาลที่ 6 เกิดไฟไหม้ครั้งใหญ่ที่ตลาดเมืองเพชรในปี พ.ศ. 2468 ตั้งแต่เชิงสะพานจอมเกล้าฯ ไปตามถนนสีเสอินทร์จรดถนนราชดำเนิน จากถนนราชดำเนินไปจรดถนนราชวิถีและถึงแม่น้ำ อาคารส่วนใหญ่ในเวลานั้นสร้างด้วยไม้และมุงหลังคาจากจึงเป็นเชื้อเพลิงได้ดี จึงทรงโปรดฯให้ขยายถนนเก่าและห้ามปลูกสร้างเพิงไม้ที่จะเป็นเชื้อไฟได้อีกต่อไป

ในสมัยรัชกาลที่ 8 เมื่อ พ.ศ. 2482 ปรุงเรียงการเรือนและฝึกหัดครูประกาศนียบัตร ซึ่งเดิมใช้อาคารของพระรามราชนิเวศน์ได้ย้ายมาอยู่ริมถนนราชวิถี ด้านทิศเหนือใกล้กับถนนราชดำเนินโดยเป็นตึกแถวสองชั้น

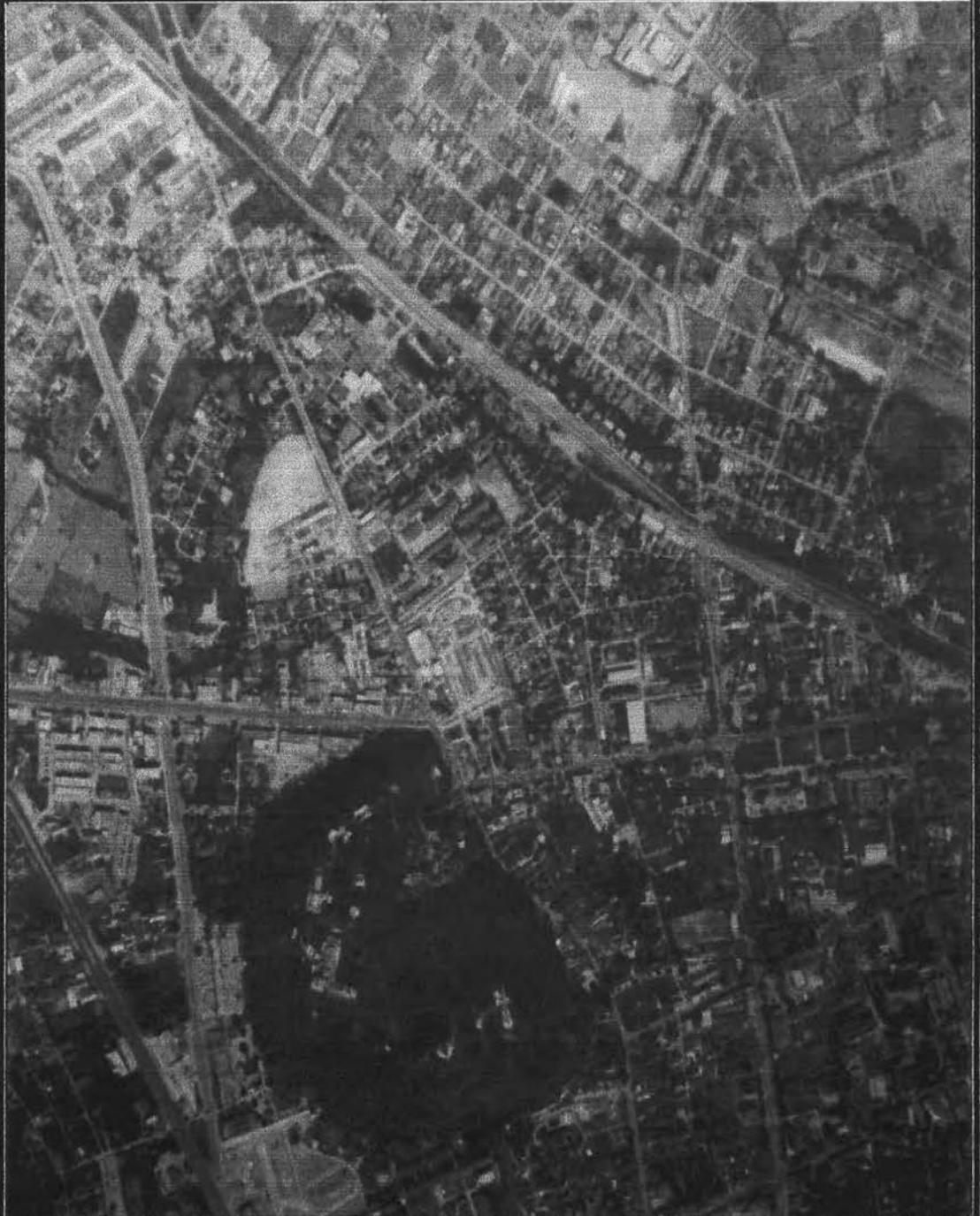
แสดงย่านพักอาศัยเก่าบริเวณถนนราชวิถี และ ซอยทรัพย์สิน
 ที่มา:สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี

กระบวนการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
 เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตำแหน่งของย่าน

<p>ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ.2536 แสดง:ย่านพักอาศัยเก่าบริเวณถนนราชวิถี และ ซอยทรัพย์สิน ที่มา:สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี</p>	<p>มาตราส่วน 0 100 200 400 m. N</p>	<p>ตำแหน่งของย่าน</p>
<p>กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี</p>		
<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>		

อาคารสมัยรัชกาลที่ 7 บริเวณปากซอยศิริมิตร

อาคารเก่าสมัยรัชกาลที่ 4 บริเวณในซอยใกล้วัดช้อย

ปัจจุบันมีการก่อสร้างอาคารใหม่แทนที่อาคารเดิม

บริเวณด้านในสุดเป็นบ้านจัดสรรแบบทาวน์เฮ้าส์

จุดเด่นของย่าน

ด้านประวัติศาสตร์

- รัชกาลที่ 4 ทรงให้สร้างพระนครคีรี บนเขาวิังเมื่อพ.ศ.2490 และในพ.ศ.2402 ทรงตัดถนนราชวิถี ให้เป็นบริเวณที่พักอาศัยของข้าราชการบริหาร

ด้านสถาปัตยกรรม

- มีอาคารเรือนไทยสมัยรัชกาลที่ 4 อยู่ในซอยศิริมิตร

ด้านชีวิตความเป็นอยู่

- เป็นย่านชายชนมพื้นเมืองที่สำคัญบริเวณเชิงเขาวิัง

การตั้งถิ่นฐาน

- อาคารสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นอาคารมุงหลังคาจากกริมถนบ
- หลังเกิดเพลิงไหม้ครั้งใหญ่ ในพ.ศ.2468 ซึ่งรัชกาลที่ 6 ทรงห้ามปลูกสร้างเพิงไม้ที่จะเป็นเชื้อไฟได้อีกต่อมาจึงเกิดอาคารเรือนแถวตึกหรือครึ่งตึกครึ่งไม้

- สมัยรัชกาลที่ 9 มีการแบ่งแปลงที่ดินทรัพย์สินฯ ทางด้านเหนือของถนนราชวิถี แปลงละ 150 - 200 ตารางวา ให้ข้าราชการและราษฎรเช่าที่ดินปลูกบ้านพักอาศัยปัจจุบันมีการปรับปรุงบ้านบริเวณเชิงเขาวิังเป็นอาคารร้านค้า

แสดง: ความเป็นมาและพัฒนาการของย่าน

**กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี**

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

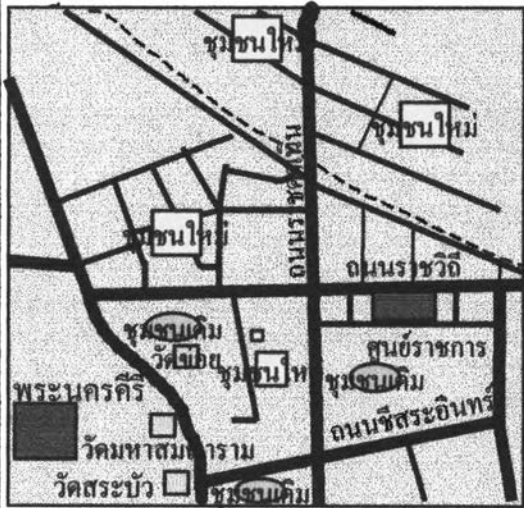

บริเวณชอชทรัพย์สันด้านติดกับสนาม

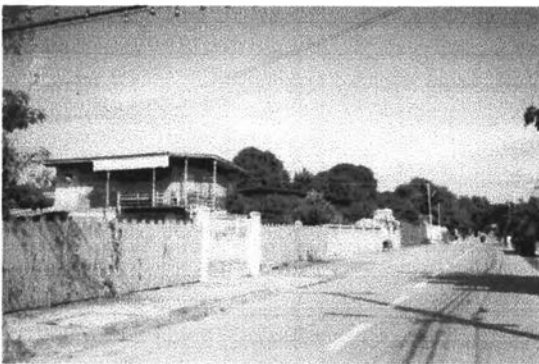
บ้านพักอาศัยอายุประมาณ 50 ปี

รูป Graphic แสดงระบบถนนและชุมชน

บ้านพักอาศัยอายุประมาณ 40 ปี

สะดวกในการเดินทางเข้าสู่ใจกลางเมือง

บ้านพักอาศัยอายุประมาณ 20 ปี

แสดง: ความเป็นมาและพัฒนาการของย่าน

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อว่า "ตีกอรูปงศ์" ส่วนชื่อของโรงเรียนต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนช่างทอผ้า โรงเรียนช่างตัดเย็บเสื้อผ้า และโรงเรียนการช่างสตรีเพชรบุรี ซึ่งในปัจจุบัน พ.ศ. 2523 ได้รับการยกฐานะเป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาเพชรบุรี

ในต้นสมัยรัชกาลปัจจุบัน มีการจัดผังพื้นที่ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ทางด้านเหนือของถนนราชวิถีโดยแบ่งเป็นแปลงๆละประมาณ 150-200 ตารางวา ให้ข้าราชการและราษฎรเช่าที่ดิน และปลูกบ้านพักอาศัย ซึ่งเห็นได้ในปัจจุบันว่ามีบ้านพักอาศัยแบบตึกอายุประมาณ 50 ปี บ้านครึ่งไม้ครึ่งตึก และบ้านไม้ 2 ชั้นอายุประมาณ 30-40 ปี จนกระทั่งบ้านพักอาศัยในรูปแบบปัจจุบันอายุประมาณ 10-15 ปี ซึ่งปลูกสร้างคละกันไปในซอยทรัพย์สินทุกซอย ส่วนถนนราชวิถีฝั่งทิศใต้บริเวณถนนมีการก่อสร้างอาคารตึกแถวสลับกับบ้านพักอาศัย ส่วนบริเวณในซอยศิริมิตรสวนใหญ่จะรื้อถอนอาคารเก่าและปลูกสร้างอาคารใหม่รูปแบบปัจจุบันโดยยังคงเหลืออาคารเก่าแก่ คือ เรือนไทยในสมัยรัชกาลที่ 4-รัชกาลที่ 6 อยู่ 2-3 หลัง โดยอยู่ในพื้นที่ด้านทิศตะวันตกใกล้กับวัดข่อย

สวนบริเวณพื้นที่ตอนต้นถนนราชวิถีด้านทิศเหนือบริเวณเชิงเขาวัง ซึ่งเป็นศาลหลักเมืองในปัจจุบัน เดิมเป็นพื้นที่โล่งว่างต่อมาในรัชกาลปัจจุบันในปี พ.ศ. 2518 ผู้ว่าราชการจังหวัดได้ดำริให้ก่อสร้างศาลหลักเมืองขึ้นบริเวณหัวมุมถนนราชวิถี ซึ่งได้ทำการก่อสร้างจนแล้วเสร็จและมีพิธีเปิดศาลหลักเมืองเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2520 ส่วนบริเวณที่เหลือได้ทำการปรับปรุงเป็นสนามฟุตบอล และได้สร้างสระว่ายน้ำขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2538 โดยนายกเทศมนตรีเมืองเพชรบุรี

ภาพที่ 5.40 อาคารเรือนไทยสมัยรัชกาลที่ 4 รัชกาลที่ 5 ในซอยศิริมิตร

ภาพที่ 5.41 ในซอยศิริมิตรใกล้วัดช่อข่อย เป็นย่านแพทอาศัยเก่าแก่ตั้งแต่สมัยอยุธยา

ภาพที่ 5.42 บ้านพักอาศัยแบบครึ่งตึกครึ่งไม้ อายุประมาณ 40 ปี

ภาพที่ 5.43 บ้านพักอาศัยแบบตึก อายุประมาณ 50 ปี

ภาพที่ 5.44 บ้านพักอาศัยงานชอยทรีพียัสินา อายุประมาณ 30 ปี

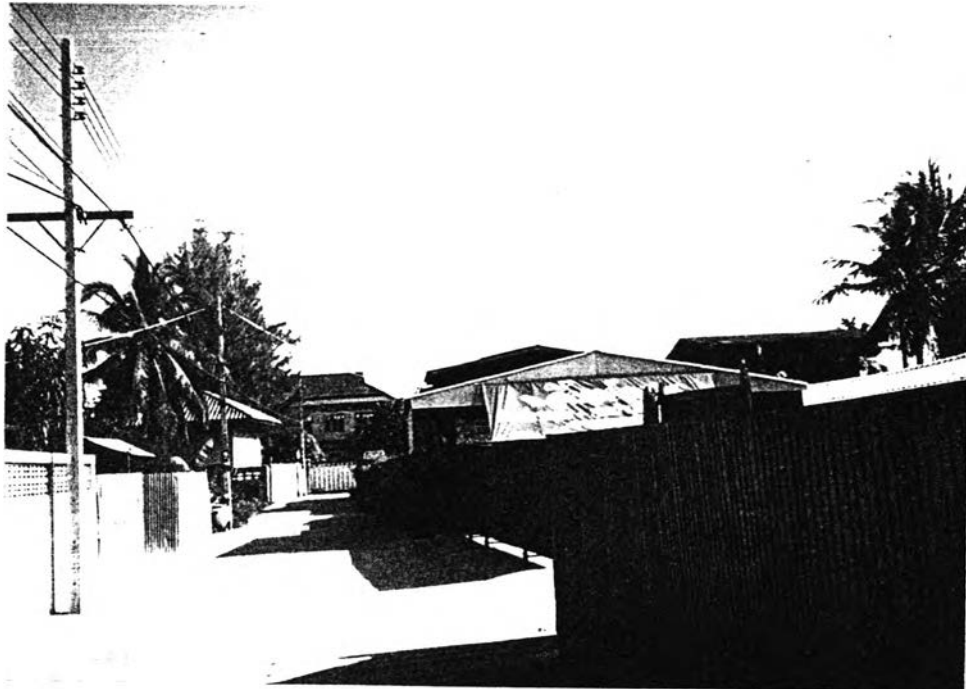
ภาพที่ 5.45 บ้านพักอาศัยในรูปแบบปัจจุบัน อายุประมาณ 20 ปี

ภาพที่ 5.46 อาคารในรูปแบบปัจจุบันอายุประมาณ 3-5 ปี ในซอยศิริมิตร

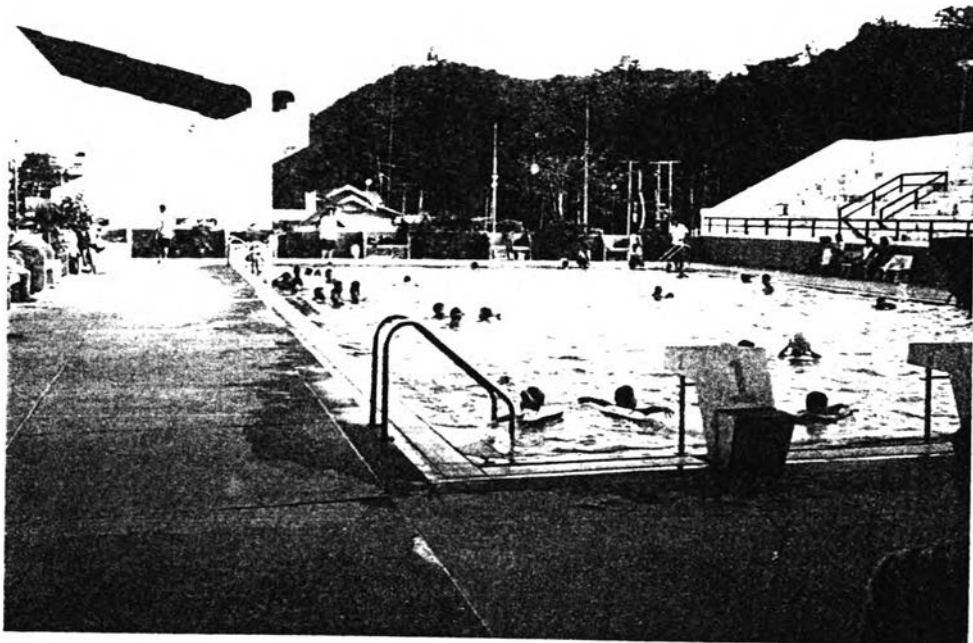
ภาพที่ 5.47 บริเวณริมถนนซอยมีการก่อสร้างอาคารใหม่เกือบทั้งหมด

ภาพที่ 5.48 บริเวณที่รกร้างว่างด้านหน้าเขาวัง ปัจจุบันเทศบาลได้ปรับปรุงเป็นสนามกีฬา

ภาพที่ 5.49 สระว่ายน้ำซึ่งก่อสร้างในปี พ.ศ. 2538

จุดเด่นของย่าน

ด้านประวัติศาสตร์ - จุดเด่นที่สุดของย่านนี้คือ "เขาวัง" ซึ่งมีชื่อเป็นทางการว่า "พระนครคีรี" ในสมัยโบราณชาวบ้านเรียกว่า "เขาสมน (สะหมน) ซึ่งคงเนื่องมาจากคำว่า "สมณ" มียอดเขา 3 ยอด บนยอดเขามีเจดีย์เก่าและศาลาไม้อยู่ทางทิศเหนือ ด้านตะวันออกมีวัดชื่อว่า "สมณ" และทิศเหนือด้านตะวันตกมีวัดอีกวัดหนึ่งชื่อว่า "อินทคีรี" เมื่อสมัยที่รัชกาลที่ 4 ยังทรงผนวช ได้เสด็จจาริกไปประทับที่วัดสมณะนี้อยู่เป็นประจำ และได้เสด็จขึ้นบนยอดเขาสมนเพื่อประทับนั่งหาวิเวกภาวนาอยู่เสมอ

ต่อมาเมื่อพระองค์เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติในปี พ.ศ. 2394 เมื่อถึง พ.ศ. 2401 ทรงรับสั่งให้สร้างพระราชวังพระนครคีรีขึ้นบนเขาสมน เนื่องจากทรงโปรดปรานและคุ้นเคยที่นั่นมาแต่ครั้งยังทรงผนวชอยู่ โดยยอดกลางเดิมมีพระเจดีย์อยู่แต่ทรุดโทรมมาก จึงโปรดให้สร้างใหม่ทับองค์เดิม แล้วพระราชทานนามว่า "พระธาตุจอมเพชร" ส่วนบนยอดเขาด้านตะวันออกนั้นแต่เดิมมีศาลาไม้ชำรุดทรุดโทรมอยู่ พระองค์ทรงให้สร้างพระอุโบสถย่อส่วนงดงาม พระราชทานนามว่า "วัดพระแก้ว" เพื่อเป็นวัดประจำพระราชวังที่สร้างบนพระนครคีรี ทานองเดียวกับวัดพระแก้วที่กรุงเทพฯ เป็นวัดประจำพระบรมมหาราชวัง

อีกยอดหนึ่งของเขามหาสมณ คือยอดด้านตะวันตกได้สร้างพระราชวังขึ้น โดยเริ่มลงมือทำการใน พ.ศ. 2401 พอเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2402 ก็ก่อฤกษ์พระที่นั่งเพชรภูมิไพโรจน์ได้ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานนามเขาสมนใหม่ว่า "เขามหาสวรรค์" และเรียกรวมเขามหาสวรรค์กับสิ่งก่อสร้างทั้งหลายนั้นว่า "พระนครคีรี"

ด้านสถาปัตยกรรม - สถาปัตยกรรมบนพระนครคีรี เป็นสถาปัตยกรรมประยุกต์ทั้งแบบไทย แบบฝรั่ง แบบจีน และโดยแบบแขก แต่ทั้งหมดมีความกลมกลืนกันอย่างดี นอกจากนั้นยังมีหอซ็ชวาลเวียงชัย ซึ่งเป็นจิตรกรรมกลมคล้ายกระจงมไฟ หลังคาทำเป็นรูปโดมมุงด้วยกระจงคั้ง ซึ่งรัชกาลที่ 4 ทรงใช้เป็นสถานที่ส่องกล้องทอดพระเนตรดวงดาวในตำราดาราศาสตร์ ซึ่งพระองค์ทรงพระปรีชาสามารถ

ภาพที่ 5.50 ภาพหอซ็ชวาลเวียงชัย

ที่มา : สำนักพิมพ์สารคดี เพชรบุรี. เพื่อความเข้าใจในแผ่นดิน

- ส่วนอาคารบ้านเรือนบนถนนราชวิถี ใน สมัยรัชกาลที่ 4-รัชกาลที่ 5 ส่วนใหญ่เป็นอาคารเครื่องไม้หลังคามุงจาก ยก เว้นอาคาร "ตึกอรุพงศ์" ในสมัยรัชกาลที่ 5 ของโรงเรียนช่างทอผ้าเดิม ซึ่งเป็นอาคารตึก 2 ชั้น ส่วนในสมัยรัชกาลที่ 6 หลังจากเกิดเพลิงไหม้ครั้งใหญ่ เมื่อ พ.ศ. 2468 อาคารที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะเป็นอาคารเรือนแถวตึกหรือ ครึ่งตึกครึ่งไม้ จนกระทั่งในรัชกาลปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นอาคารตึก 2-4 ชั้น ในรูปแบบปัจจุบันสลับกับบ้านพักอาศัยเก่าริมถนนซึ่งดัดแปลงเป็นร้านค้า

ด้านชีวิตความเป็นอยู่ - เมื่อพระเจ้าแผ่นดินไม่ว่ารัชกาลใดเสด็จ พระนครคีรี พวกลาวโซ่งหรือไทยทรงดำ จะมารับใช้เข้าเวรเป็นประจำ เพื่อห้ามสรีการยานนุมาศและเสลียงหรือขนของกับบุลาตพระบาทเป็นต้น พวกนี้อยู่อาศัยที่ถนน ตาบลาไรดอน อาเภอเมือง ซึ่งปัจจุบันคือบ้านไร่ดอน ตาบลาไรส้ม อาเภอเมืองเพชรบุรี

- มีย่านการค้าขนมพื้นเมืองที่สำคัญอยู่บริเวณ
ริมถนนเชิงเขาวัง

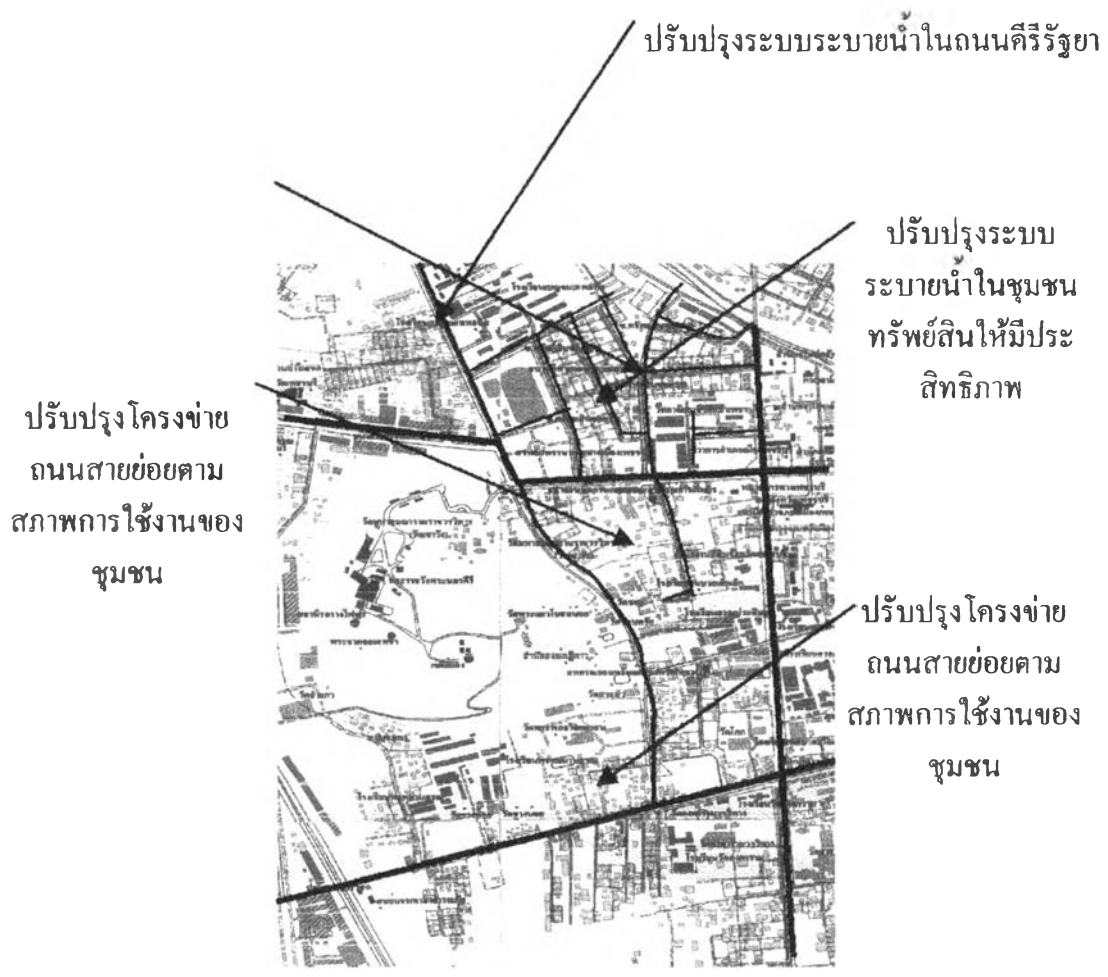
ภาพที่ 5.51 ภาพร้านค้าขนมเชิงเขาวัง

ข้อสังเกต

ความรู้สึกว่าบริเวณนี้เป็นย่านพักอาศัยเก่าแก่ เป็นประวัติศาสตร์ของเมืองกำลังจะถูกกลบเลือนไปโดยสิ่งก่อสร้างในรูปแบบใหม่อย่างในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นอาคารบ้านเรือน ถนนและทางเท้า หรือแม้กระทั่งรถราต่าง ๆ ซึ่งส่วนกลืนกินบรรยากาศเก่า ๆ ในสมัยก่อนมากขึ้นเรื่อย ๆ อาคารดีกรูปแบบสมัยใหม่ถูกปลูกสร้างเคียงคู่กับอาคารรัชกาลที่ 5 - รัชกาลที่ 6 ซึ่งนับวันก็จะทรุดโทรมและถูกข่มลงไป จนสักวันหนึ่งอาคารใหม่ก็จะถูกสร้างขึ้นแทนที่อาคารเก่าที่ถูกทุบทำลายลง ในอนาคตอาจจะมีคนไม่เชื่อว่าย่านนี้เคยมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เพราะมีแต่ตึกสมัยใหม่เต็มไปหมด ซึ่งนี่คือโจทย์ๆ หนึ่งที่รอการแก้ไข

การวิเคราะห์และเสนอแนวทางต่างๆที่เป็นไปได้

แสดง : การวิเคราะห์และเสนอแนะ

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ย่านที่ 5 : ย่านเมืองเก่า(บริเวณวัดมหาธาตุ)

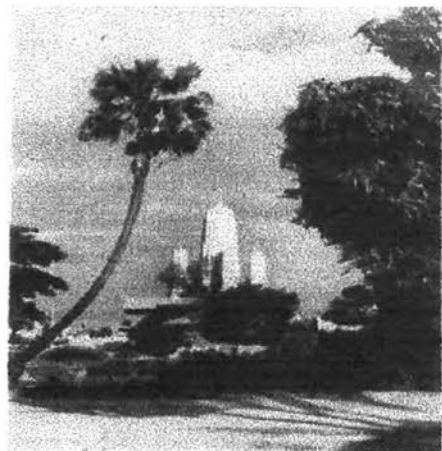
ภาพที่ค้นพบพระปรางค์เมืองเก่า(พ.ศ.2500)

ภาพถ่ายมุมสูงแสดงบริเวณย่านเมืองเก่าบริเวณวัดมหาธาตุ

บริเวณพระปรางค์ในปัจจุบัน(พ.ศ. 2540)

พระปรางค์ในอดีต(พ.ศ. 2500)

สะพานพระจอมเกล้า(สะพานช้าง)ในสมัยรัชกาลที่ 4

สะพานพระจอมเกล้าฯในสมัยรัชกาลปัจจุบัน

แสดง: พัฒนาการและบรรยากาศตลาดเมืองเพชร

**กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี**

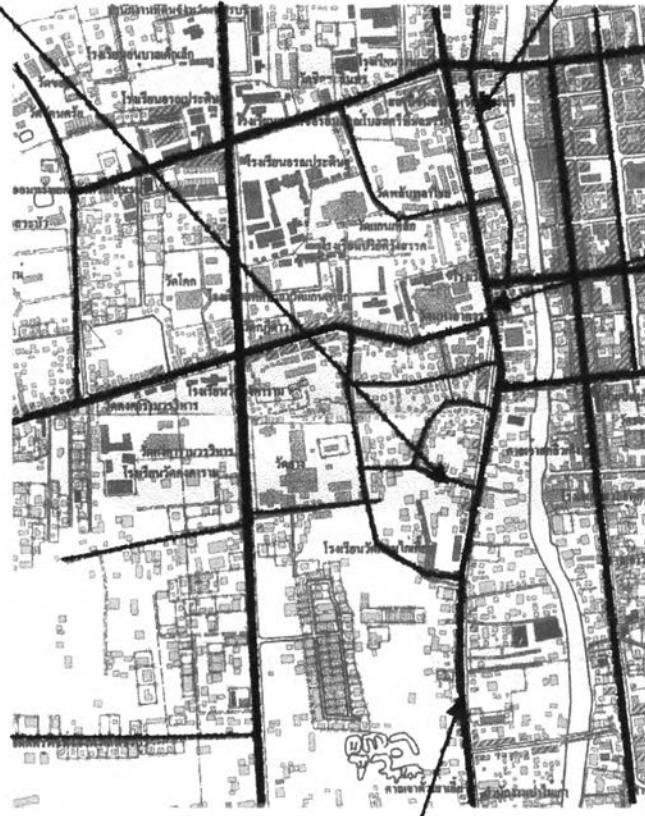
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

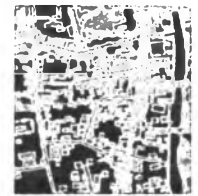
ลักษณะเฉพาะของย่าน : เป็นย่านการค้าเดิมที่ปัจจุบันเป็นย่านพักอาศัยหนาแน่น

ซอยวัดยางมีระยข โครงข่าย
ถนนสายย่อยที่สมบูรณ์

ถนนคลองกระแซงเป็น
ถนนสายย่อยที่ยังมีผู้คน
เก่าแก่ที่รู้จักคุ้นเคยกันมาก

กลุ่มอาคารบริเวณ

ถนนหน้าวัดมหาธาตุ

รูปแบบของอาคารริม
ถนนเป็นเรือนแถวไม้
หรือตึกมีพื้นที่ว่าง /
พื้นที่อาคารน้อย
ส่วนด้านหลังเป็น
บ้านพักอาศัยเป็นหลัง
เดี่ยวมีพื้นที่ว่าง / พื้นที่
ที่อาคารมาก

แสดง : ลักษณะเฉพาะของย่าน

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. ย่านเมืองเก่า (บริเวณวัดมหาธาตุ)

ขอบเขตของย่าน

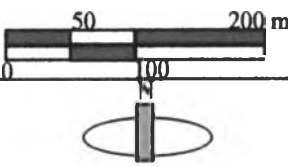
บริเวณถนนด้านหน้าวัดมหาธาตุ และซอยวัดยาง 1-4

ความเป็นมา

เป็นย่านใจกลางเมืองตั้งแต่สมัยอยุธยา กระจายมาจากศูนย์กลางเมืองเดิมบริเวณตำบลท่าราบ ซึ่งอยู่ใกล้แม่น้ำเพชรบุรีตามแนวเดิม ต่อมาเมื่อแม่น้ำเปลี่ยนแนวทางเดินใหม่เป็นในปัจจุบัน ศูนย์กลางการค้าขายจึงมาอยู่บริเวณปากคลองใกล้วัดมหาธาตุ ซึ่งในสมัยอยุธยาตอนปลายมีความคึกคักเป็นอย่างมาก มีอาคารบ้านเรือนตลอดทั้งสองฝั่งแม่น้ำ ส่วนถนนหน้าวัดมหาธาตุในเวลานั้นยังเป็นเส้นทางเกวียนเลียบขนานแม่น้ำไปทางทิศใต้จนถึงวัดอัมพวัน จึงเริ่มมีการตั้งถิ่นฐานในบริเวณทางตอนใต้ของวัด

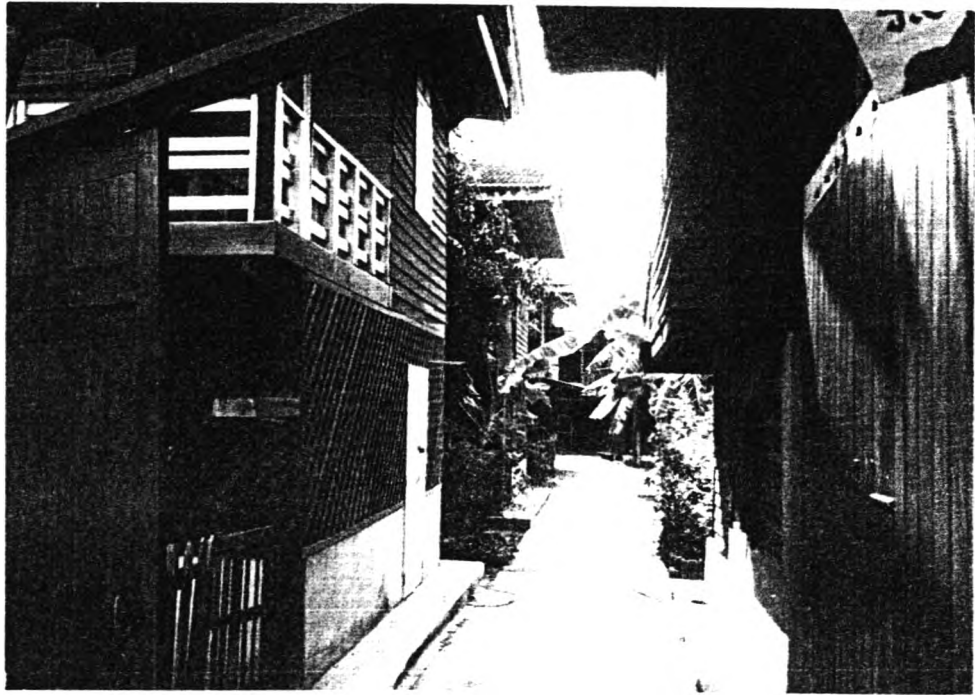
ในสมัยรัตนโกสินทร์ เมื่อรัชกาลที่ 4 ทรงโปรดฯ ให้ตัดถนนราชวิถี ถนนสีเสอินทร์ ถนนหน้าวัดอิฐและถนนขวาง (ปัจจุบันคือถนนดำเนินเกษมตอนต้น) ซึ่งต่อเนื่องกับถนนหน้าวัดมหาธาตุ ทำให้การคมนาคมระหว่างพื้นที่ทางตอนเหนือซึ่งเป็นขุนนาง-ข้าราชการกับศูนย์กลางเมืองมีความสะดวกมากขึ้น นอกจากนั้นการเปลี่ยนระบบการคมนาคมหลักจากทางน้ำมาสู่ทางบก มีผลทำให้ชุมชนที่อยู่ริมถนนหน้าวัดมหาธาตุมีความหนาแน่นมากขึ้น มีการสร้างเรือนแถวไม้ 2 ชั้น บริเวณริมถนนหน้าวัดเพื่อค้าขายและพักอาศัย ส่วนบ้านเรือนทางตอนใต้ซึ่งเช่าที่วัดก็มิได้มีคนมาปลูกบ้านเพิ่มเติมมากขึ้นในบริเวณริมถนนซอยวัดยาง 1-4

<p>ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ.2536 แสดง:ย่านเมืองเก่า(บริเวณวัดมหาธาตุ) ที่มา:สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี</p>		
<p>กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี</p>		
<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>		

ตำแหน่งของย่าน

ภาพที่ 5.54 ภาพบ้านเรือนในซอยวัดยาง

ในรัชกาลที่ 5 เมื่อมีการตัดถนนพานิชเจริญ ถนนสุรินทร์ถาชัย ถนนมาตยวงษ์ และถนนสายรองต่าง ๆ ที่เชื่อมระหว่างถนนสายหลักเป็นโครงข่าย ทำให้ศูนย์การค้าเริ่มย้ายไปสู่อริเวณตลาดบก ตลอดจนการสร้างสะพานใหญ่ข้ามแม่น้ำเพชรในปี พ.ศ. 2492 และสร้างใหม่เนื่องจากชำรุดเมื่อ พ.ศ. 2522 เพิ่มเติมทำให้การคมนาคมระหว่างสองฝั่งแม่น้ำสะดวกขึ้น ผู้คนนิยมไปตั้งถิ่นฐานยังฝั่งตลาดบก ทำให้เมืองมีการขยายตัววันฝั่งตะวันออกของแม่น้ำมากกว่าฝั่งตะวันตก ศูนย์กลางการค้าขายบริเวณวัดมหาธาตุเริ่มซบเซาลง ทำให้ชุมชนบริเวณใกล้วัดมีการขยายตัวน้อยลง แต่มีการปลูกสร้างบ้านในที่ว่างภายในบริเวณตัวบ้านเดิม ซึ่งทำให้มีความหนาแน่น/พื้นที่มากขึ้น

ในรัชกาลที่ 6 - รัชกาลที่ 8 การคมนาคมทางบกมีความสำคัญมากขึ้น ขณะเดียวกันการคมนาคมทางน้ำลดความสำคัญลงอีก เนื่องจากมีการก่อสร้างระบบถนนมากขึ้น เช่น ถนนเพชรบุรี-หาดเจ้าสำราญ ในสมัยรัชกาลที่ 6 และถนนสุรินทรธานีไชยในสมัยรัชกาลที่ 8

ในสมัยรัชกาลปัจจุบัน นอกจากจะมีระบบถนนที่เชื่อมต่อกันเป็นโครงข่ายทั้งภายในและภายนอกเมืองแล้ว การเปิดใช้เขื่อนเพชร เมื่อปี พ.ศ. 2493 ก็มีผลให้การคมนาคมทางน้ำหยุดชะงัก ส่งผลให้ตลาดบริเวณหน้าวัดพระธาตุไม่เป็นที่ศูนย์กลางการค้าขายอีกต่อไป ส่วนอาคารตลาดศรีเจริญสุข ซึ่งอยู่ตรงข้ามวัดปัจจุบันได้กลายเป็นที่จอดรถ และกำลังจะกลายเป็นโรงเรียนในอนาคต (จากการสัมภาษณ์)

จุดเด่นของย่าน

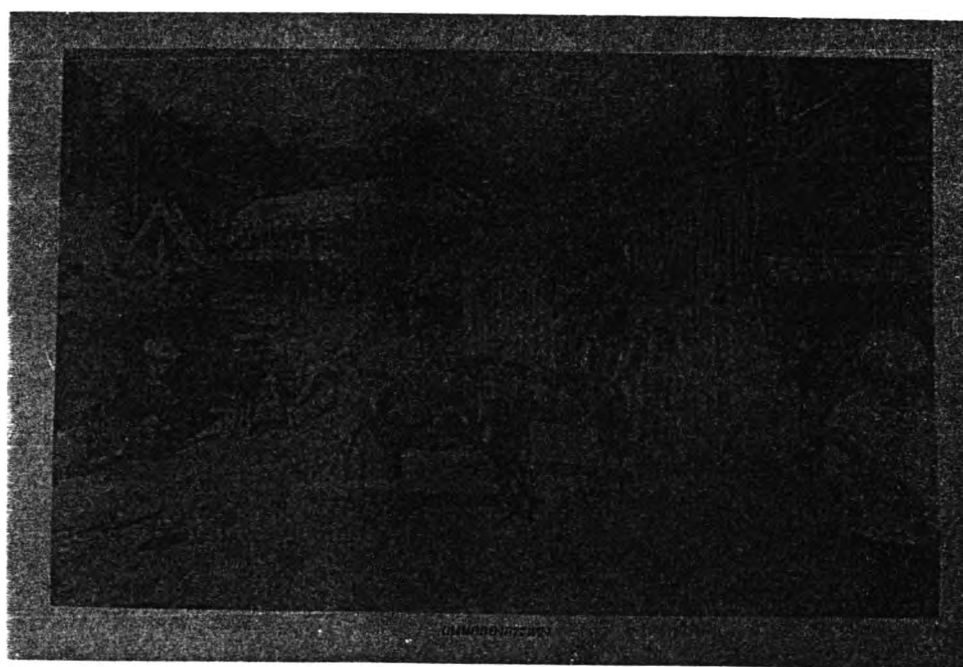
ด้านประวัติศาสตร์ - ถนนหน้าวัดมหาธาตุ (ถนนดำเนินเกษม) เป็นถนนที่เป็นทางสัญจร ที่สำคัญระหว่างย่านที่พักอาศัยเก่า (ย่านขุนนาง+ข้าราชการ) ทางตอนเหนือกับศูนย์กลางทางวัฒนธรรมคือวัดมหาธาตุ ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ตั้งแต่สมัยทวาราวดี และมีการก่อสร้างเพิ่มเติมในสมัยอยุธยา ซึ่งยังคงสูงด้วยคุณค่าในวิชาช่างหลาย ๆ แขนง รวมทั้งเป็นศูนย์กลางงานบุญและวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ มากมาย แม้กระทั่งพระราชพิธีที่สำคัญ เช่น พระราชพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา เป็นต้น

- ย่านพักอาศัยด้านวัดมหาธาตุ ซึ่งเป็นย่านพักอาศัยเก่าตั้งแต่สมัยอยุธยา

- ถนนคลองกระแชง เป็นถนนที่ตั้งชื่อตามชื่อคลองเก่าในสมัยโบราณ โดยชาวบ้านสมัยนั้นมีอาชีพเย็บกระแชงขายให้แก

พวกเรือสินค้า (สำนักงานศึกษาธิการเขต 5. ที่มาของจังหวัด อ่างทองและ
 สถานที่ต่าง ๆ ในเขตการศึกษา 5 กระทรวงศึกษาธิการ หน้า 30) มีจุดนำ
 สนาจหลายแห่ง เช่น วัดพลับพลาไชย ซึ่งเป็นบริเวณที่พักทัพและสร้างพลับพลา
 ที่ประทับในสมัยรัชกาลที่ 2 ทำหน้าที่ของวัดที่สุนทรภู่ได้บันทึกไว้เมื่อครั้งเดิน
 ทางมาหา "ของต้องประสงค์" ให้แก่เจ้าชายผู้มีบุญคุณที่เพชรบุรี ตลอดจน
 ศาลาคามวาสีริมถนนคลองกระแชงปากสี่วัดพลับพลาไชย ซึ่งเป็นศาลาเก่าแก่
 อายุร้อยกว่าปี ซึ่งชาวบ้านนิยมาใช้งานบุญต่าง ๆ

ภาพที่ 5.55 ภาพถนนคลองกระแชง

ด้านสถาปัตยกรรม

- ถนนหน้าวัดมหาธาตุ นอกจากวัดมหาธาตุซึ่งมีโบราณสถานเก่าแก่ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไปแล้ว มีอาคารเรือนแถวไม้ที่สร้างตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงรัชกาลที่ 7 บริเวณหน้าวัด ซึ่งยังมีเค้าโครงของความ เป็นศูนย์กลางการค้าในสมัยก่อน

- ถนนคลองกระแซง มีอาคารบ้านเรือนเก่าตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงรัชกาลปัจจุบันสอดแทรกปะปนกัน แต่อยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน เช่น

- อาคารเรือนแถวไม้ 2 ชั้น ชั้นล่างค้าขายพักอาศัย

- อาคารบ้านพักอาศัยแฝด 2 หลัง คือมีบ้าน 2 หลัง

ลักษณะเดียวกันอยู่ติดกัน หลังคาทรงจั่วตัดมุมเฉียงลงมาทางหน้าจั่ว (Haft Hipped Roof)

ภาพที่ 5.56 ภาพบ้านพักอาศัยแฝด 2 หลัง

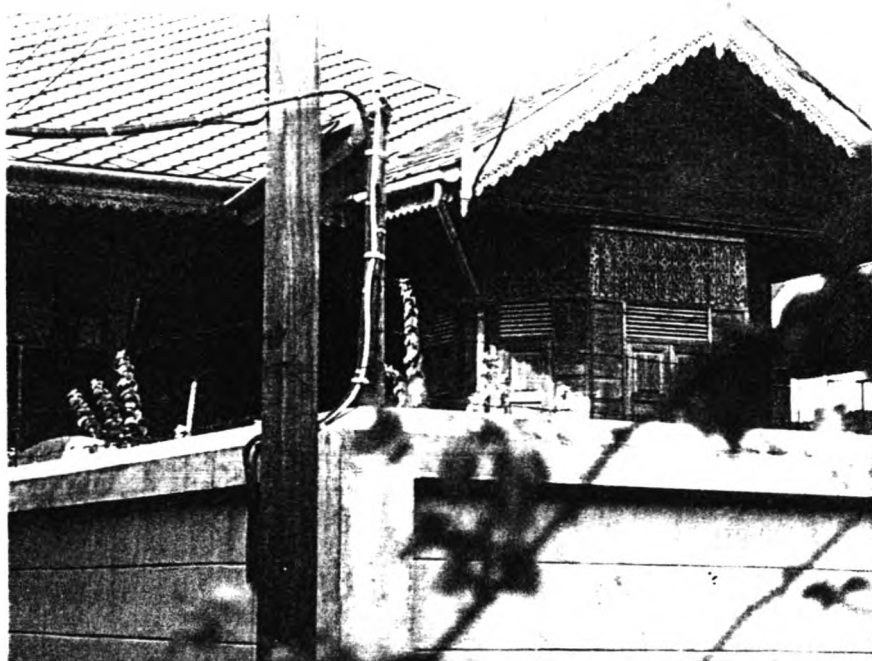

ภาพที่ 5.57 ภาพเรือนแถวไม้หน้าวัดมหาธาตุ

- ถนนคลองกระแซง มีอาคารบ้านไม้หลังคาทรงปั้นหยานสมัยรัชกาลที่ 5 และอาคารเรือนแถวเก่าสมัยรัชกาลที่ 6-รัชกาลที่ 8

ภาพที่ 5.58 ภาพบ้านไม้หลังคาทรงปั้นหยานสมัยรัชกาลที่ 5

- อาคารศาลาคามวาสี เป็นอาคารเก่าแก่อายุกว่าร้อยปี
- ถนนคลองกระแชงมีความกว้างไม่มากนัก (ประมาณ 5 เมตร จากการสำรวจภาคสนาม) ซึ่งเหมาะสมกับเป็นถนนคนเดิน ซึ่งทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านสองฝั่งถนนยังคงมีอยู่อย่างอบอุ่น

ด้านชีวิตความเป็นอยู่

- ผู้คนที่อยู่อาศัยในบริเวณนี้รู้จักคุ้นเคยกัน รวมทั้งเกี่ยวข้องเป็นญาติพี่น้องกันเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นหากมีธุระจะไปหาใครที่นี้-ถามบ้านไหนก็ได้รู้จักหมด รับรองว่าต้องได้พบอย่างแน่นอน เป็นความสัมพันธ์ที่อบอุ่นแบบชนบทในพื้นที่เมืองซึ่งหาที่อื่นได้ยาก (จากการสัมภาษณ์)

ข้อสังเกต

- นักท่องเที่ยวทั่วไปไม่รู้ถึงความเป็นมาและสถานที่สำคัญบนถนนคลองกระแชง โดยส่วนใหญ่จะสนใจเพียงวัดมหาธาตุเท่านั้น
- ความผูกพันคุ้นเคยกันของชาวบ้านในถนนนี้ อยู่ในรุ่นผู้ใหญ่อายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป แต่ในรุ่นเด็ก จะไม่ค่อยรู้จักกัน น่าเสียดายว่าหากต่อไปความสัมพันธ์อันอบอุ่นนี้อาจจะขาดหายไปในอนาคต

การวิเคราะห์และเสนอแนวทางต่างๆที่เป็นไปได้

โจทย์ : ปัจจุบันบริเวณนี้เป็นที่รู้จักกันทั่วไปในด้านโบราณสถานเก่าแก่คู่บ้านคู่เมือง คังนั้นจะมีการส่งเสริมในรูปแบบใดที่ทำให้ผู้คนในบริเวณนี้ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

บริเวณถนนคลองกระแซงอาจปรับปรุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในท้องถิ่น เช่นชีวิตความเป็นอยู่ที่ผูกพันกันทั้ง 2 ฝั่งตลอดความยาวถนน หรือประเพณีพื้นบ้านที่ศาลาคามวาสีเป็นต้น

อาจส่งเสริมให้เยาวชนในบริเวณนี้ได้มีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของโบราณสถานและอาคารบ้านเรือนภายในย่าน เพื่อสามารถเป็นไกด์อาสาสมัครบรรยายให้นักท่องเที่ยว ซึ่งอาจจะเป็นการส่งเสริมให้เยาวชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

พื้นที่ตลาดตรงข้ามวัดมหาธาตุซึ่งเป็นของวัด ปัจจุบันไม่ได้ใช้ค้าขายสินค้า คังนั้นอาจจะปรับปรุงให้เป็นพื้นที่กิจกรรมสาธารณะเช่นเป็นลานคนเมืองหรือเป็นศาลาวัฒนธรรมเป็นต้น

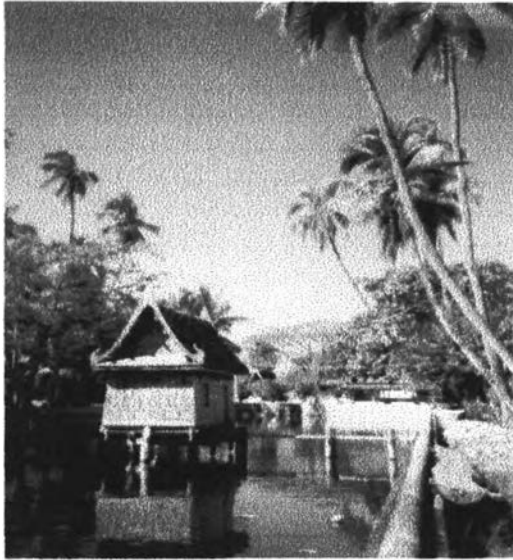
แสดง : การวิเคราะห์และเสนอแนวทางต่างๆที่เป็นไปได้

ที่มา : จากการวิเคราะห์

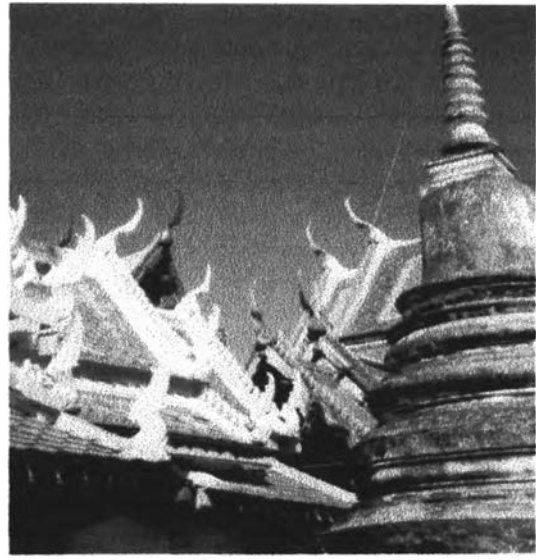
กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ย่านที่ 6: ย่านเมืองเก่าด้านตะวันออกของเมือง(บริเวณวัดใหญ่สุวรรณาราม)

หอไตร3เสาในวัดใหญ่สุวรรณาราม

พระอุโบสถสร้างในสมัยอยุธยาตอนปลาย

จุดเด่นของย่าน

ด้านประวัติศาสตร์

- วัดใหญ่สุวรรณาราม สร้างตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้น
ด้านสถาปัตยกรรม

- อาคารพระอุโบสถและศาลาการเปรียญมีชื่อเสียงด้านงดงามทั้ง
สถาปัตยกรรมและด้านปฏิมากรรม เป็นอย่างมาก

ด้านชีวิตความเป็นอยู่

- มีความคึกคักถึงเพียงช่วงหน้าวัดใหญ่

แผนที่ของย่านในสมัยรัชกาลที่5

อาคารในสมัยร.5บริเวณสะพานจอมเกล้าฯ

แสดง: ความเป็นมาและพัฒนาการของย่าน

กระบวนการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะเฉพาะของย่าน : เป็นย่านพักอาศัยเก่าที่มีการเปลี่ยนการใช้เป็นอาคารให้เช่ากันมาก

ระบบโครงข่ายถนน
ค่อนข้างสมบูรณ์แบบ

บริเวณวัดใหญ่สุวรรณารามมีพื้นที่ว่าง / พื้นที่อาคารมากแต่บริเวณถนนพงษ์สุริยามีอาคารหนาแน่น มีพื้นที่ว่าง / พื้นที่อาคารน้อยและมีการเปลี่ยนการใช้อาคารจากพักอาศัยเป็นอาคารให้เช่าจำนวนมาก

บริเวณถนนพระทรง
ในปัจจุบันมีการใช้
อาคารเป็นกลุ่มโรง
งานอุตสาหกรรมใน
ครัวเรือนผลิตขนม
พื้นเมือง

บริเวณด้านหลังวัดใหญ่สุวรรณาราม
เป็นย่านพักอาศัยเก่าหนาแน่น มีพื้นที่
ว่าง / พื้นที่อาคารน้อย

แสดง : ลักษณะเฉพาะของย่าน

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6. ย่านเมืองเก่าด้านตะวันออกของเมือง (บริเวณวัดใหญ่สุวรรณาราม)

ขอบเขตของย่าน

บริเวณถนนพงษ์สุริยา ลงมาทางทิศใต้จนถึงถนนพระทรง และจากถนนมาตยวงศ์ไปทางทิศตะวันออกจนถึงถนนรัชฎีการ้อง

ความเป็นมา

วัดใหญ่สุวรรณาราม (วัดสุวรรณาราม) เดิมชื่อว่า วัดใหญ่ เนื่องจากมีพื้นที่ใหญ่รกร้างว่างเปล่า ต่อมาในแผ่นดินสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8 (พระเจ้าเสือ) ทรงตั้งชื่อวัดนี้ใหม่ว่า วัดสุวรรณาราม แต่ชาวบ้านนิยมเรียกว่า วัดใหญ่ หรือวัดใหญ่สุวรรณาราม

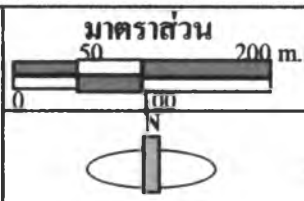
วัดใหญ่สุวรรณาราม มีความเป็นมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลาง เมื่อพระเจ้าบรมราชาทรงสนับสนุนการค้าทางด่านอ่าวเบงกอล อันมีเมืองมะริด-ตะนาวศรี เป็นเมืองท่าสำคัญ และทรงฟื้นฟูการค้ากับฮอลันดาและจีน ทำให้เมืองเพชรบุรีซึ่งกลายเป็นเมืองท่าที่สำคัญมีความมั่งคั่งเป็นอย่างมาก ทำให้มีการสันนิษฐานว่าวัดใหญ่สุวรรณารามคงจะถูกสร้างขึ้นในช่วงเวลานี้

ในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อทรงโปรดฯ ให้ก่อสร้างถนนพงษ์สุริยาต่อเนื่องมาถึงบริเวณหน้าวัดใหญ่สุวรรณาราม และทรงโปรดฯ ให้มีการบูรณะปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่โดยพระองค์ได้เสด็จมาที่วัดนี้หลายครั้ง ทรงพอพระทัยฝีมือช่างในวัดเป็นอย่างมาก ดังนั้นก็ทอนหนึ่งว่า ". . . มาหยุดที่วัดใหญ่สุวรรณาราม ซึ่งเป็นที่ฉันชอบฝีมือช่างในวัดนั้น บรรดาช่างฝีมือที่ทำทุกอย่างปรากฏว่าเป็น

- สัญลักษณ์**
- อาคารพาณิชย์กรรม
 - อาคารพาณิชย์-พักอาศัย
 - อาคารพักอาศัย
 - อาคารทางศาสนา
 - อาคารสถาบันการศึกษา
 - อาคารโกดัง/โรงงาน
 - อาคารราชการ

แสดงย่านเมืองเก่าด้านตะวันออกของเมือง
(บริเวณวัดใหญ่สุวรรณาราม)
ที่มา:สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตำแหน่งของย่าน

<p>ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ.2536 แสดงย่านเมืองเก่าด้านตะวันออกของเมือง (บริเวณวัดใหญ่สุวรรณาราม) ที่มา:สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี</p>	<p>มาตราส่วน 0 50 100 200 m. N</p>	
<p>กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี</p>		
<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>		<p>ตำแหน่งของย่าน</p>

ช่างหลวงทำได้อย่างวิเศษ ตั้งแต่เสาเม็ดทรงมันมุกกาแพง เป็นต้น . . พระที่
 วัดนี้ตั้งแต่พระครู เป็นต้นไป เป็นช่างด้วยกันหมด รู้จักรักษาของเก่าดี เป็น
 อย่างดี และทรงกล่าวสรุปไว้ว่า " . . . ที่เพื่อพรรณมาถึง เรื่องวัดใหญ่ลงวัน
 เพราะเหตุที่เห็นไม่มีผู้ใดชอบฝีมืออย่างละเอียดเช่นนี้แล้ว เห็นเป็นอย่างเก่า
 เรอราบคงไม่มีผู้ใดสามารถที่จะคิดประดิษฐ์สิ่ง จึงได้ว่าไว้เสียพอให้มีจดหมาย
 ลงไว้ว่าของดีมีอยู่ในวัดนั้น . . . แต่จะกล่าวได้ว่าถ้าผู้ใดออกมาเมือง
 เพชรบุรีมีน้ำใจที่จะดูการช่าง งามาแต่เพียงมาเที่ยวถ้าเที่ยวเขา จะหาที่อื่น
 งามดียิ่งขึ้นไปกว่าวัดใหญ่เป็นไม่มี . . . "

ภาพที่ 5.61 ภาพวัดใหญ่สุวรรณาราม

ในด้าน การตั้งถิ่นฐาน ในสมัยอยุธยาคาดว่าถนนพยุหยาซึ่งสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 เดิมนี้เป็นเส้นทางเกวียนระหว่างหมู่บ้านริมแม่น้ำเพชรกับวัดใหญ่สุวรรณารามซึ่งตั้งบนที่ดอนกลางทุ่งนา ต่อมาเมื่อมีการก่อสร้างถนนพยุหยาตามเส้นทางเกวียนเดิม เริ่มมีการตั้งถิ่นฐานบริเวณพื้นที่ด้านทิศตะวันตกของวัดติดกับซอยทางเข้า เรือนจา

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 8 ชุมชนบริเวณในซอยเรือนจาข้างวัดเริ่มเป็นชุมชนหนาแน่น จึงมีการกระจายตัวของชุมชนออกไปในฝั่งตรงข้ามของถนนพยุหยา และบริเวณด้านทิศตะวันออกของวัดติดกับถนนพยุหยาและถนนโพธิ์การ้อง และบริเวณปากซอยโพธิ์ทอง

ในรัชกาลปัจจุบัน ประมาณ ปี พ.ศ. 2520-2525 ชุมชนในฝั่งตรงข้ามของวัดมีการก่อสร้างตึกแถวแทนที่บ้านพักอาศัยเป็นส่วนใหญ่ ส่วนในบริเวณด้านทิศตะวันออกมีการสร้างโรงงานขึ้นบริเวณริมถนนโพธิ์การ้อง ส่วนพื้นที่ในซอยโพธิ์ทองมีการปลูกสร้างบ้านพักอาศัยเข้าไปในซอยจนถึงวัด ซึ่งไม่มีปัญหาหน้าท่วมขัง เนื่องจากมีลำรางสาธารณะขนาดใหญ่ขนานกับถนนซอยซึ่งช่วยในการระบายน้ำ จนเมื่อประมาณ พ.ศ. 2535 -พ.ศ. 2537 มีการก่อสร้างถนนคอนกรีตพร้อมท่อระบายน้ำ ซึ่งทำให้เกิดน้ำท่วมขังเมื่อฝนตกหนัก เนื่องจากท่อระบายน้ำมีขนาดเล็กเกินไป (จากการสัมภาษณ์)

ปัจจุบันการขยายตัวของเมืองทางด้านตะวันออกของเมืองไปทางถนนโพธิ์การ้องตอนบน อดยมีการสร้างอาคารใหม่แทนที่อาคารเก่าเดิม เช่นการก่อสร้างอาคารพักอาศัย ตึกแถวในรูปแบบปัจจุบันและปั้มน้ำมันเป็นต้น ส่วนบ้านเรือนในบริเวณปากซอยต้นถนนโพธิ์การ้อง มีการเปลี่ยนการอยู่อาศัยอาคารพักอาศัยเดิม เป็นธุรกิจบ้านเช่าเป็นจำนวนมาก (จากการสัมภาษณ์)

จุดเด่นของย่าน

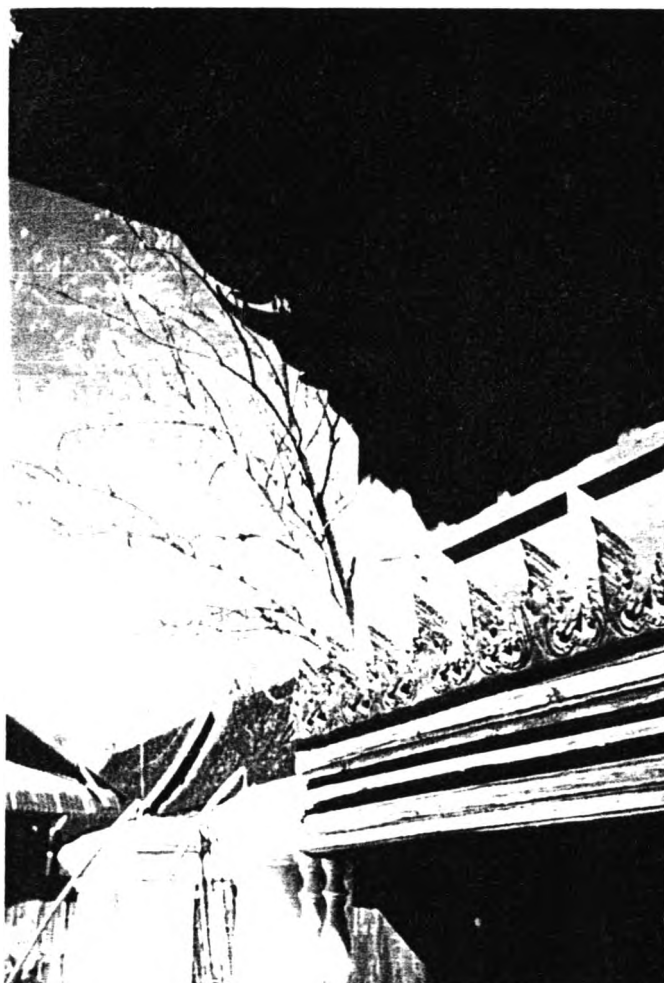
ด้านประวัติศาสตร์ - จุดเด่นที่สุดของย่านนี้คือวัดใหญ่สุวรรณาราม ซึ่งสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายพระศพสมเด็จพระนเรศวรมหาราชที่วัดนี้ มีเรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่า ผู้ทำให้อาณาจักรอยุธยาเป็นอิสระคือสมเด็จพระนเรศวรมหาราชซึ่งเดิมชื่อว่าทอง ท่านเป็นชาวบ้านหนองหว้า แขวงเมืองเพชรบุรี ต่อมาเมื่ออายุได้ 9-10 ขวบ ได้หนีพี่สาวมาระหกระเหินอยู่ในเมือง วันหนึ่งลงไปเล่นน้ำในแม่น้ำกับเด็กวัดใหญ่เห็นเบสิอกแดงลอยมาจึงดำน้ำไปเก็บเบสิอกแดงกิน เพื่อนฝูงเห็นเข้าจึงพากันล้อเลียนและตั้งชื่อว่า เด็กแดงตั้งแต่นั้นมา ต่อมาท่านเดินทางไป ณ กรุงเก่า ไปอุปสมบทและศึกษาพระปริยัติธรรมจนแตกฉานได้เป็นพระราชาคณะและเลื่อนตำแหน่งยศขึ้นโดยลำดับจนถึงที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ท่านได้ระลึกถึงชาติภูมิเดิมจึงออกมาสร้างวัดที่เมืองเพชรบุรีสองวัดคือวัดหนองหว้าวัดหนึ่งและวัดใหญ่อีกวัดหนึ่ง ซึ่งวัดใหญ่นี้ได้ถูกขนานนามใหม่ว่า วัดสุวรรณาราม ตามชื่อเดิมของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช แต่ชาวบ้านนิยมเรียกว่าวัดใหญ่หรือวัดใหญ่สุวรรณาราม (รวมเรื่องเมืองเพชรบุรี, 2515: 55-58)

ด้านสถาปัตยกรรม - พระอุโบสถในวัดใหญ่สุวรรณาราม เป็นศิลปะแบบอยุธยา มีลักษณะสง่างามมาก แบบอาคารถูกกำหนดขึ้นด้วยบุคคลที่มีความรู้และความชำนาญอย่างแท้จริง ว่ากันว่าอาจเป็นช่างหลวงในสมัยนั้น (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สถาบันไทยศึกษา, เพชรบุรี : พัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรม หน้า 295)

- ศาลาการเปรียญ กล่าวกันว่าเดิมเป็นพระราชฐานที่พระมหากษัตริย์โปรดพระราชทานแก่สมเด็จพระนเรศวรมหาราช นับว่าเป็นตำหนักของเจ้าฟ้าอภัยทศราชโอรสของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

พระนารายณ์มหาราช ซึ่งถูกลวงบาศาเรีจรทษเสียที่ลพบุรี พระตำหนักจึงตกค้าง และถวายเป็นสร้างเป็นศาลาการเปรียญในวัดนี้ ซึ่งต่อมาได้รับการยกย่องว่าเป็นสถาปัตยกรรมที่มีเชิงช่างชั้นครู และคงจะเป็นสิ่งบันดาลใจที่จะทำให้เกิดความนิยมในการสร้างศาลาการเปรียญในวัดต่าง ๆ ในเมืองเพชรบุรีต่อมา

ภาพที่ 562 ภาพศาลาการเปรียญในวัดใหญ่สุวรรณาราม

ด้านชีวิตความเป็นอยู่ - บริเวณนี้เป็นย่านพักอาศัยที่ขยายตัวออกจากเมืองเดิมในสมัยรัชกาลที่ 8 - ต้นรัชกาลปัจจุบัน ซึ่งยังคงมีความเงียบสงบไม่พลุกพล่านมากนัก โดยเฉพาะบริเวณในซอยต่าง ๆ จะมีความคึกคักเพียงช่วงหน้าวัดใหญ่วรณารามที่มักจะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเข้าชม ซึ่งทำให้เกิดร้านค้าและขายอาหารในฝั่งตรงข้ามกับวัดบ้างเล็กน้อย ส่วนในบริเวณพื้นที่พักอาศัยในซอยเรือนจาจะมีปัญหาเกี่ยวกับชุมชนแออัดในสวนอกส์กับเขตวัดใหญ่วรณารามด้านหลัง ซึ่งมีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด และสถานบริการทางเพศ (จากการสัมภาษณ์)

ข้อสังเกต

จากการสัมภาษณ์มีปัญหากับรถบรรทุก 10 ล้อ ซึ่งบรรทุกเกลือจาก อ.เภอบ้านแหลม ผ่านถนนพยุหะสุริยาในเวลาประมาณเที่ยงคืน-ตี 2 ซึ่งผ่านบริเวณหน้าวัดใหญ่วรณารามทุกคืน ซึ่งจากแรงสั่นสะเทือนของรถบรรทุก 10 ล้อ ดังกล่าว อาจมีผลกระทบต่อโบราณสถานทั่วไปโดยเฉพาะวัดใหญ่วรณาราม จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ไม่ควรละเลยเป็นอย่างยิ่ง

การวิเคราะห์และเสนอแนวทางต่างๆที่เป็นไปได้

โจทย์ : อาคารบริเวณถนนพญาสุริยา โดยเฉพาะวัดใหญ่สุวรรณารามถูกรบกวนโดยการจอดรถทัวร์ และแรงสั่นสะเทือนจากรถบรรทุกสิบล้อ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งในการย้ายถิ่นฐานและเปลี่ยนการใช้อาคารเป็นอาคารให้เช่า จึงเป็นสิ่งที่ควรขบคิดว่าจะทำอย่างไรกับปัญหาดังกล่าว

อาจปรับปรุงถนน/สะพาน ให้ข้ามเส้นทางรถไฟและเชื่อมต่อกับโครงข่ายถนนในพื้นที่ทางตอนเหนือเพื่อให้มีเส้นทางเลือกมากขึ้นในการเดินทาง

อาจพัฒนาโครงข่ายถนนสายย่อยให้ต่อเนื่องกันซึ่งคาดว่าจะช่วยลดปริมาณการจราจรบนถนนสายหลักได้มาก

อาจกำหนดจุดที่จอดรถทัวร์อยู่ในย่านนอกชุมชนหนาแน่น และมีรถขนาดเล็กเช่นรถเล็ง ขนถ่ายนักท่องเที่ยวมาที่สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ

ส่วนรถบรรทุกสิบล้ออาจกำหนดให้ใช้แนวเส้นทางอื่นอ้อมไปให้ไม่รบกวนต่อโบราณสถานต่างๆ

พื้นที่โล่งว่างภายในย่านอาจให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเช่าที่ดินเอกชนหรือวัดพัฒนาเป็นสวนสาธารณะขนาดเล็กหรือลานกีฬาในระดับย่าน

แสดง : การวิเคราะห์และเสนอแนวทางต่างๆที่เป็นไปได้

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรมศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ย่านที่ 7 : ย่านเมืองเก่าทางตอนใต้ (วัดเกาะ)

ภาพถ่ายมุมสูงบริเวณเมืองเก่าทางถนนพานิชเจริญ

แผนที่ของย่านในสมัยรัชกาลที่ 5

อาคารเก่าสมัยรัชกาลที่ 5 ริมนถนนพานิชเจริญ

จุดเด่นของย่าน

ด้านประวัติศาสตร์

- เป็นพื้นที่ชานชาลาของเมืองตั้งแต่ยุคตั้งเมือง

ด้านสถาปัตยกรรม

- พระอุโบสถและกุฏิสงฆ์ วัดเกาะแก้วสุทธาราม ในสมัยอยุธยา

ด้านวิถีความเป็นอยู่

- มีการจับทอดคิปล้างทองโบราณ ตั้งแต่ต้นสมัยรัตนโกสินทร์

การตั้งถิ่นฐาน

- ตลาดวัดเกาะเป็นศูนย์กลางทางการค้า รองลงมาจากวัดมหาธาตุ มีชุมชนอยู่หนาแน่น

- เมื่อตัดถนนพานิชเจริญในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการตั้งถิ่นฐานบริเวณริมแม่น้ำเพิ่มขึ้น และหนาแน่นในสมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งเป็นเหตุให้ยกเลิกการนำน้ำเพชรเป็นน้ำสวส

- สมัยปัจจุบัน เป็นย่านพักอาศัยที่เงียบสงบ มีอุตสาหกรรมพบนบนพื้นเมืองสอดแทรกอยู่ด้านหลังตึกแถว

แสดง: ความเป็นมาและพัฒนาการของย่าน

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษา เมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

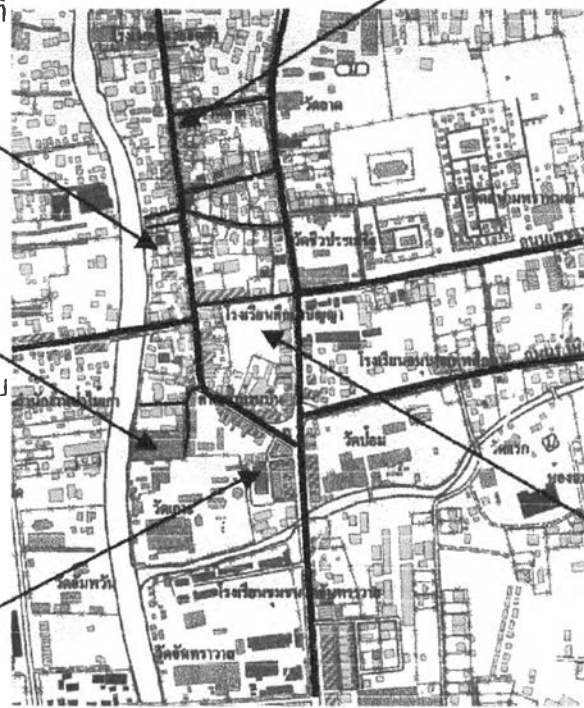
ลักษณะเฉพาะของย่าน

อาคารเก่าริมแม่น้ำมีรูปแบบเป็นบ้านไม้เตี้ยๆมีบริเวณ มีอัตราส่วนพื้นที่ว่าง / พื้นที่อาคารสูง

อาคารริมถนนมีรูปแบบเป็นอาคารเรือนแถวไม้หรือตึกมีอัตราส่วนพื้นที่ว่าง / พื้นที่อาคารต่ำ

อาคาร โรงสีข้าวเก่า ปัจจุบันไม่ได้ใช้ประกอบกิจการ

ตลาดวัดเกาะที่เคยเฟื่องฟูในอดีต ปัจจุบันมีสินค้าขายน้อยมาก

พื้นที่ด้านหลังตึกแถวเป็นพื้นที่ว่างขาดการพัฒนา

แสดง : ลักษณะเฉพาะของย่าน

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7. ย่านเมืองเก่าทางตอนใต้ (วัดเกาะ)

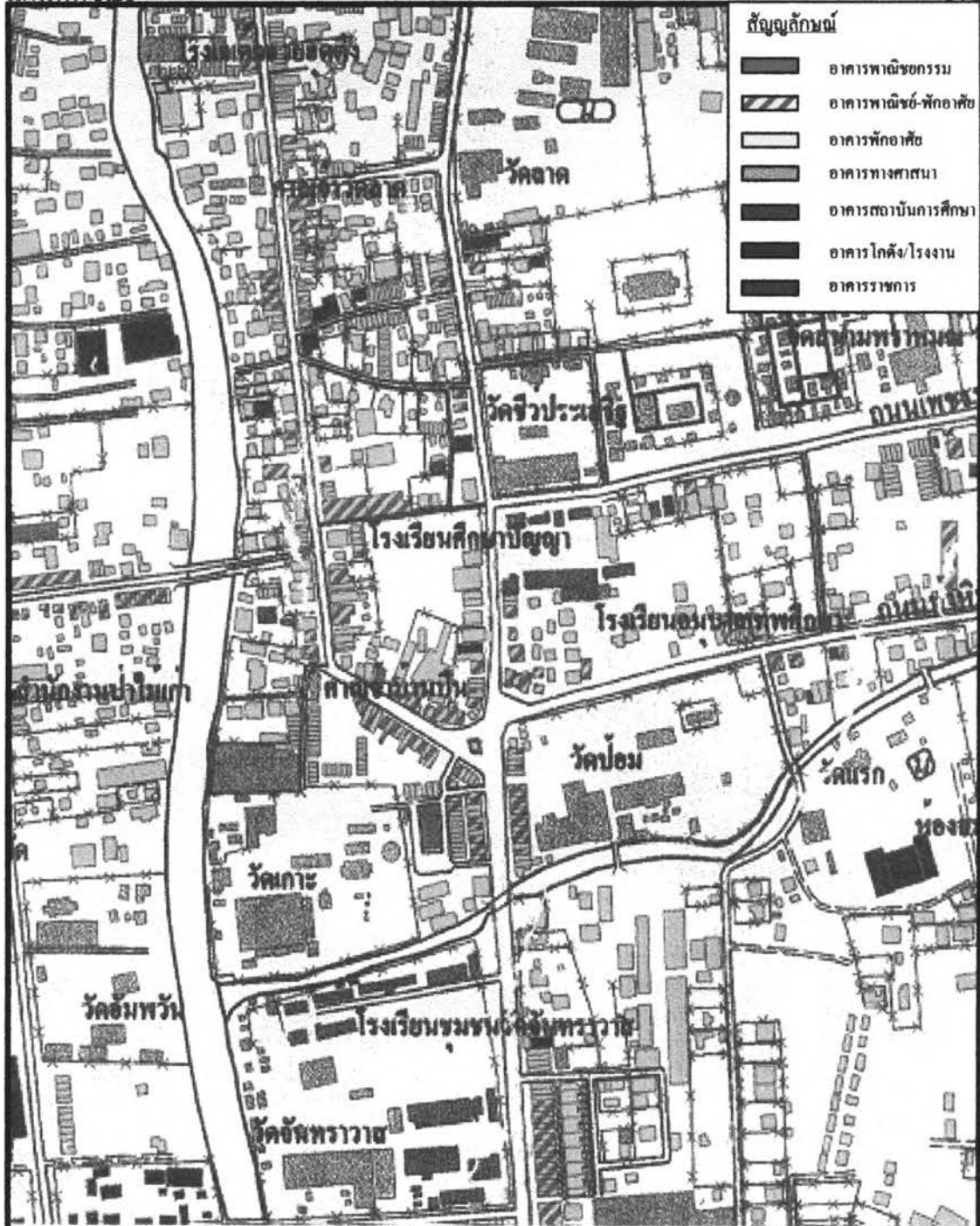
ขอบเขตของย่าน

พื้นที่ริมแม่น้ำฝั่งตะวันออกบริเวณวัดเกาะไปจนถึงบริเวณถนนมาตยวงษ์

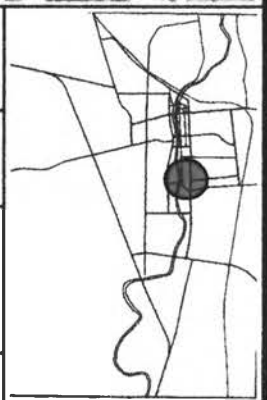
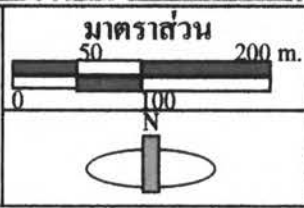
ความเป็นมา

พื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ขยายตัวของเมืองในยุคตั้งเมือง ตั้งตามแนวแม่น้ำเพชรบุรีในครั้งที่แม่น้ำเพชรบุรีเปลี่ยนทางเดินเป็นแนวในปัจจุบัน ครั้งนั้นตัวเมืองตั้งอยู่ริมแม่น้ำเพชรบุรีสายเดิม บริเวณตำบลบ้านนาหัววังและบ้านตะพานช้างทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของศาลากลางจังหวัดในปัจจุบัน (สมบูรณ์ แก่นตะเคียน, ประวัติศาสตร์เมืองเพชรบุรี, 2520) ต่อมาเมื่อแม่น้ำเพชรบุรีเปลี่ยนทิศทางผู้คนจึงพากันมาตั้งถิ่นฐานบริเวณริมแม่น้ำสายใหม่จนถึงสมัยอยุธยาตอนปลาย เมื่อเมืองเจริญรุ่งเรืองแล้วก็สร้างวัดขึ้นตามคติของศาสนา นับตั้งแต่วัดเกาะ วัดจันทร์ วัดเกตุ วัดกก วัดเลา เป็นต้น

ในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 5 โปรดฯให้ตัดถนนดำเนินเกษม ถนนพานิชเจริญ และถนนมาตยวงษ์ ซึ่งเป็นถนนที่ตัดใหม่ในแนวทิศเหนือ-ใต้ ในสมัยนั้นตลาดคลองวัดเกาะ เป็นตลาดที่มีความคึกคักรองลงมาจากตลาดหน้าวัดมหาธาตุ เมื่อมีการตัดถนนผ่านบริเวณนี้ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนระบบการคมนาคมจากทางน้ำเป็นทางบก จึงเริ่มมีการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนในบริเวณริมถนนสายที่ตัดใหม่ เช่นถนนพานิชเจริญ ซึ่งเป็นแหล่งสำคัญในการทำเครื่องทองเมืองเพชร ถนนดำเนินเกษมและถนนราชดำเนิน ซึ่งเป็นถนนเชื่อมต่อย่านศูนย์กลางเมืองกับพระรามราชนิเวศน์ทางตอนใต้ฝั่งตะวันตกของ

แสดงย่านเมืองเก่าทางตอนใต้ (วัดเกาะ)
 ที่มา:สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
 เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตำแหน่งของย่าน

<p>ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ.2536 แสดง:ย่านเมืองเก่าทางตอนใต้ (วัดเกาะ) ที่มา:สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี</p>	<p>มาตราส่วน 0 50 100 200 m. N</p> 	 <p>ตำแหน่งของย่าน</p>
<p>กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี</p>		
<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>		

แม่น้ำเพชรบุรี และถนนบริพัตรซึ่งเชื่อมต่อดลาตาหมทางด้านฝั่งตะวันออกย่าน
วัดเกาะไปบรรจบถนนราชดำเนิน ซึ่งสามารถไปสู่วัดเจ้าสำราญได้

ส่วนการตั้งชุมชนบริเวณริมแม่น้ำซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมสายหลัก
แต่เดิม มีการตั้งชุมชนหนาแน่นบริเวณนี้ ริมสองฝั่งแม่น้ำตั้งแต่วัดมหาธาตุลงมา
จนถึงวัดเกาะ วัดอัมพวัน เลยไปจนถึงฝั่งตรงข้ามพระราชวังรามราชนิเวศน์

ในสมัยรัชกาลที่ 6 มีหลักฐานปรากฏว่ามีการตั้งอาคารบ้านเรือน
หนาแน่นลงไปทางทิศใต้ซึ่งเป็นด้านเหนือน้ำมากขึ้น เป็นเหตุให้ทางราชการ
เสนอเรื่องกราบบังคมทูลขอยกเลิกการนำน้ำในลำน้ำเพชรเป็นน้ำเสวย ดัง
รายงานของเจ้าพระยายมราช เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยถึงเจ้าพระ
ยามหิธรราชเลขาธิการ ลงวันที่ 25 มกราคม 2465 ความตอนหนึ่งว่า

ในการไปตรวจราชการที่จังหวัดเพชรบุรี ในเดือนธันวาคมที่แล้ว
มา เห็นว่ามีกิจการอย่างหนึ่งที่จะต้องนำขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา
. . . จะกล่าวแต่บัดนี้ที่มีผู้ได้พบเห็นทั่วไปคือ เวลาที่สองฝั่งแม่น้ำ
เพชรบุรีมีบ้านเรือนตั้งอยู่ทั่วไป ทั้งนี้เพราะบ้านเมืองเจริญขึ้นและ
รักสำราญไปทางเหนือน้ำทุกปี ลำน้ำเพชรบุรีทางตอนใต้ที่ได้เห็น
กันเมื่อ 15 ปีก่อนก็เป็นน้ำที่มีบึงภูลอนำรังเกียจ เมื่อบ้านเมืองยิ่ง
เจริญขึ้น บ้านเรือนก็มักจะตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ สิ่งบึงภูลอนก็ยิ่งมีมากขึ้น
ทุกปี. . . . เมื่อนึกถึงความรู้สึกของมหาชนทั่วไปและชาวต่าง
ประเทศด้วยว่าทางราชการยังจัดนำน้ำจากแม่น้ำเพชรบุรีเป็นน้ำ
เสวยอยู่ ผู้ตรวจราชการเกรงว่าจะเสื่อมเสียพระเกียรติยศและ
พระเกียรติคุณของน้ำเสวย. . . .

ในส่วนของการก่อสร้างอาคารบ้านเรือน ในสมัยรัชกาลที่ 6 มีการก่อสร้างอาคารเรือนแถว ห้องแถว ชั้นบริเวณริมถนนพานิชเจริญใกล้แยกวัดเกาะสวนใหญ่โดยเป็นอาคารไม้สูง 2 ชั้น ชั้นล่างเป็นร้านค้า ชั้นบนพักอาศัย ส่วนพื้นที่พักอาศัยในบริเวณด้านหลังตึกแถวยังคงเป็นอาคารเรือนไทยและอาคารบ้านไม้ 2 ชั้น

ภาพที่ 5.65 ภาพอาคารบ้านเรือนริมถนนพานิชเจริญ

ในสมัยรัชกาลปัจจุบันมีการก่อสร้างอาคารตึกแถวในรูปแบบปัจจุบันหลายแห่งโดยสวนใหญ่จะอยู่บริเวณช่วงถนนพานิชเจริญเจริญติดกับถนนสุรพันธ์ โดยต่อเนื่องมาจากบริเวณตลาดเมืองเพชรด้านถนนพานิชเจริญ

จุดเด่นของย่าน

ด้านประวัติศาสตร์ - บริเวณวัดเกาะ-วัดบ่อม มีการสันนิษฐานว่าเป็นแนวกำแพงเมืองเดิมตั้งแต่สมัยทวาราวดี จากตำนานเมืองเพชรบุรี ฉบับสมุद्रาชาบุรี พ.ศ. 2468 บันทึกไว้ว่า

... มีกำแพงเมืองเป็นพยานอยู่จะเห็นได้ว่าเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยม ซึ่งปรากฏกำแพงด้านตะวันออกยาวไปจรดกำแพงทิศใต้ ซึ่งเรียกว่าประตูเมืองในทุกวันนี้อยู่ไปจรดด้านตะวันออกทางวัดบ่อม คลองวัดเกาะอยู่ที่ทิศใต้ของกำแพงต้องเป็นคูเมือง กำแพงด้านใต้ไปต่อกับคูเมืองทางกำแพงด้านตะวันออก แล้วเลียบทางกำแพงมาทางหน้า (หน้า) วัดใหญ่ไปจรดคลองกระแชง . . .

วัดเกาะแก้วสุทธารามนั้น ที่เรียกว่าวัดเกาะก็เพราะในสมัยก่อนมีสายน้ำไหลผ่านรอบบริเวณอาณาเขตของวัด คือทิศตะวันตกจรดแม่น้ำเพชรบุรี มีสายน้ำแยกผ่านด้านทิศเหนือและทิศใต้ ซึ่งทางด้านทิศใต้มีสายน้ำแยกออกตั้งต้นที่ต้นโพธิ์มุมกำแพงตรงไปทางตะวันออกไหลวกไปตามแนวตลาดสดของวัดในปัจจุบันไปบรรจบกับสายน้ำทางทิศเหนือ ทำให้อาณาเขตของวัดมีสภาพเป็นเกาะ ต่อมาสายน้ำทางด้านทิศเหนือตื้นเขินแต่ก็ยังมีร่องรอยปรากฏมาตื้นเขินไปเมื่อเกิดแรงสึนขึ้นเพราะได้น้ำเข้ากลบถมจนในปัจจุบันไม่เหลือร่องรอยของชื่อ "วัดเกาะ" อย่งในอดีต

ด้านสถาปัตยกรรม

จุดเด่นที่สุดคือพระอุโบสถในวัดเกาะแก้วสุทธาราม ซึ่งคาดว่าสร้างในสมัยอยุธยาตอนปลาย เนื่องจากจิตรกรรมที่เขียนไว้ในพระอุโบสถเขียนตัวเลขไว้ว่า ๒๒๗๗ ซึ่งหากเป็นปี พ.ศ. ที่สร้างวัดขึ้นจะเป็นสมัยเริ่มต้นรัชกาลสมเด็จพระเจ้าบรมโกศครองกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 2275-2301) ภายในมีภาพพระเจดีย์และฉัตรเกี่ยวกับพระพุทธประวัติ นอกจากนี้มีศาลาท่าน้ำซึ่งเรียกกันว่า "ศาลามเหศวร" ที่มีการแกะสลักและปิดกระจกที่หน้าบันศาลาอย่างงดงาม

นอกจากนั้นยังมีศาลาการเบรียญสร้างด้วยไม้สักและไม้มะค่าทั้งหลัง ซึ่งมีการเข้ามื่ออย่างปราณีตบรรจงสวยงามเป็นอย่างยิ่ง

งานพื้นที่เมือง มีอาคารเก่าที่น่าสนใจหลายแห่ง นับตั้งแต่อาคารเรือนแถวไม้บริเวณหัวมุมถนนท่าสงฆ์ ซึ่งมีบ้านพักของป่าเมืองรวมอยู่ด้วย เป็นอาคารเรือนไทยเก่าตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 นอกจากนั้นยังมีอาคารเรือนแถวตึกแถวในบริเวณริมถนนพานิชเจริญที่สร้างตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6-ถึงรัชกาลที่ 7

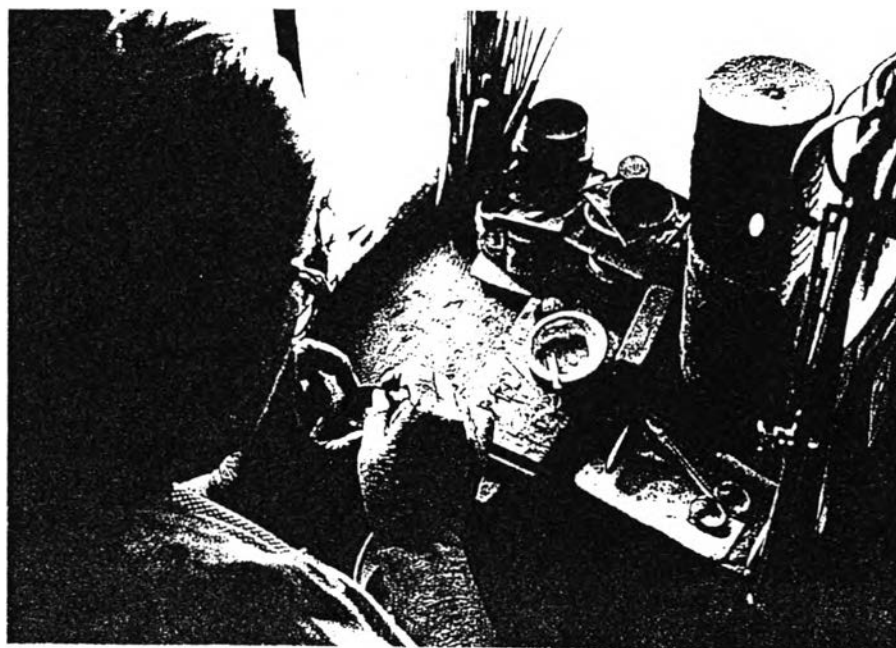
ชีวิตความเป็นอยู่

ย่านนี้โดยภาพรวมยังคงเป็นย่านพักอาศัยเก่า โดยมีสิ่งก่อสร้างชื่อเสียงให้แก่อ่านนี้เป็นอย่างมากคือศิลปการทำเครื่องทองโบราณ จากหลักฐานที่ยังคงปรากฏนั้นช่างทองยุคแรก ๆ มีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 โดยครูหวล ตาลวันนา (พ.ศ. 2404 - พ.ศ. 2495) หลานของพระยาตาลวันประเทโส อดีตเจ้าเมืองเพชรบุรี ซึ่งได้บวชเรียนเป็นศิษย์ของหลวงพ่อดุทธิ วัดพลับพลาชัยกว่า 10 พรรษา หลังจากลาสิกขาทีมาประกอบอาชีพเป็นช่างทองประมาณ 30 ปี สายสกุลของครูหวลในระยะต่อมาไม่ปรากฏว่ามีผู้สืบทอด

ช่างทองรุ่นต่อมามี 2 ตระกูล คือ ตระกูล "สุวรรณช่าง" กับตระกูล "ทองสัมฤทธิ์" หรือ "ทองสาริด" ช่างทองตระกูล "สุวรรณช่าง" มีพ่อชสุวรรณช่าง เป็นต้นตระกูล ซึ่งได้ถ่ายทอดวิชาทำทองให้แก่ลูกหลานและลูกศิษย์ เช่น บ้าทองคำ สุวรรณช่าง (พ.ศ. 2448-พ.ศ. 2515) ลุงซุ่ม สุวรรณช่าง (พ.ศ. 2455-พ.ศ. 2535) และคุณอร่าม คุณเขาวรัตน์ และอีกหลายท่าน ปัจจุบันสกุลนี้ไม่มีผู้ใดสืบทอดอาชีพเป็นช่างทอง

ช่างของตระกูล "ทองสัมฤทธิ์" หรือ "ทองสำริด" เดิมเป็นช่างทองเหลืองอยู่ข้างวัดป่าแบ้น อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ตระกูลนี้ได้ย้ายจากอำเภอบ้านลาดมาอาศัยอยู่แถบถนนพานิช-เจริญ และได้เริ่มทำเครื่องทองโดยมี ปู่ผ่าน ปู่เทพ และพ่ออหม เป็นช่างทองรุ่นแรกๆ ของตระกูล ต่อมาบุตรหลานในตระกูล "ทองสัมฤทธิ์" คือแม่ทับ ซึ่งเป็นเสาหลักในการทำทองได้ฝึกการทำให้แก่ลูกหลานชาวเพชรบุรีอีกหลายคน ในปัจจุบันที่ยังคงทำทองอยู่ได้แก่บัวฉิว บุญศิริ (อายุ 88 ปี) และบัวเนื่อง แผงสีดา (อายุ 82 ปี) ซึ่งได้รับการยกย่องจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติในปี 2531 ให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาการช่างฝีมือ

ภาพที่ 5.66 ภาพบัวเนื่อง

ข้อสังเกต

วัดเกาะเป็นจุดสุดท้ายของการ "ทอดน่องท่องเมืองเพชร" ซึ่งจัดขึ้นแล้ว 3 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2540-พศ. 2541 เนื่องจากเป็นแหล่งสำคัญในการสืบทอดศิลปกรรมช่างเมืองเพชรไม่ว่าจะเป็นสถาปัตยกรรม จิตรกรรม หรือวิชาช่างอื่นๆ ซึ่งต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันซึ่งเห็นได้จากรูปทรงของพระอุโบสถและจิตรกรรมภายในตลอดจนฝีมือเชิงช่างไม้และช่างแกะสลักหน้าบัน ภูมิเรือนไทยระดับชั้นครูซึ่งอยู่บริเวณใกล้หน้าของวัด รวมทั้งอยู่ในย่านเดียวกันกับบ้านช่างทองโบราณที่มีชื่อเสียง ซึ่งเป็นที่ชื่นชมเป็นอย่างยิ่งของผู้มาเยือน แต่การบอกเล่าเรื่องความเป็นมาของสถานที่และศิลปกรรมต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นคุณค่าอันสูงยิ่งนั้นไม่ได้เป็นการกระทำโดยทั่วไปให้นักท่องเที่ยวหรือแม้แต่ชาวเมืองเพชรได้รับรู้อย่างทั่วถึงกัน เป็นเพียงนักอนุรักษ์หรือนักท่องเที่ยว (ทอดน่อง) บางคนบางพวกเท่านั้นที่ได้มีโอกาสรับรู้คุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ว่าหาอย่างไรคนทั่ว ๆ ไปทั้งนักท่องเที่ยวและชาวเมืองเพชรเองจะได้รู้ถึงความมีคุณค่าของเมืองหรือของย่านของตนเองอย่างเป็นสาธารณะทั่วไป อดยบลูกฝังไว้พื้นฐานของจิตใจตั้งแต่รุ่นเล็กไปจนถึงรุ่นใหญ่ หากได้เป็นดังหวังไว้เช่นนั้นไม่ต้องห่วงกังวลใด ๆ เกี่ยวกับการรักษามรดกทางวัฒนธรรมตลอดจนถึงอนาคตของเมืองเพชรมากนัก เพราะคนเมืองเพชรทั้งหลายจะต่างพากันมาร่วมใจช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันวางแผนอนาคตของเมืองเพชรด้วยคนเมืองเพชรเอง

ย่านที่ 8 : ย่านศูนย์ราชการ

จุดเด่นของย่าน

ด้านประวัติศาสตร์

- เป็นที่ว่าท่ามาตั้งแต่สมัย รัชกาลที่ 4

ด้านสถาปัตยกรรม

- มีการวางผังกลุ่มอาคารราชการอย่างมีระเบียบ

ด้านชีวิตความเป็นอยู่

- มีจุดสาธารณะทำขนมพื้นเมืองที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง เช่น ข้าวแม่ปิ่น ซึ่งทำขนมหม้อแกงเป็นรายการแรกของเพชรบุรี ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2500

การตั้งถิ่นฐาน

- ชุมชนบริเวณหลังวัดสีสะเกดอินทร์ เป็นชุมชนเก่าแก่ตั้งแต่สมัยอยุธยา

- สมัยรัชกาลที่ 4 - รัชกาลที่ 5 มีการตั้งถิ่นฐานบริเวณถนนคำเบ็บ ถนนมคอต้นและถนนคลองกระแซงเป็นเรือนแถวไม้ 2 ชั้น อาคารพักอาศัยด้านบน

- สมัยรัชกาลปัจจุบัน อาคารเก่าริมถนนคำเบ็บถนนศรีสร้างใหม่เป็นอาคารพาณิชย์กรรมเกือบหมด ยังคงเหลืออาคารเก่าบริเวณถนนคลองกระแซง

อาคารร้านค้าเก่าริมถนนคลองกระแซง

อาคารพักอาศัยเก่าอายุประมาณ 50 ปี

แสดง: ความเป็นมาและพัฒนาการของย่าน

กระบวนการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะเฉพาะของย่าน : เป็นศูนย์กลางรวมหน่วยราชการที่สำคัญของจังหวัด

การมีระยะร่นด้านหน้าอาคารทำให้มีความสง่างามและมีอัตราส่วนของพื้นที่ว่าง/พื้นที่อาคารมาก

มีโครงข่ายถนนสมบูรณ์แบบ

ถนนคลองกระแชงเป็นย่านพักอาศัยเก่าในชุมชนมีรูปแบบเป็นเรือนแถวไม้ริมถนน ด้านในเป็นบ้านไม้เดี่ยว

พื้นที่พักอาศัยเก่าขาดโครงข่ายถนนสายย่อย

แสดง : ลักษณะเฉพาะของย่าน

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

8. ย่านศูนย์ราชการ

ขอบเขตของย่าน

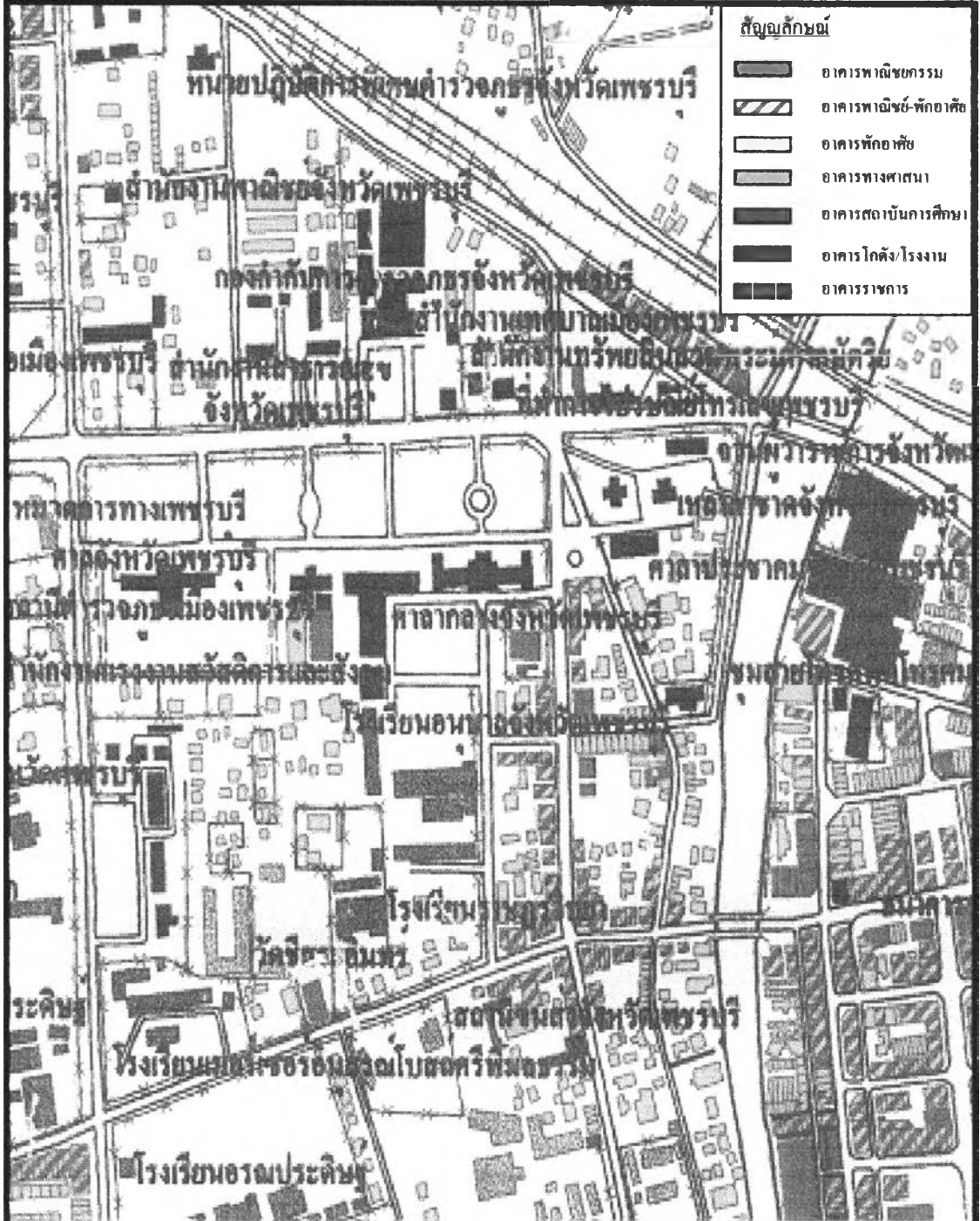
บริเวณจากถนนราชดำเนินตอนเหนือจรดแม่น้ำเพชรบุรี และจากถนนรถไฟลงมาถึงถนนสีเสอินทร์

ความเป็นมา

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ได้เสด็จมาตรวจหัวเมืองเพชรบุรีเมื่อ พ.ศ. 2441 (สมัยรัชกาลที่ 5) ทรงกล่าวไว้ในบันทึกรายงานส่วนหนึ่งว่า "แล่นเรือออกแม่น้ำเพชรบุรีที่ตำบลบางครกเรือยวบจนถึงเมืองเพชรบุรี ทรงพักที่ท่าเทียบสมเด็จพระเจ้าพระยา แต่อาคารชำรุดมาก ได้ตรวจสะพานข้ามแม่น้ำปรากฏว่าคูมาก ศาลากลางจังหวัดตั้งอยู่ริมแม่น้ำตรงจวนผู้ว่าราชการ เป็นตึกสองชั้นแบบโบราณและชำรุดมาก. . ." จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า บริเวณศาลากลางจังหวัดและจวนผู้ว่าราชการจังหวัดได้ตั้งอยู่ในบริเวณริมแม่น้ำทางตอนเหนือของเมือง ในส่วนของที่ว่าการอำเภอเมืองเพชรบุรีนั้นเดิมตั้งอยู่ที่วัดอินทรา-ราม (วัดร้าง) ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเพชรบุรี ตำบลท่าราบในปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2441 อำเภอเมืองเพชรบุรีย้ายมาตั้งอยู่หน้าวัดพลับพลาไชย ต่อมาย้ายไปอยู่ใกล้กับศาลากลางจังหวัดตามผังใหม่ใกล้กับศาลากลางระยะประมาณ 20 เมตร

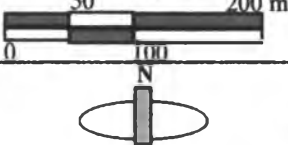

ในปี พ.ศ. 2446 กระทรวงมหาดไทยสั่งให้เปลี่ยนชื่อตามตำบลที่ตั้ง จึงเปลี่ยนเป็น "อำเภอคลองกระแชง"

<p>แสดงย่านศูนย์ราชการ</p>	<p>มาตราส่วน</p>	
<p>ที่มา:สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี</p>		
<p>กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี</p>		
<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>		

ตำแหน่งของย่าน

<p>ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ.2536 แสดง:ย่านศูนย์ราชการ ที่มา:สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี</p>	<p>มาตราส่วน 0 50 100 200 m. N</p> 	
<p>กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี</p>		
<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>		
		<p>ตำแหน่งของย่าน</p>

ในปี พ.ศ. 2489 (รัชกาลที่ 8) กระทรวงมหาดไทยสั่งให้ทุกอำเภอที่ตั้งเมืองของทุกจังหวัด เปลี่ยนเป็นอำเภอเมืองอีก จึงเปลี่ยนเป็น "อำเภอเมืองเพชรบุรี" ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

งานส่วนของการตั้งถิ่นฐาน มีรูปแบบการวางลักษณะกลุ่มอาคารบ้านเรือนที่อยู่อาศัยบริเวณหลังวัดชีสะอินทร์ มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มอาคารพักอาศัยเก่าบริเวณหลังวัดมหาธาตุ จึงคาดว่าเป็นชุมชนเก่าดั้งเดิมช่วงก่อนที่จะมีการตัดถนนชีสะอินทร์ในสมัยรัชกาลที่ 4

ในสมัยรัชกาลที่ 6 มีการก่อตั้งโรงเรียนสตรีแห่งแรกชื่อ "โรงเรียนสตรีเพชรบุรีเบญจมาศ" ที่บริเวณหลังศาลากลางจังหวัดติดกับวัดชีสะอินทร์ เมื่อ พ.ศ. 2499 ได้ย้ายไปสร้างโรงเรียนขึ้นบริเวณที่ดินทรัพย์สินริมถนนศรีรัฐยาและเปิดสอนต่อมาจนกระทั่งปัจจุบัน

ส่วนงานการตั้งถิ่นฐานบริเวณถนนดำเนินเกษมตอนต้น และถนนคลองกระแชงนั้นในสมัยรัชกาลที่ 5 - รัชกาลที่ 7 บริเวณ 2 ฝั่งริมถนนส่วนใหญ่เป็นอาคารเรือนแถวไม้ 2 ชั้น โดยค้าขายชั้นล่าง ชั้นบนพักอาศัย สลับกับอาคารบ้านไม้ 2 ชั้น หลังคาทรงปั้นหยา

ภาพที่ 5.69 ภาพอาคารเรือนแถวไม้ 2 ชั้น ริมถนนคลองกระแชง

ต่อมาในสมัยรัชกาลปัจจุบัน การราชที่ดินบริเวณริมถนนดำเนินเกษม ตอนต้นเปลี่ยนเป็นการราชที่ดินประเภทพาณิชย์กรรมแทบทั้งหมด เนื่องจากในปี พ.ศ. 2512 เทศบาลได้ก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเพชรบุรี เชื่อมระหว่างปลายถนนราชวิถีกับถนนดำเนินเกษม ซึ่งทำให้ถนนดำเนินเกษมเป็นเส้นทางหลักจากบริเวณศูนย์ราชการเข้าสู่ใจกลางเมือง อาคารเดิมส่วนใหญ่ถูกรื้อถอนและปลูกสร้างขึ้นใหม่ตามรูปแบบในปัจจุบัน ส่วนบริเวณริมถนนคลองกระแชงมีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก ภัยสังเหตุได้จากปัจจุบันยังคงมีเรือนแถวไม้และร้านค้าไม้รื้อเก่าที่สร้างตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5-รัชกาลที่ 8 อยู่หลายแห่ง

จุดเด่นของย่าน

ด้านประวัติศาสตร์ - ย่านนี้เป็นจุดสำคัญของราชการตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ภัยเมื่อทรงโปรดฯให้ตัดถนนราชวิถีจากเชิงเขามหาสวรรค์(เขาวัง) ไปทางทิศตะวันออกจนจรดแม่น้ำ ก็ทรงโปรดฯให้ย้ายที่ว่าการอำเภอเมืองมาตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำพร้อมกับสร้างอาคารจวนผู้ว่าราชการจังหวัด (หลังเก่า) ทำให้พื้นที่นี่ย่านนี้มีการราชที่ดินประเภทราชการมาตั้งแต่แรก นับอายุได้ถึงประมาณ 140 ปี

ด้านสถาปัตยกรรม - มีการวางผังกลุ่มอาคารได้อย่างมีระเบียบและสวยงาม เนื่องจากมีการกำหนดระยะถอยร่นของอาคารจากถนนราชวิถี ผังเหนือ ระยะประมาณ 40 เมตร และผังใต้ประมาณ 70 เมตร ทำให้กลุ่มอาคารทั้งหมดมีความสว่างงามเหมาะสมกับการเป็นศูนย์รวมของหน่วยราชการ

ภาพที่ 5.70 อาคารเรือนแถวไม้ 2 ชั้นสมัยรัชกาลที่ 6 บริเวณริมถนนคลองกระแซง

ภาพที่ 5.71 อาคารเรือนแถวไม้สมัยรัชกาลที่ 7 ใช้ค้าขายและพักอาศัย

- อาคารเก่าที่ยังคงเหลืออยู่ เช่น อาคาร
เรือนแถวตึกพักอาศัยและอาคารเรือนแถวไม้ริมถนนคลองกระแชง อาคาร
สำนักงานเทศบาลจังหวัดและอาคารจวนผู้ว่าราชการจังหวัด และ บ้านพัก
ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ บริเวณริมแม่น้ำเพชรบุรี

ด้านชีวิตความเป็นอยู่ - ปัจจุบันเทศบาลเมืองเพชรบุรีได้ย้าย
ตลาดนัดกลางคืนจากบริเวณถนนสี่แบริดเมตร มายังบริเวณถนนรถไฟ ทำให้
บริเวณนี้มีบรรยากาศคึกคักมากขึ้น

ข้อสังเกต

ปัจจุบัน (เดือนเมษายน พ.ศ. 2541) เทศบาลได้สั่งให้ย้ายตลาดได้รุ่ง
ซึ่งเดิมตั้งอยู่บริเวณปลายถนนสุรินทร์เข้าบริเวณหน้าวัดขอเจริญธรรม (ถนน 18
เมตร) มาอยู่บริเวณถนนรถไฟซึ่งอยู่ด้านหลังบริเวณศูนย์ราชการทางตอนเหนือ
ซึ่งหากไม่มีการกวดขันด้านการรักษาความสะอาด เช่น การทิ้งเศษอาหาร และ
เศษวัสดุเหลือใช้ต่างๆ อย่างเข้มงวด อาจจะทำให้บริเวณนี้มีสภาพไม่ถูกสุขลักษณะ
ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อภาพพจน์และภาพรวมของบริเวณศูนย์ราชการได้

การวิเคราะห์และเสนอแนวทางต่างๆที่เป็นไปได้

ควรปรับปรุงระบบ
สาธารณูปโภคในพื้นที่
ที่พักอาศัยเก่าให้
สมบูรณ์

ควรกำหนดรูปแบบของ
อาคารที่จะสร้างใหม่ใน
พื้นที่บริเวณถนนคลอง
กระแชงให้กลมกลืนกับ
อาคารเก่าเดิม

แสดง : การวิเคราะห์และเสนอแนะ

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ย่านที่ 9 : ย่านกระจายตัวของเมืองทางตอนเหนือของเมือง

ภาพถ่ายมุมสูงแสดงบริเวณทางตอนเหนือของเมือง

แผนที่ของย่านในสมัยรัชกาลที่ 5

จุดเด่นของย่าน

ด้านประวัติศาสตร์

รัชกาลที่ 4 ทรงให้ตั้งกองทหารรักษาพระองค์ ทางตะวันออก
เจียงเหนือของเขาวัง และรัชกาลที่ 5 ทรงให้ตัดถนนต่อจากถนนราช
ดำเนินผ่านทางรถไฟไปจนถึงโรงพยาบาล

ด้านสถาปัตยกรรม

- เป็นอาคารรูปแบบปัจจุบันอายุตั้งแต่ 5 - 50 ปี เนื่องจากเป็นพื้นที่
กระจายตัวของเมืองทางตอนเหนือ

ด้านชีวิตความเป็นอยู่

- ชาวไทยมอญอพยพมาจาก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
มาตั้งบ้านเรือนบริเวณวัดชมพูพน เรียกว่า "นามมอญ"

การตั้งถิ่นฐาน

- เริ่มตั้งถิ่นฐานสมัยรัชกาลที่ 5 บริเวณริมแม่น้ำใกล้วัดไชยสุรินทร์
- สมัย รัชกาลที่ 7 มีการขยายตัวของชุมชนมาทางตะวันออก
- สมัยรัชกาลปัจจุบัน มีการก่อสร้าง ถนนเพชรบุรี - บ้านแหลม
(ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำ) เกิดการจัดสรรที่ดินขายบริเวณตอนเหนือ
ของทางรถไฟใกล้กับกรมทหารและมีการก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรร
และปลูกบ้านบริเวณระหว่างถนนกับแม่น้ำเพชรบุรีจำนวนมาก

อาคารเก่าอายุประมาณ 40 ปีบริเวณถนนนามมอญ

แสดง: ความเป็นมาและพัฒนาการของย่าน

**กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี**

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะเฉพาะของย่าน : เป็นย่านขยายตัวของเมืองตั้งแต่ปี พ.ศ.2510

เส้นทางรถไฟเป็น
แนวกันการขยาย
ตัวของเมืองให้เติบโตได้ช้า

ถนนเพชรบุรี-บ้าน
แหลม เป็นถนนสาย
หลักเพียงสายเดียวที่
ติดต่อระหว่างชุมชน

มีเส้นทางเข้า-ออก
ติดต่อกับชุมชนเมือง
ได้น้อย ทำให้มีการ
กระจุกตัวของกา
จราจรบริเวณปากทาง

ถนนในชุมชน
ขยายที่ไม่ต่อเชื่อม
กันเป็นระบบ ทำ
ให้ไม่สามารถ
เลือกเส้นทางได้

แสดง : ลักษณะเฉพาะของย่าน

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

9. ย่านกระจายตัวของเมืองทางตอนเหนือ

ขอบเขตของย่าน

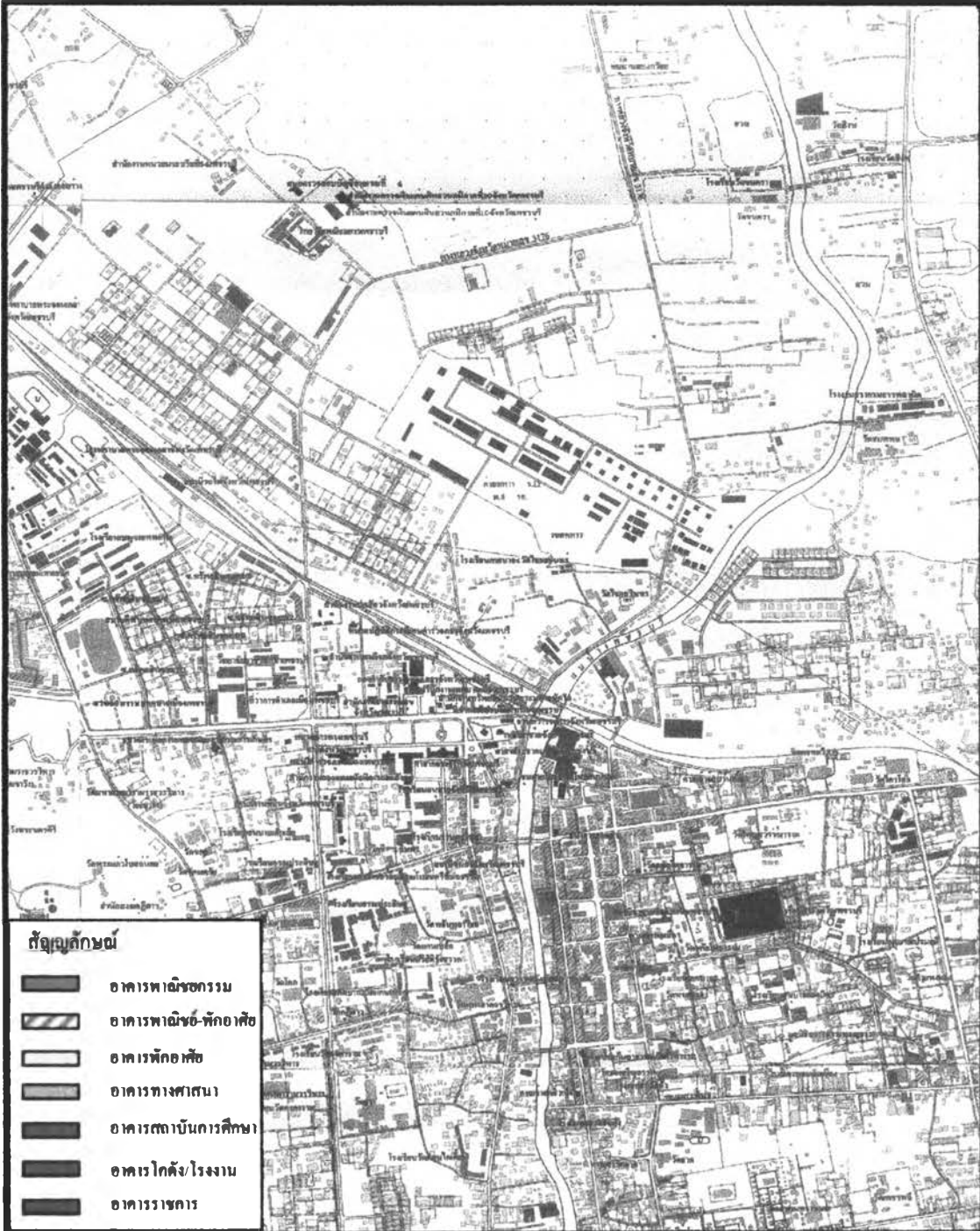
ย่านนี้มีขอบเขตบริเวณพื้นที่สองฝั่งถนนของทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3176 และถนนเพชรบุรี-บ้านแหลม (ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเพชรบุรี)

ความเป็นมา

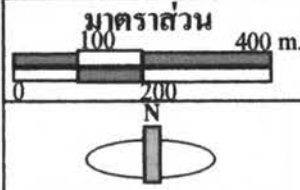
ในสมัยรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อทรงสร้างพระราชวัง "พระนครคีรี" ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2401 พระองค์ทรงโปรดฯ ให้ตั้งกองทหารรักษาพระองค์ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเขาวัง

ในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2453 ซึ่งเป็นวันกำหนดการพระราชพิธีก่อฤกษ์ พระตำหนักบ้านปืน " . . . เวลาบ่าย 4 โมง เสด็จออกทรงรถม้าพระที่นั่งไปทางถนนราชดำเนินจนสุดทางด้านเหนือ โปรดฯ ให้ตัดถนนต่อไปอีกตอนหนึ่ง ผ่านทางรถไฟไปจนถึงโรงทหาร. . ." ซึ่งหมายถึงการตัดถนนไปสู่กองพันที่ 3 กรมทหารราบที่ 4 รักษาพระองค์ บริเวณทางตอนเหนือของเมือง มีผลทำให้เริ่มมีการตั้งถิ่นฐานจากบริเวณพื้นที่ริมถนนไปจนถึงริมแม่น้ำเพชรบุรีฝั่งตะวันตก (บริเวณถนนไชยสุรินทร์)

ในสมัยรัชกาลที่ 7 มีการตั้งชุมชนหนาแน่นมากขึ้นบริเวณริมแม่น้ำจากบริเวณถนนไชยสุรินทร์มายังถนนนเรนทร์รักษาและถนนทหาร

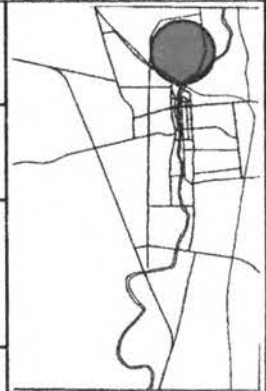
แสดงย่านกระจายตัวของเมืองทางตอนเหนือ

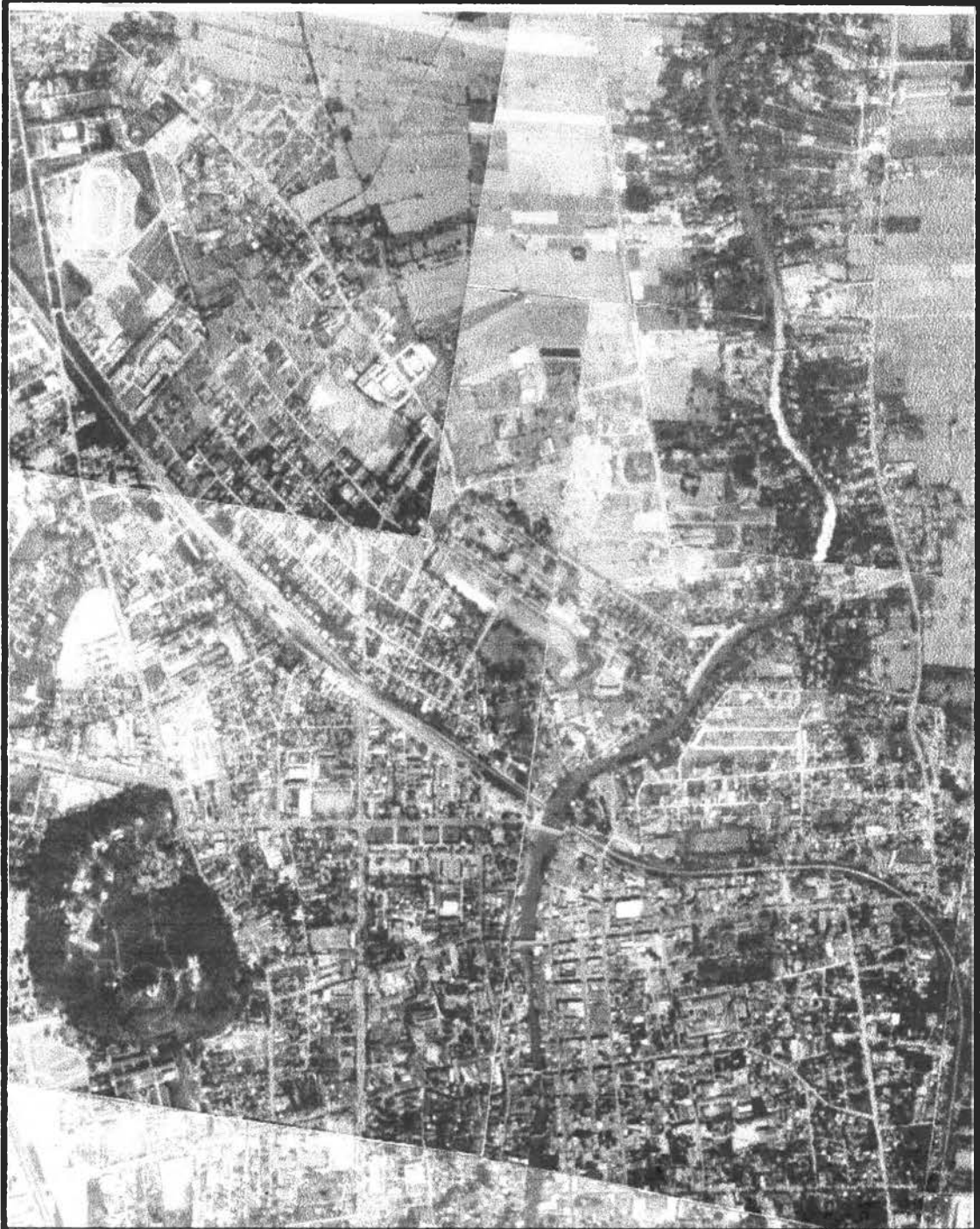
ที่มา:สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี

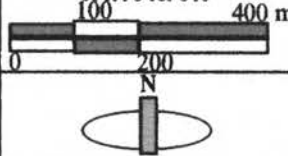

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตำแหน่งของย่าน

<p>ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ.2536 แสดง:ย่านกระจายตัวของเมืองทางตอนเหนือ ที่มา:สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี</p>	<p>มาตราส่วน 0 100 200 400 m. N</p> 	
<p>กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี</p>		
<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>		

ตำแหน่งของย่าน

ในรัชกาลปัจจุบัน เมื่อมีการก่อสร้างทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3176 (ถนนเพชรบุรี-บ้านแหลมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเพชรบุรี) ในช่วงปี พ.ศ. 2508- พ.ศ. 2509 ทำให้มีการตั้งถิ่นฐานในบริเวณกลุ่มที่พักอาศัยบริเวณถนนชายสุรินทร์มากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการจัดสรรที่ดินบริเวณสองฝั่งของทางหลวงจังหวัดก่อนถึงบริเวณหน่วยทหาร โดยแบ่งที่ดินออกเป็นแปลง ๆ ละประมาณ 150-200 ตารางวา ถนนเป็นถนนดินไม่มีท่อระบายน้ำ ส่วนพื้นที่พักอาศัยบริเวณริมแม่น้ำใกล้วัดชายสุรินทร์ มีการขายที่ดินเปลี่ยนเจ้าของเพื่อก่อสร้างโรงเลื่อยขนาดใหญ่

ในช่วงปี พ.ศ. 2525-2527 ในพื้นที่ริมแม่น้ำบริเวณใกล้กับโรงเลื่อยมีการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนเพิ่มขึ้นเป็นชุมชนหนาแน่น และมีการปรับปรุงพื้นที่ผิวของทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3176 (ถนนเพชรบุรี-บ้านแหลมฝั่งตะวันตก) เป็นถนนลาดยางซึ่งทำให้การคมนาคมสะดวกขึ้นมากมีผลให้เกิดการก่อสร้าง บ้านพักอาศัยขึ้นใหม่ และจัดทำโครงการหมู่บ้านจัดสรรขึ้นหลายโครงการบริเวณริมถนนทางหลวงจังหวัด รวมทั้งมีการก่อสร้างอาคารพาณิชย์-พักอาศัยริมถนนใกล้กับทางรถไฟ

ในปัจจุบันนอกจากมีการก่อสร้างบ้านพักอาศัยใหม่เพิ่มขึ้นในบริเวณที่ดินจัดสรรทั้งสองฝั่งถนนแล้ว บริเวณบ้านกุ่ม บ้านดอนคานและในพื้นที่บริเวณต้นถนนเพชรบุรี-บ้านแหลมฝั่งตะวันออก ยังมีการก่อสร้างบ้านแบบปลูกสร้างเอง และหมู่บ้านจัดสรรขึ้นใหม่เพิ่มเติมอีกหลายแห่ง นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มจะมีการก่อสร้างมากขึ้นในบริเวณทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3176 เนื่องจากประชาชนนิยมใช้เส้นทางหลวงจังหวัดเส้นนี้กันมากในการเดินทางสู่พื้นที่ทางตอนเหนือ เนื่องจากเป็นเส้นทางที่ผ่านชุมชนริมแม่น้ำตลอดเส้นทางจนถึงอำเภอบ้านแหลม ส่วนอีกด้านหนึ่งต่อเนื่องกับปลายถนนราชดำเนินซึ่งเข้าสู่บ้านที่ใจกลางเมืองใต้โดยตรง มีปริมาณการจราจรสูงสุดในชั่วโมงเร่งด่วน 746 คัน/ชั่วโมง

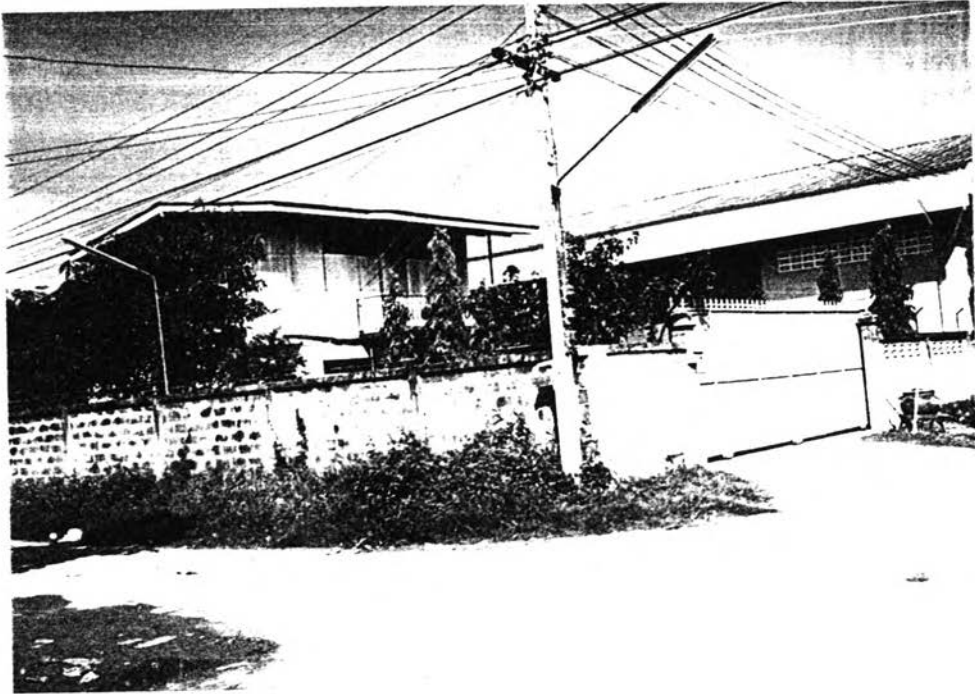
ภาพที่ 5.74 การติดตั้งท่อระบายน้ำในบริเวณย่านกระจายตัวของเมืองทางตอนเหนือ

ภาพที่ 5.75 สภาพของถนนเป็นถนนดิน ไม่มีท่อระบายน้ำเป็นส่วนาพญ

ภาพที่ 5.76 อาคารพักอาศัยทางตอนเหนือของทางรถไฟ อายุประมาณ 30 ปี

ภาพที่ 5.77 สภาพของถนนยังเป็นถนนผิวหินคลุก และถนนดิน

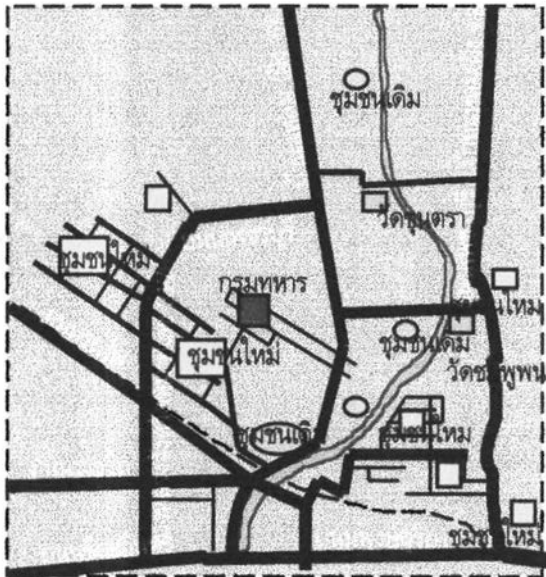
บ้านจัดสรรสร้างใหม่ อายุประมาณ 5 ปีบริเวณตอนเหนือของทางรถไฟ

บ้านปลูกสร้างเองบนที่ดินจัดสรรทางฝั่งตะวันตก

บ้านปลูกสร้างเองบนที่ดินจัดสรรทางฝั่งตะวันออก

รูป Graphic แสดงระบบถนนและชุมชน

ถนนซอยเป็นถนนดินผิวหินคลุก มีน้ำท่วมขังบางช่วง

บ้านปลูกเองบนที่ดินจัดสรรบริเวณถนนนาหมอญ

แสดง: ความเป็นมาและพัฒนาการของย่าน

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนชอยภายนอกเขตเทศบาลฝั่งซ้ายของถนนเพชรบุรี - บ้านแหลมส่วนใหญ่เป็นถนนดิน

ถนนชอยภายนอกเขตเทศบาลทางฝั่งขวาของถนนเพชรบุรี - บ้านแหลมส่วนใหญ่เป็นถนนดินผิวหินคลุก

ถนนชอยภายในเขตเทศบาลเป็นถนนคอนกรีต

ถนนสายหลักคือถนนเพชรบุรี-บ้านแหลม ซึ่งต่อเนื่องกับถนนราชดำเนินตอนเหนือ

แสดง: ความเป็นมาและการพัฒนาการของย่าน

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

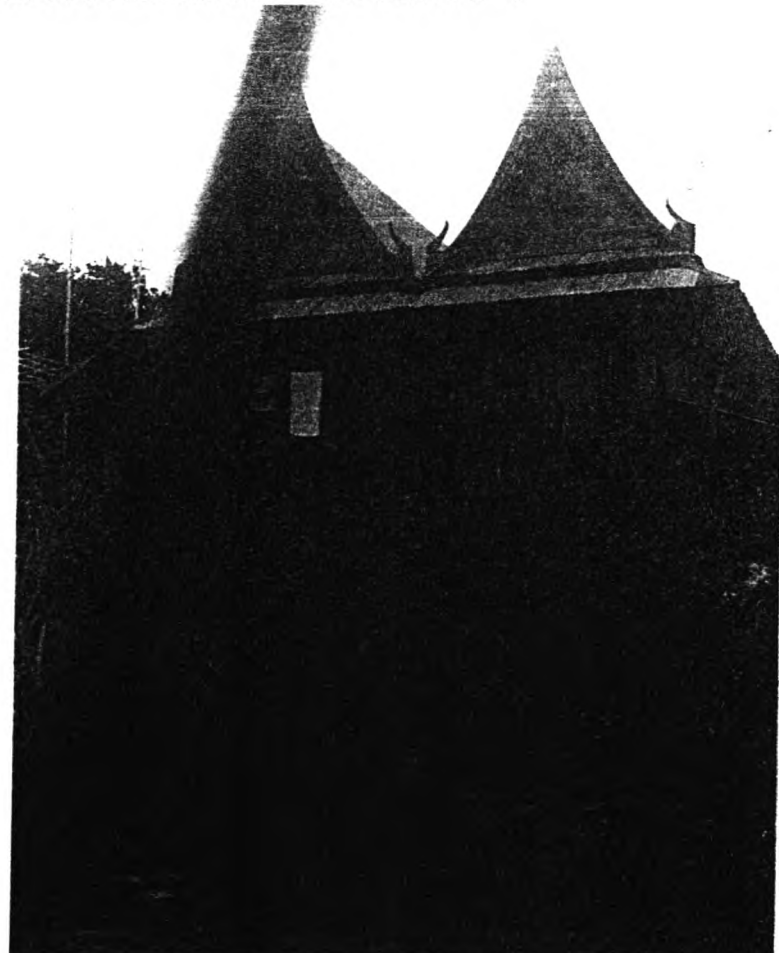

จุดเด่นของย่าน

ด้านประวัติศาสตร์ - เส้นทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3176 (ถนนเพชรบุรี-บ้านแหลมฝั่งตะวันตก มีส่วนหนึ่งเป็นเส้นทางเกวียนเก่าตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เริ่มตั้งแต่บริเวณบ้านปลายนาใกล้กับวัดบันไดทอง เลียบแม่น้ำลงไปทางทิศเหนือจนถึงบริเวณพลับพลาเก่าใกล้วัดปากคลอง

ด้านสถาปัตยกรรม - มีวัดแถบ (วัดขุนตราในปัจจุบัน) ซึ่งมีกุฏิไม้เก่าแก่อายุกว่าร้อยปี วัดบันไดทองและวัดปากคลอง ซึ่งเป็นวัดเก่าตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย นอกจากนั้นยังมีบ้านเรือนไทย ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ลงมา อยู่ริมแม่น้ำหลายแห่งที่ยังคงมีสภาพค่อนข้างดี

ภาพที่ 5.80 ภาพบ้านเรือนไทยริมแม่น้ำในสมัยรัชกาลที่ 4

ด้านชีวิตความเป็นอยู่ - ชาวบ้านที่อยู่ตามริมแม่น้ำ ยังคงมีชีวิตความเป็นอยู่แบบชนบทและมีอาชีพเกษตรกรรมเหมือนเมื่อสมัย 50-60 ปี มาแล้ว เช่นการเกี่ยวน้ำตาลมะพร้าวแบบดั้งเดิม การทำสวนชมพู เป็นต้น และเนื่องจากปัจจุบันการคมนาคมสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก จึงอาจสามารถอนุรักษ์แหล่งที่มีอาชีพพื้นบ้านดังกล่าวให้ยังคงอยู่ โดยการพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์วิถีชีวิตพื้นบ้านซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านเพิ่มขึ้น

ข้อสังเกต

งานอนาคตหากมีปริมาณการจราจรเพิ่มขึ้นสูง ว่าจะจะเป็นเหตุ เพราะการขยายตัวของชุมชนเมืองขึ้นไปทางด้านเหนือ หรือการเป็นเส้นทางต่อเนื่องจากถนนสายคลองโคน-ชะอำ แยกเข้าสู่ตัวเมืองเพชรบุรีจากอำเภอบ้านแหลม จะมีผลต่อรูปแบบการจราจรที่ดินบริเวณริมถนนโดยจะเปลี่ยนจากประเภทพักอาศัยเป็นประเภทพาณิชยกรรมมากขึ้น เป็นเหตุให้มีความหนาแน่นสูงซึ่งส่งผลต่อเนื่องเกี่ยวกับปริมาณน้ำทิ้งของชุมชนมีปริมาณมากขึ้นซึ่งอาจส่งผลเสียต่อพื้นที่เกษตรกรรมชั้นดีบริเวณริมแม่น้ำได้ นอกจากนั้นการที่เทศบาลตำบลชะอำในเขตเทศบาลบางฝักรวมในบริเวณใกล้วัดใหม่ซึ่งอยู่ในเขตบ้านกุ่มซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของเมืองซึ่งงานอนาคตเมื่อขยายมีปริมาณเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก เมื่อฝนตกอาจทำให้อัตราน้ำใต้ดิน มีการปนเปื้อนจากน้ำที่มาจากกองขยะซึ่งอาจจะมีปัญหาต่อคุณภาพน้ำของแม่น้ำเพชรบุรีด้านอนาคต

การวิเคราะห์และเสนอแนวทางต่างๆที่เป็นไปได้

พื้นที่เสนอแนะให้รองรับการขยายตัวของเมืองในอนาคต

ควรมีการเชื่อมต่อโครงข่ายสาธารณูปโภคระหว่างชุมชน

ควรเพิ่มโครงข่ายถนนสายหลัก - ถนนสายรอง - และถนนสายย่อยติดต่อกับชุมชนเมืองให้มากขึ้นเพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง(เช่น สร้างสะพานข้ามทางรถไฟหลายจุด)

แสดง : การวิเคราะห์และเสนอแนะ

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

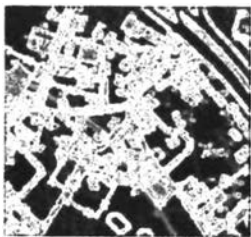
ลักษณะเฉพาะของย่าน : เป็นย่านขยายตัวของเมืองทางด้าน ตต./น.

ชุมชนใหม่ขยายตัวตามแนวถนนเนื่องจากขาดการ
พัฒนาโครงข่ายระบบสาธารณูปโภคในพื้นที่ด้านหลัง

บริเวณหมู่บ้านไร่คอน
ร่วมใจ ขาดการเชื่อมต่อ
ถนนสายย่อย ทำให้เกิด
การกระจุกตัวของกา
จราจรบริเวณถนนสาย
หลักและมีพื้นที่ว่าง /
พื้นที่อาคารมาก

ถนนเพชรเกษมเลี้ยว
เมืองไม่เอื้ออำนวยใน
การขยายตัวของเมือง
เนื่องจากห้ามก่อสร้าง
อาคารในระยะ 40- 60
เมตรตามพ.ร.บ.ทาง
หลวงแผ่นดิน

บริเวณ ม.ไร่คอน (เดิม)

ขาดการเชื่อมต่อระบบถนนสายรองและถนน
สายย่อยระหว่างชุมชนทำให้ต้องใช้ถนนสาย
หลักในการเดินทางซึ่งอาจเกิดอุบัติเหตุได้

แสดง : ลักษณะเฉพาะของย่าน

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมืองเพื่อเป็น
ข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

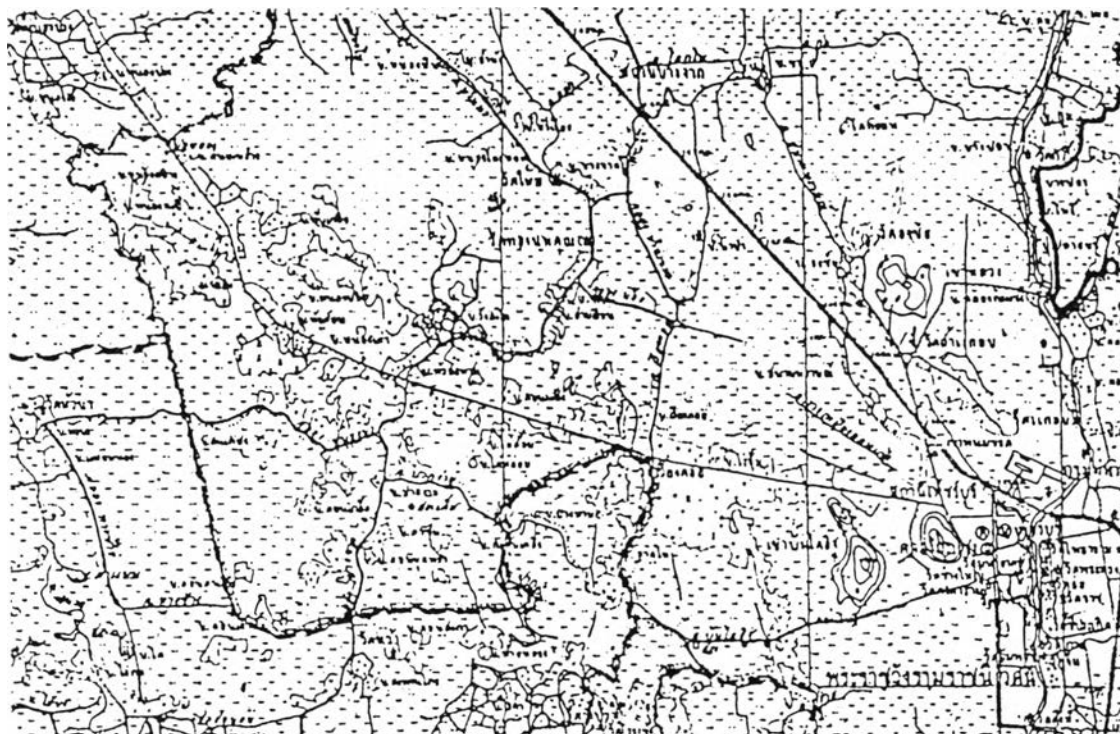
10. ย่านกระจายตัวของเมืองด้านตะวันตกเฉียงเหนือ (ถนนเพชรเกษมก่อน
เข้าเมือง)

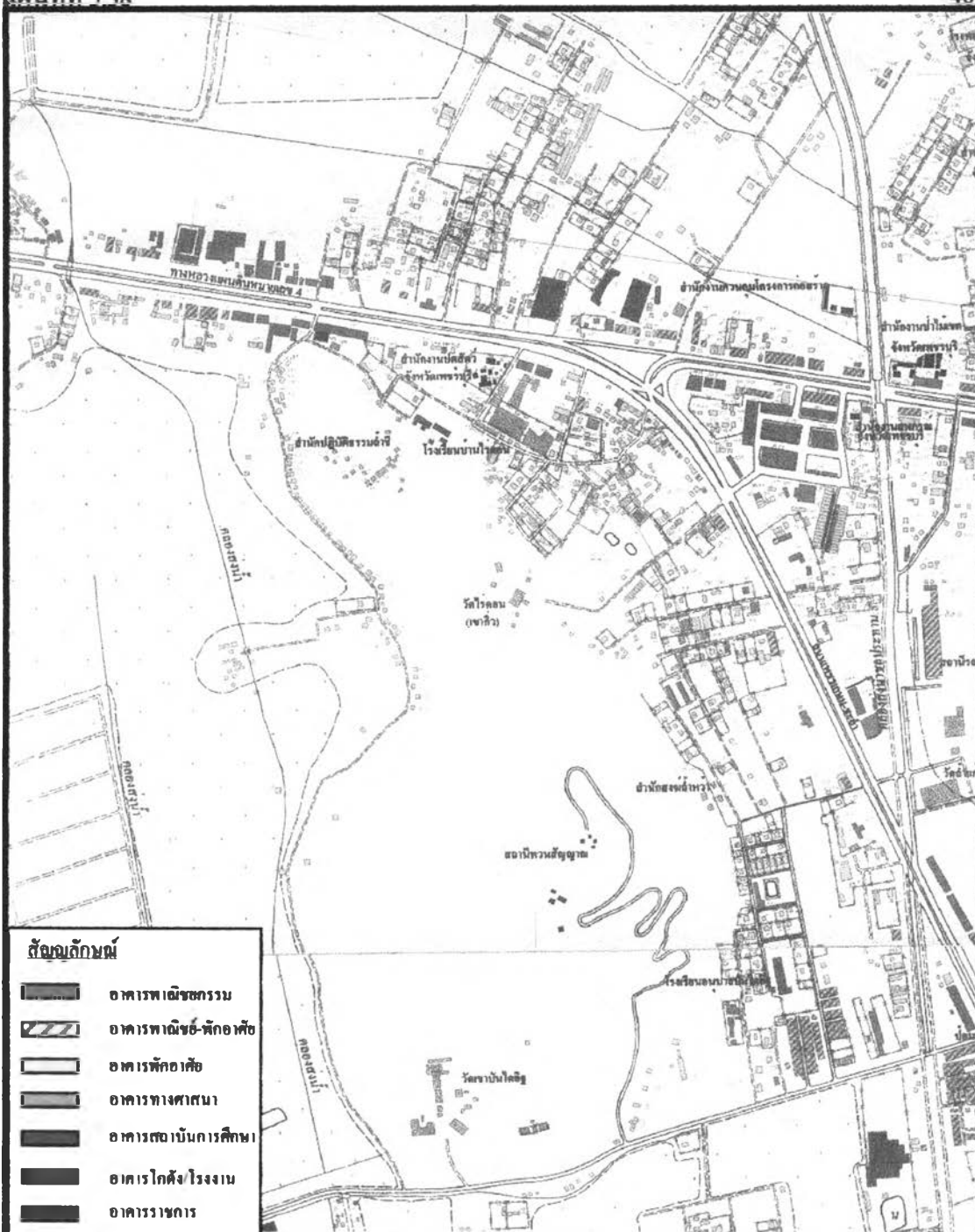
ขอบเขตของย่าน

- บริเวณพื้นที่สองข้างทางของถนนเพชรเกษมจาก ต.หัวสะพานจนถึง
ตัวเมืองเพชรบุรี ระยะทางประมาณ 6 กิโลเมตร

ความเป็นมา

- เส้นทางนี้คือถนนเพชรเกษม (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4) ซึ่งมีความ
เป็นมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 โดยแต่เดิมถนนนี้มีสภาพเป็นถนนดินที่ติดต่อกัน
ระหว่างท้องถื่น คือ หมู่บ้านหัวสะพาน ซึ่งเป็นตลาดที่สำคัญในท้องถื่น ผ่านหมู่บ้าน
ไร่ดอน ซึ่งในเวลานั้นเป็นเพียงหมู่บ้านเล็ก ๆ ไปถึงตัวเมืองเพชรบุรี
แผนที่ที่ 5.37 แสดงแนวเส้นทางถนนเพชรเกษมเดิมในสมัยรัชกาลที่ 5

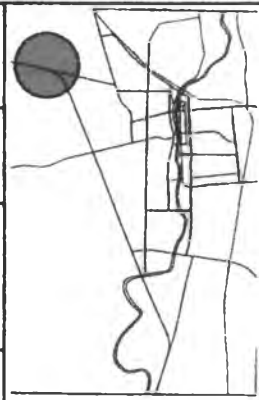
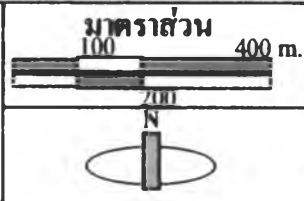

- สัญลักษณ์**
- อาคารพาณิชย์กรม
 - อาคารพาณิชย์-พักอาศัย
 - อาคารพักอาศัย
 - อาคารทางศาสนา
 - อาคารสถาบันการศึกษา
 - อาคารโรคตั้ง โรงงาน
 - อาคารราชการ

แสดงย่านกระจายตัวของเมืองด้านตะวันตก
เจียงเหนือ (ถนนเพชรเกษมก่อนเข้าเมือง)

ที่มา:สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี

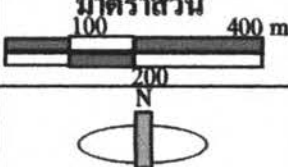

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตำแหน่งของย่าน

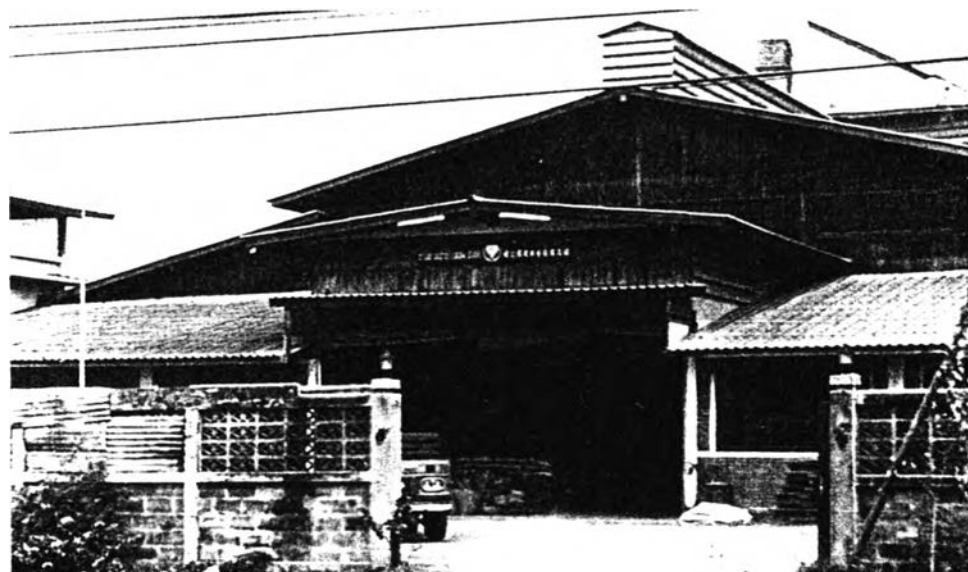

<p>ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ.2536 แสดงย่านกระจายตัวของเมืองด้านตะวันตก เฉียงเหนือ (ถนนเพชรเกษมก่อนเข้าเมือง) ที่มา:สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี</p>	<p>มาตราส่วน 100 400 m. 200 N</p> 	 <p>ตำแหน่งของย่าน</p>
<p>กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี</p>		
<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>		

ต่อมาในสมัยต้นรัชกาลปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2493 กรมทางหลวงได้ก่อสร้างถนนเพชรเกษม (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4) ไปถึงตัวเมืองเพชรบุรี ซึ่งได้ตัดผ่านหมู่บ้านไร่ดอนออกเป็นสองสวนคือ หมู่บ้านไร่ดอน (ฝั่งเหนือ) และหมู่บ้านไร่ดอน (ฝั่งใต้)

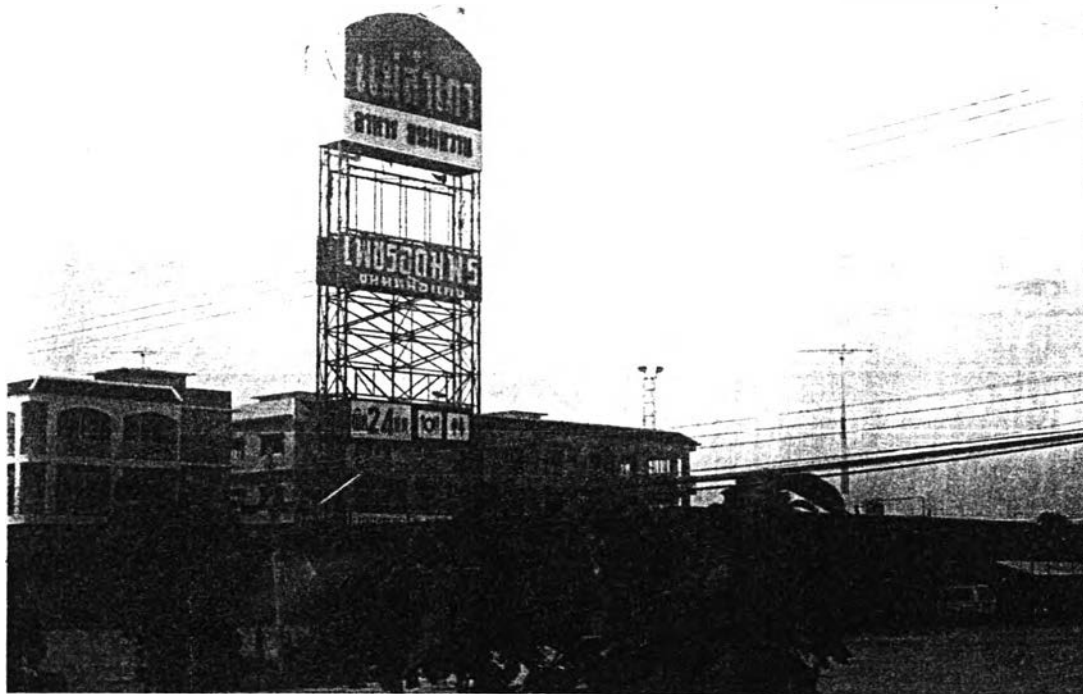
ในปี พ.ศ. 2494 ถนนได้สร้างไปถึงอำเภอชะอำ ทำให้มีการเดินทางผ่านตัวเมืองเพชรบุรีลงไปทางใต้เพื่อไปสู่อำเภอชะอำเป็นจำนวนมาก ทำให้การจราจรบนถนนสายหลักในตัวเมืองเพชรบุรีมีปริมาณสูง เกิดปัญหาการจราจรและปัญหาอุบัติเหตุบ่อยครั้ง ดังนั้นในปี พ.ศ. 2510 - พ.ศ. 2511 กรมทางหลวงจึงก่อสร้างถนนเลี่ยงเมืองเพชรบุรีเพื่อลดปริมาณการจราจรที่เข้าสู่ตัวเมือง โดยเริ่มเป็นทางแยกจากถนนเพชรเกษมที่บริเวณหมู่บ้านไร่ดอน (ฝั่งใต้) ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้สู่นถนนเพชรเกษม-ชะอำที่บริเวณหมู่บ้านสะพานช้าง ในช่วงนี้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นในบริเวณริมถนนเพชรเกษม โดยเริ่มเปลี่ยนการใช้ที่ดินจากการพักอาศัย เป็นการพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรม เช่น การก่อสร้างอาคารตึกแถวบริเวณปากทางหมู่บ้านไร่ดอน (ฝั่งใต้) และมีการก่อสร้างโรงสีข้าวที่บริเวณริมถนนเพชรเกษม (ฝั่งเหนือ) และก่อสร้างโรงแรมสูง 4 ชั้น ที่บริเวณทางแยก

ภาพที่ 5.83 ภาพโรงสีข้าวบริเวณริมถนนเพชรเกษม (ฝั่งเหนือ)

ในปี พ.ศ. 2520-พ.ศ. 2525 มีการใช้พื้นที่ริมถนนที่เป็นพื้นที่พาณิชย์กรรมมากขึ้นบริเวณริมถนนเพชรเกษม (ฝั่งใต้) โดยตั้งร้านขนมหวานเมืองเพชร บริเวณริมถนนเพื่อคัดคนกลับมาจากชะอำ และเริ่มมีอุตสาหกรรมบริการเกิดขึ้น เช่น ร้านซ่อมจักรยานยนต์ ร้านซ่อมเครื่องปรับอากาศ เป็นต้น

ภาพที่ 5.84 ภาพร้านขนมหวานบริเวณริมถนนเพชรเกษม

ในปี พ.ศ. 2535-2540 มีการใช้ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรมหนาแน่นบริเวณริมถนนเพชรเกษมช่วงประมาณ 1 กิโลเมตรจากเชิงเขาวัง มีการก่อสร้างอาคารโชว์รูมรถยนต์ อาคารบริษัทประกันภัย และอุตสาหกรรมบริการต่าง ๆ นอกจากนั้นยังมีการสร้างโรงแรมชั้น 1 และศูนย์การค้าบริเวณพื้นที่หลังเขาวังใกล้ทางแยกถนนเพชรเกษมเลี่ยงเมือง

จุดเด่นของย่าน

ด้านประวัติศาสตร์ - เป็นเส้นทางเก่าแก่ตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์ โดยเป็นทางเกวียนติดต่อกับอำเภอเขาชัย้อย พอถึงสมัยรัชกาลที่ 5 มีการปรับปรุงภาพเส้นทางจากหมู่บ้านหัวสะพานถึงบริเวณเขาวัง เป็นถนนดินซึ่งรถยนต์วิ่งได้

ด้านสถาปัตยกรรม - ในบริเวณ 2 ข้างทางก่อนเข้าสู่ตัวเมือง ยังมีอาคารเรือนไทยสมัยต้นรัชกาลปัจจุบันอยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่จะเป็นอาคารทางพาณิชย์กรรมแบบสมัยใหม่ เช่น อาคารโชว์รูมรถยนต์ อาคารธนาคาร อาคารตึกแถว และในซอยแยกเช่น ซอยหมู่บ้านไร่ดอนร่วมใจ มีการแบ่งแปลงที่ดินขายและปลูกบ้านไม้ 2 ชั้น

ด้านชีวิตความเป็นอยู่ - ชาวลาวซึ่ง ได้อาศัยอยู่ในบริเวณหมู่บ้านไร่ดอนและมีหน้าที่ห้ามเสด็จขึ้นพระนครคีรีตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ปัจจุบันพื้นที่ด้านในของถนน ยังคงพบสภาพความเป็นอยู่แบบชนบทเป็นส่วนใหญ่ เช่น บริเวณบ้านหัวสะพาน บ้านไร่ส้ม ส่วนบริเวณหมู่บ้านไร่ดอนมีความเป็นอยู่แบบคนเมืองโดยเข้าออกไปทำงาน-เย็นกลับบ้าน แหล่งงานส่วนใหญ่จะเป็นในตัวเมืองเพชรบุรี และโรงงานในจังหวัดสมุทรสาคร

จุดด้อยของย่าน

เป็นการเติบโตของเมืองตามแนวถนน (Ribbon Development) ซึ่งหากไม่มีการวางแผนด้านการใช้ที่ดินให้เหมาะสม ในอนาคตอาจจะกลายเป็นพื้นที่เมืองจมนถนนทางหลวงแผ่นดินที่เชื่อมระหว่างเมืองซึ่ง เป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุได้บ่อยครั้ง

ข้อสังเกต

บริเวณนี้เป็นย่านกระจายตัวของเมืองซึ่งส่วนใหญ่เป็นย่านอุตสาหกรรมบริการซึ่งมีร้านค้าและอาคารสำนักงานเป็นส่วนใหญ่ซึ่งมีเวลาเปิด-ปิดค่อนข้างแน่นอน พอถึงเวลาเลิกงานผู้คนก็กลับเข้าไปอยู่ในเมืองกันเป็นส่วนใหญ่ทำให้อากาศในช่วงกลางคืนในบริเวณนี้จะเจียบมาก เป็นย่านที่มีชีวิตคึกคักในช่วงกลางวันเท่านั้น

การวิเคราะห์และเสนอแนวทางต่างๆที่เป็นไปได้

โจทย์ : การวางแผนป้องกันการเจริญเติบโตตามความยาวของถนนทำได้อย่างไร

อาจมีการปรับปรุงโครงข่ายถนนสายย่อยและวางระบบถนนสายหลักและถนนสาขารองเพิ่มเติมให้เมืองเจริญเติบโตอย่างเป็นระบบ

อาจเชื่อมต่อระบบถนนสายย่อยให้เป็นโครงข่ายเพื่อช่วยลดปริมาณการจราจรบนถนนสายหลัก

แสดง : การวิเคราะห์และเสนอแนวทางต่างๆที่เป็นไปได้

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมืองเพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรมศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ย่านที่ 11 : ย่านกระจายตัวของเมืองฝั่งตะวันตก

หมู่บ้านจัดสรรระดับสูงทางด้านตะวันออกของถนนราชดำเนิน

ทางจักรยานริมถนนราชดำเนิน

แผนที่ของย่านในสมัยรัชกาลที่ 5

หมู่บ้านจัดสรรใหม่อายุประมาณ 10 ปี

การบวชต้นไม้ริมถนนราชดำเนิน

แสดง: ความเป็นมาและพัฒนาการของย่าน

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะเฉพาะของย่าน : เป็นย่านขยายตัวของเมืองด้านตะวันตก

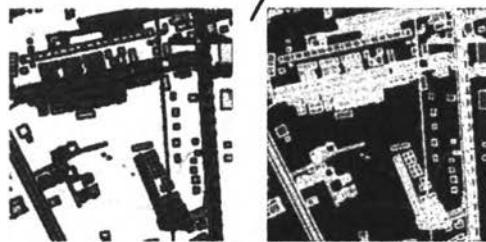
พื้นที่ว่างขาดการพัฒนา
และเชื่อมโยงระบบ
สาธารณูปโภค

ขาดการเชื่อมต่อระบบ
สาธารณูปโภคให้เป็น
โครงข่าย

ถนนเพชรเกษมเฉียง
เมืองเป็น Block กั้นการ
พัฒนาเนื่องจากมีข้อ
กำหนดห้ามก่อสร้าง
อาคารในระยะ 40-60
เมตรและห้ามตัดถนน
มาเชื่อมต่อตาม พ.ร.บ.
ทางหลวงแผ่นดิน

ถนนราชดำเนินเป็น
ถนนสายหลักที่รองรับ
ปริมาณการจราจรของ
พื้นที่ทั้ง 2 ฝั่งถนน

การขาดการเชื่อมต่อ โครงข่ายถนนสาย
ย่อยทำให้เกิดพื้นที่ว่างขาดการพัฒนา
มีพื้นที่ว่าง / พื้นที่อาคารมาก

แสดง : ลักษณะเฉพาะของย่าน

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

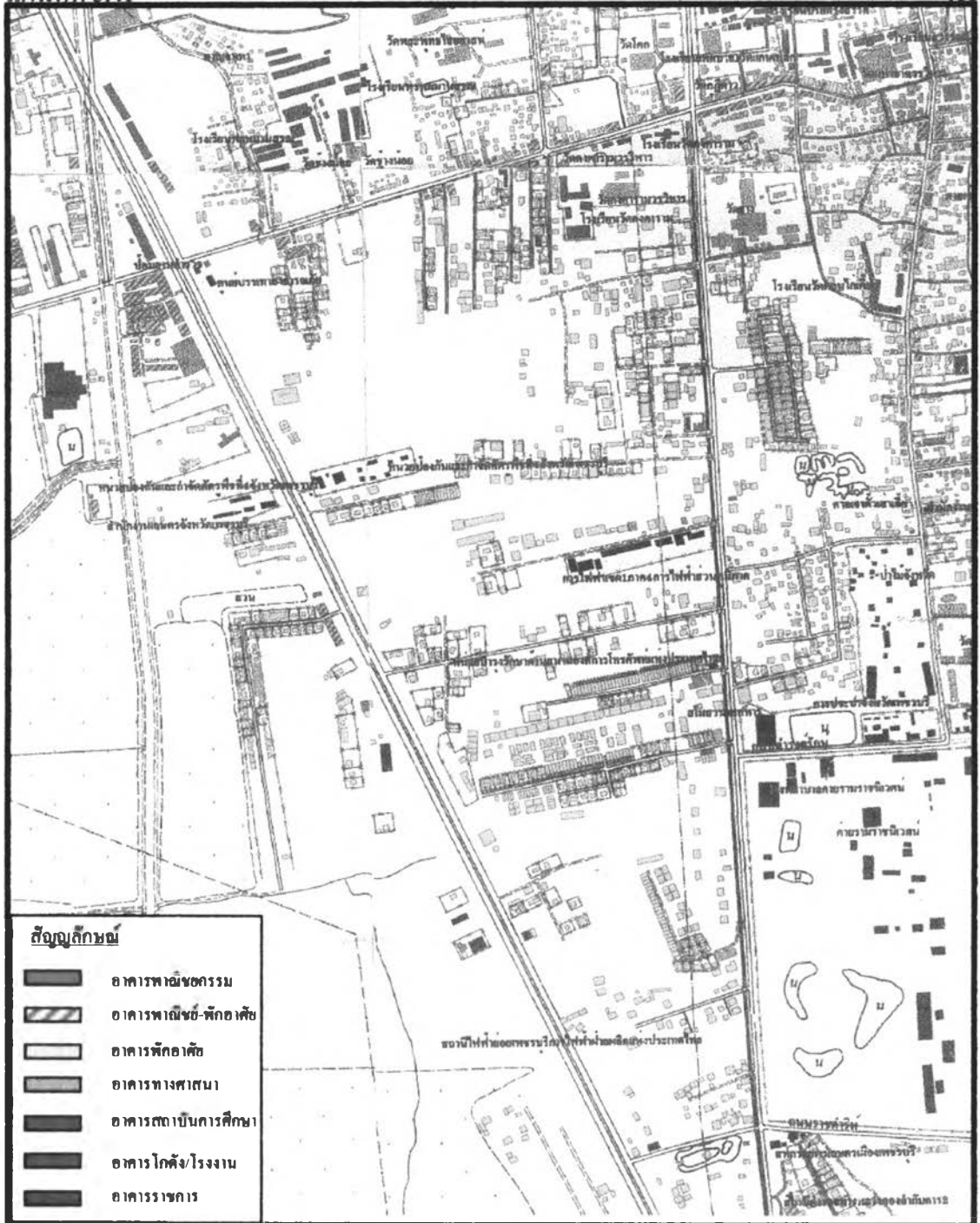
11. ย่านกระจายตัวของเมืองฝั่งตะวันตก (ถนนราชดำเนินถึงถนนเพชรเกษม เลี้ยวเมือง

ขอบเขตของย่าน

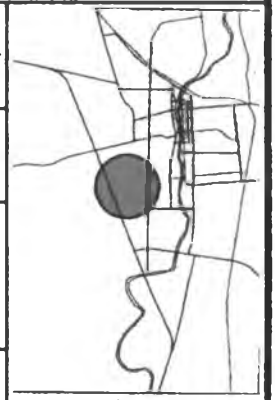
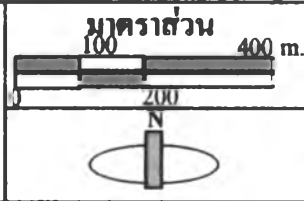
บริเวณพื้นที่ทางตอนใต้ของเขาวัง ตั้งแต่ถนนราชดำเนินไปทางตะวันตก
จนถึงถนนเพชรเกษมเลี้ยวเมือง

ความเป็นมา

ในสมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดฯ
ฯ ให้เจ้าพระยาสุรพันธ์พิสุทธิ์เป็นผู้จัดหาที่ดินที่จะสร้างพระราชวังขึ้นใหม่ เนื่อง
จากพระนครคีรีในช่วงฤดูฝนมีความชื้นสูง ซึ่งทำให้ทรงพระประชวรบ่อยครั้ง เมื่อ
เจ้าพระยาสุรพันธ์พิสุทธิ์ได้คัดเลือกที่ดินใต้บริเวณบ้านปิ่นซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของ
เมืองเดิมและเป็นบริเวณต้นน้ำของแม่น้ำเพชรก่อนไหลเข้าสู่ตัวเมือง ดังนั้นเมื่อ
มีการก่อสร้างพระราชวัง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงมีพระ
ราชดำริให้ตัดถนนราชดำเนิน จากสถานีรถไฟทางด้านเหนือของเมืองมุ่งลง
ทางทิศใต้มายังบริเวณบ้านปิ่น ระยะทาง 16 เส้น 18 วา ซึ่งในเวลานั้นชุมชน
เมืองมีความหนาแน่นอยู่ถึงบริเวณวัดคงคารามเท่านั้น ส่วนบริเวณจากวัดคงคาราม
ถึงพระราชวังรามราชนิเวศน์ยังเป็นทุ่งนาเกือบทั้งหมด หลังจากนั้นจนถึง
รัชกาลที่ 8 ชุมชนเมืองมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยโดยมีการปลูกสร้างบ้าน
เรือนอยู่ห่าง ๆ กัน บริเวณริมถนนราชดำเนินฝั่งตะวันตก ส่วนฝั่งตะวันออกมีชุมชน
หนาแน่นบริเวณซอยเสลาฯ ซึ่งเป็นชุมชนเดิมตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5-รัชกาลที่ 6

แสดงย่านกระจายตัวของเมืองพังงาวันตก
(ถนนราชดำเนินถึงถนนเพชรเกษมถึงเมือง)
ที่มา:สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี

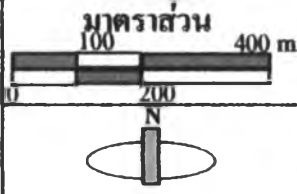
กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตำแหน่งของย่าน

ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ.2536
 แสดงย่านกระจายตัวของเมืองฝั่งตะวันตก
 (ถนนราชดำเนินถึงถนนเพชรเกษมเลี้ยวเมือง)
 ที่มา:สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
 เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตำแหน่งของย่าน

ในสมัยรัชกาลที่ 8 มีการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนจากต้นถนนราชดำเนิน ทางตอนเหนือลงมาถึงบริเวณหน้าวัดยาง ส่วนพื้นที่ทางตะวันตกของถนนราชดำเนิน ตอนล่างยังคงเป็นพื้นที่นา

ในรัชกาลปัจจุบัน ในปีพ.ศ. 2510-2511 เมื่อกรมทางหลวงทำการก่อสร้างถนนเพชรเกษมเลี่ยงเมืองจนแล้วเสร็จ แต่เนื่องจากมีประกาศกฎหมาย ห้ามก่อสร้างอาคารบริเวณสองข้างทางในระยะ 40-60 เมตร และห้ามตัดถนนทะลุมายังทางเลี่ยงเมืองตามพระราชบัญญัติทางหลวงแผ่นดิน จึงมีการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนเพียงบริเวณถนนเพชรเกษมเลี่ยงเมืองตัดกับถนนบันไดอิฐซึ่งเป็นถนนดั้งเดิมตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4

ในปี พ.ศ. 2525-2527 เริ่มมีการขยายตัวของเมืองลงสู่บริเวณทางด้านตะวันตกของเมือง โดยทางทิศตะวันตกและด้านทิศใต้ของวัดคงคาราม ซึ่งเป็นชุมชนเดิมมีการปลูกสร้างอาคารเพิ่มเติมบนที่ดินในซอย

ในปี พ.ศ. 2530-2533 ซึ่งเป็นช่วงเศรษฐกิจขาขึ้น โดยมีการจัดทำโครงการบ้านจัดสรรขึ้นใหม่หลายแห่ง เช่น หมู่บ้านบัวเพชร หมู่บ้านสรรเพชรวิลล์ ซึ่งอยู่ทางตะวันตกของถนนราชดำเนินซึ่งเป็นกลุ่มอาคารสร้างใหม่ ด้านตะวันออกของถนนราชดำเนินมีบ้านจัดสรรราคาสูงในซอยเสมาทอง ส่วนบริเวณริมถนนเพชรเกษมเลี่ยงเมืองมีการก่อสร้างอาคารพาณิชย์ที่บริเวณสี่แยกถนนบันไดอิฐ และโครงการบ้านจัดสรรอีก 2 โครงการ บริเวณฝั่งตะวันตกของถนนเพชรเกษมเลี่ยงเมือง

ภาพที่ 5.87 ภาพหมู่บ้านจัดสรรใหม่ทางด้านตะวันตกของถนนราชดำเนิน

จุดเด่นของย่าน

ด้านประวัติศาสตร์ - จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ มีการสันนิษฐานว่ามีการเริ่มก่อตั้งชุมชนเมืองเพชรบุรีในสมัยทวารวดีในบริเวณพื้นที่ระหว่างเขาวังกับเขานันโตอิฐซึ่งเป็นบริเวณถนนเพชรเกษมสายเสียงเมืองในปัจจุบัน โดยมีแม่น้ำเพชรบุรี(สายเดิม)ไหลผ่านทางด้านล่างของพื้นที่ ซึ่งในหลักฐานทางประวัติศาสตร์กล่าวไว้ว่าแม่น้ำเพชรบุรีสายเดิมมาจากบ้านสะพานยี่หน แล้วผ่านเมืองมาทางเขากิวออกวัดคงคาราม วัดโรคกแยกฟุ้งไปบ้านหม้อ ออกท่าช่องไปทางตะวันออก (สมุดเพชรบุรี, 2525 หน้า 83)

ด้านสถาปัตยกรรม - อาคารที่โดดเด่นที่สุดนายนี้อคือ พระราชวัง
 รามราชนิเวศน์ ที่ชาวบ้านนิยมเรียกกันว่าวังบ้านปืน โดยเป็นอาคารที่ประยุกต์มา
 จากพระราชวังฤดูร้อนของพระเจ้าไกเซอร์แห่งเยอรมัน เริ่มสร้างในปี พ.ศ.
 2453 ซึ่งเป็นช่วงปลายของรัชกาลที่ 5 แล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ.2461 ซึ่งอยู่ใน
 ช่วงสมัยรัชกาลที่ 6 ส่วนอาคารของประชาชนทั่วไปเป็นอาคารค่อนข้างใหม่ใน
 รูปแบบปัจจุบัน ยกเว้นชุมชนซอยเสลาซึ่งอยู่ทางด้านตะวันออกของถนนราชดำเนิน
 โดยเป็นชุมชนเก่า ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5-รัชกาลที่ 6 ซึ่งในปัจจุบันยังคงเหลือ
 อาคารไม้ในรูปแบบเก่าอยู่บ้าง นอกจากนี้ยังมีซากอิฐเก่า ๆ อยู่บริเวณที่ตั้ง
 โรงไฟฟ้าสวนภูมิภาคทางฝั่งตะวันตกของถนนราชดำเนิน ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า "
 จวนล่าง" คือจวนที่อยู่ของพระยาสุรพันธ์ (เทียน) เจ้าเมืองเพชรบุรีในสมัยรัชกาล
 ที่ 5

ภาพที่ 5.88 ภาพพระราชวังรามราชนิเวศน์

จุดด้อย

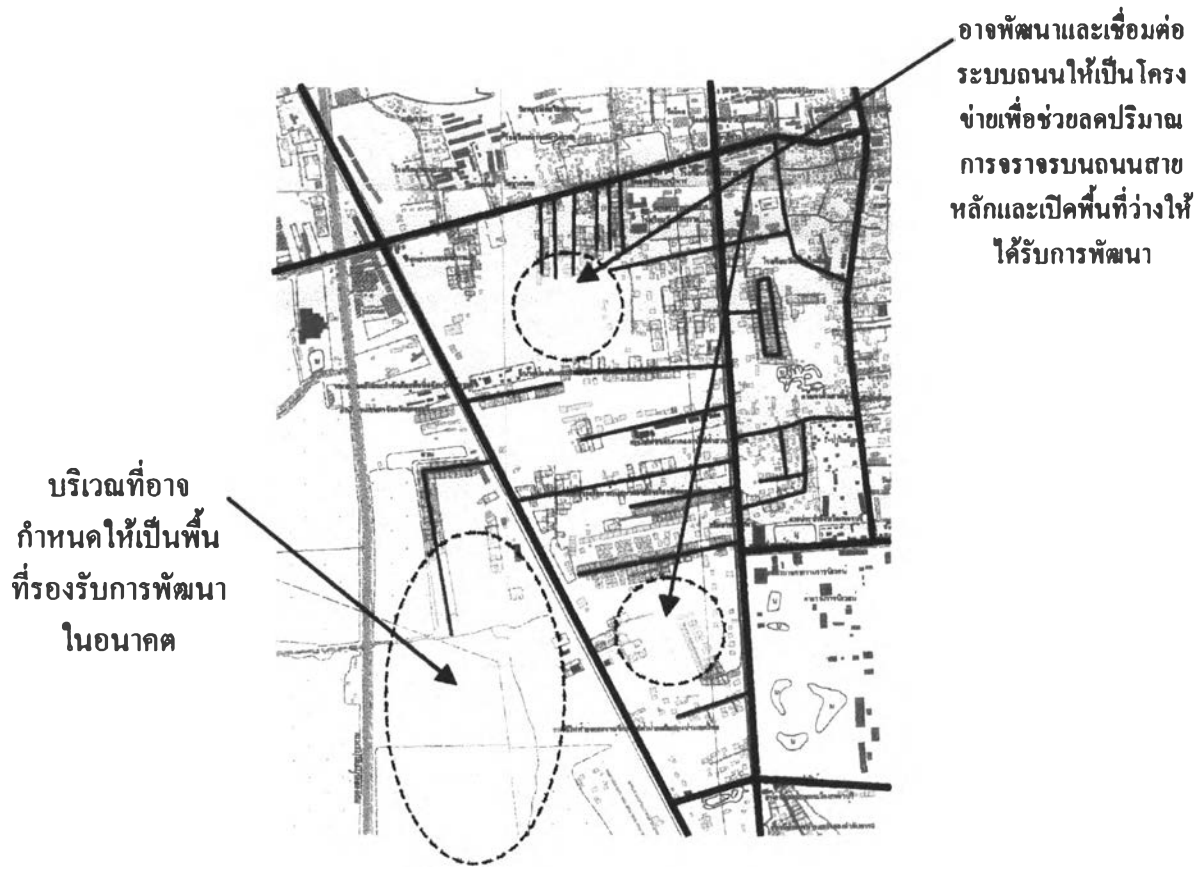
พื้นที่ในซอยเสลาตรงมักมีน้ำท่วมขัง เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่อาศัยเก่า จึงมีระดับพื้นที่ต่ำเมื่อเทียบกับบริเวณอื่นที่มีการยกถนนให้สูงขึ้น ดังนั้นเมื่อฝนตกหนักจึงมักมีน้ำท่วมขัง (จากการสอบถามเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองเพชรบุรี)

ข้อสังเกต

เนื่องจากทางฝั่งตะวันตกของเมือง มีถนนราชดำเนินเป็นถนนสายหลักในแนวเหนือ-ใต้เพียงถนนเดียวที่มุ่งเข้าสู่ใจกลางเมือง ซึ่งยังคงปริมาณการจราจรไม่มากนัก คือ 758 คัน/ชั่วโมง uly ปัจจุบันถนนราชดำเนินยังคงรองรับปริมาณการจราจรได้ แต่ในอนาคตหากมีปริมาณอาคารบ้านเรือนเพิ่มขึ้น ซึ่งหมายถึงปริมาณการจราจรเพิ่มสูงขึ้นเป็นเงาตามตัว ถนนราชดำเนินอาจจะมีปริมาณการจราจรสูงเพิ่มขึ้นมากเกินกว่าที่ถนนจะรองรับได้ ซึ่งเป็นเหตุให้การจราจรคับคั่งเนื่องจากว่ามีเส้นทางต่อเชื่อมกับถนนเพชรเกษมเลี้ยวเมือง 3 จุดงานปัจจุบันซึ่งยังไม่อยู่ในรูปโครงข่าย และอาจไม่เพียงพอในการระบายปริมาณการจราจรจากถนนสายหลักในอนาคต

การวิเคราะห์และเสนอแนวทางต่างๆที่เป็นไปได้

โจทย์ : การค้นหาวิธีการเพิ่มศักยภาพของพื้นที่ภายในย่าน เพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง

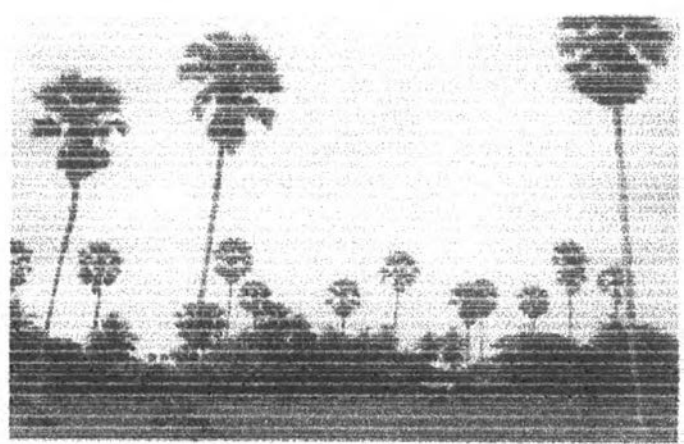
แสดง : การวิเคราะห์และเสนอแนะ

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

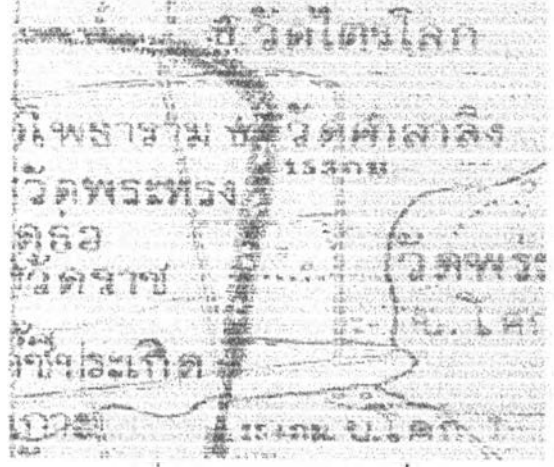
ย่านที่ 12: ย่านกระจายตัวของเมืองฝั่งตะวันออก(ถนนโพธิ์การ้อง)

โฆษณาการเข้าถึงเป็นไปตามหลักทฤษฎีหรือทฤษฎี

- ๑. ความหนาแน่น
- ๒. ความหนาแน่น - จำนวนประชากรต่อพื้นที่
- ๓. ความหนาแน่น - จำนวนประชากรต่อพื้นที่
- ๔. ความหนาแน่น - จำนวนประชากรต่อพื้นที่
- ๕. ความหนาแน่น - จำนวนประชากรต่อพื้นที่
- ๖. ความหนาแน่น - จำนวนประชากรต่อพื้นที่
- ๗. ความหนาแน่น - จำนวนประชากรต่อพื้นที่
- ๘. ความหนาแน่น - จำนวนประชากรต่อพื้นที่
- ๙. ความหนาแน่น - จำนวนประชากรต่อพื้นที่
- ๑๐. ความหนาแน่น - จำนวนประชากรต่อพื้นที่

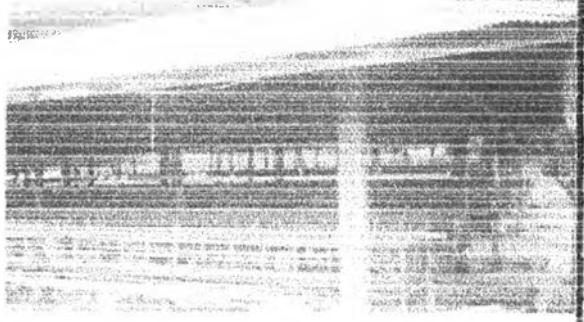
ผังพื้นที่ที่สวนอยู่บริเวณทางค้าตะวันออก

แผนที่ของย่านในสมัยรัชกาลที่ 5

อาคารในชนบทส่วนใหญ่เป็นอาคารเรือนไทย

ชาวม้งเมื่อรัชกาลที่ 5 ไร่ชาที่ส่งขายให้คนภาค

แสดง: ความเป็นมาและพัฒนาการของย่าน

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสารธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองพชรบุรี

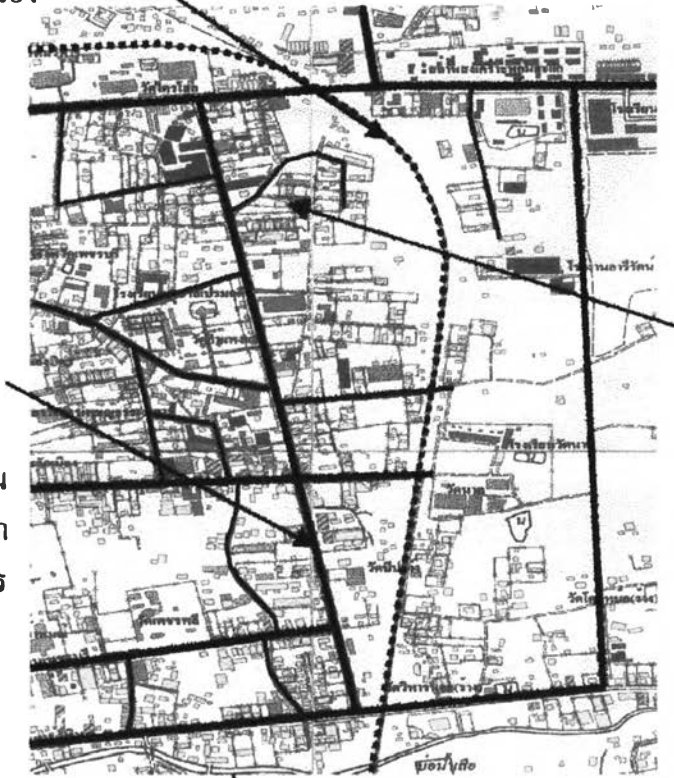
สาขาวิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะเฉพาะของย่าน : เป็นย่านขยายตัวของเมืองตั้งแต่ปีพ.ศ.2510

ทางรถไฟทางด้านเหนือ
และด้านตะวันออกเป็นตัว
Block การขยายตัวของเมือง

บริเวณต้นถนนโพธิ์การ้องเริ่มมีคามหนาแน่น
มากขึ้น ทำให้มีพื้นที่ว่าง / พื้นที่อาคารน้อยลง

บริเวณต้นถนนโพธิ์การ้อง

ถนนโพธิ์การ้องเป็นถนน
สายหลักเพียงสายเดียวทำ
ให้อาจมีปัญหาการจราจร
ในอนาคต

บริเวณระหว่างถนนสุรพันธ์กับ
ถนนเพชรบุรียังมีพื้นที่ว่างขาดการ
พัฒนา ทำให้มีพื้นที่ว่าง / พื้นที่
อาคารมาก

แสดง : ลักษณะเฉพาะของย่าน

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

12. ย่านกระจายตัวของเมืองฝั่งตะวันออก (ถนนโพธิ์กาห้อง)

ขอบเขตของย่าน

บริเวณ 2 ฝั่งถนนของถนนโพธิ์กาห้องตอนบนบรรจบกับถนนพงษ์สุริยา ถนนพระทรง ถนนสุรพันธ์ ถนนเพชรบุรี จนถึงถนนท่าหิน

ความเป็นมา

ถนนโพธิ์กาห้อง เป็นถนนที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยมีหลักฐานในการเสด็จประพาสเพชรบุรีเมื่อ รศ.128 (พ.ศ.2452) ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 26 เดือนกันยายน รศ.128 กล่าวไว้ว่า "วันที่ 12 กันยายน เวลาเช้าราว 4 โมง เสด็จทางรถม้าพระที่นั่งประพาสตามถนนหลังจวน ข้ามสะพานไปตามถนนตลาด มีราษฎรตกแต่งบ้านแลตั้งเครื่องบูชารับเสด็จตลอดไป เสด็จเสี้ยวไปถนนสายหลังซึ่งเจ้าพระยาสุรพันธ์ัดขึ้นใหม่ไปตามแนวกำแพงเมือง เลี้ยวลงถนนขวางผ่านหน้าวัดกำแพงแลง . . ." ซึ่งถนนขวางในปัจจุบันคือถนนโพธิ์กาห้อง (พระพุทธเจ้าหลวงกับเมืองเพชร, 2537 หน้า 106)

จุดเด่นของย่าน

ด้านสถาปัตยกรรม - จุดเด่นที่สุดคือน่านนี้ตั้งแต่ ปราสาทวัดกำแพงแลง ซึ่งเป็นเทวสถานสมัยขอมมีอาณาบริเวณครอบคลุมแม่น้ำเจ้าพระยา เดิมคงสร้างอุทิศในศาสนาพราหมณ์ เพราะปรากฏว่ามีลวดลายอันเนื่องในศาสนาพราหมณ์ เช่น เทวรูป สิงห์ และครุฑ เป็นต้น บริเวณปราสาทศิลาแลงห้องค์ องค์ใหญ่อยู่กลาง องค์เล็กอีกสององค์ตั้งอยู่ริม

<p>ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ.2536 แสดง:ย่านกระจายตัวของเมืองฝั่ง ตะวันออก(ถนนโพธิ์กาโรง) ที่มา:สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี</p>	<p>มาตราส่วน 0 100 200 400 m. N</p>	
<p>กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี</p>		
<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>		<p>ตำแหน่งของย่าน</p>

ศาสตราจารย์หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศสกุล
ทรงกล่าวถึงปรากฏที่วัดกาแพงแดงไว้ว่า สร้างขึ้นราว พ.ศ. 1700-1750
ตรงกับสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 แต่การก่อสร้างทั้งหมดยังไม่แล้วเสร็จ

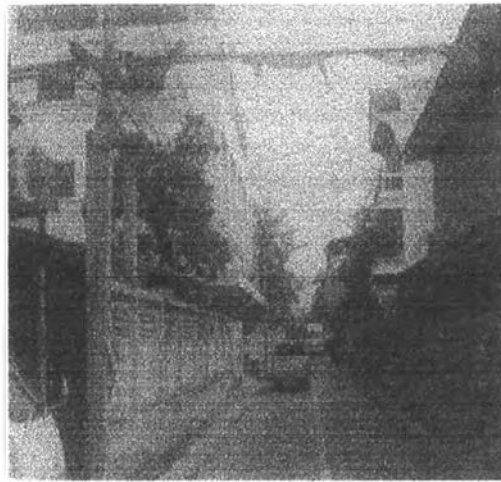
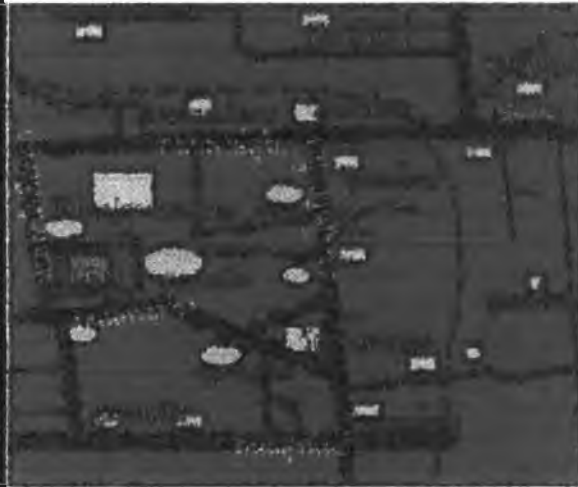
ภาพที่ 5.91 ภาพปราสาทวัดกาแพงแดง

บริเวณนี้ส่วนใหญ่จะเป็นอาคารพักอาศัยสูง 1-2 ชั้น

อาคารตึกแถวเริ่มเข้ามาแทนที่อาคารไม้ของเดิม

รูป Graphic แสดงระบบถนนและชุมชน

อาคารตึกแถวในรูปแบบปัจจุบัน

การตั้งถิ่นฐาน

- ในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อทรงให้ตัดถนนโพธิ์กาช่องบรรจบกับถนนพงษ์สุริยา ในสมัยนั้นยังมีการตั้งถิ่นฐานน้อยมาก สภาพทั่วไปยังเป็นที่รกร้าง

- สมัยต้นรัชกาลปัจจุบัน มีการตั้งถิ่นฐานบริเวณถนนโพธิ์กาช่อง ถนนพระทรง ถนนสุรพันธ์ มากขึ้น และเริ่มมีอาคารพาณิชย์ริมถนนเมื่อ ประมาณ พ.ศ.2520

- ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารบริเวณถนนโพธิ์กาช่องจากบ้านพักอาศัยเป็นบ้านเช่าเป็นจำนวนมาก

แสดง: พัฒนาการและบรรยากาศตลาดเมืองเพชร

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาระณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ด้านประวัติศาสตร์ - บริเวณที่เป็นแนวถนนรถไฟการร้องในปัจจุบัน ตามหลักฐานในประวัติศาสตร์นั้นคาดว่าเป็นแนวกำแพงเมืองด้านตะวันออก ดังในตำนานเมืองเพชรบุรี ฉบับสมุद्रาษฎบุรี 2468 ความตอนหนึ่งว่า

" . . . มีกำแพงตั้งแต่ประตูเมืองด้านใต้ที่เรียกว่าศาลเจ้า ประตูเมือง เดียวนี้ยื่นไปทางวัดบ่อม ซึ่งมีบ่อมอยู่ตรงกัน จะเป็นวัดภายหลังหรือเก่า ก็ไม่ทราบแล้ววกลงทางด้านตะวันออกยื่นออกไปแถบวัดไตรโลกย์ ย่าน กำแพงมีประตูหนึ่ง เรียกว่าประตูบางจาน ซึ่งเป็นหนทางในบ้านบางจาน แล้วรอบมาด้านเหนือ ตกคลองกระแชง มีประตูเรียกว่า ประตูคลอง- กระแชง . . . "

ด้านชีวิตความเป็นอยู่

ในอดีตเมื่อประมาณ 20 ปีมาแล้วมีร้านห้องเย็นที่บริเวณต้นถนนรถไฟ- การร้อง ซึ่งรับเก็บแช่เป็นพืชผักซึ่งจะมีแม่ค้าซื้อวัตถุดิบมาจากในตลาด เช่น มะขาม ซึ่งคุณป้าอยู่ซอยด้านหลังวัดใหญ่ๆไปซื้อมะขามที่ตลาดมาทีละมาก ๆ ในช่วงที่มี ราคาต่ำแล้วผากเก็บไว้ในห้องเย็น แล้วค่อย ๆ เบิกมาทามะขามแก้วขายบริเวณ เขาวัง ปัจจุบันในย่านนั้นนอกจากจะเป็นบ้านพักอาศัยสภาพเดิมในซอยต่าง ๆ แล้ว บ้านบางหลังที่เจ้าของไม่ได้อยู่อาศัยจะให้เช่าและยังมีการขยายตัวของเมือง ออกไปทางด้านนี้ โดยการก่อสร้างอาคารขึ้นใหม่ เช่นการก่อสร้างตึกแถว และ บัมน์น้ำมันขึ้นใหม่บริเวณต้นถนนรถไฟการร้อง (จากการสัมภาษณ์)

จุดด้อยของย่าน

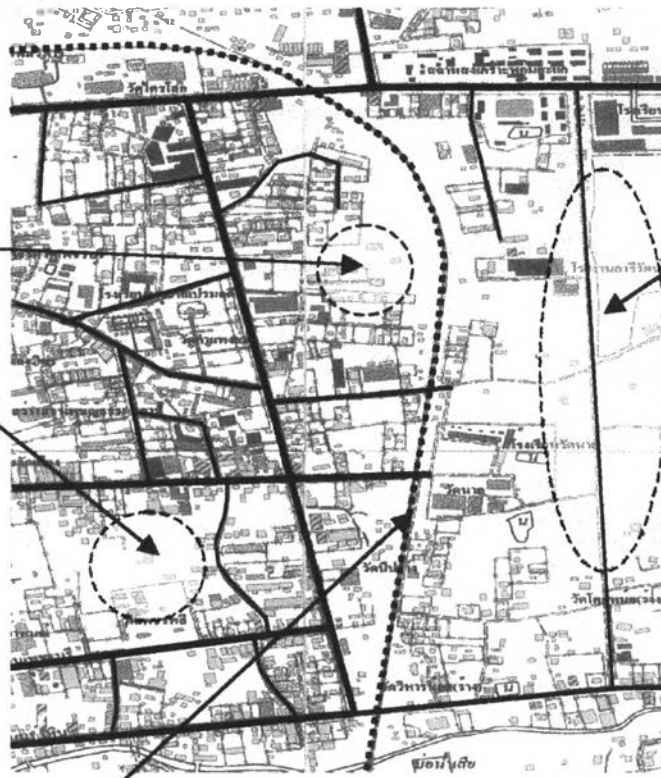
ย่านนี้จะ เป็นบริเวณชานเมืองที่ไม่ค่อยมีคนสัญจรไปมามากนัก เนื่องจาก ถนนพหลุ่การร้อ่ง เป็นเสมือนถนนสายรอบเมืองซึ่งไม่ผ่านย่านธุรกิจการค้า เป็นเพียงย่านพักอาศัยที่สงบเงียบไม่จอแจกพลุกพล่าน และจากการสอบถามเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเมืองเพชรบุรีพบว่า บริเวณถนนพหลุ่การร้อ่งตอนต้นกับถนนพระทรงมักมีปัญหาหน้าท่วมขัง เมื่อฝนตกหนัก เนื่องจากท่อระบายน้ำของเดิมมีขนาดเล็กลงไม่สามารถระบายน้ำได้ทัน

ข้อสังเกต

จากการสังเกตพบว่า นักท่องเที่ยวไม่ค่อยไปบริเวณนี้มากนัก เพียงแต่อาจไปแวะดูปราสาทวัดกาแพงแสง แล้วเลี้ยวขวาเข้าถนนพระทรงเพื่อเข้าสู่ใจกลางเมืองเป็นส่วนใหญ่ ทำให้บริเวณถนนพหลุ่การร้อ่งมีการสัญจรค่อนข้างเบาบาง โดยดูได้จากปริมาณการจราจรบริเวณต้นถนนมีปริมาณการจราจรในช่วงเร่งด่วน 339 คัน/ชั่วโมง ส่วนบริเวณตอนกลางจนถึงปลายถนนซึ่งติดต่อกับถนนท่าหินและถนนเพชรบุรีมีปริมาณการจราจร 204-226 คัน/ชั่วโมงเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากปริมาณการจราจรในบริเวณที่มีการท่องเที่ยวสูงเป็นอย่างมาก เช่น บริเวณวัดมหาธาตุและบริเวณวัดใหญ่สุวรรณาราม

การวิเคราะห์และเสนอแนวทางต่างๆที่เป็นไปได้

โจทย์ : ทำอย่างไรจึงจะสามารถพัฒนาเมืองควบคู่ไปกับการยังคงพื้นที่เกษตรกรรมด้านตะวันออก

อาจปรับปรุงการเชื่อมโยง
โครงข่ายถนนสายย่อยในพื้นที่
ที่ว่างซึ่งจะเพิ่มพื้นที่ในการ
ขยายตัวภายในตัวเมือง

บริเวณซึ่งอาจส่งเสริม
ให้เป็นพื้นที่รองรับการ
ขยายตัวของเมืองแบบ
ผสมผสานเช่นหมู่บ้าน
อุตสาหกรรมที่ใช้วัสดุ
ดิบทางการเกษตรใน
พื้นที่ใกล้เคียง

อาจมีการการเชื่อมโยงระบบโครงข่ายถนนของพื้นที่ทั้ง
2 ฝากของทางรถไฟโดยใช้สะพานข้ามทางรถไฟหลาย
แห่งซึ่งจะทำให้เมืองมีพื้นที่ในการขยายตัวได้อีกมาก

แสดง : การวิเคราะห์และเสนอแนวทางต่างๆที่เป็นไปได้

ที่มา : จากการศึกษาวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

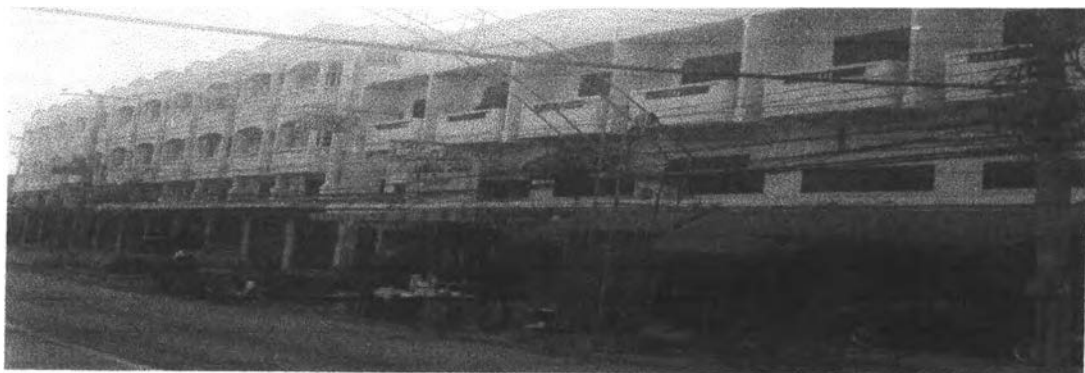
ย่านที่ 13 : ย่านกระจายตัวของเมืองทางตอนใต้

บริเวณทำน้ำวัดไชยศิริ

อาคารเรียนไม้พักอาศัยเก่าสมัย รัชกาลที่ 7

ตึกแถวสร้างใหม่ถนนเพชรบุรี-หาดเจ้าสำราญ

จุดเด่นของย่าน

ด้านประวัติศาสตร์ - น้ำบริเวณทำน้ำวัดไชยศิริเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นน้ำเสวยและใช้ในพระราชพิธีสำคัญมาหลายรัชกาล

ด้านสถาปัตยกรรม - อาคารในบริเวณนี้มีรูปแบบปัจจุบันอายุตั้งแต่ 3 - 30 ปี เนื่องจากเป็นพื้นที่ขยายตัวของเมืองตั้งแต่สร้างถนนเพชรเกษมเลียบเมืองเมื่อ พ.ศ.2510 - พ.ศ.2511

ด้านชีวิตความเป็นอยู่ เป็นคนในเมืองที่แยกครอบครัวมาซื้อบ้านอยู่ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2525 - 2527 เป็นต้นมา

แสดง: พัฒนาการและบรรยากาศตลาดเมืองเพชร

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

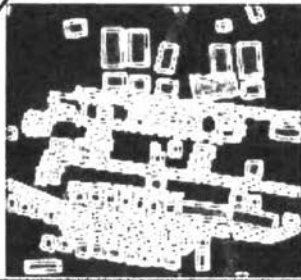
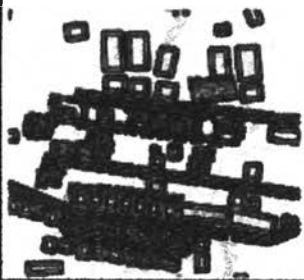
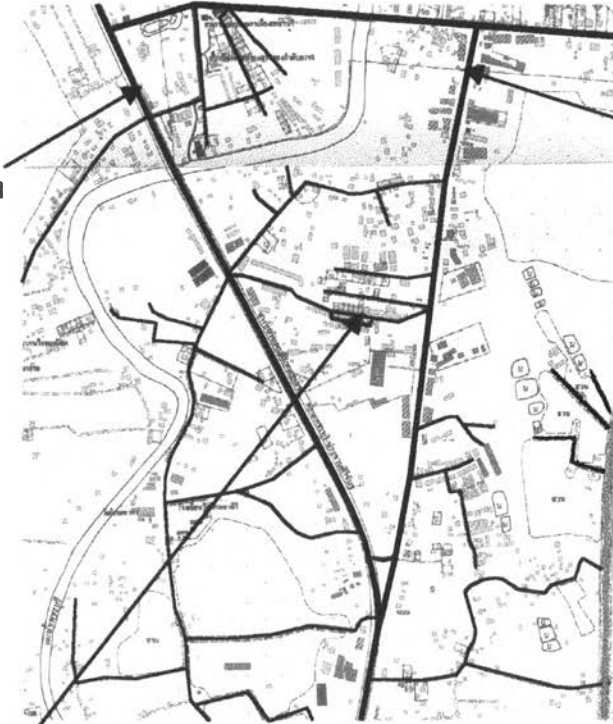
ลักษณะเฉพาะของย่าน : เป็นย่านที่มีอัตราการขยายตัวสูง

บริเวณต้นถนนเพชรเกษมสายเดิม มีอุตสาหกรรมบริการ และร้านค้าวัสดุก่อสร้างเพิ่มขึ้นมากเฉพาะบริเวณริมถนนสายหลัก ทำให้มีพื้นที่ว่างด้านหลัง / พื้นที่อาคารมาก

บริเวณต้นถนนเพชรเกษมสายเดิม

ถนนเพชรเกษมสายเดิม เมืองเป็นตัว Block การขยายตัวของเมืองด้านตะวันตก

บริเวณระหว่างถนนเพชรเกษมเลี้ยวเมืองกับถนนเพชรเกษมสายเดิมมีการขยายตัวของบ้านจัดสรรในพื้นที่ด้านในซึ่ง ทำให้มีพื้นที่ว่าง / พื้นที่อาคารน้อยลง

แสดง : ลักษณะเฉพาะของย่าน

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

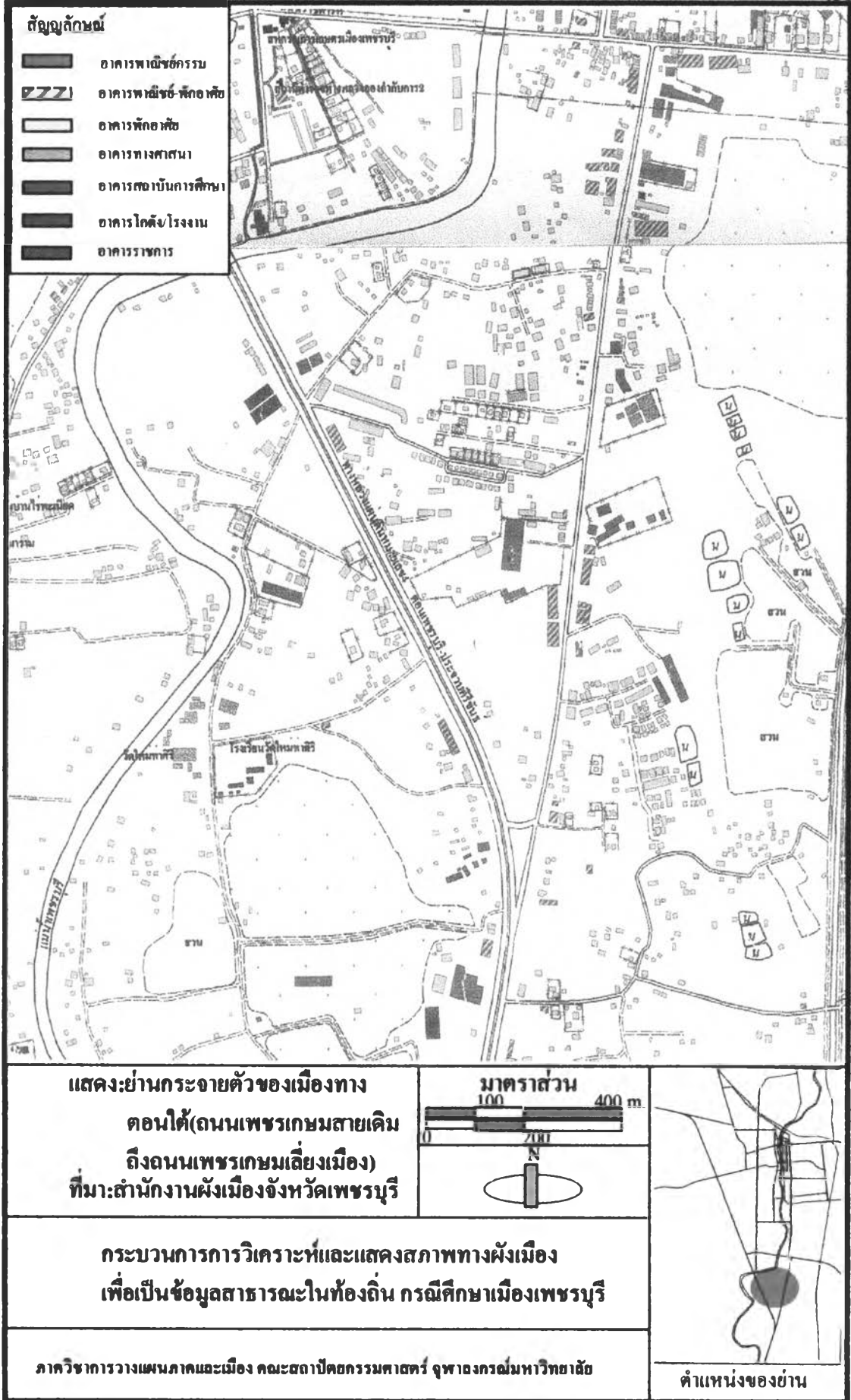
13. ย่านกระจายตัวของเมืองทางตอนใต้ (ถนนเพชรเกษมสายเดิมถึงถนน
เพชรเกษมเลี้ยวเมือง)

ขอบเขตของย่าน

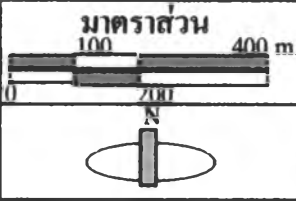
บริเวณพื้นที่สองฝั่งถนนเพชรเกษมสายเดิม ไปจนบรรจบกับถนนเพชร
เกษมสายเลี้ยวเมือง (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ตอนเพชรบุรี-ประจวบ-
คีรีขันธ์)

ความเป็นมา

แต่เดิมตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 บริเวณนี้เป็นชุมชนหนาแน่น บริเวณวัดต้น
มะม่วง บ้านสะพานช้าง และวัดท่าขวิด บ้านต้นมะม่วง ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออก
ติดกับแม่น้ำเพชรบุรี และยังมีแนวเส้นทางเกวียนถึง 2 เส้นทาง จากในตัวเมือง
บริเวณวัดเกาะผ่านวัดจัน วัดสิงห์ วัดต้นมะม่วง และวัดท่าขวิดลงมาทางใต้สู่เขต
อำเภอบ้านลาดบริเวณวัดโรชาวาสและวัดท่าชัย (วัดใต้) ซึ่งต่อมาในรัชกาล
ปัจจุบัน พ.ศ. 2494 กรมทางหลวงได้ตัดถนนเพชรเกษมผ่านพื้นที่ในบริเวณนี้ลง
สู่อำเภอชะอำ และจังหวัดภาคใต้

แสดงย่านกระจายตัวของเมืองทาง
 ตอนใต้(ถนนเพชรเกษมสายเดิม
 ถึงถนนเพชรเกษมเลี้ยวเมือง)
 ที่มา:สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
 เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

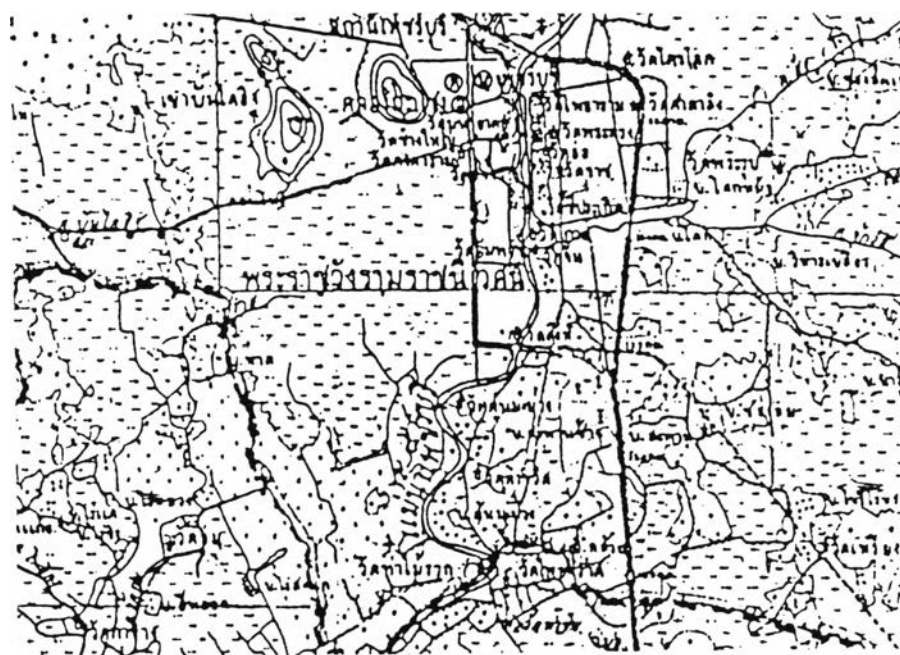

ตำแหน่งของย่าน

<p>ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ.2536 แสดงย่านกระจายตัวของเมืองทาง ตอนใต้(ถนน เพชรเกษมสายเดิม ถึงถนนเพชรเกษมเลี้ยงเมือง) ที่มา:สำนักงานผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี</p>	<p>มาตราส่วน 100 200 400 m. N</p>	
<p>กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี</p>		
<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>		

แผนที่ที่ 5.48 แสดงแนวเส้นทางเกวียนในสมัยรัชกาลที่ 5

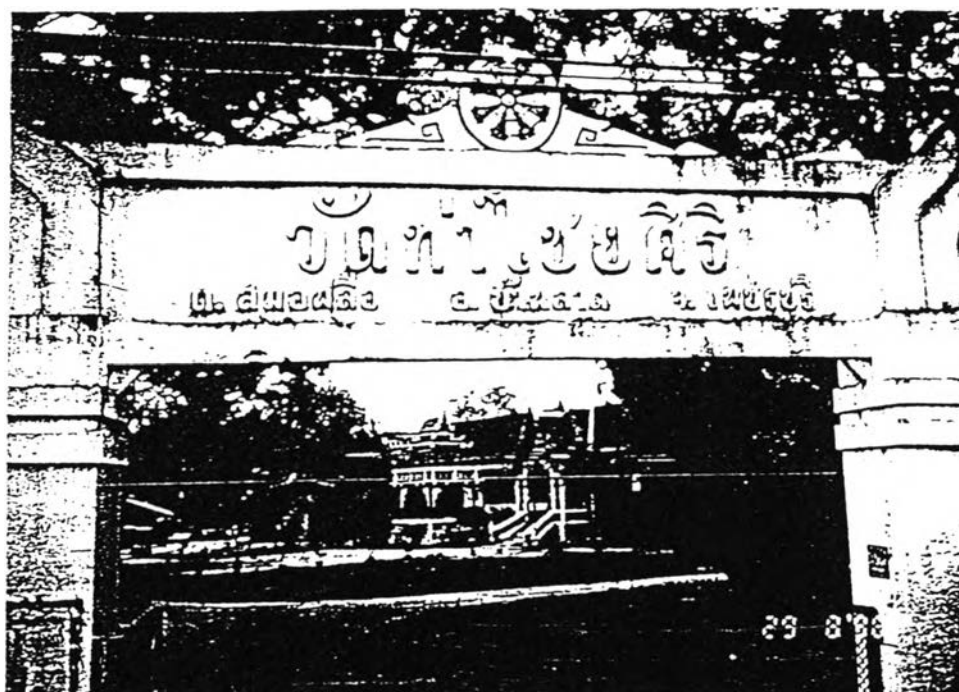

จุดเด่นของย่าน

ด้านประวัติศาสตร์ - วัดท่าชัย (วัดไต้) เป็นวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีประวัติว่า เดิมในละแวกนี้มีวัด 3 วัด ชื่อวัดเหนือ วัดกลาง และวัดไต้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคงเป็นชุมชนที่หนาแน่นและมีความเจริญมาก่อน จึงมีวัดอีก ๑-๒ กันถึง 3 วัด ในครั้งหนึ่ง ทหารไทยปะทะกับทัพพม่าที่ด่านสิงขร และล่าถอยลงมา พม่าได้ไล่ติดตามมา ทหารไทยถอยทัพมาถึงวัดไต้ ก็แวะลงไปอาบน้ำ ตีมน้ำที่วัดและมีพละกำลังกลับคืนมาด้วยความสดชื่น พอทหารไทยขึ้นจากทำน้ำ พม่าก็ติดตามมาทันและได้เกิดการต่อสู้กันที่วัด ซึ่งพม่าแพ้หนีไป เมื่อทหารไทยรบชนะพม่าแล้วต่อมาจึงเปลี่ยนชื่อวัดไต้เป็น "วัดท่าชัย" ซึ่งกลายเป็นวัดท่าชัย-

ศิริราช และเปลี่ยนเป็น "วัดท่าไชยศิริ" เมื่อประมาณ 30 กว่าปีที่แล้วมา ซึ่ง
 นำจากท่าน้ำวัดไชยศิรินี้ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรง
 โปรดให้เป็นน้ำเสวย และใช้น้ำนี้ในพระราชพิธีพระบรมราชาภิเษกมาหลายรัชกาล

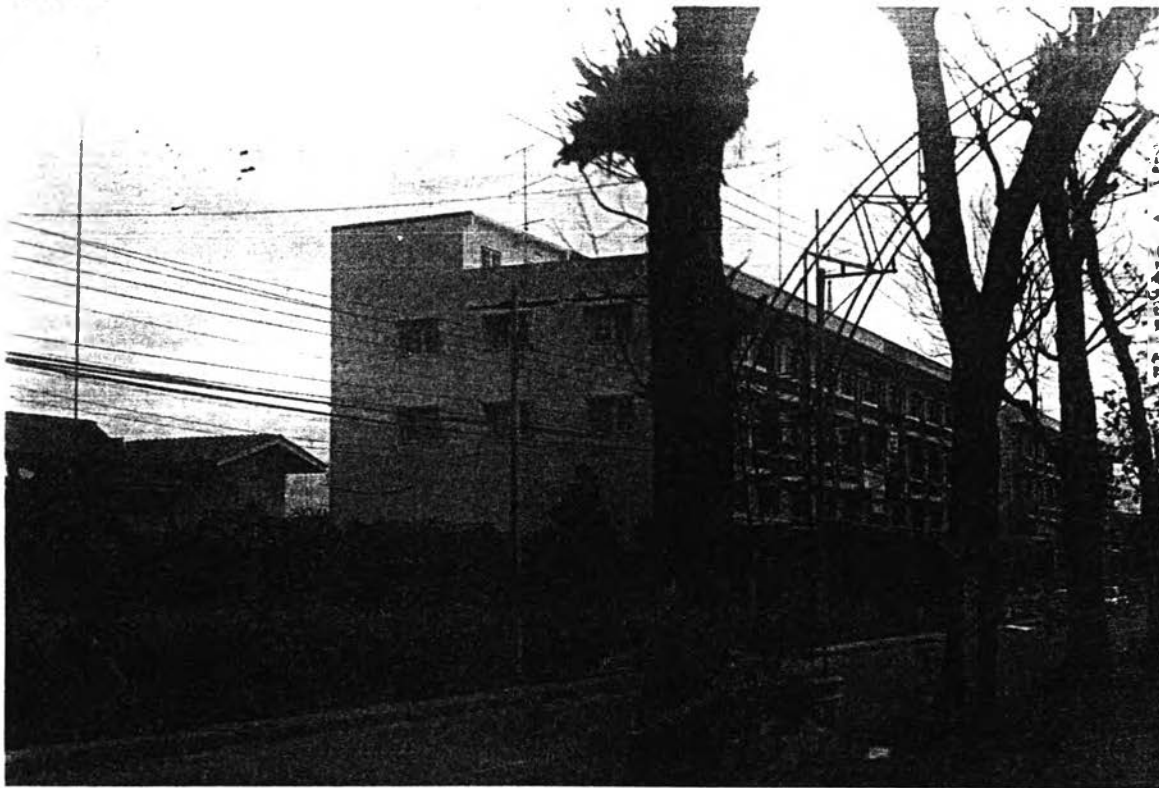
ภาพที่ 5.๑5 ภาพวัดท่าไชยศิริ

ด้านสถาปัตยกรรม - อาคารสวนใหญ่มีอายุไม่มากนัก ประมาณ
 10-20 ปี เนื่องจากเป็นพื้นที่ในการขยายตัวของเมือง ดังนั้นรูปแบบของอาคาร
 สวนใหญ่เป็นรูปแบบปัจจุบัน ซึ่งมีทั้งหมู่บ้านจัดสรร โรงงาน รกตั้งสินค้า และห้าง
 สรรพสินค้า (บิ๊กซี) ที่เปิดบริการเมื่อปี พ.ศ. 2539

ด้านชีวิตความเป็นอยู่ - จากการสัมภาษณ์คนในย่านนี้ บอกว่าคนเมือง
 เพชรบุรี หากจะซื้อบ้านแยกครอบครัว จะนิยมซื้อบ้านทางตอนใต้ของเมืองมาก
 กว่าทางตอนเหนือ เพราะมีทางเข้า-ออกสะดวกกว่า (ถนนเพชรเกษม
 สายเดิมและสายเลี่ยงเมือง) ย่านทางตอนเหนือซึ่งต้องข้ามทางรถไฟซึ่งอาจ
 เกิดอันตรายได้

ภาพที่ 5.96 ดึงแถวสร้างใหม่ริมถนนเพชรเกษม หาดเจ้าสำราญ

ภาพที่ 5.97 เริ่มมีการขยายตัวของอุตสาหกรรมบริการ บริเวณตึกแถวที่สร้างใหม่

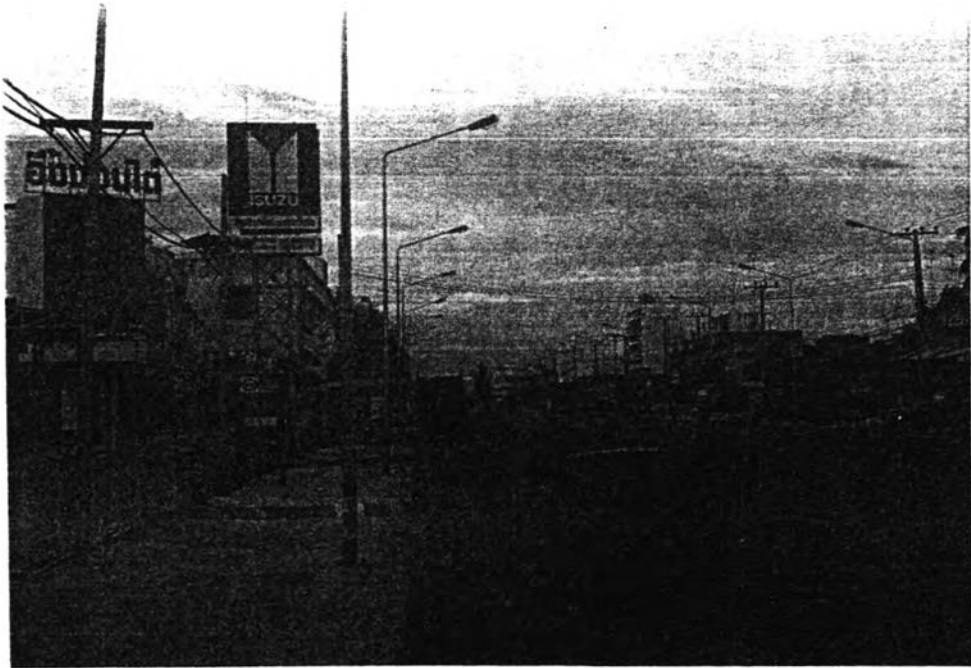
ภาพที่ 5.98 หมู่บ้านจัดสรรรุ่นแรก ในย่านกระจายตัวของเมืองทางตอนใต้
(ม. ร่มเย็นวิลล่า)

ภาพที่ 5.99 หมู่บ้านจัดสรรใหม่ริมถนนเพชรเกษมสายเดิม

ภาพที่ 5.100 บริเวณ ถนนเพชรเกษมสายเดิม จากสามแยกต้นมะม่วง เป็นย่านทางตอนใต้
ของเมืองที่มีอัตราการเจริญเติบโตสูง

ภาพที่ 5.101 ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่เปิดบริการเมื่อปี พ.ศ. 2538
รองรับการขยายตัวของเมือง

จุดด้อยของย่าน

ปริมาณการจราจรบนสามแยกระหว่างถนนบริพัตรกับถนนราชดำริห์ และระหว่างถนนราชดำริห์และถนนเพชรเกษมมีปริมาณสูงขึ้นมากนับตั้งแต่ห้างสรรพสินค้าบิ๊กซีเปิดบริการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 โดยจากการสัมภาษณ์พบว่ามีการจราจรติดขัดมากขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก โดยเฉพาะในช่วงเวลาเช้าและเป็น

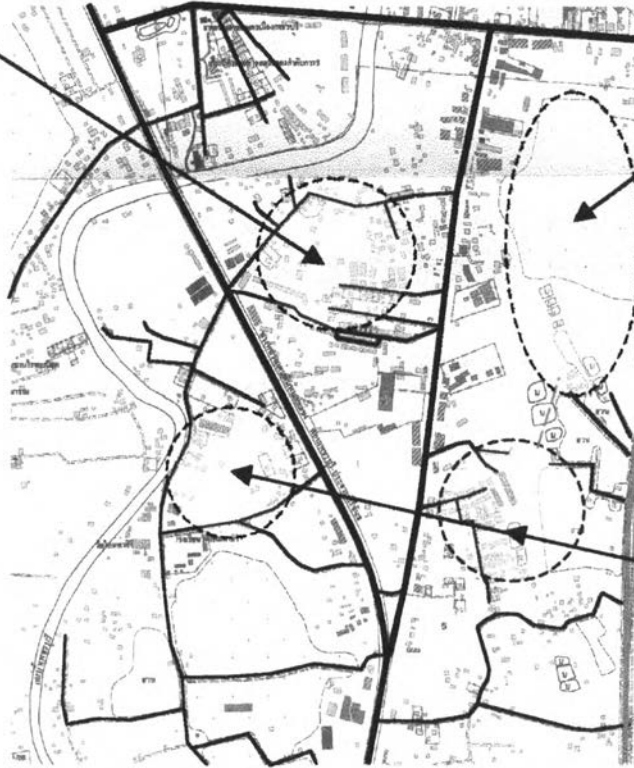
ข้อสังเกต

ถนนบริพัตร เป็นถนนสายหลักเพียงสายเดียวในย่านนี้ที่ทาหน้าที่ติดต่อระหว่างพื้นที่ในเมืองกับพื้นที่นอกเมืองทางด้านใต้ ซึ่งจะสามารถไปสู่หาดเจ้าสำราญได้ ดังนั้นหากไม่มีการวางแผนด้านโครงข่ายถนนสายรองและถนนสายย่อยอย่างเหมาะสมแล้ว อาจจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับการจราจรในอนาคต

การวิเคราะห์และเสนอแนวทางต่างๆที่เป็นไปได้

โจทย์ : การหาวิธีให้การขยายตัวของเมืองครอบคลุมบริเวณด้านหลังอาคารริมถนน

อาจเชื่อมต่อโครงข่ายถนน
สายย่อยให้เป็นระบบเพื่อ
สามารถใช้พื้นที่ด้านในได้
คุ้มค่าและยังช่วยลด
ปริมาณการจราจรบนถนน
สายหลักทั้ง 2 สาย

บริเวณที่อาจส่งเสริมให้
เป็นพื้นที่รองรับการ
ขยายตัวของเมืองใน
อนาคต

บริเวณชุมชนเดิมอาจ
ปรับปรุงโครงข่ายถนน
สายรองและถนนสาย
ย่อยให้เชื่อมโยงกับ
บริเวณใกล้เคียงเพื่อรองรับ
การขยายตัวของเมือง
อย่างเป็นระบบ

แสดง : การวิเคราะห์และเสนอแนวทางต่างๆที่เป็นไปได้

ที่มา : จากการวิเคราะห์

กระบวนการการวิเคราะห์และแสดงสภาพทางผังเมือง
เพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะในท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองเพชรบุรี

5.4 การเชื่อมโยงวิถีชีวิตความเป็นอยู่

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนเมืองเพชรนายนต่าง ๆ ทั้ง 13 ย่าน โดยแบ่งเป็นย่านละ 10 ตัวอย่าง จะสามารถแสดงการเชื่อมโยงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนเมืองเพชรในบางส่วนได้ดังนี้
(หมายเหตุ ถึงแม้ว่าจำนวนตัวอย่างการสัมภาษณ์จะไม่มากพอที่จะสามารถเป็นตัวแทนในระดับย่านของวิถีการทางสถิติ แต่ก็เป็นการนำร่องให้ทราบถึงวิธีการค้นหา "วิฤตญาณ" ของเมืองได้โดยชัดเจน)

งานด้านการตั้งถิ่นฐานและกายภาพทั่วไป

ผู้คนที่อาศัยอยู่ในเมืองเพชรโดยส่วนใหญ่ เป็นคนเมืองเพชรโดยกำเนิดมีทั้งเกิดและเติบโตในตัวเมือง และเกิดที่อำเภอรอบนอกและเดินทางมาตั้งถิ่นฐานในตัวเมือง เช่น

1. ย่านสวนชมพู่เพชร

- พันตรีเย็น พันธุ์เกต อายุ 50 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 25 ต.ค. 41) คนในย่านนี้เป็นคนเก่าแก่อยู่ที่นี้มานาน บ้านเรือนเดิมสวนใหญ่เป็นบ้านทรงไทยอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป แต่ในปัจจุบันจะเป็นบ้านแบบสมัยใหม่ คนสวนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำไร่ และทำสวนชมพู่
- นางเข็ม สะอึ้งทอง อายุ 48 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 25 ต.ค. 41) สมัยก่อนไม่ค่อยมีบ้านเรือน เป็นทุ่งนาและถนนเป็นดิน บ้านเรือนเก่าส่วนมากอายุประมาณ 30 ปี ปัจจุบันมักเป็นบ้านปูนและบ้านตึกต่างจากเมื่อก่อนที่เป็นบ้านไม้ พื้นี่สวนใหญ่เป็นสวน และมีพื้นที่ว่างน้อย สังคมมีความสงบไม่มีโจรขโมย คนในย่านนี้สนิทสนมกันดี

2. ย่าน 2 ผังริมแม่น้ำเพชร

- นางเกี้ยว อายุ 54 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 17 ต.ค. 41) เป็นเจ้าของร้านก๋วยเตี๋ยวในตลาด โดยเป็นคนอาเภอตลาดแล้วย้ายมาตั้งถิ่นฐานที่นี่ได้ประมาณ 30 ปี คนแถวนี้รู้จักกันหมดและช่วยเหลือกันดี
- นางคานิ่ง ผ่องแผ้ว อายุ 64 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 17 ต.ค. 41) คนแถวนี้เป็นคนดั้งเดิม ส่วนลูกหลานไปเรียนอยู่ข้างนอก (กรุงเทพฯ) บ้านแถวนี้อายุประมาณ 80 กว่าปี ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง เจ้าของ บ้านริมแม่น้ำส่วนใหญ่ยังเป็นบ้านไม้ เจ้าของส่วนใหญ่เป็นเศรษฐี อยู่บ้านเฉย ๆ รู้จักกันหมดตั้งแต่สมัย ปู่ ย่า ตา ยาย

3. ย่านตลาดเมืองเพชร

- อ. สัณฐาน ภิรมนัส อายุ 57 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 17 ต.ค. 41) เป็นเจ้าของร้าน "ลูกเจี๊ยบ" ที่ถนนมาตยาวงศ์เกิดและเติบโตที่นี่โดยสมัย 40-50 ปีมาแล้ว บริเวณใกล้สถานีอนามัยยังเป็นโรงยาฝิ่น บ้านเรือนในสมัยก่อนส่วนใหญ่เป็นอาคารชั้นเดียวมุงสังกะสี มีตึก 3 ชั้นอยู่หลังเดียวที่ถนนพานิชเจริญของ นางบุญธรรม เสนาดีสัย คนที่นี่มีความรักและผูกพันต่อท้องถิ่นสูง
- นายสมชาย เผือกประคอง อายุ 32 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 17 ต.ค. 41) เมื่อก่อนแถวนี้เป็นห้องแถวไม้ชั้นเดียวหลังคาสังกะสี พอหลังจากไฟไหม้ครั้งใหญ่ก็สร้างเป็นตึก คนในบริเวณนี้เป็นคนพื้นเพเดิม รู้จักกันหมด คนรุ่นใหม่ ๆ จะไปเรียนระดับสูงที่กรุงเทพฯ ไม่ค่อยกลับมาเพราะมีงานทำต่อ อยากให้มีการพัฒนามีโรงงานจะได้มีงานทำ

4. ย่านพักอาศัยเก่า บริเวณถนนราชวิถี -

- นางขวัญเรือน สามนคร อายุ 64 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 5 ก.ย. 41) ในซอยทรัพย์สินมีบ้านสร้างใหม่ และบ้านเก่าอายุ 40-50 ปี ที่ว่างหน้าเขาวังเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชาวบ้านมาได้ 30 กว่าปีแล้ว ปัจจุบัน

เทศบาลก่อสร้างสนามกีฬาและสระว่ายน้ำเพิ่มเติม คนแถวนี้จะรู้จักกันดีในซอยเดียวกัน แต่ถ้าข้ามซอยจะไม่ค่อยรู้จักกัน ฟังพออาศัยกันได้มีอะไรก็จะช่วยเหลือกัน

- นางนันทกา อยู่ภู อายุ 56 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 5 ก.ย. 41) แต่ก่อนตอนเริ่มมาอยู่เมื่อ 35 ปีมาแล้ว ถนนเป็นหัวคันทา มาเป็นถนนลูกรัง
- ราวตยาง จนปัจจุบันเป็นถนนคอนกรีต แถวนี้เข้าที่ทรัพย์สินอยู่แปลงละ 504 บาท พื้นที่สนามหน้าเขาวังเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ และใช้จัดงานสงกรานต์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยเมื่อประมาณ 30 กว่าปีมาแล้ว ส่วนความผูกพันกันในชุมชนจะรู้จักกันในสวนที่เป็นบ้านเริ่มมาตั้งถิ่นฐานแต่แรก แต่ไม่ค่อยได้ยุ่งเกี่ยวกับเท่าไร

5. ย่านเมืองเก่าบริเวณวัดมหาธาตุ

- เฮียแซ อายุ 65 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 17 ต.ค. 41) เป็นเจ้าของร้าน "เพชรบุรีโพโต้" ตรงข้ามวัดมหาธาตุ ย้ายมาจากแถววัดธ่อเจริญธรรมมาได้ 41 ปีแล้ว คนในย่านนี้เป็นคนดั้งเดิมเป็นส่วนใหญ่ เป็นย่านเก่าแก่ บ้านแถวนี้อายุได้ 80-90 ปี เมื่อก่อนมีสะพานไม้ข้ามแม่น้ำเพชรอายุร่วม 100 ปี เรียกว่าสะพานใหญ่ เปลี่ยนเป็นสะพานปูนในปัจจุบันได้ 20 กว่าปี คนจีนแถวนี้มาจากอำเภอบ้านแหลมและตำบลบางจานหลายสิบปีมาแล้ว และบ้านไม่ค่อยเปลี่ยนเจ้าของ

- ป้าชิวจิม อายุ 53 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 17 ต.ค. 41) เป็นเจ้าของร้านขายทอดมัน เดิมบ้านอยู่ที่ถนนนอก และย้ายมาอยู่ที่นี้ได้ประมาณ 30-40 ปี สมัยนั้นบ้านแถวนี้ยังเป็นไม้หลังคาจาก ถนนหน้าวัดมหาธาตุเดิมเป็นทางเกวียนและเป็นถนนดินได้ 40 ปี เจ้าของบ้านแถว ๆ นี้จะให้คนเช่าไม่มีการพัฒนา จึงยังคงเป็นห้องแถวไม้ตามสภาพเดิม คนในย่านรู้จักกันทั่ว

6. ย่านเมืองเก่าด้านตะวันออก

- นางชิน อุดมวิช อายุ 48 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 5 ก.ย. 41) ที่ดินบริเวณนี้เป็นของวัดมหาสุวรธรรมารามเกือบทั้งหมด ยกเว้นในซอยเคอช ซึ่ง

เอกชนมาปลูกตึกแถวชายเมื่อ 20 กว่าปีมาแล้วในช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงเจ้าของกันบ่อย และเปลี่ยนสภาพบ้านจากไม้เป็นตึก มีคนจากอำเภอ บ้านแหลม อำเภอลาดกระบังมาอยู่ คนเก่า ๆ ดั้งเดิมไม่ค่อยมี ทุกวันมีรถ นำเที่ยวมาจอดหน้าวัด รถชนกันบ่อย กลางคืนมีรถบรรทุกแล่นผ่านมาก

- สายสมพงษ์ ชาตภูมิรัตน์ อายุ 21 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 6 ก.ย. 41) เมื่อก่อนอยู่กับพ่อแม่ในตลาด อาชีพค้าขาย ย้ายมาอยู่ที่นี้ได้ 5 ปี อาชีพคนสวนหาหญ้าขาย ซ่อมรถ พิมพ์ดีด เศรษฐกิจต้องพึ่งชุมชนอื่น ไม่ค่อยรู้จักเพื่อนบ้านเพราะกลับบ้านดึก

7. ย่านเมืองเก่าทางตอนใต้

- นางเนือง ชูบดินทร์ อายุ 76 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 5 ก.ย. 41) เป็นช่างทองฝีมือแบบโบราณที่มีชื่อเสียง โดยย่านนี้เป็นย่านทำเครื่องทอง ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 แต่ปัจจุบันเหลือน้อยมากบ้านเรือนในบริเวณนี้เป็นเรือนแถวไม้เก่าแก่ สมัย ร.5 - ร.6 ด้านหลังเป็นบ้านพักอาศัย มีตลาดวัดเกาะซึ่งคึกคักมากเมื่อประมาณ 50 ปีมาแล้ว แต่ปัจจุบันสวนใหญ่ขายเพียงอาหารสำเร็จรูปในตอมเย็นบริเวณนี้เป็นย่านพักอาศัยที่สงบเงียบ ผู้คนส่วนใหญ่เป็นคนเก่าแก่รู้จักกันหมด

- นางนวลจันทร์ เย็นสุดาจ อายุ 54 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 5 ก.ย. 41) บ้านในบริเวณนี้อายุตั้งแต่ 150 ปีลงมา มีการปรับปรุงเรื่อยมา ที่ดินสวนใหญ่เป็นที่สวนตัว มีชมรมชาวเกาะท่าบุญที่วัดศาลเจ้าหัวถนน มีบ้านช่างทอง ช่างวาด ช่างไม้ รู้จักกันหมดในละแวกนี้ นอกจากเด็กรุ่นหลังที่เดินทางไปเรียนต่อและทำงานในกรุงเทพฯ

8. ย่านศูนย์ราชการ - (หลาน) นางปิ่น พูลสวัสดิ์ อายุ 42 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 18 ต.ค. 41) เดิมบ้านอยู่ ถ.พระทรง ย้ายมาอยู่ ถ.อมตยาววงศ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 สมัยนั้นยังเป็นป่า สะพานเทศบาลข้ามแม่น้ำไป ถ. รถไฟยังไม่สร้าง อีกเกือบ 20 ปี ถึงเริ่มมีคนอยู่กันหนาแน่น

- นายอดิเทพ เทศจำปา อายุ 24 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 18 ต.ค. 41) บริเวณนี้มีข้าราชการและพนักงานรถไฟอยู่ที่บ้านพักทางตอนเหนือ ซึ่งเดินทางมาทำงานได้สะดวก การจราจรติดขัดบ้างในตอนเช้าบริเวณถนนข้ามทางรถไฟ

9. ย่านกระจายตัวของเมืองทางตอนเหนือ

- นางราเพย สุขเล่า อายุ 70 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 24 ต.ค. 41) เมื่อก่อนบริเวณถนนนามอญเป็นทุ่งนา รวมทั้งบริเวณหลังโรงพยาบาลซึ่งเป็นทุ่งนาเก่าแต่ปัจจุบันถมที่เป็นลานกว้าง ซึ่งบางครั้งจะใช้เป็นที่จัดงานประจำปี หมู่บ้านจัดสรรเพิ่งขึ้นมาได้ประมาณ 10 กว่าปี ถนนเป็นลูกรังเพิ่งเป็นถนนคอนกรีตปีนี้ (2541)คนส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการ และพวกบำเหน็จบ้านานาญ

- นางบังอร สระสำราญ อายุ 43 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 24 ต.ค. 41) เมื่อก่อนประมาณ 20 กว่าปีมาแล้ว มีโรงสีข้าวอยู่ 2 ผังแม่น้ำ แต่ปัจจุบันไม่ค่อยได้สีข้าว คนแถวนี้(วัดชุมพล)ถ้าแต่งงานก็จะปลูกบ้านอยู่บริเวณที่เดิม คนต่างถิ่นมาอยู่ที่นี่น้อย เวลาเทศกาลงานบุญใหญ่ เช่น สงกรานต์ วันวิสาขบูชา จะมาที่วัดบุญที่วัดใหญ่ ๆ แต่ปกติจะทำบุญที่วัดใกล้บ้าน บ้านแถวนี้มีอายุประมาณ 30-40 ปี พื้นที่ส่วนใหญ่เมื่อก่อนใช้ทำนา แต่ปัจจุบันมีบ้านเรือนมากจึงเปลี่ยนอาชีพมาขายผัก

10. ย่านกระจายตัวของเมืองด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ

(ถนนเพชรเกษมก่อนเข้าเมือง)

- นางอัญชัน มั่งคั่ง อายุ 45 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 6 ก.ย. 41) ถนนเพชรเกษมสร้างถึงตัวเมือง (พ.ศ.2494) ผ่านใจกลางหมู่บ้านไทรดอน ตอนนั้นคนย้ายออกจากหมู่บ้านกันมาก แต่ต่อมาก็เริ่มย้ายกลับเข้ามามากขึ้นเรื่อย ๆ คนขายยานี้มีอาชีพหลากหลาย ตั้งแต่รับราชการ ทำกิจการส่วนตัว ทำงานบริษัท รับจ้างทั่วไป เกษตรกรรม และค้าขาย และมีช่างแกะสลัก ช่างปูนปั้นมาอยู่กันมาก

- นายสมหวัง พิณพา อายุ 40 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 6 ก.ย. 41) บ้านบริเวณนี้อายุได้ 30 กว่าปี แต่เมื่อ 50-60 ปีก่อน มีแต่ทุ่งนา มีการย้ายเข้ามาตั้งหลักแหล่งกันมากและเปลี่ยนเจ้าของบ่อย โดยเฉพาะบริเวณหน้าเขาวัง ซึ่งมีนักท่องเที่ยวและร้านค้ามาก คนแถวนี้รู้จักกันแต่ต่างคนต่างอยู่

11. ย่านกระจายตัวของเมืองฝั่งตะวันตก

- นายประสมสุทธิยูสานนท์ (อายุ 78 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 5 ก.ย. 41) เป็นครูช่างแทงหยวกบริเวณใกล้วัดคงคาราม และเกิดที่นี่ บริเวณนี้เป็นที่สูง หน้าไม่ท่วม เป็นชุมชนเก่าแก่มานาน ปัจจุบันคนดั้งเดิมไม่มีแล้ว มีแต่คนที่อื่นย้ายเข้ามา

- นางประทุม วิเศษสมบัติ อายุ 50 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 5 ก.ย. 41) มาอยู่ที่นี้ได้ 20 กว่าปีแล้ว มีน้ำท่วมขังในซอยราชเกษมมา 10 กว่าปี เพราะคนที่ย้ายมาอยู่ที่หลังถมที่ดินสูงกันหมด รู้จักกันแต่คนดั้งเดิม คนที่ย้ายมาใหม่ไม่ค่อยรู้จัก

12. ย่านกระจายตัวของเมืองฝั่งตะวันออก

- นายอารี เวียนศรีอายุ 46 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 25 ต.ค. 41) เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2500 บริเวณนี้ยังเป็นป่ารก มีบ้านเก่า ๆ อายุ 80-100 ปีอยู่บ้างหลัง แต่ต่อมาอีก 20 ปีมีคนมาอยู่มากขึ้น ปัจจุบันบริเวณถนนโพธิ์กาเืองมีบ้านให้เช่าจำนวนมาก
- นางสาวล ธรรมศาลแก้วกิจ อายุ 64 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 25 ต.ค. 41) มีคณะพี่พาทย์รับจ้างตามงานเทศกาลต่าง ๆ บริเวณนี้แต่ก่อนเป็นป่ามีการเลี้ยงหมู เลี้ยงเป็ด ไก่ มีบ้านเก่า ๆ อายุประมาณ 100 ปีอยู่บ้าง ไร่ เวลา 40 กว่าปีถึงมีคนอยู่เยอะ ปัจจุบันมีคน แต่ก่อนหาระบายไม่ทันทำให้น้ำท่วมคนในบริเวณนี้เป็นคนใหม่ ๆ ไม่ค่อยรู้จักกัน มีการย้ายเข้า - ออกบ่อย

13. ย่านกระจายตัวของเมืองทางตอนใต้

- นายคณิต เปรื่องปราชณ์ อายุ 24 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 5 ก.ย. 41) คนในย่านนี้ย้ายมาจากในตลาดมาซื้อตึกแถว และข้าราชการมาซื้อบ้านจัดสรรบริเวณถนนเพชรเกษมสายเดิมซึ่งปัจจุบันมีอยู่ 5 โครงการ เป็นย่านที่เพิ่งเจริญได้ประมาณ 10 กว่าปีมานี้ ส่วนตึกแถวเริ่มมีเมื่อ 2 ปีที่ผ่านมา เดิมเป็นเรือนแถวไม้อายุ 30-40 ปี
- นายวิเชียร มีนายน อายุ 69 ปี (สัมภาษณ์เมื่อ 5 ก.ย. 41) เดิมบ้านบริเวณนี้เป็นบ้านไม้ 1 - 2 ชั้น อายุประมาณ 20 - 30 ปี ถนนเป็นลูกรัง แต่มีต้นไม้เยอะมาก (ต้นมะฮอกกานีริมถนนราชดำริห์) รู้จักทุกคนในละแวกนี้ และยังร่วมทำบุญกับเพื่อนบ้านอยู่ การเปลี่ยนแปลงปัจจุบันมีคนที่มีสภาพดีกว้างขวางขึ้น และไม่เปลี่ยวเหมือนแต่ก่อน

การเชื่อมโยงกับส่วนอื่น ๆ นอกเมือง

ชีวิตความเป็นอยู่ของคนเมืองเพชร นอกจกจะมีภารกิจเพื่อเชื่อมร้อยกันภายในย่านหรือภายในชุมชนแล้ว ยังมีการเชื่อมโยงเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานจากนอกชุมชนเมือง เช่น อาเภอรอบนอก หรือแม้แต่ต่างจังหวัด ดังตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ในหลาย ๆ ย่าน ดังนี้

- ย่าน 2 ผังริมแม่น้ำเพชร ในสมัยประมาณ 30 กว่าปีก่อน มีเรือขายผลไม้และอาหารทะเลจากบ้านแหลมมาจอดบริเวณท่าสา่ง รวมทั้งเรือขายกล้วยเตี้ยว ขายหม้อดิน เป็นต้น ปัจจุบันเนื่องจากระดับน้ำในแม่น้ำเพชรลดลงอีกมากเพราะมีการสะสมน้ำจากเขื่อนหนองหญ้าปล้องที่ก่อสร้างได้ 2 ปี แล้ว ทำให้แทบไม่มีเรือมาจอดขายของ มีเพียงเรือหางยาว 2 ลำกับเรือขายอาหารสดจากในตัวเมืองไปขายยังบ้านเรือนริมแม่น้ำ ทางเหนือไปถึงอาเภอบ้านแหลม (ปัจจุบันมีเรือล่องจากบางตะบูนเข้ามาขายกล้วยเตี้ยว-กาแพถึงวัดเขาตะเคราได้เพราะน้ำในบริเวณนั้นยังลึกอยู่)

- ย่านเมืองเก่าด้านตะวันออกของเมือง บริเวณวัดใหญ่สุวรรณาราม มีการขนส่งสินค้าประเภทเกลือ จาก อ.บ้านแหลม เพื่อไปสู่เส้นทางไปหา-เจ้าสำราญ รถขนส่งผลไม้ รถบรรทุกหิน ดิน ทราย ซึ่งไป อ.บางจาน อ.บ้านแหลม อ. บางขุนไทร เป็นต้น

- ย่านเมืองเก่าทางตอนใต้ บริเวณวัดเกาะ นอกจากการไปซื้อทองของร้านป่าเนื่องที่กรุงเทพฯแล้ว ยังมีการติดต่อจากบริเวณภายนอกเนื่องจากเป็นลูกค้าของทางร้าน เช่นจาก อ.ท่ายาง บริเวณเขابันไคอิฐ จาก อ.บ้านลาดและลูกค้าส่วนใหญ่คือจากกรุงเทพฯ ส่วนลูกค้าที่ไกลที่สุดมาจาก จ.ระนองและเชียงใหม่

- ย่านศูนย์ราชการ (ร้านแม่ปิ่น) ถนนนมาตยวงศ์ ส่งซื้อไข่เป็ดไข่ไก่จากบางแก้ว บ้านแหลม น้ำตาลรัตนจากบ้านแม่พร้อมหลังเขابันไคอิฐ ส่วนขนมหม้อแกง ขนมป้าปิ่น คนเมืองกาญจน์มาซื้อไปขายกันมาก

- ย่านกระจายตัวของเมืองทางตอนเหนือ ร้านค้าบริเวณสามแยก
 ปลายถนนบริพัตรตัดกับถนนราชดำเนินไปซื้อของอุปโภคบริโภคที่ตลาด และมีคนมา
 ติดต่อเสนอขายสินค้าเอง และเนื่องจากย่านนี้มีสถานศึกษาที่สำคัญหลายแห่ง เช่น
 วิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี และสถาบันราชภัฏเพชรบุรีซึ่งอยู่บนเส้นทางไปหาดเจ้า
 สาราณห่างจากตัวเมืองประมาณ 3 กิโลเมตร ดังนั้นจึงเกิดธุรกิจหอพัก ใกล้
 สถานศึกษาดังกล่าวมาก ซึ่งรวมทั้งย่านนี้ต่อเนื่องกับย่านพักอาศัยบริเวณถนน
 เพชรเกษมสายเดิมซึ่งเป็นส่วนขยายตัวที่สำคัญส่วนหนึ่งของเมือง ทว่าย่านนี้
 เป็นย่านที่มีแนวโน้มความต้องการสิ่งอุปโภคบริโภคค่อนข้างเพิ่มขึ้น

ย่านความผูกพันต่อท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์พบว่า คนที่อาศัยอยู่เมืองเพชรหากเป็นคนที่เกิดในเมือง
 เพชรแท้ ๆ ไม่ว่าจะ เป็นอำเภออะไรก็ตาม จะมีความรักและผูกพันต่อถิ่นฐาน
 บ้านเกิดเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากเมืองเพชรเป็นเมืองที่มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์
 งามทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติเช่น ป่าไม้อันอุดมสมบูรณ์ แม่น้ำ
 เพชรซึ่งเป็นของคนเมืองเพชรทั้งสายเพราะเกิดและไหลลงทะเลที่เมืองเพชร
 ชายฝั่งทะเลซึ่งสวยงามและมีชื่อเสียงหลายแห่ง ตลอดจนถาวรวัตถุที่มีอยู่ในเมือง
 เพชร เช่นโบราณสถานต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงในด้านศิลปกรรม จิตรกรรม ปฐมมา-
 กรรม และความรอบรู้ในวิชาช่างต่าง ๆ หลายแขนง แม้กระทั่งพระมหากษัตริย์
 ยังทรงโปรดฯให้สร้างพระราชวังอยู่ในเมืองเพชรถึง 3 แห่ง คือ พระนครคีรีบน
 เขาวิ้ง พระรามราชนิเวศน์(วังบ้านปืน)ทางตอนใต้ของเมือง และพระราชนิเวศน์
 มฤคทายวัน ที่อำเภอชะอำ นอกจากนั้นเมืองเพชรยังมีอาหารการกินอุดมสมบูรณ์
 และยังมีฝีมือในการทำขนมหวานเป็นที่เลื่องลือ ดังนั้นคนเมืองเพชรทุกคนจึงมี
 ความภาคภูมิใจ และมีความรักและผูกพันในความเป็นคนเมืองเพชรของตน ซึ่งทำ
 ให้คนเมืองเพชรมีความรักพวกพ้องสูง หากนับกันว่าเป็นพวกเดียวกันแล้วไม่ว่าจะ

เป็นคนเมืองเพชรเองหรือคนต่างถิ่นที่มาร่วมกลุ่มคนเมืองเพชรจะช่วยเหลือกันจนแทบจะเรียกได้ว่าตายแทนกันได้ และถึงเป็นคนที้ออกไปศึกษาหาความรู้และมีแหล่งงานการที่มั่นคงที่อื่น เช่น กรุงเทพฯแล้วก็ตาม แต่หากหมดภาระหน้าที่แล้ว เช่น เกษียณอายุหรือมีฐานะมั่นคงแล้ว ทุกคนจะยินดีกลับมาสร้างประโยชน์ให้เมืองเพชร และตั้งใจว่าจะอยู่ที่นั่นจนสิ้นอายุ

ความภาคภูมิใจของคนเมืองเพชร

จากการสัมภาษณ์คนเมืองเพชรทั่วไปทั้งในเขตชุมชนเมืองและนอกเขตชุมชนเมือง พบว่า คนเมืองเพชรมีความภาคภูมิใจในความเป็นเมืองเพชรทั้งหมดทุกคน โดยทุก ๆ คน มีความรู้สึกว่าเป็นเมืองที่สามารถอยู่ได้ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องพึ่งใคร เนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์ในทุก ๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นด้านทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ภูเขา ทะเล แร่ธาตุ ป่าไม้ ความอุดมสมบูรณ์ของการกสิกรรม การประมง การเกษตรต่าง ๆ และ มีอาหารการกินที่ลือชื่อ นอกจากนั้นยังเป็นเมืองประวัติศาสตร์ที่มีศิลปกรรมชั้นครู มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่ยังยืนมาโดยตลอดจนได้รับสมญาว่า "อู่อุทยาที่มีชีวิต" และคนเมืองเพชรยังเป็นคนรอบอ้อมอารีและมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อช่วยเหลือกันด้วยความเต็มใจ

แต่ทว่าท่ามกลางความภาคภูมิใจเหล่านั้น มีหลายคนที่ยกด้วยความเกือเขินว่า แม้แต่การขึ้นบิเฑียวบนพระนครคีรีก็ยังไม่เคยขึ้นบิเฑียวเลย ทั้ง ๆ ที่มาอยู่เมืองเพชรได้ 30 กว่าปีแล้ว วัดมหาธาตุ วัดาโณสุวรรณาราม ก็รู้จักและไปงานบุญเทศกาลทุก ๆ ปี แต่ไม่รู้ในเรื่องราวความเป็นมาที่ลึกซึ้ง นอกนั้นวัดอื่น ๆ ไม่ค่อยได้มีโรกาสาบ พระราชวังบ้านปืนก็รู้จัก แต่ว่าเมื่อก่อนเข้าบิเฑียวากเพราะอยู่ในพื้นที่ของทหาร เดียวนี้รู้ว่าบิเฑียวได้ง่ายขึ้นแต่ก็ยังไม่มโรกาสาบ ซึ่ง

จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นว่าคนเมืองเพชรบางส่วนเห็นว่าสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งสกปรกตัวและคุ้นเคย จึงทำให้เกิดความละเลย ส่วนการกระตุ้นจิตสำนึกในปัจจุบันมีแต่ระดับเยาวชนซึ่งมีการศึกษาชุมชนท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านและให้ทำเป็นรายงาน เอกสาร แต่เวลาสอบจริง ๆ ไม่มีการสอบเพราะไม่มีวิชานี้อยู่ในหลักสูตร ทำให้เด็กไม่สามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพราะเด็กจะหวงการสอบวิชาในหลักสูตรมากกว่า ผู้ว่าฯ ผู้บริหารในส่วนราชการต่าง ๆ ไม่มีโอกาสจะได้รับรู้ของดีในเมืองเพชรอย่างลึกซึ้ง และไม่เคยรับรู้ความต้องการของคนเมืองเพชรอย่างแท้จริง จึงไม่ค่อยปรากฏโครงการที่ถูกใจชาวเมืองเพชรเกิดขึ้นมา

ดังนั้นอาจมีแนวทางบางอย่างที่จะกระตุ้นความรู้สึกรักเมืองเพชรนี้ให้ออกมาเป็นการกระทำที่เป็นรูปธรรม โดยการจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมในจุดเล็ก ๆ ก่อนและให้จุดเล็ก ๆ นั้นกระจายอย่างทั่วถึงทั้งภาคเอกชน ภาคราชการ ตลอดจนประชาชนทั่วไป แล้วจึงรวมเข้ามาเป็นจุดใหญ่ เช่น การรณรงค์ให้แสดงถึงความรักในเมืองเพชร โดยการประกวดความสะอาดของถนนและพุดบาทหน้าบ้านโดยมีการให้รางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อเป็นกำลังใจต่อไป การอบรมภาคี อาสาสมัคร และนำชาวเมืองเพชรเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ โดยมีการบรรยายประวัติความเป็นมาให้คนเมืองเพชรได้รับรู้ของดีในเมืองของตัวเอง โดยไม่เสียเงินหรือเสียเงินเพียงเล็กน้อยเป็นน้ำใจให้กับภาคีอาสาสมัครเพื่อให้คนเมืองเพชรเหล่านั้นสามารถพุดคุยและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในโอกาสต่อไป ซึ่งนักท่องเที่ยวจะพอใจและน่าจะกลับมาอีกพร้อมกับชักชวนเพื่อนฝูงมาด้วย โดยจะเป็นการนำรายได้มาสู่เมืองเพชรในทางอ้อม

ในด้านการศึกษา

ในอดีตเมืองเพชรบุรีได้รับการยกย่องว่าเป็นเสมือนเมือง "ดักศิลา" ของอินเดียเนื่องจากเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาในภูมิภาคนี้ ประกอบด้วยวัดจำนวนมากซึ่ง เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาเนื่องจากมีหนังสือตำหรับตำราต่างๆ เป็นจำนวนมาก และในแต่ละวัดมักจะมีพระซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านช่างฝีมือประเภทต่าง ๆ ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นฝีมือชั้นครู ดังนั้นผู้แสวงหาความรู้จึงมักมุ่งสู่เมืองเพชรเพื่อศึกษาเล่าเรียนวิชาการแขนงต่าง ๆ ทั้งด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ภูมิศาสตร์และอื่น ๆ

แต่ในปัจจุบัน เมื่อมีระบบการศึกษาแบบใหม่ ซึ่งไม่ได้ใช้วัดเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา ให้ความสำคัญกับระบบโรงเรียนต่าง ๆ แทน ดังนั้นเมื่อบุตรหลานชาวเมืองเพชรได้รับการศึกษาในระดับประถมและมัธยมที่เมืองเพชรแล้ว หากต้องการเรียนในระดับสูงคืออุดมศึกษาในสาขาที่ได้รับการยกย่อง เช่น แพทย์ จึงต้องเดินทางไปศึกษาที่กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นศูนย์รวมของทุกอย่าง เมื่อศึกษาสำเร็จแล้วที่เมืองเพชรไม่มีงานที่ตรงกับสาขาที่เรียนจึงทำงานและตั้งถิ่นฐานในกรุงเทพฯ ซึ่งจากการสัมภาษณ์เกือบทุกบ้านมีลูกหลานไปเรียนและทำงานต่อที่กรุงเทพฯทั้งสิ้น ซึ่งหลายบ้านเหลือแต่คนแก่ ซึ่งนาน ๆ ลูกหลานจะมาเยี่ยมซึ่งจะเป็นเทศกาลสำคัญ เช่น วันสงกรานต์ เป็นต้น ซึ่งในอนาคตเป็นที่น่าสังเกตว่าหากคนรุ่นเก่าในเมืองเพชรซึ่งมีอยู่มากตายไปหมดในอีก 20-30 ปีข้างหน้า เมืองเพชรจะมีใครมาอยู่ในเมื่อลูกหลานของชาวเมืองเพชรก็ตั้งหลักแหล่งอยู่ที่กรุงเทพฯเป็นส่วนใหญ่ จากการสอบถามปัญหานี้กับชาวเมืองเพชรทุกคนก็มีความเห็นว่าเป็นเรื่องน่าคิด บางคนบอกว่าอาจจะต้องขายบ้าน หลายคนพึ่งปัญหาแล้วอึ้งไป ดังนั้นหากมีการแก้ไขปัญหานี้ เช่นการสนับสนุนให้ตั้งสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่จังหวัดเพชรบุรีเพิ่มเติม ซึ่งอาจจะ เป็นสาขาของ

มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง พร้อมกับการกระจายความเจริญจากส่วนกลางไปสู่ภูมิภาคอย่าง เป็นรูปธรรมเพื่อจะได้มีงานรองรับผู้ที่เรียนจบ รวมทั้งการประสานงานระหว่างสถาบันการศึกษา กับแหล่งงานให้ผลิตบัณฑิตให้ตรงตามความต้องการของแหล่งงาน ซึ่งในปัจจุบันมีเพียงการตั้งสถานศึกษาบางแห่ง เช่น ศูนย์วิทย์พัฒนาของมหาวิทยาลัยสุรวิทยธรมาธิราช ซึ่งบริเวณหลังเขามันไดอิฐ โรงเรียนจุฬาภรณ์ ของกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนนานาชาติ ที่ อ.ชะอำ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี แต่ทว่ายังขาดในส่วนของแหล่งงานรองรับ

ในด้านกิจกรรมในย่านและระหว่างย่าน

จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านทั่ว ๆ ไป ในหลาย ๆ ย่าน มีความเห็นสอดคล้องกันว่าคนเมืองเพชรมีนิสัยไม่ชอบเป็นลูกจ้างใคร เนื่องจากมีความรู้สึกชอบการมีอิสระ จะไม่สมัครเป็นลูกจ้างแม้จะประกาศจ้าง เช่น โรงงานอุตสาหกรรมขนมพื้นเมืองที่มีอยู่ถึงประมาณ 60 โรง ซึ่งคนที่ทำงานส่วนใหญ่เป็นญาติพี่น้องในครอบครัว ส่วนคนในวัยสูงอายุจะอยู่แต่ในบ้าน และไปทำบุญที่วัดใกล้บ้านหากเป็นการทำบุญประจำ แต่หากเป็นงานบุญใหญ่ประจำปี เช่น งานบุญสงกรานต์ เข้าพรรษา หรือกฐิน จะมาทำบุญที่วัดที่มีชื่อเสียง เช่น วัดมหาธาตุ และวัดใหญ่สุวรรณารามเป็นส่วนใหญ่ ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ที่ติดต่อระหว่างย่านส่วนใหญ่เป็นการเดินทางไปตลาดเมืองเพชรซึ่งเป็นศูนย์กลางของเมือง และซื้ออาหารสด อาหารแห้ง เก็บเอาไว้ทำกินที่บ้าน รวมทั้งพวกซื้อสินค้าขายส่งจากตลาดไปขายปลีกที่ร้านค้าในย่าน เช่น ซื้อเส้นก๋วยเตี๋ยวจากโรงงานแถวตลาดไปทำก๋วยเตี๋ยวขายตามร้านทั่วไป ส่วนในย่านรอบนอก เช่น ย่านกระจายตัวของเมืองทางถนนเพชรเกษมก่อนเข้าเมือง มีรถลุน ซึ่งเป็นรถเงินมาขายอาหารสดและผักต่าง ๆ สำหรับบ้านที่ต้องการซื้อของเล็ก ๆ น้อย ๆ

ส่วนการมีกิจกรรมติดต่อภายนอกย่าน เช่น

- ร้านทำทองป่าเนืองจะไปซื้อทองที่กรุงเทพฯ (ทองระตะกั้ง)
 - ร้านขายขนม "แม่ปิ่น" ส่งไข่เบ็ดไข่ก่จาก ต.บางแก้ว ส่งน้ำตาลรตนดจากบ้านแม่พร้อม หลังเขابันไคอิฐ
- เมืองเพชร
- คนอำเภอทับสะแก จ.ประจวบคีรีขันธ์ มาขายมะพร้าวที่ตลาด
 - คนในจังหวัดสุพรรณ และคนในภาคใต้ มาค้าขายที่ตลาด
 - คนในเมืองเพชร เช่น พวกอำเภอบ้านแหลม กลับลงไปอยู่ภาคใต้ เช่น จังหวัดชุมพร พังงา บัตตานี (จากการสัมภาษณ์คนในตลาดเมืองเพชร)
 - ร้านขนมจีน-ทอดมัน ใกล้วัดมหาธาตุ รับขนมจีนมาจากแถว วัดชมพูนุท (ทางตอนเหนือของเมือง) และรับปลาอินทรีซึ่งใช้ทำทอดมันแถว อำเภอบางจางโดยพ่อค้ามาส่งให้ถึงบ้าน
 - ร้านขายของชำ หัวมุมถนนบริพัตร เชื่อมกับถนนราชดำเนิน ไปซื้อข้าวสารที่บ้านระพี (เลข BIG C ไปทางใต้) ซื่อน้ำตาลกับยี่ป๋าวในตลาดใหญ่ในตัวเมืองและเป็นเอเยนต์นำปลาจากแม่กลอง

ในด้านจิตสำนึกต่อสาธารณะ

ปัจจุบันหากใครมีพรรคพวกเพื่อนฝูงที่เมืองเพชร จะพบว่าเมืองเพชร นอกจากจะมีโบราณสถาน ทรัพยากรธรรมชาติ และอาหารการกินที่สมบูรณ์เพียบพร้อมแล้ว ยังพบอีกว่าคนเมืองเพชรที่รักถิ่นฐานบ้านเกิดยังมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ชาวเมืองเพชรในสาธารณประโยชน์ต่างๆ คนกลุ่มเหล่านี้รวมกลุ่มกันตามความถนัดของแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มคนจีน 7 คณะ ที่มุ่งทำประโยชน์ เช่น การบริจาคโลหศพบไม่มีญาติหรือการแจกเครื่องยังชีพให้กับคนยากไร้ หรือกลุ่มทางด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น กลุ่มยายกับตา ซึ่งเน้นเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชนตามโรงเรียนต่าง ๆ กลุ่มนักวิชาการซึ่งรวมถึงครู อาจารย์ตามสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งในเมืองเพชรและจากส่วนกลางที่เน้นความรู้ความเข้าใจในเชิงวิชาการและเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงความคิดจากกลุ่มต่าง ๆ ให้เป็นระบบ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้ มีแนวความคิดที่จะรวมตัวกันเป็นกลุ่ม "คนรักเมืองเพชร" ซึ่งเป็นการประชุมกันเกือบทุกเดือน และมีวัตถุประสงค์จะเป็นตัวกลางในการรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนในกลุ่มต่าง ๆ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนพัฒนาเมืองเพชรในทิศทางที่คนเมืองเพชรเป็นผู้กำหนดเองซึ่งจะมอบให้แก่หน่วยราชการผู้มีอำนาจวางแผนพัฒนาเมืองต่อไป จากการสัมภาษณ์หนุ่มสาวรุ่นใหม่ ซึ่งบ้านอยู่ทางตอนใต้ของเมืองมีความเห็นว่า นอกจากการสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนแล้ว อยากให้ข้าราชการการเมืองรู้ปัญหาที่แท้จริงของคนเมืองเพชรและมีจิตสำนึกในการรักเมืองเพชรให้ตรงกับประชาชน ซึ่งอาจทำได้โดยการสร้างเวทีจับเข้าคุยกัน คุยกันในทุก ๆ กลุ่มในเมืองและให้ข้าราชการเมืองมาร่วมเป็นประธานและพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันด้วยเพื่อจะมีความเข้าใจกัน ซึ่งจะมีผลดีต่อการเสนอความคิดจากท้องถิ่นตลอดจนแนวทางแก้ปัญหาที่ผู้เข้าใจในปัญหาเป็นผู้เสนอแนวทางเอง ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาได้ตรงจุด

ในด้านปัญหาของท้องถิ่น

ปัญหาถนนคับแคบ

- เนื่องจากตัวเมืองเพชรบุรี เป็นเมืองเก่าที่มีการวางผังถนนมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 และในรัชกาลต่อมาอีกหลายรัชกาลจนกระทั่งในรัชกาลปัจจุบันจากการที่เป็นเมืองเก่าซึ่งมีวัดอยู่เป็นจำนวนมากทำให้ความกว้างของถนนถูกจำกัดด้วยขอบเขตของวัดซึ่งอยู่ริมถนน ดังนั้นเมื่อเมืองมีคนอยู่มากขึ้นและมีรถมากขึ้นทั้งในปริมาณรถและประเภทของรถ จึงทำให้การจราจรในบางแห่งมีปัญหาทั้งเรื่องที่จอดรถและการเดินทางไม่สะดวก โดยในช่วงเช้า เวลาประมาณ 7.00-10.00 น. จะมีการจราจรคับคั่งมากบริเวณตลาดเมืองเพชร และบริเวณหน้าโรงเรียนที่สำคัญ ส่วนในตอนช่วงบ่ายจะมีปัญหาการจราจรบริเวณหน้าวัดใหญ่สุวรรณารามเนื่องจากมีรถบัสและรถทัวร์พานักท่องเที่ยวมา เป็นประจำ

ปัญหาแรงสั่นสะเทือนของรถบรรทุกและรถทัวร์ต่อโบราณสถาน

- จากการสัมภาษณ์คุณบ้านอยู่ตรงข้ามวัดใหญ่สุวรรณาราม ซึ่งมาอยู่ที่นี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 จะมีรถบรรทุกหินดินทราย และรถบรรทุกเกลือจาก อ.บ้านแหลม ผ่านถนนหน้าวัด (ถนนพงษ์สุริยา) ในตอนกลางคืนเวลาประมาณเที่ยงคืนถึงตี 2 ทุกวัน เนื่องจากเส้นทางสายนี้สามารถไปได้หลายที่ เช่น ไปบางจาน บ้านแหลม บางขุนไทร เป็นต้น นอกจากนั้นในเวลากลางวันจะมีรถทัวร์นำเที่ยวมาจอดบริเวณหน้าวัดใหญ่สุวรรณารามเป็นประจำ ซึ่งนอกจากจะทำให้การจราจรบริเวณนี้ติดขัดและมีอุบัติเหตุบ่อยครั้งแล้ว คาดว่าจะต้องมีแรงสั่นสะเทือนจากรถขนาดใหญ่ทั้งหลายไปสู่โบราณสถานเก่าแก่ในสมัยอยุธยา ทั้งพระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ และสิ่งอื่น ๆ ภายในวัด ซึ่งมีข้อสังเกตว่าปัญหานี้อาจจะส่งผลต่อวัดอื่น ๆ ซึ่งเป็นโบราณสถานเก่าแก่ด้วยเช่นกันในถนนสายอื่นซึ่งจะทำให้เกิดความทรุดโทรมของโบราณสถานเร็วขึ้นกว่าเวลาอันควร หนทางแก้ไขนอกจากจะให้รถบรรทุกขนาดใหญ่ใช้เส้นทางอื่นที่อ้อมเมืองไปได้แล้ว การกำหนดจุด

จอตกรถทัวร์ที่ซัดเจนนอกเขตเมืองเก่าและมีรถตู้รับ-ส่งให้มาที่สถานีรถไฟในบริเวณเมืองเก่าก็เป็นสิ่งที่ช่วยให้โบราณสถานต่างๆ ในเมืองเพชรบุรีซึ่งมีอยู่มาก ยังคงปรากฏอยู่คู่บ้านคู่เมืองได้อีกนานกว่าในรูปแบบเดิมของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

ปัญหายาเสพติด

- จากการสัมภาษณ์ชาวเมืองเพชรบุรีพบว่า ปัจจุบันปัญหายาเสพติดจะมีอยู่ในกลุ่มเยาวชนเป็นส่วนใหญ่ โดยในเขตชุมชนเมืองจะอยู่บริเวณวัดพรหมวิหาร (ทางตอนเหนือของถนนพงษ์สุริยาด้านเหนือของเมือง) วัดโคก บริเวณซอยด้านหลังเรือนจำ และในโรงเรียนหลายแห่งในใจกลางเมือง และในระดับอุดมศึกษาในย่านทางตอนใต้ของเมือง ส่วนนอกเขตชุมชนเมือง จะมีมากบริเวณ อ.เขาย้อย โดยเฉพาะนักเรียนในโรงเรียนมัธยมแถวนั้นติดยาเสพติดกันมาก

ปัญหาการลักทรัพย์

- ในย่านทั้ง 13 ย่านที่มีการสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องการลักทรัพย์ ยกเว้นด้านเมืองเก่าด้านตะวันออกของเมือง (วัดใหญ่สุวรรณาราม) ที่มีการลักทรัพย์อยู่บ้างแต่ลดลงจากโดยเมื่อ 20 ปีที่แล้วซึ่งมีการลักทรัพย์กันมาก ส่วนแหล่งที่อยู่ของพวกนี้ในปัจจุบันนั้นคาดว่าอยู่บริเวณหลังวัดพรหมวิหาร ซึ่งสังเกตได้ว่าเป็นบริเวณเดียวกับที่มีปัญหายาเสพติด

ความเฝื่อนต่อเมืองเพชรบุรีในอนาคต

จากการสัมภาษณ์ในเรื่องความเฝื่อนอยากให้เมืองเพชรบุรีเป็นอย่างไร จากการสัมภาษณ์คนในตลาด จะอยากให้เมืองเพชรบุรีเป็นเมืองท่องเที่ยวอย่างเดิม แต่ควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ถูกจุด เช่น มีการอบรมเด็กนักเรียน นักศึกษา หรือประชาชนให้มีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดวังและแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ สามารถเป็นมัคคุเทศก์และอธิบายให้กับนักท่องเที่ยวให้มีความรู้สึกซึ่งดีมต่างกับประวัติความเป็นมาของศิลปกรรมอันหลากหลายในแต่ละแห่งซึ่งจะมีผลทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจซึ่งจะดึงกลับมาอีก และที่ยังไม่เคยมาก็จะสนใจมา ซึ่งจะทำให้สภาพเศรษฐกิจโดยรวมดีขึ้น แต่หากสัมภาษณ์คนในแถวชุมชนรอบ ๆ นอก เช่น เจ้าของบ้านบริเวณถนนราชดำริกับถนนเพชรเกษมหรือบริเวณบ้านพักอาศัยทางด้านถนนโพธิ์การ้อง จะมีความเห็นว่าอยากให้มีแหล่งอุตสาหกรรมเข้ามาในเมืองเพชรบุรีเพื่อคนจะได้มีงานทำ แต่อุตสาหกรรมควรจะเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบในเมืองเพชรบุรีเป็นหลัก เช่น อุตสาหกรรมด้านอาหาร หรืออุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูงซึ่งมีมลภาวะน้อย ซึ่งหากมีอุตสาหกรรมที่ อ. เขาย้อย ตามนโยบายของจังหวัดนั้น จะเห็นด้วยเพราะปัจจุบันกรมชลประทานกำลังสร้างอ่างเก็บน้ำบริเวณนั้น ซึ่งในอนาคตนอกจากจะทำให้ อ. เขาย้อยมีศักยภาพของพื้นที่ดีขึ้นแล้ว ยังเป็นการป้องกันน้ำท่วมเมืองเพชรบุรีซึ่งจะมาจากทางด้านนี้ ในส่วนความเห็นของคุณลุงที่เป็นช่างแท่งหยวกชั้นครูที่บริเวณใกล้วัดคงคาราม มีความเห็นว่า ความเจริญของเมืองจะต้องไม่จำเจ ความเจริญเกิดจากการแข่งขัน ถึงแม้ว่าจะสนับสนุนให้เพชรบุรีเป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ แต่ก็สามารถทำให้เมืองเจริญขึ้นได้โดยไม่กระทบกระเทือนกัน ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับคุณลุงที่อยู่แถวสะพานจอมเกล้าฯ ซึ่งมีความเห็นว่าเมืองเพชรบุรีมีโรงงานอุตสาหกรรมได้ เพื่อเด็กลูกหลานจะได้มีงานส่วนเรื่องโรงงานจะทำให้มีคนภายนอกย้ายมาตั้งถิ่นฐานในเมืองเพชรบุรีนั้นคาดว่าจะไม่มีปัญหารุนแรงเพราะโรงงานมาสร้างในเมืองไม่ได้ ถ้าจะสร้างต้องไป

สร้างที่อื่นไกลออกไป ซึ่งจะสามารถวางแผนและควบคุมได้ ส่วนเจ้าของร้านขายขนมหวานบริเวณมาตยวงค์มีความเห็นว่า ควรรักษาเมืองเพชรบุรีไว้เป็นเมืองทางประวัติศาสตร์ ำที่มีความเจริญเพียงเท่านี้ แล้วไปสร้างเมืองเศรษฐกิจบริเวณอื่นซึ่งสามารถวางแผนและแบ่ง Zone การใช้ที่ดินในแต่ละแบบได้อย่างถูกต้องชัดเจนตามวิธีการผังเมือง ซึ่งจะสามารถวางแผนการเจริญเติบโตของเมืองได้ ซึ่งสรุปในรวมความคิดของคนเมืองเพชรบุรีโดยทั่วไปคือ คนเมืองเพชรบุรีไม่ปฏิเสธความเจริญ แต่โครงการต่างๆ ที่เกิดขึ้นต้องเป็นผลดีต่อชาวเมืองเพชรบุรีในส่วนตัว นอกจากนั้นควรจะให้ชาวเมืองเพชรบุรีทราบข้อมูลข่าวสารก่อนจะเกิดโครงการ จะได้มีการประสานความเข้าใจเพื่อแก้ปัญหาของคนเมืองเพชรบุรีได้ถูกจุด

สรุป วิถีชีวิตของคนเมืองเพชรบุรีในปัจจุบัน

ชีวิตประจำวันของคน ๆ หนึ่ง ตั้งแต่ตื่นเช้า จนกระทั่งถึงเวลานอนมีกิจกรรมมากมาย ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ตั้งแต่การทักทายกับคนในบ้าน การมีกิจกรรมร่วมกัน เช่น การทานอาหารเข้าพร้อมกัน การเดินทางไปโรงเรียนหรือไปทำงาน ซึ่งระหว่างทางก็จะพบเห็นผู้คนมากหน้าหลายตา ทั้งที่รู้จักและไม่รู้จัก เห็นการเปลี่ยนแปลงของสภาพतिकรามบ้านช่อง เช่น การก่อสร้างอาคารใหม่ ๆ และพบเห็นการค้าเงินชีวิตต่าง ๆ มากมายในระหว่างทาง เด็ก ๆ เมื่อถึงโรงเรียนจะพบคุณครู และได้เรียนรู้บทเรียนต่าง ๆ มากมายไม่ว่าจะเป็นด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ หรือรูปแบบของวัฒนธรรมต่าง ๆ ผู้ใหญ่เมื่อถึงที่ทำงาน ก็จะพบกับสังคมของคนทำงานซึ่งต้องมีการติดต่อประสานงานกับบุคคลต่าง ๆ พอช่วงพักกลางวันจะมีการติดต่อทางสังคม-เศรษฐกิจ เช่น การสั่งซื้ออาหารรับประทาน การทักทายกันกับแม่ค้าหรือกับเพื่อนฝูง และเมื่อทำงานเสร็จตอนเย็นก็เดินทางกลับบ้าน ระหว่างทางอาจจะซื้อผลไม้หรือของกินกลับบ้าน เมื่อถึงบ้านจะมีกิจกรรมภายในบ้าน

เช่นการรับประทานอาหารร่วมกัน การพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่เจอ
ในระหว่างวัน ตลอดจนการพักผ่อนดูทีวีหรืออ่านหนังสือ จนกระทั่งใกล้เวลานอน
ก็จะสวมชุดไหว้พระ นั่งสมาธิ แล้วเข้านอน แม้กระทั่งนอนหลับอยู่ก็ยังมีฝันอีก

ชีวิตของเมืองก็เป็นแจ่มเช่นเดียวกับชีวิตคน เนื่องจากเป็นภาพรวม
ของชีวิตคนหมู่มากอันมีกิจกรรมที่แตกต่างหลากหลาย และต่อเนื่องกันทั้ง
ทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่นการก่อสร้างหรือปรับปรุง
สาธารณูปโภค การต่อเติม-ก่อสร้างอาคารใหม่ การขนส่ง-ค้าขายทั้งภายใน
และระหว่างเมืองซึ่งเป็นสภาพเศรษฐกิจที่หมุนเวียนกันแต่ละวัน หรือแม้แต่
วัฒนธรรมประเพณี เทศกาลงานบุญต่าง ๆ ซึ่งหล่อหลอมให้คนมีความรู้สึกผูกพัน
เป็นกลุ่มเป็นพวกเดียวกัน และการมีศรัทธาในพระศาสนาก็มีผลให้มีการพัฒนา
วิชาช่างแขนงต่าง ๆ เพื่อสร้างสรรค์งานทางสถาปัตยกรรมที่เนื่องกับศาสนา
ซึ่งทำให้เกิดความมั่งคั่งที่สืบเนื่องกันมาจนปัจจุบัน

ชีวิตของคนเมืองนั้นหากจะเริ่มนับตั้งแต่เวลา 00.00 น. จะเห็น
ได้ว่าในช่วง 00.00 น.-02.00 น. จะมีรถบรรทุกเก็ลือจาก อ.บ้านแหลม
อ.บางจาน ซึ่งเข้าตัวเมืองมาจากด้าน ถ.พงษ์สุริยา และในเวลา 01.00-
04.00 น. จะมีการนำสินค้าทางการเกษตรมาที่บริเวณวัดธ่อเจริญธรรม เพื่อ
การขายส่ง เช่นสินค้าพืชไร่ และพืชผักจากอำเภอท่าช้าง ข้าวจาก อ.เขาย้อย
และ อ.บ้านลาด สับปะรดจาก อ.ชะอำ มะม่วงจาก อ.หนองหญ้าปล้อง ส่วน
สินค้าประมงจาก อ.บ้านแหลม จะมาส่งที่ตลาดทรัพย์สิน ในช่วงเวลา 04.00-
05.00 น. การขนส่งทั้งระหว่างและภายในจังหวัดเริ่มเปิดกิจการ และในช่วง
ประมาณ 05.00 น. จนถึงเวลาประมาณ 06.00 น. พระสงฆ์จะออกบิณฑบาต
ในขณะที่เดียวกันจะเริ่มมีการขายอาหารสำเร็จรูปบริเวณหน้าตลาดทรัพย์สิน ส่วน
อาหารสดแม่ค้าจะจัดเตรียมไว้เพื่อที่จะขายปลีก ตั้งแต่ช่วง 05.30 น.เป็นต้นไป
จนถึงเวลาประมาณ 8.00 น. ช่วงนี้จะฝึกคักไปด้วยผู้คนพากันเดินทางมาจับจ่าย
ใช้สอย รวมทั้งเด็ก ๆ จะเดินทางไปโรงเรียนทำให้การเดินทางในช่วงเวลานี้มี

การจราจรติดขัดพอสมควรบนถนนสายใกล้ตลาดและใกล้สถานศึกษาที่อยู่ใจกลางเมือง เช่น บริเวณถนนพานิชเจริญ และถนนราชดำเนินตอนเหนือ

ในเวลาประมาณ 8.00-8.30 น. จะมีการจราจรติดขัดบริเวณถนนราชวิถีเนื่องจากข้าราชการส่วนใหญ่จากบริเวณชอยทรัพย์สิน หรือหมู่บ้านจัดสรรแถวถนนเพชรเกษมเดิมทางตอนใต้จะเดินทางมาถึงบริเวณย่านสถาบันราชการ รวมทั้งตำรวจที่อยู่หมู่บ้านจัดสรรทางตอนเหนือของเมือง ส่วนบริษัทห้างร้านในเมืองจะทยอยเปิดทำการตั้งแต่ 8.00-10.00 น. ซึ่งใกล้เคียงกับเวลาเริ่มค้าขายของร้านค้าบริเวณหน้าเขาวังซึ่งเริ่มวางขายตั้งแต่ประมาณ 9.00 น.

ส่วนพื้นที่ในเมืองในตอนสายตลาดทรัพย์สินและในชอยหลังตีงยังคงวางขายสินค้าอยู่ ส่วนการขายสินค้าบริเวณทางเข้าริมถนนเริ่มหายไปตั้งแต่เวลาประมาณ 9.00-10.00 น. ซึ่งช่วงนั้นห้างสรรพสินค้าสทททางตอนเหนือของตลาดกับห้างบิ๊ก ซี ทางตอนใต้ของเมืองเริ่มเปิดบริการ กิจกรรมในตัวเมืองเช่นบริษัทห้างร้าน ธนาคาร ร้านค้าต่าง ๆ เปิดให้บริการกันทุกร้าน ถนนในเมืองที่เคยจอแจไปด้วยรถสารพัดชนิด จะหลงเหลือเพียงรถเส็ง รถมอเตอร์ไซด์ และรถกระบะเป็นส่วนใหญ่ ตลาดหน้าวัดมหาธาตุจะเต็มไปด้วยร้านขายดอกไม้ พวงมาลัยและรถสามล้อถีบซึ่งในปัจจุบันลดน้อยถอยลงไปทุกทีเพราะไม่ค่อยมีลูกค้า จะมีพวกนักท่องเที่ยวที่มาวัดมหาธาตุบ้าง และคนที่ซื้อของจากตลาดจะกลับบ้านบ้าง ส่วนร้านขายฟิล์มหน้าวัดช่วงเศรษฐกิจช่วงนี้ยอดขายลดลงกว่าครึ่ง ซึ่งเป็นการช้ำวัดได้อย่างหนึ่งถึงจำนวนนักท่องเที่ยวที่ลดลงเป็นอย่างมาก แต่ถ้าหากไม่ดูถึงภาวะนักท่องเที่ยวที่มีมากบ้างน้อยบ้างซึ่งไม่แน่นอน แต่ดูว่าในภาวะเศรษฐกิจเช่นนี้คนเมืองเพชรบุรีมีกำลังของการซื้อสินค้าที่จำเป็นลดลงหรือไม่ จากการสัมภาษณ์แม่ค้าขายทอดมัน (ป้าข้าวจัม) ที่มีชื่อเสียงในย่านตลาดวัดมหาธาตุบอกว่ายังขายดีเหมือนเดิมเพราะว่าพอขายโมง ปาย 2 โมงก็หมดแล้ว ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นลูกค้าประจำ (เป็นคนเมืองเพชรบุรี) ส่วนลูกค้าจรก็มีบ้าง (นักท่องเที่ยว) แต่ไม่มากนัก

ในช่วงบ่ายตั้งแต่ 13.00-18.00 น. ตลาดถาวร เช่นตลาดทรัพย์สิน 1,2 ยังคงมีการค้าขายอยู่ แต่เริ่มเบาบางลง ส่วนตลาดในซอยหลังศึกและริมถนนหมดไป เกิดตลาดจรอีกแห่งบริเวณซอยอนามัยใกล้กับตลาดทรัพย์สิน 1 และ 2 เป็นแม่ค้าขายผลไม้ส่วนใหญ่ และในช่วงประมาณบ่าย 3 โมงเป็นต้นไป จะมีนักเรียนเริ่มทยอยกันกลับบ้าน ซึ่งทำให้การจราจรติดขัดอีกครั้ง ในช่วงเย็นเวลาประมาณ 16.00-18.00 น. มีกิจกรรมบริเวณตลาดหน้าวัดเกาะซึ่งขายอาหารสำเร็จรูปเป็นส่วนใหญ่ มีอาหารสดน้อยซึ่งไม่เหมือนเมื่อสมัย 40-50 ปีก่อนตลาดนี้ติดคักมาก นอกจากนั้นในช่วงเวลาเดียวกันมีรถลูน(รถเข็น)ขายพืชผักและอาหารสด อาหารแห้งเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งเข็นขายของที่บริเวณถนนเพชรเกษมช่วงก่อนเข้าสู่ตัวเมืองทางด้านเหนือ ส่วนร้านค้าขายขนมหวานเมืองเพชรบริเวณหน้าเขาวังโดยปกติจะขายดีอีกครั้งช่วงเย็นก่อนปิดร้าน โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2525-2530 ซึ่งขายดีมาก แต่ในช่วงเศรษฐกิจปัจจุบันจากการเดินชมตลาดพบว่าซบเซาลงเป็นอย่างมากเนื่องจากนักท่องเที่ยวที่เคยคักคักหายไปหมด และจากการสอบถามพบว่ายอดขายตกลงมากในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-พ.ศ. 2541

ส่วนยอดขายของร้านขายขนมหวานในตัวเมืองเช่น ร้านแม่ปิ่น ซึ่งเป็นร้านขายขนมหม้อแกงแห่งแรกในเมืองเพชรบุรี และร้านอื่น ๆ ที่มีชื่อพบว่า ลูกค้าที่มาซื้อซึ่งส่วนใหญ่ซึ่งเป็นคนเมืองเพชรบุรีด้วยกันยังคงมีอยู่อย่างสม่ำเสมอ ไม่เจียบหายไปเหมือนร้านแถวหน้าเขาวังซึ่งลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยว ซึ่งแสดงถึงเศรษฐกิจในเมืองเพชรบุรียังคงดีอยู่โดยไม่ผันผวนไปตามเศรษฐกิจทั่วไป ทั้งนี้จากการวิเคราะห์คาดว่าเนื่องจากเมืองเพชรบุรีเป็นเมืองที่มีพื้นฐานทางเกษตรกรรมที่อุดมสมบูรณ์ทุกอย่างในตัวเอง และอุตสาหกรรมในเมืองส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรแทบทั้งสิ้น เช่น อุตสาหกรรมผลิตขนมหวานเมืองเพชรบุรีซึ่งใช้วัตถุดิบในภาคเกษตรกรรมทั้งหมด ซึ่งส่วนแต่มีในอำเภอรอบ ๆ นอกในจังหวัดเพชรบุรีทั้งหมดและคนเมือง

เพชรบุรีส่วนใหญ่มีฐานะคืออยู่แล้ว จึงไม่มีผลกระทบทางด้านภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ กับชีวิตความเป็นอยู่ของตนมากนัก

ส่วนการค้าประเภทห้างสรรพสินค้า ซึ่งมีอยู่ 3 แห่งคือ ห้างสหไทย ซึ่งอยู่บริเวณตลาดเทศบาลเก่า ห้างสามชาวเพชร ซึ่งอยู่บริเวณพื้นที่ด้านหลังเขาวัง และห้างปิกซี ซึ่งอยู่ตอนเหนือของเมืองระหว่างถนนเพชรเกษมสายเดิมกับถนนเพชรเกษมสายเลี่ยงเมืองนั้นจากการสัมภาษณ์ประชาชนในย่านพบว่า ส่วนใหญ่คนที่ไปซื้อของห้างสรรพสินค้าจะไปซื้อของแต่เพียงของใช้และอาหารแห้งที่เก็บสำรองไว้ในบ้านเท่านั้น ส่วนอาหารสดประเภทต่าง ๆ คนเมืองเพชรบุรียังนิยมไปซื้อที่ตลาด แต่ผลกระทบอย่างหนึ่งซึ่งเห็นได้ชัดก็คือ ห้างปิกซี ซึ่งเมื่อเปิดกิจการเมื่อปี พ.ศ. 2539 ซึ่งหลังจากนั้นประมาณการจราจรบริเวณแยกถนนบริพัตรทางตอนใต้ซึ่งเชื่อมกับถนนราชดำเนิน และสามารถไปห้างปิกซีได้ทางถนนเพชรเกษมสายเดิม มีปริมาณการจราจรสูงขึ้นมาก จากการสัมภาษณ์พบว่าในบริเวณดังกล่าวจะมีปัญหาการจราจรติดขัดมากในช่วงเช้าและช่วงเย็น ซึ่งนอกจากจะเป็นเส้นทางไปสถานศึกษาที่สำคัญหลายแห่งในย่านนั้นแล้ว ยังมีการเดินทางเพื่อไปซื้อสินค้าที่ห้างสรรพสินค้าดังกล่าวในช่วงเย็นกันมากในช่วงเวลาประมาณ 18.00-20.00 น.

และในช่วงเวลาดังกล่าวตั้งแต่ 19.00 -23.00 น. มีกิจกรรมของคนเมืองเพชรบุรีที่บริเวณถนนรถไฟทางตอนเหนือของเมือง โดยทางเทศบาลให้ผู้ขายอาหารในเวลากลางคืนซึ่งเดิมอยู่บริเวณปลายถนน 18 เมตร (ถนนสุรินทรฤทัย) ใกล้วัดขอเจริญธรรม ย้ายมาขายอาหารที่บริเวณถนนรถไฟ ตั้งแต่เดือน เมษายน ปี 2541 โดยกันพื้นที่ให้เหลือเส้นทางจราจรเพียง 2 ช่องไป-กลับ แต่จากการสัมภาษณ์ประชาชนและพ่อค้าแม่ค้าบริเวณดังกล่าว พบว่าปริมาณการขายอาหารไม่ดีเหมือนกับเมื่ออยู่ที่ถนน 18 เมตร ทั้งนี้เพราะที่เดิมเป็นย่านใจกลางเมืองซึ่งคนมักจะผ่านอยู่เสมอ ซึ่งมักจะแวะซื้ออาหารก่อน

กลับบ้าน แต่ในที่ใหม่คนจะต้องตั้งใจมาเพื่อซื้ออาหารโดยเฉพาะทำให้ยอดขายไม่ดีเหมือนแต่ก่อน

ส่วนบางคนที่ชอบร้านอาหารประเภทมีบรรยากาศ แสงสี จะมีอีกบริเวณหนึ่ง ซึ่งเริ่มเปิดตั้งแต่เวลาประมาณ 19.00 น. จนถึงเวลา 03.00 น. คือบริเวณศูนย์การค้าด้านหลังเขาวัง ซึ่งเป็นกลุ่มตึกแถวหลายสิบห้องและโรงแรมชั้นหนึ่ง โดยบริเวณนี้จะเป็นแหล่งเที่ยวกลางคืน ซึ่งมีอยู่แห่งเดียวในตัวเมือง เช่น ร้าน "มะฮอก ผับ" เป็นต้น

ดังนั้นโดยสรุปจะเห็นได้ว่า วิถีชีวิตของคนเมืองเพชรบุรีในแต่ละวันจะมีกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องกันตลอดทั้งวัน และยังเป็นชีวิตที่มีการเชื่อมโยงกับส่วนอื่น ๆ เป็นปกติ ทำให้เมืองทั้งเมืองยังคง "มีชีวิต" ตลอดเวลา และมีความผูกพันกันระหว่างส่วนต่าง ๆ ของเมืองไม่ว่าจะเป็นในระดับภาค ระดับเมือง และระดับย่าน ตลอดจนโบราณสถานต่าง ๆ ซึ่งทั้งหมดถูกหล่อหลอมเป็นวิถีชีวิตของคนเมืองเพชรบุรีอย่างสมบูรณ์ โดยไม่อาจจะแบ่งแยกส่วนใดส่วนหนึ่งออกจากกันได้ การจะดำเนินการวางแผนพัฒนาเมืองในอนาคต จึงควรอย่างยิ่งที่จะทำความเข้าใจในพื้นฐานชีวิตความเป็นอยู่ ปัญหา ความรู้สึก และความต้องการของคนเมืองเพชรบุรีอย่างถ่องแท้ เพื่อจะได้สามารถวางแผนการพัฒนาเมืองของคนเมืองเพชร ให้ถูกต้องตามความต้องการของคนเมืองเพชรบุรีอย่างแท้จริง ซึ่งจะช่วยให้เมืองเพชรบุรียังคงเป็นเพชรที่ส่องแสงระยิบระยับบนภูเขาดังตำนานเมืองเพชรบุรีในอดีตได้ตลอดไป

5.๑ เพชรบุรีในอนาคต

จากการแสดงภาพทางผังเมืองของเพชรบุรีดังที่กล่าวมาแล้ว จะสามารถวิเคราะห์สภาพของเมืองเพชรบุรีในอนาคตได้ดังนี้

5.๑.1 ในระดับภูมิภาค

ทางด้านเศรษฐกิจ ถึงแม้ว่าในภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน (พ.ศ. 2540-พ.ศ. 2541) ซึ่งเป็นสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำโดยทั่วไป แต่จากการสัมภาษณ์ประชาชนชาวเมืองเพชรบุรีบางส่วนนั้นมีความเห็นว่าเมืองเพชรบุรีในช่วงนั้นได้รับผลกระทบน้อยซึ่งอาจเป็นเพราะเมืองเพชรบุรีเป็นเมืองเกษตรกรรมที่ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ และสามารถพึ่งตนเองได้เป็นส่วนใหญ่ แต่ทว่าในช่วงต้นปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา ชาวเมืองเพชรบุรีเริ่มได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากน้ำในเขื่อนเพชรบุรีปริมาณลดลงอย่างมาก ซึ่งจากสาเหตุดังกล่าวนอกจากจะทำให้โครงการนิคมอุตสาหกรรมบริเวณอำเภอเขาย้อยอาจจะต้องชะลอโครงการออกไปแล้ว ยังจะทำให้ผลผลิตทางการเกษตรมีปริมาณลดลงแต่ราคาสูงขึ้นกว่าเดิม ซึ่งจะต่อเนื่องถึงผลผลิตทางด้านอุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตรต่าง ๆ ซึ่งจะมีต้นทุนสูงขึ้น ทำให้อาจต้องเพิ่มราคาขายสูงขึ้นซึ่งเป็นผลกระทบต่อสภาวะการซื้อขายทั่วไปและการส่งสินค้าออกไปขายยังภูมิภาคอื่น เช่น กรุงเทพฯและจังหวัดอื่น ๆ รวมถึงการส่งออกสู่ตลาดต่างประเทศ

ทางด้านสาธารณสุข เมื่อถนนสายเลียบชายฝั่งทะเลจากจังหวัดสมุทรสาคร อ.บ้านแหลม อ.ชะอำ สร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2542 คาดว่าจะมีปริมาณการจราจรบนถนนจาก อ.บ้านแหลม และหาดเจ้าสำราญมาสู่เมืองเพชรบุรีแทนถนนเพชรเกษมสายเดิมเป็นจำนวนมาก เนื่องจากการขนส่งสามารถประหยัดน้ำมันมากขึ้น และเสียเวลาการเดินทางน้อยลงเนื่องจากมีระยะทางสั้นลงประมาณ 40 กิโลเมตร ทำให้การเจริญเติบโตของชุมชนจะมีมากขึ้นทางด้านตะวันออกของเมืองบริเวณถนนสาย

เพชรบุรี-บ้านแหลม และเพชรบุรี-หาดเจ้าสำราญ ซึ่งอาจจะมีโครงการบ้านจัดสรรใหม่ ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากหากเศรษฐกิจดีขึ้น ส่วนในบริเวณถนนเพชรเกษมเลียบเมืองนั้นคาดว่าจะมีอัตราการขยายตัวต่ำกว่าบริเวณทางด้านตะวันออกของเมือง เนื่องจากมีข้อบัญญัติห้ามก่อสร้างอาคารในระยะ 40-60 เมตรจากบริเวณริมถนน ตาม พรบ.ทางหลวงแผ่นดิน

5.5.2 ในระดับเมือง

ในพื้นที่ชุมชนเมืองเพชรบุรี อาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะดังนี้

1) พื้นที่ชุมชนหนาแน่นในเขตเทศบาลเมือง ในอนาคตน่าจะยังคงสภาพเดิมโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก เนื่องจากในตัวเมืองมีข้อจำกัดด้านที่ดินเอกชนมีน้อย และยังมีสถานที่ราชการและวัดวาอารามต่าง ๆ กระจายอยู่ทั่วไป ทำให้การลงทุนทำโครงการขนาดใหญ่เป็นไปได้ยากและมีค่าลงทุนสูง เนื่องจากที่ดินในตัวเมืองมีราคาแพง อาจมีเพียงการก่อสร้างอาคารใหม่แทนที่อาคารเก่าของเดิมซึ่งถูกทุบทำลายลง เช่น อาคารไม้เก่าสมัยรัชกาลที่ 4-รัชกาลที่ 5 บริเวณหน้าวัดพระมหาธาตุ เป็นต้น

2) พื้นที่ชานเมืองที่มีศักยภาพสูงในการลงทุน เนื่องจากยังมีราคาที่ดินต่ำและเริ่มมีสาธารณูปโภคที่สมบูรณ์มากขึ้น เช่น พื้นที่ทางตอนใต้ของเมืองระหว่างถนนเพชรเกษมสายเดิมกับถนนเพชรเกษมเลียบเมือง พื้นที่ข้ามทางรถไฟทางตอนเหนือของเมืองบริเวณถนนเพชรบุรี - บ้านแหลมทั้ง 2 ฟัง บริเวณด้านตะวันออกของเมืองใกล้กับถนนพหลโยธิน และบริเวณถนนเพชรบุรี-หาดเจ้าสำราญ ซึ่งยังคงเป็นทุ่งนาและกลุ่มอาคารบ้านเรือนซึ่งมีความหนาแน่นต่ำ แต่จะมีศักยภาพในการลงทุนสูงขึ้นมากหากการก่อสร้างถนนเลียบชายฝั่งทะเลแล้วเสร็จ

5.5.3 ในระดับย่าน

ในอนาคตหากการก่อสร้างถนนสายเลียบชายฝั่งทะเลแล้วเสร็จ คาดว่าจะมีประชาชนจะพากันมาใช้เส้นทางนี้จากกรุงเทพฯ เป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีระยะทางสั้นลง ซึ่งมีผลทางอ้อมทำให้มีนักท่องเที่ยวพากันเดินทางเข้าสู่เมืองเพชรบุรีเป็นจำนวนมากขึ้น ดังนั้นจึงควรมีการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวในตัวเมืองเพชรบุรีให้เป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยใช้จักรยานหรือการเดินชมเมือง (Walking Tours) การจัดที่จอดรถทัวร์ในบริเวณนอกเมืองแล้วใช้รถตู้หรือรถขนาดเล็กรับ-ส่งกับบริเวณในตัวเมือง ตลอดจนการส่งเสริมการอบรมมัคคุเทศก์ระดับชาวบ้านในย่านนั้นๆ ให้สามารถบรรยายประวัติความเป็นมาของโบราณสถานในย่านนั้นๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น เมืองเก่าบริเวณวัดมหาธาตุ ย่านเมืองเก่าทางตะวันออกบริเวณวัดสุวรรณารามหรือวัดกำแพงแลง ย่านเมืองเก่าทางตอนใต้บริเวณวัดเกาะ เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะเป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้ยังคงอยู่อย่างยั่งยืนแล้ว ยังเป็นการช่วยให้ชาวบ้านในย่านดังกล่าวมีรายได้เพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง

5.6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะสำหรับเมืองเพชรบุรี

1) การวางแผนพัฒนาต่าง ๆ จะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยการวางแผนซึ่งมาจากพื้นฐานของความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางแผนพัฒนาเมือง ซึ่งนอกจากจะต้องรู้ถึงสภาพของเมืองที่เป็นอยู่จริงทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมแล้ว ยังจะต้องรู้ถึงที่มาที่ไป คือประวัติความเป็นมาในส่วนต่าง ๆ ของเมืองนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งทำให้รู้ซึ่งถึงรากเหง้าของเมือง รู้ถึงนิสัยใจคอพื้นฐานและวิถีชีวิตของผู้อยู่ในเมือง ซึ่งดังนั้นจึงจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ถูกต้องในการแสวงหาแนวทางแก้ปัญหา ตลอดจนแนวทางป้องกันมิให้เกิดปัญหาต่าง ๆ และยังสามารถวางแผนพัฒนาเมืองได้อย่างถูกต้องตามความต้องการของท้องถิ่น

2) เนื่องจากเพชรบุรีเป็นเมืองเก่าแก่ ซึ่งมีการใช้พื้นที่ของเมืองมาตั้งแต่สมัยโบราณ ดังนั้นการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนจึงมักปะปนอยู่ใกล้โบราณสถานต่าง ๆ ภายในเมือง โดยเฉพาะในปัจจุบัน ซึ่งมีการก่อสร้างอาคารตามรูปแบบสมัยใหม่เป็นจำนวนมาก และมีจำนวนเพิ่มขึ้นทั้งในแนวราบและแนวตั้ง ซึ่งในอนาคตอาจจะมีการก่อสร้างอาคารสูงเข้ามาประชิดเขตโบราณสถานต่าง ๆ ซึ่งทำให้บังคับทัศนียภาพที่งดงามของเมืองได้ ดังนั้นจึงมีแนวความคิดที่ออกกฎหมาย มีให้สร้างอาคารสูงในระยะที่ประชิดเขตวัดหรือโบราณสถาน โดยอาจเป็นอาคารชั้นเดียวแต่สามารถเพิ่มความสูงขึ้นไปได้เป็น 2 หรือ 3 ชั้นในระยะไกลออกไป ซึ่งแนวความคิดดังกล่าว จะสามารถทำให้เมืองเพชรบุรียังคงสามารถรักษาทัศนียภาพที่งดงามของวัดวาอาราม และโบราณสถานต่าง ๆ ได้อย่างยิ่งยง

ภาพที่ 5.103 Diagram แสดงการกำหนดความสูงของอาคารที่ใกล้กับโบราณสถาน

นอกจากนั้น ยังควรมีการกำหนดรูปแบบของอาคารที่จะก่อสร้างใหม่ในเขตเมืองเก่าให้มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมดั้งเดิม รวมทั้งการปรับปรุงทัศนียภาพต่าง ๆ ในบริเวณริมแม่น้ำเพชรบุรีที่ควรเน้นเอกลักษณ์ความเป็นบ้านเมืองริมน้ำอย่างแต่ก่อน ทั้งนี้นอกจากจะเป็นการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมในอดีตแล้วยังมีผลพลอยได้ในทางท่องเที่ยว เมืองเก่าทั้งทางบกและทางน้ำได้อีกด้วย

3) จากการสัมภาษณ์หัวหน้าหน่วยราชการ ส่วนท้องถิ่น มีการหยิบยกปัญหาการต่างคนต่างทำโครงการของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งถึงแม้ว่าแต่ละหน่วยงานจะมีความต้องการแก้ไขปัญหาของเมืองเพชรบุรีเหมือนกัน แต่ว่าการทำโครงการต่าง ๆ ที่ไม่มีการประสานงานกันทำให้งานมีการซ้ำซ้อนกันซึ่งเป็นการเสียเวลาและงบประมาณไปเป็นจำนวนมาก และไม่คุ้มค่ากับผลที่ประชาชนได้รับ นอกจากนี้ยังมีปัญหาการวางแผนโครงการต่าง ๆ มาที่เมืองเพชรบุรีจากหน่วยงานส่วนกลาง ซึ่งไม่ได้นำมาจากพื้นฐานความต้องการของคนเมืองเพชรบุรีอย่างแท้จริง ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาขึ้นภายหลังมากกว่าการแก้ไขปัญหา ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่าหน่วยงานต่าง ๆ ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมือง ควรจะมีการประชุมเพื่อประสานงานการวางแผนพัฒนาเมืองเพชรบุรีด้วยกัน และมีแผนหลัก (MasterPlan) ให้ทุก ๆ หน่วยงานปฏิบัติตาม ไม่ว่าจะเป็นด้านการวางแผนด้านการใช้ที่ดิน ด้านการพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ด้านการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม เป็นต้น

นอกจากนั้น จุดสำคัญที่จะสามารถทำให้การปฏิบัติจริงเป็นไปตามที่ได้วางแผนไว้ คือ การที่ผู้บริหารในระดับชาติมีนโยบายให้สำนักงานประมาณ(กระทรวงการคลัง) มีความเข้มงวดในการตรวจสอบการอนุมัติเงินให้เป็นไปตามแผนหลัก (Master Plan) ที่ได้มีการวางแผนไว้เท่านั้น โครงการอื่นใดที่ไม่มีอยู่ในแผนหลักจะต้องไม่อนุมัติเงินงบประมาณให้ ซึ่งทั้ง

นี้การปฏิบัติได้อย่างจริงจังจะต้องขึ้นอยู่กับความจริงใจของผู้บริหารในระดับ
 ชาติที่จะต้องมีการขยายกำลังลงมาปฏิบัติตามแนวทางนี้อย่างจริงจังจึงจะ
 เกิดผลเป็นรูปธรรม ซึ่งหากเป็นดังกล่าวนี การมีนโยบายกระจายอำนาจการ
 บริหารราชการสู่ท้องถิ่นจึงจะมีผลจริงจังในทางปฏิบัติ ยกตัวอย่างเช่น การ
 ที่มีนโยบายการรวมศูนย์ราชการทั้งหมดไว้ในบริเวณเดียวกัน มีการกำหนดรูปแบบ
 การก่อสร้างและพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นในยุคสมัยของผู้บริหารคน
 ใดก็ต้องทำตามแผนหลักที่วางไว้ หรือการพัฒนาาระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ
 ที่มีการวางแผนล่วงหน้าร่วมกันระหว่างหน่วยงานของท้องถิ่น เช่น สำนักงาน
 ผังเมืองจังหวัด วิทยาจังหวัด กรมทางหลวง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การ
 ประปาส่วนภูมิภาค และเทศบาลเมือง เป็นต้น เพื่อวางแผนทางการพัฒนาเมือง
 ให้ชัดเจน ครอบคลุมเป็นช่วงเวลาช่วงละประมาณ 5 ปี เป็นต้น ดังนี้ เมื่อ
 สำนักงานประมาณรวมมือด้วยก็จะมีเงินงบประมาณเพียงพอที่จะผลักดันโครงการ
 เหล่านี้ให้สำเร็จเป็นรูปธรรม ไม่ว่าไหลไปสู่อะไรอื่น ๆ นอกแผนฯ ซึ่งจะ
 ทำให้การวางแผนพัฒนาเมืองเป็นการพัฒนาแบบเชื่อมโยงกันเป็นระบบ และ
 ยังมีการผสมกลมกลืนกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองโดยถ้าหาก
 ข้าราชการทุกระดับประชาชนชาวเมืองไม่ว่าข้าราชการประจำหรือข้าราชการ
 การเมืองจะดึงตัวเองไปเป็น "พวก" เดียวกันกับประชาชนได้แล้วจะยิ่งทำ
 ให้การวางแผนพัฒนาเมืองยิ่งประสบความสำเร็จตรงตามความต้องการของ
 ท้องถิ่นอย่างแท้จริง

4) ปัจจุบันมีการพยายามที่จะสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชน
 ในเมืองเพชรในบางส่วนขององค์กรเอกชนซึ่งจะเน้นไปที่เด็กระดับประถมศึกษา
 และมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นส่วนใหญ่ แต่การปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชน
 ทั่วไปและผู้มีอำนาจของรัฐทั้งข้าราชการประจำและข้าราชการการเมืองยังมี

น้อย ทั้ง ๆ ที่บุคคลกลุ่มนี้เป็นบุคคลส่วนใหญ่ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาพแวดล้อมของเมืองเพชรบุรีโดยตรง ดังนั้น จึงควรมีการค้นหาวิธีการบางอย่างที่สามารถกระตุ้นจิตสำนึกของบุคคลซึ่งได้ชื่อว่าเป็น "ผู้นำ" ในสังคมซึ่งมีแนวความคิดบางอย่าง เป็นข้อเสนอแนะในกระบวนการมีส่วนร่วมของเมืองเพชร ดังนี้คือ

1) ยุทธศาสตร์ "การรุก"

เมื่อมีจิตสำนึกจากการ "รับรู้" และจากการ "ให้ทำ"

กิจกรรมแล้ว จึงมีแนวความคิดของยุทธศาสตร์ "การรุก" ซึ่งสำหรับชาวเพชรนั้นเป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดีว่า เป็นคนรักพวกรักพ้องเป็นอย่างยิ่ง เมื่อมีโอกาสใดที่จะช่วยเหลือพวกพ้องเดียวกันจะยินดีช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยความเต็มใจ ในแนวเชื่อนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับยุทธวิธี "การรุก" คือการหาวิธีการดึงเอาข้าราชการประจำหรือข้าราชการการเมืองมาเป็นพวกเดียวกับประชาชน มีการแลกเปลี่ยนปัญหาและแนวความคิดในการแก้ปัญหาในลักษณะ "จับเข้าคุยกัน" โดยมีกลุ่มองค์กรเอกชนต่าง ๆ เช่นกลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นต้น เป็นตัวกลางในการสื่อสารความต้องการของประชาชนในแง่มุมต่าง ๆ ให้ผู้มีอำนาจรัฐ เหล่านี้ก่อนที่จะมีการทำโครงการใด ๆ ที่จะมีผลต่อประชาชนในสวนรวม ซึ่งหากประชาชนมีการรวมตัวกันเป็นพลังที่เข้มแข็งและสามารถแสดงภาพความคิดให้แก่ผู้มีอำนาจรัฐก่อนการทำโครงการใด ๆ ก็ตามจะเป็นเสมือน "ใส่กรอง" อย่างดีที่จะคอยสกัดกั้นนโยบายที่มีผลเสียต่อประชาชนและในขณะเดียวกันก็จะมีพลังส่งเสริมนโยบายและแนวความคิดโครงการที่มีผลดีต่อประชาชนอย่างจริงจัง

2) การวัดผลที่เป็นรูปธรรม

การดำเนินการที่กล่าวมาทั้งหมดเพื่อการมีส่วนร่วมของชาวเพชรนั้นจำเป็นต้องมีการค้นหาตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมที่เป็นรูปธรรมที่จะสามารถจับต้องได้ เพื่อสามารถวัดผลของการมีส่วนร่วมทั้งหลายว่ามีผลต่อคุณภาพชีวิตของชาวเมืองเพชรให้ดีขึ้นจริงหรือไม่ uly อาจเริ่มต้นจากกลุ่ม

เล็ก ๆ ก่อน เช่นกลุ่มเด็กนักเรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ตามริมแม่น้ำเพชร เป็นต้น แล้วค่อยมีการขยายวง - ขยายแนวความคิดออกไปสู่ผู้ประกอบการและประชาชนทั่วไป โดยมีการร่วมกันกำหนดตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต ตัวอย่างเช่น การวัดค่า BOD DO ของน้ำในแม่น้ำเพชร (BOD : ปริมาณความต้องการออกซิเจนของจุลินทรีย์ในการย่อยสลายสารอินทรีย์ในน้ำ หรือ กำลังความสกปรกในน้ำ และ (DO : ปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ) ซึ่งจะทำให้ทราบว่า คุณภาพน้ำในแม่น้ำเพชรบุรี ดีขึ้นหรือเลวลงอย่างไรเมื่อเกิดโครงการก่อสร้างก่อสร้างหรือโครงการใด ๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อคุณภาพน้ำในแม่น้ำเพชรบุรี และเมื่อมีการกำหนดตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตอื่นเพิ่มขึ้นอีก ซึ่งอาจทำให้คนอยากเข้ามาร่วม มาช่วยกันวิเคราะห์และติดตาม จะเกิดเป็นเวทีของกลุ่มพลังในพื้นที่นั้นอันประกอบไปด้วยกลุ่มคนหลากหลายอาชีพเข้ามาร่วมระดมสมอง โดยไม่ต้องการให้รัฐส่วนกลางมากำหนดโครงการหรืออนาคตของตนเพียงฝ่ายเดียวและควรจะมีสื่อมวลชนเข้ามาเสริมให้ประเด็นกลายเป็นสาธารณะมากขึ้น นอกจากนั้นยังมีการเฝ้าระวังติดตาม โดยกลุ่มองค์กรเอกชนต่าง ๆ ซึ่งต่อมาอาจมีองค์กรธุรกิจเข้ามาสนับสนุนด้านการเงิน ซึ่งจะทำให้สามารถดำเนินการตั้งนี้ได้อย่างต่อเนื่อง งามุมกว้าง

ตัวชี้วัดที่ถูกกำหนดขึ้นอาจแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ เช่นกลุ่มเรื่องสิ่งแวดล้อม กลุ่มศิลปวัฒนธรรม หรือกลุ่มสื่อมวลชนที่จะวัดผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน ตลอดจนการรับฟังความคิดเห็นและนำเสนอแนะต่าง ๆ ให้แก่ผู้มีอำนาจรัฐได้รับรู้ และยังเป็นการสร้างอำนาจให้กับประชาชนในการคานอำนาจรัฐ นอกจากนั้นในกลุ่มต่าง ๆ ควรจะมีความร่วมมือกันหลายฝ่าย มีฝ่ายวิชาการเข้ามาเสริมเพื่อวิจัยว่าสิ่งที่ถูกเสนอมานี้จะเป็นตัวชี้วัดได้อย่างไร (เช่นการวัด BOD, DO ในแม่น้ำเพชร ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น) มีการวิจัยและเก็บข้อมูลซึ่งจะถูกรายงานอย่างต่อเนื่องกับสาธารณะ เพื่อดูความเปลี่ยนแปลงทั้งงานแง่ที่ดีขึ้น คงที่หรือเลวลงก็ตาม และหลังจากนั้นจะมาร่วมกันคิดต่อว่า จะ

มีการแก้ไข ปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างไรและเกี่ยวข้องกับบุคคล กลุ่มบุคคลที่จะเข้าไปทำให้ดีขึ้นอย่างไร การใช้ตัวชี้วัดเป็นเครื่องมือชี้วัดการพัฒนา ทำให้สามารถเห็นทิศทาง สามารถวัดได้ และมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนได้ รวมทั้งมีการกำหนดเครื่องชี้วัดที่เป็นเอกลักษณ์หรือเป็นเรื่องเด่นของท้องถิ่นเอง เช่น เรื่องศิลปวัฒนธรรม อาจมีการวัดจำนวนช่างฝีมือในแต่ละแขนงว่ามีจำนวนมากมากขึ้นหรือลดลง มีการเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นมากขึ้นหรือไม่ หรือในด้านคุณภาพชีวิตของสัตว์น้ำในแม่น้ำ อาจวัดปริมาณปลาเวียนที่มีเฉพาะในลุ่มน้ำเพชรบุรีว่ามีจำนวนมากมากขึ้นหรือไม่ การวัดคุณภาพชีวิตในตัวเมืองอาจวัดที่ปริมาณและชนิดของนกในตัวเมือง หรือจัดจำนวนเด็ก ๆ ที่เจ็บป่วยมีจำนวนเพิ่มขึ้นหรือลดลง ตลอดจนในกลุ่มสื่อมวลชนและการรับ-ส่งข่าวสารของประชาชนอาจวัดที่ยอดขายของหนังสือพิมพ์รายวัน ความถี่และปริมาณในการโทรศัพท์เข้ามาเสนอความเห็นของประชาชนต่อโครงการต่าง ๆ ของรัฐ ส่วนการวัดสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ตัวชี้วัดคือ จำนวนของกลุ่มอาสาสมัครที่จะทำกิจกรรมเพื่อสาธารณะ จำนวนสมาชิกของกลุ่มอาสาสมัครในแต่ละกลุ่ม เป็นต้น

5.7 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัย

1. เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้มีขอบเขตการศึกษากว้างมาก ทั้งนี้เพราะนอกจากจะศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของเมืองเพชรบุรีในยุคต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันแล้วในแต่ละยุคสมัยยังมีการค้นคว้าถึงสภาพทางผังเมืองทางด้านต่าง ๆ ที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับภูมิภาค ระดับเมือง และระดับย่านซึ่งมีถึง 13 ย่าน ในยุคปัจจุบัน นอกจากนั้นยังมีการค้นหาความรู้สึกนึกคิดของคนเมืองเพชรโดยการสัมภาษณ์ เพื่อให้เข้าใจถึงจิตวิญญาณของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งจะสามารถนำเป็นข้อมูลพื้นฐานส่วนหนึ่งของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อการวางแผนพัฒนาเมืองเพชรบุรีใน

อนาคตต่อไป แต่เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการทำงานของคนเพียงคนเดียว รวมทั้งมีขีดจำกัดทั้งในด้านงบประมาณและช่วงเวลาในการศึกษาที่นับว่าน้อยมากหากเปรียบเทียบกับขอบเขตกว้างขวางของการศึกษา ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการจัดตั้งทีมศึกษาวิจัย ซึ่งมีทั้งจำนวนบุคลากรในส่วนต่าง ๆ และงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ และควรเป็นการศึกษารูปแบบ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Reserch) ที่มีการระดมความคิดที่ครอบคลุมในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ นักการเมืองหรือประชาชนทั่วไป เช่น การจัดเวที "จับเข้า" พูดจากัน การออกภาคสนามเพื่อสำรวจ สัมภาษณ์ ตลอดจนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันเป็นพวกพ้องเดียวกันในทุก ๆ สาขาวิชาชีพ ซึ่งหากรูปแบบของการศึกษาวิจัยดังกล่าวสามารถทำให้เป็นรูปธรรมได้ ก็อาจสามารถคาดหวังได้ว่า จะได้ผลของการศึกษาที่ถูกต้อง จัดเจนและสมบูรณ์แบบเพื่อเป็นพื้นฐานความเข้าใจที่สำคัญของประชาชนที่ตรงกัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเมืองเพชรบุรีในอนาคตให้ตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับสื่อที่เข้าถึงคนเมืองเพชรให้สามารถได้รับข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ในเมืองของตนได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง และสามารถเสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาของเมืองให้กับผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ